

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА ДРАГОМАНОВА**

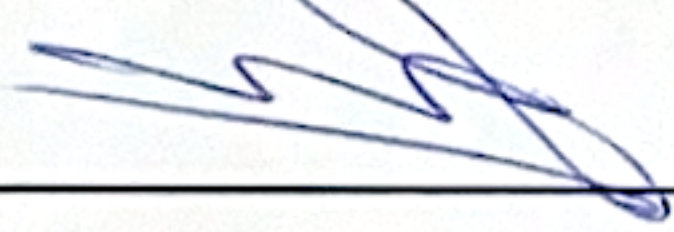
Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ФЕЩЕНКО ГАННА ЮРІЇВНА

УДК 378.091.3:005-051:316.7:[159.925:316.613.4](043.3)

**ДИСЕРТАЦІЯ
ПРОФЕСІЙНА ПІДГОТОВКА ДО СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МЕНЕДЖЕРІВ З ПОЗИТИВНИМ ПСИХОЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ**

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Г.Ю. Фещенко

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей,
результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

Науковий керівник: **Титова Наталія Михайлівна,**
доктор педагогічних наук, професор

Київ – 2025

АНОТАЦІЯ

Фещенко Г.Ю. Професійна підготовка до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 «Освітні, педагогічні науки» – Український державний університет імені Михайла Драгоманова, Київ, 2025.

У ході дисертаційного дослідження досягнуто мети: обґрунтування теоретичних, методичних концептуальних та організаційно-методичних засад професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності зі забезпеченням формування позитивного психоемоційного інтелекту у контексті міждисциплінарного дослідження соціальної проєкції психомірності.

Виокремлено, обґрунтовано та розкрито: предмет дослідження – процес професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом; об'єкт дослідження – модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у закладах вищої освіти.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше:

- розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом;

- розроблено, обґрунтовано та визначено зміст і структуру поняття «професійна компетентність соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом», сформульовано в авторському представленні зміст понять дослідження «процес професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом»;

- розроблено зміст і структуру професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності

028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво»;

- розроблено та обґрунтовано комплексну методику оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів; комплексний критеріальний апарат метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за критеріями вимірювання – мотиваційний, соціокультурний, технологічний та менеджерський, показниками та рівнями (низький, достатній, високий) та метрики діагностики ознак позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів, а саме – п'яти груп вимірювання відповідних рівнів (парціальності та інтегративності, утвердження, соціальної проєкції та бар'єрності, суб'єктивізму, афективності);

- удосконалено зміст і структуру діагностики освітніх компонентів – програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей майбутніх бакалаврів з позитивним емоційним інтелектом з професійною компетентністю соціокультурної діяльності за циклами; комплексну методику оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів;

- подальшого розвитку набули теоретичні та методичні засади професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності зі забезпеченням формування позитивного психоемоційного інтелекту у міждисциплінарних аспектах.

Практичне значення одержаних результатів: захисні дисертаційні положення роботи актуалізовано в умовах зростаючих напружень та хаотизації, розвитку педагогічних, методологічних і методичних досліджень поняття та явища соціальної проєкції психомірності – соціальної діяльності, людини та її поведінки, позитивного психоемоційного інтелекту, базуючись на механізмі самоорганізації відповідного типу як основи дисипативних структур, специфіки, механізмів вияву психомірності в особистості; положення дисертації, які було представлено, можуть бути використані науковцями,

педагогами, практиками у організації професійної підготовки до соціокультурної діяльності для формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» в соціально-турбулентних умовах глобалізації, зростаючих напружень та хаотизації; практично-корисними для організації освітнього процесу у системі неперервної освіти для професійної підготовки освітніх ступенів «Бакалавр» і «Магістр» вважаємо розроблену, обґрунтовану та верифіковану модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, комплексної методики та комплексний критеріальний апарат метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності для забезпечення пролонгованої професійної зайнятості; здобувачкою розроблено та забезпечено тематику у контексті освітніх компонентів професійної підготовки: «Психологія дитяча», «Психологія дитячої творчості» (лекційні, семінарські) – загальної психології, соціальної психології; «Основи наукових досліджень» (семінарські); «Методика ознайомлення дітей з мистецтвом» (лабораторні) – соціокультурна діяльність, соціокультурна анімація; «Наступність між дошкільною та початковою освітою» (лекційні, семінарські) – громадянська освіта та основи демократії; «Комп'ютерні технології в роботі з дітьми» (семінарські) – цифрові технології, соціальні комунікації, технологічні основи соціокультурної діяльності, зв'язки з громадськістю у соціальній сфері; «Дошкільна лінгводидактика» (лабораторні) – українська мова (професійного спрямування), іноземна мова, практика міжкультурного діалогу; «Теорія і методика формування уявлень світобачення Людини і Всесвіту» (практичні) – методика викладання фахових дисциплін, сучасні технології соціокультурного проєктування, соціологія культури, соціокультурна діяльність.

У першому розділі дисертаційної роботи обґрунтовано теоретичні засади професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, а саме: теоретичні засади професійної підготовки

менеджерів до соціокультурної діяльності, дефінітивний аналіз тезаурусу формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності та здійснено теоретичний аналіз академічного досвіду міждисциплінарного дослідження формування позитивного психоемоційного інтелекту особистості.

Другий розділ дисертації присвячено висвітленню концептуальним та організаційно-методичним засадам професійного формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності, а саме здійснено аксіологічний аналіз сучасних технологій формування психоемоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти галузі знань культури та мистецтво, концептуалізація формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності в контексті міждисциплінарних досліджень психомірності та розкрито організаційні і методичні засади формування професійної компетентності до соціокультурної діяльності у менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

У третьому розділі обґрунтовано, розроблено та спроектовано модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, розкрито зміст і структура педагогічного експерименту, а також описано експериментальну перевірку моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

Ключові слова: професійна підготовка, соціокультурна діяльність, менеджери соціокультурної діяльності, психоемоційний інтелект, емоційний інтелект, професійна підготовка, розвиток, соціальна проєкція, заклади вищої освіти, здобувачі вищої освіти, формування особистості, соціокультурне значення, соціокультуралізм, культурні ініціативи, критерії вимірювання, компетенції, інтерактивні технології, вища освіта, інтерактивні моделі навчального процесу, педагогічні технології, міжкультурне спілкування, культурні особливості, комунікативні бар'єри, емоційна взаємодія, соціальна

адаптація, емоційна усвідомленість, управління емоціями, емоційна стабільність .

ANNOTATION

Feshchenko G.Yu. Professional training for socio-cultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence. – Qualification scientific work in the form of a manuscript.

Dissertation for the degree of Doctor of Philosophy in the specialty 011 “Educational, Pedagogical Sciences” – Mykhailo Dragomanov Ukrainian State University, Kyiv, 2025.

The dissertation research achieved the following objectives: substantiation of theoretical, methodological, conceptual, and organizational-methodological foundations of professional training of managers for sociocultural activities with the formation of positive psycho-emotional intelligence in the context of interdisciplinary research of the social projection of psychomorbidity.

The following were identified, substantiated, and disclosed: the subject of the study—the process of professional training for socio-cultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence; the object of the study—a model of professional training for socio-cultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence in higher education institutions.

The scientific novelty of the results obtained lies in the fact that for the first time:

- a model of professional training for the sociocultural activities of managers with positive psychoemotional intelligence has been developed, substantiated, and experimentally verified;

- the content and structure of the concept of “professional competence in the sociocultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence” has been developed, substantiated, and defined, and the content of the research concepts “the process of professional training for the sociocultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence” has been formulated in the author's presentation;

- the content and structure of professional competence in sociocultural activities of managers with positive psychoemotional intelligence for the educational

degrees “Bachelor” and ‘Master’ in specialty 028 “Management of Sociocultural Activities” in the field of knowledge 02 “Culture and Art” have been developed;

- A comprehensive methodology for assessing positive psycho-emotional intelligence in managers has been developed and substantiated; a comprehensive set of criteria for establishing the levels of professional competence in sociocultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence according to the criteria of measurement – motivational, sociocultural, technological, and managerial, indicators and levels (low, sufficient, high) and metrics for diagnosing signs of positive psycho-emotional intelligence in managers, namely five groups of measurements of corresponding levels (partiality and integrativeness, affirmation, social projection and barrier, subjectivism, affectivity);

- the content and structure of the diagnosis of educational components have been improved – program learning outcomes, integral, general, and special (professional) competencies of future bachelors with positive emotional intelligence with professional competence in sociocultural activities by cycles; a comprehensive methodology for assessing positive psycho-emotional intelligence in managers;

- further development of the theoretical and methodological foundations of professional training of managers for sociocultural activity with the formation of positive psycho-emotional intelligence in interdisciplinary aspects.

Practical significance of the results obtained: the protective dissertation provisions of the work are actualized in conditions of growing tensions and chaos, the development of pedagogical, methodological, and methodical research of the concept and phenomenon of social projection of psychomorbidity—social activity, human beings and their behavior, positive psycho-emotional intelligence, based on the mechanism of self-organization of the corresponding type as the basis of dissipative structures, specifics, mechanisms of manifestation of psychomorbidity in the personality; the provisions of the dissertation that were presented can be used by scientists, educators, and practitioners in organizing professional training for sociocultural activities to form positive psycho-emotional intelligence in managers in the field of knowledge 02 “Culture and Art,” specialty 028 “Management of

Sociocultural Activities” in the socially turbulent conditions of globalization, growing tensions, and chaos; practically useful for organizing the educational process in the system of continuing education for professional training at the Bachelor's and Master's levels, we consider the developed, substantiated, and verified model of professional training for socio-cultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence, a comprehensive methodology and a comprehensive set of criteria for establishing levels of professional competence to ensure prolonged professional employment; the applicant has developed and provided topics in the context of educational components of professional training: “Child Psychology,” “Psychology of Children's Creativity” (lectures, seminars) – general psychology, social psychology; “Fundamentals of Scientific Research” (seminars); “Methods of Introducing Children to Art” (laboratory) – sociocultural activity, sociocultural animation; “Continuity between Preschool and Primary Education” (lectures, seminars) – civic education and the basics of democracy; “Computer Technologies in Working with Children” (seminar) – digital technologies, social communications, technological foundations of sociocultural activity, public relations in the social sphere; “Preschool Linguistics and Didactics” (laboratory) – Ukrainian language (professional orientation), foreign language, practice of intercultural dialogue; “Theory and methodology of forming ideas about the worldview of Human and the Universe” (practical) – methods of teaching professional disciplines, modern technologies of sociocultural design, sociology of culture, sociocultural activity.

The first section of the dissertation substantiates the theoretical foundations of professional training for sociocultural activity of managers with positive psycho-emotional intelligence, namely: theoretical foundations of professional training of managers for sociocultural activities, a definitive analysis of the thesaurus of the formation of positive psycho-emotional intelligence in managers of sociocultural activities, and a theoretical analysis of academic experience in interdisciplinary research on the formation of positive psycho-emotional intelligence of the individual.

The second section of the dissertation is devoted to highlighting the conceptual and organizational-methodological foundations of the professional formation of

positive psycho-emotional intelligence in managers of sociocultural activities, namely an axiological analysis of modern technologies for the formation of psycho-emotional intelligence in higher education seekers in the field of culture and art, conceptualization of the formation of positive psycho-emotional intelligence in managers of socio-cultural activities in the context of interdisciplinary research on psychomensity, and organizational and methodological foundations for the formation of professional competence in socio-cultural activities in managers with positive psycho-emotional intelligence.

The third section substantiates, develops, and designs a model of professional training for socio-cultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence, reveals the content and structure of the pedagogical experiment, and describes the experimental verification of the model of professional training for socio-cultural activities of managers with positive psycho-emotional intelligence.

Keywords: *professional training, sociocultural activity, managers of sociocultural activity, psycho-emotional intelligence, emotional intelligence, professional training, development, social projection, higher education institutions, higher education seekers, personality formation, sociocultural significance, socioculturalism, cultural initiatives, measurement criteria, competencies, interactive technologies, higher education, interactive models of the educational process, pedagogical technologies, intercultural communication, cultural characteristics, communication barriers, emotional interaction, social adaptation, emotional awareness, emotion management, emotional stability.*

СПИСОК ПУБЛІКАЦІЙ ЗДОБУВАЧА

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Фещенко Г.Ю.** Емоційна культура та емоційний інтелект у розвитку менеджерів соціокультурної діяльності. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. №6 (6). С.412-423.
2. **Фещенко Г.Ю.** Теоретико-методологічні засади вивчення психоемоційного інтелекту у сучасній науці. *Вісник науки та освіти*. 2024. №11 (29). С. 1702-1716.
3. **Фещенко Г.Ю.** Технологія формування психоемоційного інтелекту у майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності. *Перспективи та інновації науки*. 2024. №11 (45) С.936-952.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Гладишенко Г. Ю. (**Фещенко Г.Ю.**) Формування позитивної «я-концепції» у старших дошкільників засобом різноманітних технік малювання. *Тенденції розвитку дошкільної та початкової освіти : молодь і наука : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю здобувачів вищої освіти, аспірантів, молодих вчених, педагогів-практиків*. 16 квітня 2021 року, м. Київ, Україна. Частина 2. С. 34.
5. Гладишенко Г.Ю. (**Фещенко Г.Ю.**) Формування художньо-естетичного досвіду дітей старшого дошкільного віку: пошук ціннісних орієнтирів. *Перспективні питання психології та педагогіки: зб. наук. праць. За матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасна психологія і педагогіка: теорія і модерна практика освітнього процесу в епоху пандемічних викликів»*. 6-7 травня 2021 року, Слов'янськ, Україна. С. 98-102.
6. Гладишенко Г.Ю. (**Фещенко Г.Ю.**) Образотворчість дітей дошкільного віку: освітньо-розвивальні можливості. *Освіта і наука – 2022: збірник наукових праць за матеріалами Звітно-наукової конференції студентів*

та аспірантів «Освіта і наука». 10-16 травня 2022 року, м Київ, Україна. С. 509-511

7. Гладіщенко Г.Ю. (Фещенко Г.Ю.) Художньо-естетичне виховання дітей дошкільного віку у розрізі психолого-педагогічної проблематики. *Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики: збірник тез Міжнародного online-марафону вітчизняних і зарубіжних дослідників, науковців, освітян, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків*. 27-29 вересня 2022 року, м. Київ, Україна. С. 94-98.

8. Гладіщенко Г.Ю. (Фещенко Г.Ю.) Використання різних прийомів образотворення у роботі з дітьми старшого дошкільного віку: Контекст соціально-педагогічної практики. *Модернізація педагогічної освіти в глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу: збірник матеріалів міжнародного форуму* / за заг. ред. В.П. Андрущенка. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. 2023. С. 40-42.

ЗМІСТ

АНОТАЦІЇ.....	2
ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ.....	15
ВСТУП.....	16
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ З ПОЗИТИВНИМ ПСИХОЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ.....	23
1.1. Теоретичні засади педагогічної проблеми дослідження професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності	23
1.2. Дефінітивний аналіз тезаурусу формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності.....	34
1.3. Теоретичний аналіз академічного досвіду міждисциплінарного дослідження формування позитивного психоемоційного інтелекту особистості.....	45
<i>Висновки до першого розділу.....</i>	69
<i>Список використаної літератури до першого розділу.....</i>	71
РОЗДІЛ 2. КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОГО ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	88
2.1 Аксіологічний аналіз сучасних технологій формування психоемоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти галузі знань культури і мистецтво.....	88
2.2. Концептуалізація формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності в контексті міждисциплінарних досліджень соціальної проєкції психомірності.....	104
2.3. Організаційні і методичні засади формування професійної	

компетентності соціокультурної діяльності у менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом	115
<i>Висновки до другого розділу.....</i>	139
<i>Список використаної літератури до другого розділу.....</i>	141
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ, РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПРОЄКТУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ З ПОЗИТИВНИМ ПСИХОЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ	148
3.1 Проєктування моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом	148
3.2 Зміст та структура педагогічного експерименту.....	189
3.3 Експериментальна перевірка моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.....	205
<i>Висновки до третього розділу.....</i>	243
<i>Список використаної літератури до третього розділу.....</i>	244
ВИСНОВКИ.....	245
ДОДАТКИ.....	255

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЗВО – заклад вищої освіти

МОН України – Міністерство освіти і науки України

ППЕІ – позитивний психоемоційний інтелект

EQ, EI – емоційний інтелект

CQ – культурний інтелект

IQ – аналітичний інтелект

PQ – позитивний інтелект

«b-p (m/c, ...)» – «brain – psyche (mind/consciousness, ...)», «мозок-психіка (розум/свідомість та ін. складові психіки)».

ПС – «психомірні середовища/системи»

УП – управляючий параметр

[Л-С-П] – «лідер (еліта)-суспільство-природа»

PET – раціонально-емоційна терапія

ВПС – внутрішньопсихічне середовище

КГ – контрольна група

ЕГ – експериментальна група

ІТ – інформаційні технології

ВСТУП

Актуальність дослідження полягає у необхідності розбудови базису методології формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності у міждисциплінарних аспектах галузей знань 01 «Освіта/Педагогіка», 03 «Гуманітарні науки», 05 «Соціальні та поведінкові науки» та необхідності задоволення соціального замовлення на модернізацію професійної підготовки майбутніх фахівців галузі 02 «Культура і мистецтво».

Теоретичні і методологічні аспекти дослідження професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності висвітлено у наукових доробках учених – Н. Бахмат, С. Калаур, Н. Кочубей, В. Любарець, Н.Рідей.

Теоретико-методологічні засади змісту емоційного інтелекту досліджували учені – І. Аршава, Л. Журавльова, Є. Карпенко, Н. Коврига, О. Лящ, Е. Носенко, О. Чебикін, М. Шпак. Значення емоційного інтелекту як вагомого чинника формування професійної ідентичності та компетенцій особистості вивчали науковці – М. Августюк, О. Амплєєва, Ю. Бреус, О. Верітова, В. Зарицька, Г. Захарчин, Я. Куценко, В. Міляєва, М. Стасюк. Емоційний інтелект у контексті професійного становлення майбутніх педагогів досліджували – О. Лящ, Л. Ракітянська, В. Приходько, М. Приходько, Н. Петрова. Характерні особливості впливу емоційного інтелекту на розвиток управлінських здібностей, лідерської якостей студіювали – А. Книш, Т. Драбчук, С. Дубовик, А. Ключко, А. Марченко, О. Пристай. Значення емоційного інтелекту у контексті психологічної адаптації особистості та розвитку внутрішньої свободи досліджували – М. Августюк, О. Амплєєва, Г. Березюк, О. Вовченко, С. Дерев'янка, М. Жилін, Є. Карпенко, Л. Колісник, О. Лящ, Е. Носенко, Г. Таранюк, А. Четверик-Бурчак. Дослідженню концепцій емоційного інтелекту присвячено наукові доробки зарубіжних учених, а саме – Дж. Майер, П. Саловей, Д. Карузо (емоційний інтелект як здатність обробляти інформацію, пов'язану з емоціями, використовувати емоції для покращення когнітивних процесів; сприймати, оцінювати та управляти власними емоціями та емоціями інших людей), Р. Бар-Он (емоційний інтелект як ключовий

показник ефективного функціонування людини в соціумі), Д. Слайтер, Д. Гоулман (вплив емоційного інтелекту на успіх у професійному та особистому житті), Р. Купер, Г. Орме (важливість емоційного інтелекту у таких професійних сферах, як лідерство, менеджмент і розвиток персоналу) та інших.

Дослідження проблематики стану професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом уможлиблює виокремлення наявних **суперечностей між:**

- змістом і структурою організації професійної підготовки до соціокультурної діяльності та вимогами соціального замовлення на майбутніх фахівців-менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для вирішення практичних завдань в умовах воєнного стану та у мирний час;

- вимогами стандартів вищої освіти першого (бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів, галузі знань 02 «Культура і мистецтво» зі спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» щодо формування професійної компетентності соціокультурної діяльності майбутніх фахівців та необхідністю забезпечення середовищ професійної зайнятості менеджерами з позитивним психоемоційним інтелектом задля ревіталізації й моделювання стану і розвитку соціокультурних форм;

- традиційними підходами до організації професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом та відповідними науковими напрямками їх професійного розвитку та необхідністю організації їх міждисциплінарного змістового наповнення й удосконалення тезаурусу педагогічної проблеми дослідження.

Виявлені об'єктивні суперечності зумовили вибір теми наукового дослідження: **«Професійна підготовка до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом».**

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до тематичного плану Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (2018–2024 рр.).

Метою дослідження є обґрунтування теоретичних, методичних концептуальних та організаційно-методичних засад професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності зі забезпеченням формування позитивного психоемоційного інтелекту у контексті міждисциплінарного дослідження соціальної проєкції психомірності.

Досягнення поставленої мети потребує вирішення наступних **завдань дослідження**:

1) Здійснити аналіз теоретичних засад професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності та академічного досвіду міждисциплінарного дослідження з дефінітивним аналізом тезаурусу формування позитивного психоемоційного інтелекту.

2) Обґрунтувати концептуальні та організаційно-методичні засади професійного формування позитивного психоемоційного інтелекту менеджерів соціокультурної діяльності з аксіологічним аналізом технологій у контексті міждисциплінарного дослідження соціальної проєкції психомірності.

3) Розробити і обґрунтувати зміст і структуру професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

4) Розробити критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

5) Обґрунтувати, спроектувати та здійснити перевірку ефективності моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

Предмет дослідження – процес професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

Об'єкт дослідження – модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у закладах вищої освіти.

Методи дослідження: дефінітивний (для конкретизації та удосконалення тезаурусу), аксіологічний (ціннісних надбань сучасних технологій розвитку психоемоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти), соціально-філософський (забезпечує дослідження предмету – процесу формування позитивного психоемоційного інтелекту; синергію підходів та інтеграцію міждисциплінарності технології формування засобами психолого-педагогічного тренінгу), історико-порівняльний (становлення та розвитку тезаурусу педагогічної проблеми дослідження з урахуванням суспільних трансформацій та контекстуальних особливостей соціальної турбулентності), структурно-логічний, -організаційний, -функціональний (розроблення структурно-логічної схеми, змісту функціонального призначення процесу формування у професійній підготовці менеджерів соціокультурної діяльності), системного аналізу (релевантних результатів об'єкту дослідження), що актуалізувало вивчення співвідносин поняття психомірності і процесу формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності в галузі культури та мистецтва.

Наукова новизна отриманих результатів полягає в тому, що вперше:

- *розроблено, обґрунтовано та експериментально перевірено* модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом;
- *розроблено, обґрунтовано та визначено* зміст і структуру поняття «професійна компетентність соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом», сформульовано в авторському представленні зміст понять дослідження «процес професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом»;
- *розроблено* зміст і структуру професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності

028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво»;

- розроблено та обґрунтовано комплексну методику оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів; комплексний критеріальний апарат метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за критеріями вимірювання – мотиваційний, соціокультурний, технологічний та менеджерський, показниками та рівнями (низький, достатній, високий) та метрики діагностики ознак позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів, а саме – п'яти груп вимірювання відповідних рівнів (парціальності та інтегративності, утвердження, соціальної проєкції та бар'єрності, суб'єктивізму, афективності);

- удосконалено зміст і структуру діагностики освітніх компонентів – програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей майбутніх бакалаврів з позитивним емоційним інтелектом з професійною компетентністю соціокультурної діяльності за циклами; комплексну методику оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів;

- подальшого розвитку набули теоретичні та методичні засади професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності зі забезпеченням формування позитивного психоемоційного інтелекту у міждисциплінарних аспектах.

Практичне значення одержаних результатів: захисні дисертаційні положення роботи актуалізовано в умовах зростаючих напружень та хаотизації, розвитку педагогічних, методологічних і методичних досліджень поняття та явища соціальної проєкції психомірності – соціальної діяльності, людини та її поведінки, позитивного психоемоційного інтелекту, базуючись на механізмі самоорганізації відповідного типу як основи дисипативних структур, специфіки, механізмів вияву психомірності в особистості; положення дисертації, які було представлено, можуть бути використані науковцями,

педагогами, практиками у організації професійної підготовки до соціокультурної діяльності для формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів галузі знань 02 «Культура і мистецтво», спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» в соціально-турбулентних умовах глобалізації, зростаючих напружень та хаотизації; практично-корисними для організації освітнього процесу у системі неперервної освіти для професійної підготовки освітніх ступенів «Бакалавр» і «Магістр» вважаємо розроблену, обґрунтовану та верифіковану модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, комплексної методики та комплексний критеріальний апарат метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності для забезпечення пролонгованої професійної зайнятості; здобувачкою розроблено та забезпечено тематику у контексті освітніх компонентів професійної підготовки: «Психологія дитяча», «Психологія дитячої творчості» (лекційні, семінарські) – загальної психології, соціальної психології; «Основи наукових досліджень» (семінарські); «Методика ознайомлення дітей з мистецтвом» (лабораторні) – соціокультурна діяльність, соціокультурна анімація; «Наступність між дошкільною та початковою освітою» (лекційні, семінарські) – громадянська освіта та основи демократії; «Комп’ютерні технології в роботі з дітьми» (семінарські) – цифрові технології, соціальні комунікації, технологічні основи соціокультурної діяльності, зв’язки з громадськістю у соціальній сфері; «Дошкільна лінгводидактика» (лабораторні) – українська мова (професійного спрямування), іноземна мова, практика міжкультурного діалогу; «Теорія і методика формування уявлень світобачення Людини і Всесвіту» (практичні) – методика викладання фахових дисциплін, сучасні технології соціокультурного проєктування, соціологія культури, соціокультурна діяльність.

Результати дослідження впроваджено в освітній процес Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (акт впровадження №272/4 від 04.11.2024 р.), Прикарпатський національний університету імені

Василя Стефаника (довідка впровадження № 01-23/385 від 26.11.2024 р.).

Апробація результатів дисертації. Основні положення дисертаційної роботи пройшли апробацію на кафедрі менеджменту та інноваційних технологій соціокультурної діяльності, економіки та маркетингу, а також були відображені у доповідях на конференціях, онлайн-марафонах, форумі: *міжнародного рівня* – «Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики» (2022, Київ); «Модернізація педагогічної освіти в глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу» збірник матеріалів міжнародного форуму (2023, Київ); «Проблеми та інновації професійної і технологічної освіти: реалії, досвід, перспективи» (2024, Чернігів); *всеукраїнського рівня* – «Сучасна психологія і педагогіка: теорія і модерна практика освітнього процесу в епоху пандемічних викликів» (2021, Слов'янськ); «Освіта і наука» (2022, Київ); «Тенденції розвитку дошкільної та початкової освіти: молодь і наука» (2021, Київ).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи викладено у 8 наукових працях, з них: 3 статті у фахових наукових виданнях, зареєстрованих МОН України; 5 – тези і матеріали конференцій.

Структура й обсяг роботи. Загальний обсяг дисертації становить 264 сторінки, складається з 3 розділів, висновків та списку літератури до кожного розділу, а також загальних висновків і додатків.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ З ПОЗИТИВНИМ ПСИХОЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

1.1. Теоретичні засади педагогічної проблеми дослідження професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності

Глобальним ресурсом збереження та відновлення психічного здоров'я населення України, зокрема молодого покоління, в умовах соціальної турбулентності, війни є сфера культури та мистецтва. У цьому контексті актуальним є дослідження чинників і механізмів, які підвищують психологічну стійкість молоді, особливо майбутніх спеціалістів у сфері соціокультурної діяльності, як адаптивного потенціалу, необхідного для відновлення українського суспільства після травм, завданих війною.

Нині вагомого значення набувають трансформаційні процеси у сфері освіти, науки й інноватики, які спрямовано на удосконалення системи професійної підготовки майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності (фахівців спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво»), спектром якої є організація соціокультурної сфери дозвіллево-рекреаційної діяльності, сегмент культурно-розважальних ініціатив у сфері готельного бізнесу, туризму тощо.

Модернізація професійної підготовки менеджерів соціокультурної діяльності пов'язана із поліпрофільністю й міждисциплінарністю педагогічної проблеми дослідження, оскільки організація освітнього процесу в закладах вищої освіти (далі – ЗВО) в умовах соціальної турбулентності (пандемії, воєнного стану, несанкціонованої міграції, маргіналізації суспільства, екологічних катаклізмів) має бути реалізовано як динамічний, гнучкий, транспарентний процес підготовки фахівців зі сформованою професійною компетентністю на засадах сталого розвитку суспільства.

У ході дослідження здійснено контент-аналіз понятійно-категоріального апарату з метою авторського представлення дефініції «професійна підготовка до соціокультурної діяльності менеджерів». Аналіз наукових джерел дає змогу констатувати, що переважна більшість вітчизняних науковців визначають професійну підготовку майбутніх фахівців як: процес формування професійної компетентності на засадах системності і цілепокладання (О. Овчарук) [69]; підготовка особистості до трансформацій в інноваційній діяльності в умовах кон'юнктури ринку праці» (Н.Ничкало) [65]; як різновекторний освітній процес у ЗВО, у ході якого формується і розвивається готовність майбутнього фахівця (А. Семенова) [87]; як процес набуття освітньої/професійної кваліфікації згідно вимог відповідних стандартів вищої освіти/освітньо-професійної програми [14].

У дослідженнях В. Любарець професійну підготовку менеджерів соціокультурної діяльності авторкою визначено як процес і результат сформованості наукових знань, умінь і ціннісних установок (відносин) [57], що є тотожним процесу формування організаційно-управлінських компетенцій фахівців.

Встановлено, що професійна підготовка майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в соціальних умовах турбулентності передбачає сформованість професійної компетентності соціокультурної діяльності, зокрема сформованість позитивного психоемоційного інтелекту.

Одним із важливих механізмів є людський інтелект, зокрема його психоемоційний різновид і позитивна складова. Вивчення психоемоційного інтелекту потребує розробки теоретико-методичних основ його формування на основі різних моделей інтелектуальної діяльності в антропо-соціокультурних системах, а також розуміння поведінки людини і її професійної діяльності у цих системах.

Феномен «емоційного інтелекту» у психології та педагогіці розглядається у різних теоретичних аспектах, які охоплюють дослідження концептуальних засад цього явища, його ролі у розвитку стійкості особистості, професійному становленні та самореалізації тощо.

Теоретико-методологічні засади змісту емоційного інтелекту досліджували: Л. Журавльова (психологічні основи розвитку емпатії людини) [26; 27]; Є. Карпенко (сучасні вектори дослідження емоційного інтелекту особистості) [40; 41]; Я. Куценко (проблеми діагностики емоційного інтелекту) [53; 55]; О. Лящ (детермінанти та можливості формування емоційного інтелекту особистості) [58]; Е. Носенко, Н. Коврига (емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції) [68; 67]; М. Шпак (психологічні механізми розвитку емоційного інтелекту) [96; 95; 94].

Значення емоційного інтелекту як ключового чиннику у формуванні професійної ідентичності та компетенцій особистості досліджували: М. Августюк (дослідження емоційного інтелекту в структурі точності метакогнітивного моніторингу навчальної діяльності студентів ЗВО) [1]; О. Амплєєва (значення емоційного інтелекту в структурі професійної діяльності психолога) [2; 3]; Ю. Бреус [8; 9], В. Міляєва [64], Я. Куценко [54; 56] (емоційний інтелект як чинник професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій); В. Зарицька (емоційний інтелект як чинник професіоналізації сучасних фахівців гуманітарного профілю) [28; 29; 31; 30]; Г. Захарчин (емоційний інтелект у контексті адаптації молодих фахівців до професійної діяльності) [33]. Вивченням емоційного інтелекту як детермінанти успішного управління та лідерства займалися: Т. Драбчук, С. Дубовик (розвиток емоційного інтелекту сучасних менеджерів) [18]; А. Ключко (емоційний інтелект у менеджерів освітніх організацій) [42]; А. Марченко (емоційний інтелект як чинник ефективності управлінської професійної діяльності) [60; 61]; О. Пристай (емоційний інтелект у структурі управлінської компетентності керівника) [72]. Емоційний інтелект у контексті професійного становлення майбутніх педагогів досліджували: О. Лящ (психологічні особливості емоційного інтелекту студентів педагогічного університету) [58]; Л. Ракітянська (емоційний інтелект як особистісний чинник професійного становлення майбутнього вчителя музичного мистецтва) [75]; В. Приходько, М. Приходько (емоційний інтелект як провідна детермінанта успішної

професійної діяльності та саморегуляції особистості вчителя у контексті парадигми неперервної освіти та управління людськими ресурсами) [73]; Н. Петрова (емоційний інтелект як запорука успішної професійної діяльності майбутнього педагога) [70].

Значення емоційного інтелекту у процесі психологічної адаптації особистості та розвитку внутрішньої свободи досліджували: О. Амплєєва, Г. Таранюк (взаємозв'язок емоційного інтелекту та психологічної адаптації особистості до умов війни) [2; 3]; С. Дерев'янка (емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації студентів) [16]; М. Жилін (трансформація емоційного інтелекту як життєвого ресурсу особистості в умовах кризи ідентичності) [25]; Є. Карпенко (психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості) [38; 39; 40]; Л. Колісник (розвиток емоційного інтелекту як чинника запобігання самотності у юнацькому віці) [46; 47]; Е. Носенко, А. Четверик-Бурчак (емоційний інтелект як чинник досягнення життєвого успіху) [66]; Г. Березюк (емоційний інтелект як детермінанта внутрішньої свободи особистості) [7]; О. Вовченко (розробка та впровадження в практичну діяльність мультикомплексного психологічного супроводу формування емоційного інтелекту підлітків із порушеннями інтелектуального розвитку) [11; 12].

Дослідженню концепцій емоційного інтелекту присвячено праці зарубіжних учених Дж. Майер, П. Саловей, Д. Карузо (емоційний інтелект як здатність обробляти інформацію, пов'язану з емоціями, використовувати емоції для покращення когнітивних процесів; сприймати, оцінювати та управляти власними емоціями та емоціями інших людей) [126, 127, 125], Р. Бар-Он (емоційний інтелект як ключовий показник ефективного функціонування людини в соціумі) [100, 101, 102, 103], Д. Гоулман (вплив емоційного інтелекту на успіх у професійному та особистому житті) [99, 114, 115, 117] та інших.

Визначено, що інтелект як категорія наукового пізнання є складним, багатоструктурним і різновимірним явищем. Незважаючи на те, що інтелект є

однією з найдослідженіших категорій, він залишається однією з найменш зрозумілих і чітко роз'яснених у науковому просторі.

Філософський енциклопедичний словник тлумачить дефініцію «інтелект» (від латин. *intellectus* – пізнання, розуміння, розум) як «суб'єктивну здатність живих істот здійснювати соціально зорієнтовану діяльність, що виражається у пристосуванні до середовища та його творчій зміні» [89, с. 244]. З філософської перспективи інтелект потрактовується як вища форма пізнавальної здатності мислення, яка має творчий та активний характер. Інтелект у цьому контексті сприймається не лише як здатність обробляти інформацію, але й як уміння генерувати нові ідеї, вирішувати складні проблеми та адаптуватися до змінних умов.

У педагогіці термін «інтелект» визначається як розумові здібності особи, що включають здатність орієнтуватися у навколишньому середовищі, адекватно його сприймати та трансформувати, а також мислити, навчатися, пізнавати світ і засвоювати соціальний досвід. Інтелект також охоплює спроможність розв'язувати завдання, приймати рішення, діяти розумно та робити прогнози [15, с. 124]. Структура інтелекту включають такі психічні процеси як сприймання і запам'ятовування, мислення й мовлення та інші.

Представники психологічних шкіл тлумачать його як загальні здібності до пізнання та вирішення завдань; як систему пізнання, що поєднує чутливе та мисленєве пізнання; як суто теоретичне вміння вирішувати проблеми без зовнішньої активності. Сучасна психологія фокусується на детальних дослідженнях та розробці психолого-педагогічних технологій розвитку окремих видів інтелекту, що забезпечують актуальні потреби адаптаційних та розвитку психічних ресурсів особистості відповідно сьогоденних реалій. Це, в першу чергу, соціальний, емоційний та культурний інтелекти.

Відкриття емоційного інтелекту пов'язане з дослідженнями, проведеними у 1920-1930 рр. Р. Торндайком та С. Штейном. Перше визначення цього поняття було простим і полягало в здатності розуміти людей та керувати ними [149, с. 7]. У 1983 р. Г. Гарднер у монографії «*Frames of mind*» запропонував

розглядати здібності розуміти людей, усвідомлювати їх мотивацію та будувати з ними ефективні взаємодії у разі спрямованості на інших як міжособистісний емоційний інтелект, та у випадку спрямованості на себе – внутрішньоособистісний емоційний інтелект [146].

У 90-х роках ХХ століття розпочинається якісно новий період дослідження емоційного інтелекту як наукової категорії. Термін «емоційний інтелект» набуває популяризації, а сфера досліджень розширюється і досліджується на різних категоріях населення. Дж. Майєр та П. Саловей визначили емоційний інтелект як форму соціального інтелекту, що включає здатність сприймати і висловлювати емоції, а також відображати і регулювати власні, чужі емоції і почуття, розрізняти їх та використовувати цю інформацію для регуляції людського мислення та дій [142]. До основних принципів емоційного інтелекту науковцями віднесено емпатію, обізнаність, рівновагу та відповідальність, що допомагають не лише у розвитку особистісного емоційного інтелекту, але й у покращенні міжособистісних відносин у професійній сфері. Емоційний інтелект на думку Дж. Майєра, П. Саловей та Д. Карузо, являє собою чотирьохкомпонентну ієрархічну структуру: здатність сприймати і розпізнавати власні емоції та емоції інших людей; емоційна фасилітація – здатність використовувати емоції для підвищення ефективності мислення і діяльності, уміння довільно управляти емоціями, використовувати їх як ресурс для творчості та розв'язання проблем; здатність до аналізу та усвідомлення емоцій, поведінки, розуміння цінностей емоцій; здатність контролювати та регулювати свої емоційні стани та емоційні реакції інших людей. За переконанням авторів, особи з високою емоційною компетентністю здатні краще визначати власні почуття та інших людей і вирішувати проблеми, пов'язані з емоціями [129].

Учений Д. Гоулмен визначив емоційний інтелект як здатність усвідомлювати власні емоції і емоції інших людей, що дозволяє мотивувати себе і інших, а також ефективно управляти емоціями як на самоті, так і під час взаємодії з оточенням; включає в себе здатність до самомотивації, контролю

емоційних спалахів, стійкість до розчарувань, вміння відмовлятися від миттєвих задоволень, регулювати настрій та здатність не дозволяти емоціям заважати мисленню, співпереживанню й надії [98, с.28]. Д. Гоулман, на основі напрацювань П. Саловей та Дж. Майер, розробив модель емоційного інтелекту та додав до виокремлених науковцями компонентів ентузіазм, наполегливість і соціальні навички. У структурі емоційного інтелекту автор виокремлює чотири ключові складові: самосвідомість (самообізнаність), самоконтроль, соціальну обізнаність та управління взаємовідносинами. Ці компоненти об'єднують групу знань, умінь, здібностей та здатностей, а саме:

- емоційна самосвідомість – звертати увагу на власні внутрішні відчуття та почуття і усвідомлювати їхній вплив на психологічний стан, інтуїтивно обирати кращий спосіб поведінки у складних ситуаціях;
- самоконтроль – впевненість у собі, здатність управляти емоціями, стримувати їх, нівелювати безпричинне турбування та дратівливість, відкритість, адаптивність, ініціативність, оптимізм;
- соціальна чутливість – співпереживання (емпатія), що полягає у здатності уважно сприймати чужі переживання та налаштовуватися на різні емоційні сигнали;
- управління взаємовідносинами – вміння налагоджувати стосунки/відносини з іншими, працювати в команді, урегульовувати конфлікти [98].

Учений Р. Бар-Он потрактовує емоційний інтелект як сукупність некогнітивних здібностей, емоційних і соціальних знань та здібностей, які обумовлюють загальну здатність діяти в будь-яких ситуаціях, ефективно взаємодіяти з оточенням та долати його тиск. У структурі емоційного інтелекту науковець виділяє п'ять субкомпонентів: внутрішньоособистісний – емоційна самосвідомість, впевненість у собі, почуття гідності, самоактуалізація, незалежність; міжособистісний (комунікативна незалежність) – соціальна відповідальність, емпатія, здібність до адаптації; адаптивний – здатність до адаптації, гнучкість, рішучість; регулятивний – управління стресом,

стресостійкість; загальний (переважаючий) настрій або самомотивація – задоволення від життя, щастя, оптимізм [100].

Розробники диспозаційної моделі емоційного інтелекту К. Петрідес, Е. Фьорнхем пов'язують його з рисами особистості (адаптивність, асертивність, імпульсивність, самооцінка, самомотивація, емпатія, оптимізм), стилем поведінки, досвідом та контекстом подій, особливостями реалізації емоційного регулювання [134].

У сучасній потоковій моделі емоційного інтелекту (автори Т. Бредберрі та Дж. Грівз) феномен дослідження розглядається як когнітивно-особистісне утворення, яке включає знання, уміння та навички (стратегії) для обробки емоційної інформації. Автори визначають емоційний інтелект як інтенсивний потік інформаційного обміну між раціональним та емоційним центрами мозку, вважаючи його поєднанням раціонального мислення з емоційними реакціями. Складовими цієї моделі є самосприймання, керування собою, відносинами, соціальна чутливість [1, с.14].

Учені Е. Носенко та Н. Коврига розглядають емоційний інтелект як інтеграцію зовнішнього (диспозитивні компоненти) та внутрішнього світу особистості. Дослідниками емоційний інтелект визначено як п'ятифакторний конструкт, що включає: усвідомлення власних емоцій – здатність розпізнавати особистісні переживання та розуміти їх джерело, що полегшує регуляцію емоцій; управління емоціями; здатність мотивувати себе на досягнення цілей, самомотивацію, креативну діяльність і самоконтроль; здатність до емпатії, розпізнавання та розуміння емоцій інших; здатність підтримувати доброзичливі взаємини та регулювати емоції у процесі соціальної взаємодії [1, с. 12; 66].

Учена В. Зарицька зазначає, що емоційний інтелект впливає на когнітивну (усвідомлення себе та інших), емоційну (емоційний стан) та поведінкову сфери. Структура емоційного інтелекту включає чотири компоненти: розуміння власних емоцій, причин їх виникнення, уміння адекватно сприймати оцінку своїх емоцій іншими; навички самоконтролю та

саморегуляції емоцій; розуміння емоцій інших людей; вміння використовувати емоції у спілкуванні та діяльності [32].

Дослідниця Ю. Бреус, досліджуючи значення емоційного інтелекту як чинника професійного становлення майбутніх фахівців соціономічних професій у вищих навчальних закладах, потрактовує феномен дослідження як «складний конструкт ментальних здібностей, пов'язаних із оперуванням емоційною інформацією та формуванням емоційного досвіду суб'єкта», а його структура включає такі компоненти як: рівні прояву емоційного інтелекту, змістові та функціональні характеристики вказаного поняття, емоційні компетенції та емоційний досвід [8, с.15].

Розвиваючи ідею значення емоційного інтелекту у психологічній адаптації особистості, зокрема підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку, О. Вовченко розглядає емоційний інтелект як складну інтегративну особистісну властивість, яка об'єднує емоційні, когнітивні та поведінково-вольові характеристики. Він сприяє розумінню власних і чужих емоцій, дозволяє керувати емоційними станами та підпорядковувати емоції вольовим зусиллям, підтримує процеси самопізнання, саморегуляції та самореалізації, а його розвиток залежить від соціальних і комунікативних аспектів [11, с. 124].

Важливим чинником, що впливає на успішну реалізацію людини в різних сферах життя, виступає психоемоційний інтелект. Дослідницею І. Єршовою-Бабенко запропоновано термін «позитивний психоемоційний інтелект», який відповідає концептуальним засадам сучасної філософії, методології та науки, які знайшли своє місце в роботах українських дослідників і виражені концептуальною моделлю «ціле-в-цілому» та концептом «в-р(м/с)» [23].

Сформованість психоемоційного інтелекту є важливим чинником професійного становлення майбутніх менеджерів соціокультурної сфери, адже сприяє розвитку у фахівців цієї галузі таких здатностей як: здатність управляти емоціями (менеджери з високим рівнем психоемоційного інтелекту здатні ефективно керувати своїми емоціями, що допомагає їм зберігати спокій у стресових ситуаціях і ухвалювати зважені рішення); здатність до емпатії

(психоемоційний інтелект допомагає менеджерам краще розуміти емоції та потреби інших, що сприяє формуванню позитивних стосунків з підлеглими, колегами та клієнтами); здатність до комунікативної взаємодії, командної роботи та взаємодії в колективі; здатність об'єктивно оцінювати себе та інших під час взаємодії в професійній діяльності; здатність створити сприятливий морально-психологічний клімат у колективі; здатність виявляти, попереджати конфлікти і знаходити конструктивні рішення для їх розв'язання; здатність до адаптивної поведінки в емоціогенних ситуаціях; здатність до поведінки, що сприятиме збереженню ментального здоров'я; здатність *адекватно реагувати на зміни в професійному середовищі*.

Доцільно зазначити, що концепція емоційного інтелекту динамічно розвивається, постійно розширюється завдяки новим дослідженням і практикам, які дозволяють глибше зрозуміти емоційні процеси, їхній вплив на особистісний та професійний розвиток особистості. Емоційний інтелект – це складна інтегративна властивість особистості, яка проявляється через взаємодію емоційних, когнітивних і вольових особливостей. Він допомагає розуміти власні та чужі емоції, керувати емоційним станом, сприяє самопізнанню, саморегуляції й самореалізації, а також залежить від соціальних і комунікативних чинників. Виходячи з досліджень емоційної сфери, встановлено, що професійне становлення фахівців соціокультурної сфери потребує формування усвідомлення емоціогенного характеру майбутньої діяльності та розвитку емоційної готовності (емоційного інтелекту) до виконання професійних обов'язків. Сформованість психоемоційного інтелекту дає змогу майбутнім фахівцям краще розуміти емоційні потреби та адаптуватися до емоційного стану аудиторії, ефективно взаємодіяти з оточенням, підтримувати позитивний емоційний клімат, створювати атмосферу комфорту та безпеки, ефективно адаптуватися до емоційно насичених ситуацій, що виникають під час організації дозвілля, вирішувати конфлікти та полегшує і прискорює процес професійної адаптації, підвищує психологічну стійкість і сприяє успіху в обраній діяльності.

Теоретичні підходи досліджень емоційного інтелекту через аналіз наукових доробок в психологічних теоріях та концепціях. Здійснено аналіз ключових моделей емоційного інтелекту. Перша модель (Дж. Майер і П. Саловей) – модель здібностей, яка підкреслює взаємозв'язок пізнавальних та емоційних процесів. Компонентами емоційного інтелекту є основні некогнітивні знання (емоційна компетентність) і навички (здатність контролювати і регулювати зовнішні прояви емоцій і почуттів), а феномен дослідження визначається як набір ієрархічно організованих здібностей, пов'язаних з переробкою інформації, що об'єднані в чотири групи – ідентифікація емоцій, використання емоцій для підвищення ефективності мислення і діяльності, розуміння емоцій та управління емоціями. Друга модель (Бар-Он, Д. Слайтер, Д. Гоулман, В. Зарицька, Е. Носенко, Н. Коврига та інші) – змішана модель, яка об'єднує інтелектуальні, емоційно-особистісні та мотиваційно-вольові риси, характеристики самосвідомості та соціальні навички людини. Розкрито сутність емоційного інтелекту в структурі особистості, його структурні компоненти, механізми та функції; означено особливості взаємозв'язку емоційного інтелекту та особистісних характеристик суб'єкта; охарактеризовано соціально-психологічні детермінанти формування емоційного інтелекту особистості. Подальші наукові дослідження спрямовані на обґрунтування психоемоційного інтелекту як важливого чинника, що впливає на успішність професійної діяльності та соціальну адаптацію. Встановлено значення психоемоційного інтелекту у професійному становленні фахівців соціокультурної сфери. Зазначено, що усвідомлення емоційної складової майбутньої діяльності та розвиток емоційної готовності є важливими складниками підготовки до професії, оскільки сформованість емоційного інтелекту дозволяє спеціалістам краще розуміти емоційні потреби оточення, налагоджувати ефективну комунікацію, підтримувати позитивний емоційний клімат та успішно адаптуватися до емоційно насичених ситуацій, сприяє ефективному вирішенню конфліктів, прискорює професійну адаптацію,

підвищує психологічну стійкість та забезпечує успішну реалізацію професійних обов'язків.

1.2. Дефінітивний аналіз тезаурусу педагогічної проблеми дослідження у зарубіжній та вітчизняній науці

За своїм змістом поняття «інтелект» у педагогіці та психології відноситься до нечітко визначених спростувань [11, 12, 16, 25, 134]. Представники різних психологічних шкіл тлумачать його як загальні здібності до пізнання та вирішення завдань; як систему пізнання, що поєднує чутливе та мислинське пізнання; як суто теоретичне вміння вирішувати проблеми (у димції), без зовнішньої активності.

За визначенням Декарта, інтелект – це здатність відрізняти добре від хибного. Найчастіше цитоване визначення інтелекту належить Д. Векслеру. Він визначає інтелект як сукупну або глобальну здатність індивіда діяти цілеспрямовано, думати раціонально та ефективно взаємодіяти з оточуючим середовищем [152]. Таке широке визначення має переваги в протилежність більш обмеженим визначенням, які вважають, що інтелект – це, насамперед, здатність до абстрактного мислення [148].

Перше використання категорії «інтелект» відстежується в роботах Е. Канта, який вживає його як синонім термінів «розум», «нус» в межах універсалістської моделі світу, як і античні філософи (Декарт, Епікур, Платон, Аристотель та ін.) філософ розмежував чутливе та розумове пізнання, стверджував, що інтелект – не образ світу, а світ не є для нього праобразом, зміст світу є інтелектом лише в репрезентаціях, що символізують дійсність. Погляди Канта отримали подальший розвиток у цілому спектрі філософських напрямів метафізичного теоретизування XIX і XX ст.: позитивізм, феноменології, герменевтиці, прагматизмі, які стверджують абсолютне право пануючого інтелекту.

Уперше Ф. Гальтон у книзі «Дослідження людських здібностей та їх розвиток» (1883 р.) розглядає інтелект, як об'єкт науково-психологічного

дискурсу та обумовлює інтелектуальні можливості людини біологічною природою, розглядаючи їх як сенсорну розпізнавальну чутливість.

Представники Вюрцбургської школи (1896-1909 р.р. психологічна лабораторія під керівництвом О. Кюльпе, Н. Ах, К. Бюлер та ін.) досліджували мислення як внутрішню дію, але відірвали його від практичної діяльності, мови та чуттєвого досвіду, та трактуючи мислення як функціонування інтелектуальних операцій, а інтелект як психологічну адаптацію до нових умов.

На початку XX ст. починається пошук практичних засобів оцінки інтелектуальних здібностей в першу чергу дітей для визначення їх навчального статусу у системі освіти. У дослідженні інтелекту починає панувати тестологічна парадигма. А. Біне та Т. Сімон (1911 р.) пропонують тести для дослідження розумової обдарованості дітей, відповідно віковим особливостям. А. Біне виокремлює вплив середовищних чинників на розвиток здібностей дитини, а інтелект трактується вже як можливість досягнути первинного рівня психічного розвитку.

У межах тестологічного напряму дослідження інтелектуальних здібностей виокремлюється факторний підхід, що розглядає узагальнюючі чинники тестувальних вимірювань інтелектуальних здібностей. У межах такого підходу формуються дві теоретичні моделі трактування природи інтелекту: 1) теорія загального показника інтелекту чи двохфакторна теорія інтелекту Ч. Спірмена, яка розмежовувала два рівня характеристики інтелекту: репродуктивний та продуктивний. Перший рівень характеризував сформованість сенсорно-перцептивних та вербальних здібностей. Другий - здатності виявляти зв'язки, імпліцитно задані в тому чи іншому змісті [145]; 2) багатофакторна теорія інтелекту Л. Терстоуна, яка розглядала інтелект як профіль «первинних розумових здібностей», які не залежать одна від іншої [150].

1. До прибічників першого підходу можна віднести дослідження Р.Кеттелла, Ф.Вернона, Л.Хамфрейса.

2. До другого підходу відносяться: а) структурна модуль Дж. Гілфорда, яка розглядає інтелект виходячи з трьох основних критеріїв інтелектуальної діяльності: типу розумової операції, змісту інтелектуальної діяльності та різновиду кінцевого продукту. Розглядаючи типи здібностей за змістом, Гілфорд дійшов висновку, що можна говорити про 4 типи інтелекту: «конкретний інтелект» – пов'язаний з конкретними речами та їх властивостями; «абстрактний інтелект», що може бути «символічним» або «семантичним»; «соціальний інтелект» – розуміння власної поведінки й поведінки інших людей; б) теорія множинного інтелекту Г. Гарднера, яка базується на ствердженні, що кожна людина проявляє здібності в усіх формах інтелекту [110]. Згідно теорії множинного інтелекту виділяють наступні його типи: лінгвістичний, логіко-математичний, візуально-просторовий, кінестетичний, музичний, внутрішньо-особистісний, міжособистісний, натуралістичний та екзистенційний [111; 112].
3. Найбільший розвиток отримав факторний підхід щодо розуміння структури інтелекту у роботах Г. Айзенка [35], який виокремив три різновиди інтелекту: біологічний, психометричний та соціальний.
4. Наступним підходом для визначення суті поняття «інтелект» став регуляційний підхід, який трактує «інтелект» як засіб пристосування до нових умов та міжособистісної взаємодії. Основним теоретичним розробником якого є Ж. Піаже. Він запропонував операціональну теорію інтелекту та визначає «інтелект як прогресуючу оборотність мобільних психічних структур - це те ж саме, що в дещо іншому формулюванні сказати, що інтелект є станом рівноваги, до якого тяжіють всі послідовно розташовані адаптації сенсомоторного і когнітивного порядку, так само як і всі асимілятивні та акомодуючі взаємодії організму» [135]. Ж. Піаже розглядає розвиток інтелекту як стихійний процес

визрівання операційних схем, що має п'ять етапів: стадія сенсомоторного інтелекту, символічного, інтуїтивного інтелекту, та стадії конкретних та формальних операцій. У наслідок визрівання когнітивних схем виникає здатність до комбінаторики, дослідницької пізнавальної позиції, розмежування своєї та іншої думки, а розумові операції послідовно отримують нові якості: скоординованість, оборотність, автоматизованість та скороченість. Що забезпечує повноцінну адаптацію до інтелектуального світогляду, вершиною якого Ж. Піаже вважав здатність до творчості [135].

У вітчизняній психології та педагогіці найбільш розвинутим є структурно-функціональний підхід до природи інтелекту, який розглядає його як складну цілісну структурно-функціональну систему природних здібностей людини (Л. Засєкіна, Б. Теплов, М. Смульсон) [35, 82, 81].

Інтелект як «цілісне (інтегральне) психічне утворення, яке відповідає за породження, конструювання і перебудову ментальних моделей світу шляхом постановки і розв'язування задач» визначає М. Смульсон [82, с. 34]. Авторка актуалізує новий чинник розвитку інтелекту, виокремлений М. Холодовою, а саме ментальний досвід людини, який у процесі саморозвитку дорослого починає впливати не менш ніж генетичні та середові чинники. Вона констатує: «розвиток інтелекту дорослого виступає як ментально самодетермінований і власними, самостійно поставленими задачами ініційований, процес, тобто як саморозвиток» [82, с. 38]. Тому ключовим для розвитку інтелекту дорослого М. Смульсон вважає формування метакогнітивних стратегій – здатності аналізувати власні когнітивні процеси і вдосконалювати їх, відповідно до сучасних викликів [43, 82, 81].

З позицій когнітивної психології інтелект розглядається як сукупність елементарних процесів обробки інформації. Р. Стернберг запропонував замість метрологічного засобу вимірювання інтелекту досліджувати базові інформаційні процеси, що відтворює індивід у процесі вирішення традиційних

інтелектуальних тестів. Він виокремив 5 стадій обробки інформації: декодування, умовивід, порівняння, перевірка та побудова відповіді, та з'ясував, що люди з високим інтелектом значно повільніші на першій стадії декодування, тобто їх інтелект має іншу організацію когнітивних процесів: повільне кодування та швидке порівняння [147].

Встановлено, що інтелект це базова категорія когнітивної науки, здатність людини до розумної й раціональної поведінки в проблемних ситуаціях, як визначає О. Селіванова [78, с. 202].

Філософський словник тлумачить «інтелект» (з латин. – *intellectus* – пізнання, розуміння, розум) як суб'єктивну здатність живих істот здійснювати соціально зорієнтовану діяльність, що виражається у пристосуванні до середовища та його творчій зміні [77, 89].

Таким чином, інтелект – це сукупність психічних пізнавальних процесів, що забезпечують людині можливість побудувати суб'єктивну картину світу, тобто розуміти та змінювати світ. Аналізуючи наукові дослідження поняття «інтелект», Е. Івашкевич робить висновок, що у психології існує два підходи для розуміння природи інтелекту: когнітивний (інтелект як система психічних процесів у пізнавальній діяльності) та категоріальний (дослідження структури, умов функціонування та розвитку інтелекту) [35]. Категоріальні аспекти до розгляду інтелекту з позицій: а) феноменологічного підходу; б) тестологічного підходу; в) генетичного; г) факторного; д) регуляційного; е) структурно-функціонального; ж) інформаційного підходу.

Сучасна психологія фокусується на детальних дослідженнях та розробці психолого-педагогічних технологій розвитку окремих видів інтелекту, що забезпечують актуальні потреби адаптації та розвитку психічних ресурсів особистості відповідно сьогоденних реалій. Це в першу чергу соціальний, емоційний та культурний інтелекти.

Три незалежних види інтелекту виокремив Е. Торндайк:

1) абстрактно-логічний (здатність розуміти абстрактні, вербальні і математичні символи та відтворювати з ними дії);

- 2) конкретний (здатність розуміти речі та предмети матеріального світу);
- 3) соціальний (здатність розуміти інших людей та діяти або вчиняти мудро по відношенню до інших) [149].

Соціальний інтелект учений розглядав як «здатність розуміти інших людей та діяти або вчиняти мудро по відношенню до інших» [149, с. 231], а головною функцією соціального інтелекту вважав прогнозування власної поведінки та розуміння поведінки оточуючих.

Тестувальний апарат Дж. Гілфорд розробив для вимірювання соціального інтелекту, та вважав його незалежною від фактору загального інтелекту системою інтелектуальних здібностей, що забезпечують успішну соціальну діяльність індивіду [118].

На сучасному етапі розвитку соціальної науки соціальний інтелект розглядається, як: а) різновид загального інтелекту; б) як самостійний вид інтелекту; в) інтегральна комунікативна здібність [80].

У сучасній науці немає єдності відносно того, хто першим ввів поняття «емоційний інтелект». Деякі автори віддають першість Е. Торндайку [149], інші Г. Гарднеру [111]. Практично це різні підходи до тлумачення співвідношення соціального та емоційного інтелектів. Е. Торндайк, вводячи термін соціальний інтелект, акцентує його комунікативну складову. Г. Гарднер пізніше в монографії «Frames of mind» (1983 р.) (з англ. – рамки розуму) запропонував роздільне розглядання здібності розуміти людей, усвідомлювати їх мотивацію та будувати з ними ефективні взаємодії у разі спрямованості на інших – як міжособистісний емоційний інтелект, та у випадку спрямованості на себе – як внутрішньособистісний емоційний інтелект [107].

Розробка концепції емоційного інтелекту та активне впровадження терміну в науковій психології відбулося у 90-х роках минулого століття у роботах Дж. Майєра та П. Саловея [142], які визначили емоційний інтелект як здатність сприймати і висловлювати емоції, асимілювати емоції та думки, розуміти і пояснювати емоції, а також регулювати емоції як свої власні, так і інших людей [142; 141; 140]. Вони розробили одну з перших та найвідомішу

модель цього конструкту в 1990 р., а також почали роботу над методикою його дослідження. Згодом та на основі отриманих даних вони доопрацьовували та вдосконалювали теоретичну модель та у 2002 р. запропонували методику «MSCEIT v. 2.0» (з англ. – тест емоційного інтелекту Mayer-Salovey-Caruso (The Mayer-Salovey-Caruso Emotional Intelligence Test) – стандартизований опитувальник для вимірювання емоційного інтелекту [141].

Учені Дж. Майєр та П. Саловей вважали, що емоційний інтелект є частиною соціального, яка включає здібність контролювати власні та чужі почуття та емоції, розрізняти їх та використовувати цю інформацію для контролювання мислення та дій. Від гарднерівського тлумачення терміну їх відрізняє фокусування не на оцінці своїх та чужих почуттів людиною, а саме на можливості пізнання та використання власних та чужих емоційних станів [140]. На їх думку «емоційний інтелект – це набір здібностей, які пояснюють, наскільки точно змінюється емоційне сприйняття та розуміння людей. Більш формально, емоційний інтелект – здібність відчувати та виражати емоції, пов'язувати емоції та думки, розуміти причину емоцій, та регулювати емоції у собі та в інших» [129, с. 27].

Модель емоційного інтелекту, яку розробили Дж. Мейєр, П. Саловей та Д. Карузо [126; 127; 125; 128] описує емоційні навички, та довели, що їх можливо розглядатися як інтелект, оскільки вони представляють взаємопов'язаний набір компетентностей, які можуть бути інтерпретовані як єдиний фактор з чотирма субрівнями. Ці навички мають взаємозв'язки, відмінні одна від одної та переплетені з іншими здібностями типу вербального інтелекту.

Виокремлено чотири субрівня емоційних навичок:

- 1) перцепція та вираження емоцій – розпізнавання емоцій та узагальнення емоційного досвіду;
- 2) розуміння та аналіз емоцій – мисленевий процес порівняння емоцій між собою та з іншими поняттями та уявленнями;

3) рефлексивне регулювання емоцій – усвідомлення емоцій та розміркування про них;

4) рефлексивне регулювання емоцій – самий високий рівень емоційного інтелекту – управління та регулювання емоційних станів своїх та інших людей.

Здібності, емоційного інтелекту розвиваються з віком.

Учені Дж. Майер та П. Саловей вважали, що підтримали інтелект пов'язаний з когнітивним, тому що постулювали єдність афекту та інтелекту. Але у їх моделі емоційного інтелекту відокремлено від вербальних чи поведінкових проявів. На відміну від соціального інтелекту, він більш розлого включає внутрішні (інтерперсональні) емоції, та акцентує увагу на емоційних аспектах проблем супротив соціальних чи політичних.

Модель емоційного інтелекту Дж. Мейера та П. Саловея відноситься до моделей здібностей [142; 140], що розглядає емоційно-когнітивну взаємодію. Однак наступні розробники моделей емоційного інтелекту (Р. Бар-Он, Д. Гоулмен) використовували вже змішані моделі: розглядали також когнітивні здібності, та інші особливості особистості (мотивацію, усвідомленість, соціальну діяльність) як єдине ціле.

Модель Р. Бар-Она розроблялась з фокусуванням на поясненні успішності життєвого стилю одних людей відносно інших. Автор аналізував психологічні джерела у пошуку особливостей особистості, що дозволяють їй досягнути успіхів у житті, він ідентифікував п'ять зон функціонування, які сприяють успіху. У своїх роботах автор комбінує когнітивні здібності з іншими особливостями, які не належать до когнітивних, наприклад особистісну незалежність, самоповагу та настрій. Учений так визначає емоційний інтелект: «...безліч некогнітивних здібностей, компетентностей та навичок, які впливають на здібність впоратися з вимогами та впливом середовища та досягнути успіху» [103, с. 14].

Дослідник структурував архітектуру емоційного інтелекту, як складову п'яти типів навичок:

- 1) міжособистісні навички – емоційна самосвідомість, впевненість у собі, почуття гідності, самоактуалізація, незалежність;
- 2) комунікативна незалежність – соціальна відповідальність, емпатія, здібність до адаптації;
- 3) адаптивність – вирішення проблем, перевірка рішучості, гнучкість;
- 4) шкала управління стресом – стрес, терпимість, імпульсивність, контроль;
- 5) загальний настрій – щастя та оптимізм [100; 101; 102; 103].

У моделі Р. Бар-Она емоційність, скоріше використовується як антипод пізнанню, автор стверджує, що «Інтелект описує сукупність здібностей та навичок, що є сукупністю знань, що використовуються для ефективності у життєвих ситуаціях. Прикметник «емоційний» використовується для того, щоб підкреслити, що цей певний тип інтелекту відрізняється від пізнавального інтелекту» [103, с.15].

Найбільшу популяризацію поняття «емоційний інтелект» сформували роботи Д. Гоулмена, який визначив зміст терміну так: «здібності, що утворюють емоційний інтелект, включають самовладання, прагнення та сталість, а також здібність до самомотивації» [99, с. 28]. Д. Гоулмен створив змішану модель з п'ятьма широкими областями навичок:

- 1) знання, емоції – розпізнавання почуттів та їх моніторинг;
- 2) управління емоціями – управління емоціями як здібність заспокоїтися, здібність нівелювати безпричинне турбування та дратівливість;
- 3) самомотивація – використання емоцій для досягнення цілі, відстрочення прояву радості та стримування проявів імпульсивності, здібність бути у «сумісному потоці»;
- 4) розпізнавання емоцій інших – емпатичне розуміння, навичка управління емоціями інших, добра взаємодія;
- 5) управління відносинами з іншими [98; 99; 114; 115; 117; 116].

При розробці моделі дослідник визнавав, що покроковий поступ від емоційного інтелекту до чогось більшого, констатував схожість емоційного

інтелекту та захистив його, а також відзначав характер, як сукупність навичок, що утворюють емоційний інтелект [99, с. 192]. Ствердження Д. Гоулдмена, що емоційний інтелект забезпечує 80% успіху в житті, відносно 20%, які автор віддає внеску загального інтелекту [99, с. 34], не отримало подальшого наукового підтвердження.

На початку ХХІ ст. науковці К. Петрідес, Е. Фьорнхем розробили диспозиційну модель емоційного інтелекту, яка пов'язує його з рисами особистості (адаптивність, асертивність, імпульсивність, самооцінка, самомотивація, емпатія, оптимізм), стилем поведінки, досвідом та контекстом подій, особливостями реалізації емоційного регулювання [132; 133; 145; 150].

Моделі здібностей часто співпадають з моделями інших видів інтелекту (наприклад, соціального), змішані моделі в силу своєї широти співпадають з багатьма іншими моделями, наприклад, з тестом «Великої п'ятірки».

Таким чином, серед теоретичних моделей емоційного інтелекту можливо виокремити дві групи: моделі ментальних здібностей та змішані моделі, які включають різні персональні диспозиції.

Сучасні учені взаємопов'язаність конструктів соціального та емоційного інтелекту оцінюють неоднозначно. В окремих працях емоційний інтелект розглядається в контекстуальних межах соціального інтелекту (О. Власова, Р. Ріджіо та ін.); в інших дослідженнях здібності до соціальної взаємодії ґрунтуються на розвитку окремих структурних компонентів емоційного інтелекту (Д. Гоулман, Л. Журавльова, М. Шпак та ін.). Більшість вчених визначають емоційний інтелект як «сукупність емоційно-когнітивних здібностей до соціально-психологічної адаптації особистості» [85, с. 44].

Також науковці досліджують на сучасному етапі розвитку соціальної науки культурний інтелект (CQ), визначаючи його як «можливість зберегти власну ідентичність на національному рівні та етнічні культури в глобалізованому світі на основі успішної самореалізації особистості в полікультурному просторі» [52, с. 4].

Загалом CQ є складним доповненням когнітивного інтелекту, оскільки пояснює можливості функціонування людини в нових культурних умовах, дозволяє адаптуватися до норм соціальної поведінки, що залежать від культури.

Культурний інтелект як здатність людини успішно адаптуватись до нового культурного середовища визначають П. Ерлі та С. Енг [108]. Автори зазначають, що культурний інтелект, на відміну від соціального й емоційного інтелекту: «вимагає від людини вийти за межі її національного контексту й покласти на власну здатність до вивчення нових моделей соціальної взаємодії та розробити відповідні поведінкові стратегії. У новому культурному середовищі знайомі норми та цінності в значній мірі відрізняються або присутні, проте в іншому вигляді, тому вони не можуть інтерпретуватись з позиції рідного в культурі» [52, с. 75].

Культурний інтелект (CQ) є наступним рівнем розвитку понять в дослідному полі аналітичного інтелекту (IQ) та емоційного інтелекту (EQ). Останні втрачають свою ефективність на перетині культур без розвинутого культурного інтелекту, особливо у процесі надбання досвіду міжнародного співробітництва [52].

Тривале перебування України у стані війни неминуче виснажує психологічні ресурси адаптації населення, що викликано не лише гострим стресом (на індивідуальному рівні, пов'язаному з кризою життєвих втрат), але й стресом-виснаженням (на колективному рівні). Індивідуальний і колективний травматичний досвід взаємно підсилюють один одного, що вже нині призводить до таких негативних наслідків, як «високий рівень соціальної фрустрації, прояви групоцентризму та схильності до ідеалізації власної соціальної групи; зростання кількості психологічних проблем; порушення психосоматичного здоров'я» [55; 59; 63, с. 3].

Особливо чутливими до впливу війни є молодь [114, с. 504], оскільки саме в цей період відбувається формування особистості та професійного самовизначення. Згідно з постнекласичним підходом, цей процес характеризується високим рівнем хаотизації та залежністю від наявності

достатніх ресурсів для розвитку нової, перспективної самоорганізації особистості. Крім того, ситуація невизначеності, викликана війною, впливає на здатність молоді бачити власне майбутнє, що призводить до втрати перспектив, мотивації та уявлення про можливе щастя. Молодь сприймає таку ситуацію невизначеності як глобальну загрозу [41].

Таким чином, розвиток розуміння поняття інтелекту в науці йшов шляхом диференціації його окремих компонентів. На сьогоденному етапі наукового пошуку виникає потреба синтезу розроблених диспозицій у цілісну структуру. Головним об'єднуючим принципом всіх видів інтелекту є його роль у адаптації до нового в різних аспектах життя людини.

1.3. Теоретичний аналіз академічного досвіду міждисциплінарного дослідження формування позитивного психоемоційного інтелекту особистості

На сучасному етапі розвитку соціальної науки єдиної позиції науковців відносно методології дослідження емоційного інтелекту не існує [2; 12; 25; 58; 75; 85], навіть відносно суті поняття «емоційний інтелект» не вдалось досягнути єдності позицій. Різноманіття моделей емоційного інтелекту породжує достатню кількість методик дослідження феномену, які в більшості випадків центровані на вирішенні конкретних завдань [3], більшість яких базується на самозвітах за опитувальником «Емоційний інтелект» Н. Холла (з англ. – Emotional Intelligence Self – Evaluation, N. Hall), опитувальник SSRI Н. Шутте (Schutte et al. Self–Report Index). WLEIS (з англ. – Wong & Law Emotional Intelligence Scale), та ін.), інші включають ще завдання по вирішенню задач (з англ. – Trait-Meta Mood Scale (TMMS); SSRI; WLEIS) [25]. Активно розробляються проєктні методики для визначення емоційного інтелекту у дітей [71].

Аналізуючи стан сучасних досліджень емоційного інтелекту, В. Шутц виокремлює такі його недоліки: 1) не знайдено єдине концептуальне визначення терміну; 2) немає чітких вимірювальних інструментів, що не дає

можливості порівняння результатів різних досліджень; 3) неможливість побудування чітких розвивальних програм, тому що різні дослідники наголошують на домінуванні різних складових у структурі емоційного інтелекту [144].

Для вирішення останньої проблеми західна психологія пропонує такі заходи: по-перше, потрібна освіченість емоцій, вміння обробляти емоції та емоційну інформацію, яка виникає під впливом емоцій. Це забезпечує здатність вірно тлумачити емоційну інформацію, без сумніву, швидко вирішувати проблеми емоційного походження, ефективно реагувати на ситуацію. По-друге, треба вміти взаємодіяти з людьми, що навколо, керувати емоціями, не піддаватися стресу, інтуїтивно уловлювати бажання інших.

Таким чином, американські психологи висловлюють думку, що потрібно формувати навички освічення емоцій.

Історія розвитку цих позицій охоплює другу половину XX ст. і до кола їх авторів відносять багато фахівців і не тільки з фаху психології. Це, наприклад, Дарвін, Фрейд, Торндайк (соціальний інтелект, 1920), Векслер (інтелектуальні/не інтелектуальні здібності, ключові тести біхевіоризму, 1940), Белдок (емоційний інтелект, 1964), Льюїс (1966), Штайнер (емоційна грамотність, 1975, 1997), Гарднер (модель інтелекту: внутрішньоособистісний та міжособистісний, 1983; теорія множинного інтелекту, 1993), Пейн (розвиток емоційного інтелекту, 1985, 1986), Bar-On R. (емоційний коефіцієнт, 1988; аббревіатура EQ, 1997), The Mayer-Salovey-Karuso Emotional Intelligens Test (1990), Mayer Jon D. та Salovey P. (емоційний інтелект, 1990), Гоулман («змішана» модель емоційного інтелекту, 1995, 2013) та ін.

Сам термін «емоційний інтелект» за одними даними було введено М. Белдоком майже 60 років тому (1964), за іншими – Пейном (1986) приблизно у той же час. Існують погляди, що «вперше заговорив» про цей різновид інтелекту К. Штайнер, але також є думка, що «емоційний інтелект з'явився в концепції «соціального інтелекту» Е. Торндайка у 1920 році, або що термін введено J. Mayer та P. Salovey у співавторстві у 1990 р., тобто через 5

років. Ще через 5 років Гоулманом була надана «змішана» модель емоційного інтелекту (1995,1997). Потім його вивчали також Д. Карузо (1999, 2001, 2002), Р. Стернберг (2002) та інші. Також є і така закордонна точка зору, що існує концепція емоційного інтелекту і вона базується на теорії множинного інтелекту Г.Гарднера (1993), який критикував точку зору про існування у людини тільки одного інтелекту, та його можна оцінювати за допомогою стандартних психометричних інструментів.

Аналіз вищеназваних робіт представників західної наукової плеяди відомих науковців демонструє, що в них значно перевищує практичний аспект розробок, що надає нам можливість зробити попередній висновок про відсутність (щонайменше в науковій західній літературі американського походження) суто педагогічної теорії чи теоретичної розробки в межах педагогічної науки відносно емоційного інтелекту дорослих, тим більше менеджерів відповідної галузі (в нашому випадку в галузі культури і мистецтва). Тому ми будемо вимушені спиратися на розробки психологів. Так, наприклад, автором теорії емоційного інтелекту й особливостей його розвитку є український психолог, доктор психологічних наук, професор В. Зарицька. Автором представлено результати її особистого дослідження емоційного інтелекту та його ролі в підготовці особистості до професійної діяльності [31].

За К. Штайнером (американський психолог та психотерапевт) *емоційний інтелект* – це емоційна грамотність, яка складається зі «здатності розуміти ваші емоції, вміння слухати інших та співпереживати їх емоціям», а також вміння ефективно виражати емоції [106, с. 174].

У купі з емоційним інтелектом в науковій психологічній літературі розглядаються питання ментального інтелекту (з англ. – *mental intelligence*), а також емпатії. Питання ментального інтелекту розкривається з позицій *групи ментальних здібностей*, які беруть участь в усвідомленні та розумінні власних емоцій і емоцій навколишніх людей. Суто інтелект як розумова здатність, яка охоплює здібності до навчання, міркування, вирішення проблем і адаптації до нових ситуацій.

Соціальний інтелект розглядається в сучасній науковій літературі як сукупність здібностей, що визначають успішність соціальної взаємодії людини.

Позитивний інтелект найбільш молодший термін з кола різновидів інтелекту. Він трактується психологами як здатність думати позитивно, працювати над своїми деструктивними думками одразу ж після їхньої появи, бачити ситуацію з різних сторін, знайти підходяще рішення. Так, наприклад, Ш. Чамін підкреслює, що: «позитивний інтелект вказує на вашу здатність контролювати свій розум і на те, наскільки його робота корисна для вас. Ось чому рівень вашого позитивного інтелекту визначає, якою мірою ви використовуєте свій істинний потенціал» [97, с. 295].

У питанні про співвідношення між позитивним та емоційним інтелектами деякі фахівці розглядають перший як надбудову до другого. Існує розробка коефіцієнту позитивного інтелекту – PQ, де він показує відсоток праці нашого мозку на нас та відсоток – проти нас. За останніми дослідженнями морфологів, нейрофізіологів цей показник є найбільш важливим для формування інтелекту людини. Для наочності інформацію наведено в таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

Види інтелектів, їх визначення, автори та рік виникнення

Поняття	Визначення поняття	Автор
<i>Емоційний інтелект</i>	це емоційна грамотність, яка складається зі «здатності розуміти ваші емоції, вміння слухати інших та співпереживати їх емоціям», а також вміння ефективно виражати емоції	К. Штайнер [147]
<i>Емоційний інтелект</i>	за «змішаною» моделлю є найбільш популярною в сучасній психології, складається з п'яти компонентів: (1) самопізнання – здібність ідентифікувати власні емоції, власну мотивацію при прийнятті рішення; (2) саморегуляція – здібність контролювати власні емоції; (3) мотивація – здібність намагатися досягти цілі; (4) емпатія – здібність враховувати почуття інших людей при прийнятті рішень, а також здібність співпереживати іншим людям; (5) соціальні навички – здібність будувати відношення з людьми, маніпулювати людьми, підштовхувати їх у бажаному напрямку	Д. Гоулман [99, 114]

<i>Ментальний інтелект</i>	розкривається з позицій групи ментальних здібностей, які беруть участь в усвідомленні та розумінні власних емоцій і емоцій навколишніх людей; інтелект як розумова здатність, яка охоплює здібності до навчання, міркування, вирішення проблем і адаптації до нових ситуацій	
<i>Соціальний інтелект</i>	сукупність здібностей, що визначають успішність соціальної взаємодії людини	Дж. Гілфорд [118]
<i>Позитивний інтелект</i>	здатність думати позитивно, працювати над своїми деструктивними думками одразу ж після їхньої появи, бачити ситуацію з різних сторін, знайти оптимальне рішення; позитивний інтелект вказує на вашу здатність контролювати свій розум і на те, наскільки його робота корисна для вас; рівень позитивного інтелекту визначає, якою мірою ви використовуєте свій істинний потенціал	Ш. Чамін [97]
<i>Позитивний психоемоційний інтелект</i>	об'єднавчий термін, мета якого подолати роздрібнення інтелекту людини на «шматочки»; відповідає концептуальним засадам сучасної філософії, методології та науки, які знайшли своє місце в роботах українських дослідників і виражені концептуальною моделлю «ціле-в-цілому» та концептом «b-p(m/c, ...)»	

Введено інтегрований термін «позитивний психоемоційний інтелект» мета якого подолати роздрібнення інтелекту людини на «шматочки», щоб не потрапити у притчу, коли незрячі були в пошуку відповіді на питання «слон - який він» і кожний описував ту частину, якої він торкався у той момент, і тим шляхом загубити сутність явища інтелекту людини. Термін відповідає концептуальним засадам сучасної філософії, методології та науки, які знайшли своє місце в роботах українських дослідників і виражені концептуальною моделлю «ціле-в-цілому» та концептом «b-p(m/c, ...)» [23, 24, 19, 161].

У працях вітчизняних дослідників після постнекласичного періоду розвитку науки – перші десятиліття ХХІ ст., особливу увагу приділено специфічному явищу, яке назвали «неврахований продукт/суб'єкт» [23; 24; 19; 153].

Педагогічне дослідження вперше у вітчизняному дослідженні професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом в галузі культури і мистецтва описано методологічний підхід, який створено вітчизняними дослідниками на підставі

явища психомірності людини в останні 30 років, і демонструє доцільність його втілення у сфері освіти, науки й інноватики. Тому це питання потребує докладного викладення.

Автори виокремленого явища, що має прояви в діяльності сучасної людини, характеризують його як мерехтливо виникаючий в різній формі, на різних рівнях і в різних вимірах інтелектуальної мисленевої діяльності людини. А також він має місце у різних умовах складного процесу спільної внутрішньої активності мозку і психіки людини за життя. Мова йде про психо-нейрофізіологічний або психомірний аспект. Крім того, йдеться про додаткові умови – у процесі комунікації (спілкування) людей та/або людино-комп'ютерної/цифрової комунікації. Це соціо-психологічний аспект або психомірність соціальної реальності.

Останні десятиліття висвітили нові особливості науки к. XX – поч. XXI ст. спеціалісти ввели у вживання нові терміни – «післянекласична наука», «післянекласика», «післянекласична методологія», «післянекласичний етап», «психосинергетика», «К-метод», «К-методики», «альфалогія» [22].

У науковій літературі підкреслено, що «неврахованого продукту» зазвичай немає в готовому вигляді в живому мозку в умовах психічної активності людини. Він залежить від специфіки функціонування складних процесів мозкової активності, пов'язаної з виникненням людської думки. Розглянуте явище «неврахований продукт/суб'єкт» з точки зору його авторів може перебувати і перебуває в різному стані - а) рівноважному («сплячому»); б) нерівноважному; в) вкрай нерівноважному; а також г) у стані нерівноважного фазового переходу [21, 22, 19, 104, 160]. Теоретичне осмислення даного явища в роботах українських дослідників виражене гіпертеорією неврахованого продукту/суб'єкту [19]. Подібна постановка питання спирається на парадигму і тезаурус трьох наукових шкіл другої половини XX ст. Їхні засновники – бельгійський учений, Нобелівський лауреат (1977) І. Пригожин, німецький учений, ініціатор синергетики (70-ті рр.) Г. Хакен та український учений, автор психосинергетики (90-ті рр.) І. Єршова-Бабенко.

Концептуально спільна внутрішня активність мозку і психіки, а також їхнього продукту виражена в цитуємих роботах такими моделями: 1) концептуальна модель (нова філософська категорія) «ціле-в-цілому/ціле в цілому», включно з цілісністю (2005) і 2) концепт «brain-psyche (mind/consciousness, ...)».

Як стверджує бельгійський вчений І. Пригожин, «це означає, що інші концепти, такі як: людина, навколишнє природне середовище можуть розглядатися через призму домінуючого концепту – інтерпретатора. Оскільки наукове знання ХІХ століття [...] починає розглядатися як складне структурне ціле і сама людина» [121, с. 53].

Загалом, з точки зору вітчизняних дослідників, це підкреслює допустимість точки зору про можливість виникнення та/або існування деякої єдності в умовах активності мозку і психіки за життя, а також сформованого ними інтелектуального мисленєвого продукту.

Ідея запропонована авторами на основі дії механізму позитивного (і негативного) зворотного зв'язку, що характеризує поведінку певного класу середовищ/систем і структур. До них у постнекласичній науці за визначенням вітчизняних дослідників віднесено психіку людини [156], західних дослідників - її мозок [119, 120], українських учених - їхню спільну активність та її «неврахований продукт/суб'єкт» [19], також до них належать соціальні середовища/системи/структури [137]. Автори називають нелінійні середовища/системи, дисипативні структури, процеси, для яких за певних умов характерні відкритість, самоорганізація, незворотність і нерівноважність. Йдеться про відкриття бельгійського вченого І. Пригожина, про яке фахівці з обчислювальної математики і техніки кажуть як про петлю позитивного зворотного зв'язку [151].

Автори демонструють, що продукт, якому дана єдність за певних умов і станів може породжувати і породжує, має психо-нейрофізіологічний та/або психо-інформаційний характер. Мова йде про розумовий продукт, людську думку, інформацію, породжену і підтримувану розглянутою єдністю, що

виникає під час активності живого мозку і психіки людини за життя. Також демонструється, що це відбувається на внутрішньопсихічному рівні або на рівні зовнішньої комунікації людей один з одним (з цифропристроями).

Друге специфічне явище, що виокремлюється в вітчизняних методологічних дослідженнях, це *психомірність людини* [156, 161], яка трактується як загальна характеристика психічної (ментальної, когнітивної, інтелектуальної) активності людини. Додається, що в ній бере участь *нейрофізіологічна активність*. Психомірність тому розглядається авторами в контексті гіпертеорії неврахованого продукту/суб'єкта як такого, що виникає на різних рівнях, у різних формах і вимірах, тобто в результаті процесу спільної активності мозку і психіки людини (прижиттєва фаза гіперсистеми психіки). Ця характеристика психічної активності людини присутня завжди протягом усього її життя.

У роботі І. Єршової-Бабенко [156] представлено й обґрунтовано ідею трифазової моделі гіперсистеми психіки. Виокремлено дожиттєву фазу – до моменту зачаття; мається на увазі, що це культурне і сімейне середовище, психіка батьків; прижиттєву фазу – від моменту зачаття до моменту смерті людини; післяжиттєва (постмортальна) фаза, яка виражена присутністю в культурі результатів творчості та життєдіяльності даної людини. Фаза (від грец. – «поява» *pfasis*), позначає період, щабель у розвитку будь-якого явища [10].

У психосинергетиці української дослідниці, автора даного наукового напрямку [23, 156, 161] поняття «фаза» пов'язане з трифазовою структурою гіперсистеми психіки людини і нерівноважним нестабільним станом психіки як умовою її існування (фазова метастабільність).

Крім трьох названих фаз гіперсистеми психіки людини, автором розглядається також нерівноважний фазовий перехід психіки з однієї фази в іншу й якісні зміни її властивостей у цій просторово-часовій зоні. Наприклад, дожиттєвий, прижиттєвий і післяжиттєвий стани (фази) психіки істотно

різняться формою існування, характером поведінки та наявністю або відсутністю впорядкованої структури.

Фази гіперсистеми психіки неоднорідні просторово і в часі, а також інформаційно, у т. ч. за формою інформації. Під час дослідження виявлено коливально-хвильові явища. Так, наприклад, у дослідженні інформаційного процесу на матеріалі визначень поняття «матерія» в історії розвитку філософської та наукової думки на глибину в 2,5 тис. років (6-те ст. до н. е. – 21-ше ст. н. е.) було виявлено фазові коливання. Амплітуда і крок цих коливань продемонстрували прискорення інформаційного процесу в культурі в цих межах із коефіцієнтом 1:10.000 і часовим піком у зоні 2003-2012 рр..

У роботах вітчизняних дослідників підкреслюється, що явище психомірності людини має індивідуальний характер. Воно породжується внутрішніми флуктуаціями і проявляються фізіологічно, нейрофізіологічно та внутрішньопсихічно, у внутрішньоособистісному просторі та часі оскільки воно там народжується. Це може здійснюватися як у формі відчуттів, переживань, уявлень, розумових процесів, так і у формі швидкості кровотоку, частоти мозкової активності. Також відмічається, що можуть бути зовнішні прояви – зовнішньопсихічні (емоційно, поведінково, рухомо, соціально, культурологічно, у мовленнєвій та інших формах розумової активності/діяльності, ...) і рухові, поведінкові.

Додаткова характеристика, приведена в вітчизняних публікаціях, – це те, що спільна активність мозку і психіки людини може бути як просто одночасною, так і синхронізованою. Це призводить до різної інтенсивності флуктуаційних сплесків, у т. ч. до нуклеації.

«Коли нова структура виникає внаслідок скінченного збурення флуктуація, що призводить до зміни режимів, (вона) не може одразу «здолати» початковий стан». Це означає, що спочатку вона повинна «встановитися в деякій кінцевій області і лише потім поширитися і «заповнити» весь простір. Інакше кажучи, існує механізм енуклеації». І тільки після цього починає діяти критичне значення. «Залежно від того, чи лежать розміри початкової області

флуктуації нижче або вище за критичне значення, [...] флуктуація або згасає, або поширюється на всю систему». Наприклад, якщо «розміри краплі перевищують поріг нуклеації, газ майже миттєво перетворюється на рідину» [137, с. 248].

Також автори пишуть, що можлива ситуація, коли є фізіологічна активність мозку, але немає психічної активності. У т. ч. це несвідомий стан, кома, клінічна смерть, стан під дією наркозу тощо.

Нарешті, ще одна ситуація, яку цитують вітчизняні дослідники в своїх роботах, виражена існуванням, наприклад, творів мистецтва як продукту спільної творчої активності мозку і психіки. У публікаціях підкреслюється, що навіть якщо автор не живий, цей продукт існує як опосередкована (винесена назовні, статична) форма вираження (представленості) цієї спільної активності, створеної за життя автора. Якщо автор живий, то продукт може існувати як незалежно від мозкової-психічної активності, творчості автора, що відбулася раніше при його створенні (наприклад, картина перебуває в музеї), так і в пам'яті автора. В останньому випадку продукт творчості може зазнавати безперервних видозмін у внутрішньоособистісному психічному просторово-часовому континуумі, у пам'яті автора (зміна внутрішнього образу). Іншими словами бути динамічним як періодичним, так і безперервним, як усвідомленим, так і підсвідомим.

Крім того, твір мистецтва може ретранслюватися в пам'яті глядача внаслідок сприйняття ним, наприклад, картини. Внутрішньопсихічний, внутрішньоособистісний рівень. Також глядач може копіювати картину і тоді вона набуває «вторинної» форми як у зовнішньому середовищі глядача та в соціумі, так і у внутрішньому світі глядача-копіїста. Нарешті, її можуть побачити друзі. І тоді вона існує в третьому варіанті в їхній пам'яті тощо.

Далі цей процес може повторюватися багато разів, демонструючи те, що в концепті « $b-p(m/c, \dots)$ » і концепції психіки людини (психосинергетика) називається «нелінійний позитивний психічний або мозково-психічний зворотний зв'язок», а також зв'язок рівня концепту. Термін «нелінійний

зворотний зв'язок» сходить до робіт І. Пригожина, блоку природничих наук. Суттєвим є те, що наявність цього типу зв'язку присутня як у наших дослідженнях психіки людини, так і в дослідженнях мозку людини німецьким вченим Г. Хакеном (2000). Це забезпечило загальні концептуальні підстави для концепту «b-p(m/c, ...)». Крім того, соціальний аспект у плані дії цього типу зв'язку згадується у працях І. Пригожина (1984), О. Тоффлера (1984).

У методологічних позиціях вітчизняних авторів підкреслюється, що завдяки одночасній внутрішній активності мозку і психіки людини може виникати процес спілкування між людьми (соціальний, соціально-психологічний аспекти) – обмін інформацією в різній формі. Це можуть бути мовленеві правильно оформлені або недооформлені висловлювання, вигуки, міміка, жести, емоційні реакції, почуття, переживання тощо.

У результаті як внутрішніх (мозок-психіка), так і зовнішніх (мозок-психіка-соціум) процесів, у яких беруть участь явища, що розглядаються, - «неврахований продукт/суб'єкт» (1) і «психомірність» (2). Методологічно вони виражені концептуальною моделлю «ціле-в-цілому/середовище-в-середовищі» (включно з цілісністю), концептом «b-p(m/c, ...)». У пам'яті людини, яка створювала і сприймала ці процеси, утворюється певна індивідуальна (індивідуально-фізіологічно й особистісно зорієнтована) форма існування та збереження сенсу (форми, мірності) цього створеного, сказаного (продемонстрованого, зробленого) однією людиною і почутого (побаченого, сприйнятого) іншою. Звісно, якщо брати до уваги й соціокультурний аспект – картини, фільми, наукові відкриття, книжки, то потрібно розглядати як індивідуальний/психологічний, так і індивідуальний/колективний, соціокультурний варіант.

Варто наголосити, що збережене в пам'яті людини в результаті спілкування (комунікації), назовемо це «посткомунікаційний сенс», не дорівнює стовідсотково сказаному, сприйнятому ані за формою, ані за сенсом/змістом, ані за мірністю. Воно лише тією чи іншою мірою приблизно подібне до того, що відбувалося насправді. (Часто це називають суб'єктивною реальністю. Цей

термін прийнятний лише частково в тому разі, якщо мається на увазі значення терміну «реальність» як деяке умовне позначення того, що в усвідомлюваному, точно відтворюваному вигляді не існує. Воно завжди рухливе, змінюване під впливом специфіки функціонування мозку та механізму зберігання/відтворення ним інформації).

Мабуть, найцікавішим є те, що ніхто не уявляє собі, як насправді виглядало те, що відбувалося, і «образ», що утворився в пам'яті. Більше того, у того, хто сказав (сприйняв), у пам'яті теж не зберігається «копія» того, що він говорив (чув, бачив, відчував, переживав) або думав у момент висловлювання. Цю особливість можна вважати однією з базових принципових відмінностей людської та комп'ютерної форми існування (створення, зберігання) інформації. У людини це завжди безперервно змінювана і нею не контрольована форма, а в комп'ютері алгоритмізована і стабільна в цьому сенсі.

Таким чином, у процесі комунікації як у режимі «усередині себе із самим собою», так і «з іншим/іншими» багато чого «втрачається дорогою» і вже тим більше не зберігається в пам'яті людей-суб'єктів, які спілкуються. Те, що виникає в процесі комунікації і залишається в їхній пам'яті в приблизному вигляді, входить до складу «неврахованого продукту/суб'єкта». Надалі до нього можуть приєднуватися інші «домішки». Це динамічне утворення, яке безперервно видозмінюється, але, тим не менш, людина вважає, що воно залишається й існує в пам'яті в тому чи іншому вигляді. Цим своїм уявленням людина надалі неусвідомлено користується, помилково думаючи, що воно і є те, що було насправді. Наприклад, було сказано під час спілкування. Тому ми ввели термін «мерехтливий режим» [23].

У даному аспекті – «те, що відбувалося, не дорівнює тому, що людина уявляє», – важливою є і характерна особливість функціонування мозку, про яку пишуть морфологи. Вона полягає в тому, що з плином часу мозок дедалі більш змінено відтворює згадувану людиною подію. У результаті, через роки людина уявляє собі зовсім не те, що було навіть приблизно в минулому і, як правило, «з іншим знаком» – «у пам'яті залишається тільки хороше».

Ступінь невизначеності, неподібності, несхожості того, що відбувалося, і того, що згадується, настільки високий, що, наприклад, в аспекті логіки взагалі незрозуміло, як люди примудряються розуміти одне одного, а вже тим паче, домовлятися. Цілком імовірно, що саме ці характеристики є причинами конфліктів і війн, які тому й неминучі.

На цій стадії «неврахований продукт» перекваліфіковується на «неврахований суб'єкт», бо саме він, подекуди навіть близько не передбачуваний, починає керувати думками, прагненнями, оцінками та вчинками людини. Таким чином не сама людина, як вона про це думає. Ми хочемо сказати, що в певні моменти мозкової-психічної активності людина та інформація, потенційно наявна в пам'яті, трансформована в момент затребуваності деколи до невпізнанності, сприйнята/висловлена в попередні моменти комунікації, міняються місцями. Людина виявляється користувачем «невідомо чого», а воно (трансформована інформація) стає «суб'єктом дії».

Але людина про це не знає і ніби не здогадується. Тому ми й назвали «неврахований», бо його ніхто не може врахувати з багатьох причин.

Цей «неврахований продукт/суб'єкт» може мати інформаційно-сенсовий характер, може бути ціннісно-особистісно-орієнтованим і існувати в безперервно-перервній взаємодії з емоційним, нейрофізіологічним аспектами психіки людини. Наприклад, індивідуальною нейрофізіологічною характеристикою людини під час комунікації є швидкість кровотоку в поєднанні з частотою мозкової активності. Саме ця характеристика виявилася, на наш погляд, ключовою в негативному впливі на психо-фізіологічний, емоційний стан людини за її тривалого спілкування з комп'ютером.

У зв'язку з цим автори виокремлюють також явище психомірності людини та її поведінки, що розглядається, окрім висловленого, і як загальна специфічна характеристика людини, форма прояву названої спільної активності мозку і психіки за життя або після нього у творах мистецтва (творчості) тощо. Протягом життя виникає єдність у діяльності людського мозку та психіки.

Головне, що ця діяльність сумісна і кожна людина завжди використовує мозок і психіку разом, не відділяючи одне від іншого.

Методологічно це вкладається в авторську концептуальну модель І. Єршової-Бабенко (нову філософську категорію) «ціле-в-цілому/ціле в цілому», її різновиди, наприклад, «середовище в середовищі», що включають цілісність, складність, нелінійність, нерівноважність, незворотність психомозкової активності [161].

Дані модель і категорія розглядаються в межах теорії гіперсистеми психіки (загальної теорії психіки), її прижиттєвої фази (спеціальної теорії психіки) [23]. У тому числі в контексті теорії дисипативних структур і зміни І. Пригожина [137, 136], нової теорії самоорганізації Г. Хакена [119, 120], концептуальних основ і принципів психосинергетики [21].

Гіперсистема психіки людини визначається як система/середовище синергетичного/альфалогічного порядку, що має сукупну різномірність за різними підставами [156, 161] і реалізується в різних фазах і нерівноважних фазових переходах. Мається на увазі трифазова мірність психічного за підставою «період життя організму окремої людини від моменту зачаття до смерті». «Живий організм індивідуума»: 1) дожиттєва (до зачаття), 2) прижиттєва (від зачаття до смерті) і 3) післяжиттєва (постмортальна) фази гіперсистеми психіки людини візуалізовано на рисунку 1.1 [155, 156] та ін., а також нерівноважні фазові переходи між ними [21].

За основою «масштаб» гіперсистема психіки (як об'єкт дослідження) може характеризуватися психомірністю, мозко-психомірністю, людиномірністю (включно із соціомірністю та/або соціокультуромірністю, культуромірністю), природомірністю (включно з геомірністю, біомірністю), космомірністю і цифромірністю, а також іншими мірностями. Обрана мірність залежить від обраного дослідниками масштабу/мірності об'єкта дослідження.

Фазова і міжфазова мірність передбачає співвіднесеність мірності з певною фазою гіперсистеми психіки або її нерівноважним фазовим переходом. Таким чином психіка в цьому сенсі має фазові та міжфазові часові межі

(граничні умови), зокрема й межі життя людини, традиції, держави, культури, цивілізації тощо. Граничні умови поряд із нерівноважними процесами, у т. ч. нерівноважними фазовими переходами, беруть участь у формуванні нерівноважного стану, до якого приходить система. Вони можуть виконувати функцію однієї з умов виникнення або зміни стану об'єкта дослідження (системи, структури, середовища, процесу). Як підкреслюють автори рухома внутрішніми флуктуаціями або іншими малими впливами, система залишає нестійкий стан і переходить до одного з багатьох можливих нових станів. Ці нові стани можуть бути високоорганізованими. У цьому світі нестійкості та еволюції до нових організованих структур вирішувати «долю» системи можуть дуже малі чинники, часто виходячи за експериментальний контроль. Що стосується детермінованості ньютонівського і лапласівського планетарного руху та єдності рівноважних станів, то обидва поняття втрачають свою визначеність; натомість виявляється ймовірнісна Природа, яка породжує нові організовані структури; Природа створюється самим життям [137].

Як відомо, існує поняття «фазовий простір» як динамічний, оскільки йдеться про рух системи. Мається на увазі абстрактний математичний багатовимірний простір, координатами якого слугують незалежні параметри руху системи.

У межах прижиттєвої фази включено систему психічної реальності, її формування і розвиток у процесі життя людини (індивіда), що розглядається в межах спеціальної теорії психіки (теорії її розвитку за життя) [21] та ін.

На рисунку 1.1 зображено макромодель психіки людини, розроблена в психосинергетиці І. Єршовою-Бабенко, яка включає гіпертеорію психіки (загальну теорію), у межах якої розглядається гіперсистема психіки з трифазовою структурою - 1) дожиттєва фаза - до моменту зачаття, 2) прижиттєва фаза - від моменту зачаття до смерті людини, 3) післяжиттєва (постмортальна) - соціокультурне середовище, яке містить твори людини, яка жила, та її нащадків. Також макромодель включає теорію розвитку психіки (спеціальну теорію), у межах якої розглядається система психічної реальності.

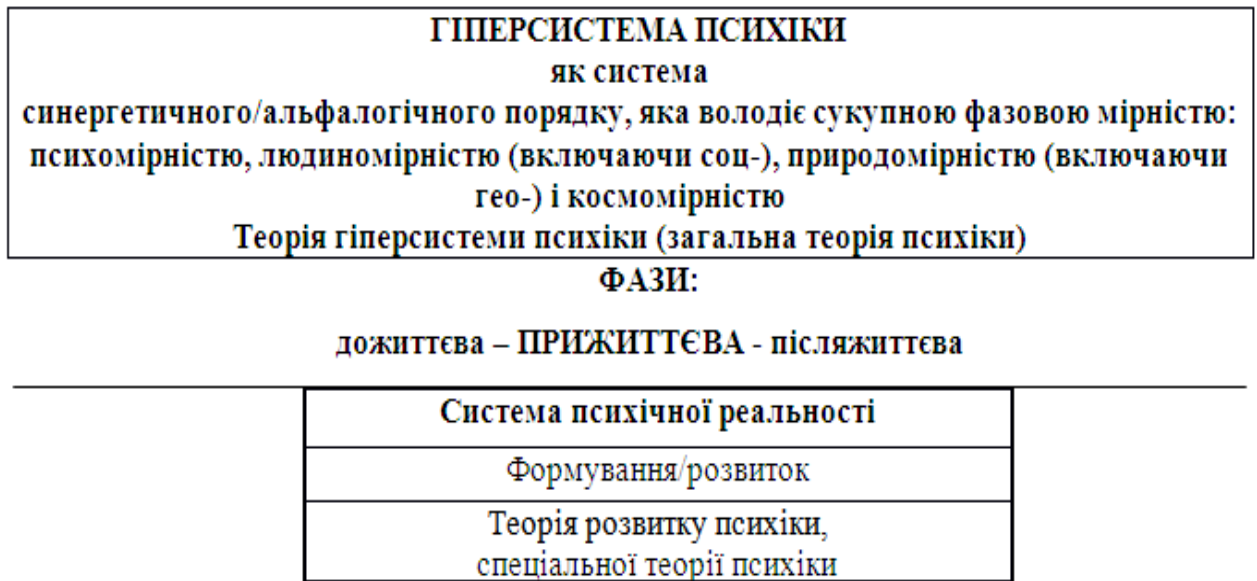

Рис. 1.1 Макромодель психосинергетичного/альфалогічного уявлення гіперсистеми психіки і системи психічної реальності в межах гіпертеорії психіки (загальної теорії) і теорії розвитку психіки (спеціальної теорії).

Авторкою стверджується, що виникаючою єдністю активності «мозок – психіка», а також її складових (концепт «b-p (m/c, ...)») людина неусвідомлено користується все життя. Здавалося б, у цьому немає нічого незвичайного, якщо погоджуватися з класичним науковим твердженням, що психіка – це одна з вищих функцій головного мозку людини. Мається на увазі, що в поняття «психіка» (з англ. – psyche) включено всі її складові, прийняті спеціалістами в сучасній науковій психології.

У методологічному сенсі психомірність як макроявище (форма прояву активності) дуже складна. Так само як складний і зв'язок, відношення активності психіки і мозку, їхньої поведінки. За визначенням воно (макроявище) є безперервним (за життя), процесуальним, динамічним, незворотнім та нелінійним.

Поведінка психіки, розглянута в роботах [155, 156] в межах психосинергетики, визначається як поведінка відкритого, нелінійного, нерівноважного та незворотного середовища/системи синергетичного порядку, що самоорганізується, здатного породжувати дисипативні структури.

Дисипативні структури — впорядковані структури/системи, які розсіюють енергію у вигляді тепла. Термін введений І. Пригожиным. Дисипативними також називаються динамічні системи, в яких спостерігається картина асимптотичної поведінки. За роботи по дисипативним структурам, які виникають в результаті процесів І. Пригожину була присуджена Нобелівська премія.

З позицій синергетики німецьким автором Г. Хакеном розглядаються і активність мозку як поведінка системи певного класу - відкритої нелінійної, що самоорганізується [120].

У контексті філософсько-методологічного і філософсько-психологічного аналізу наукових уявлень про психіку людини кінця ХХ ст. у праці [156] показана необхідність щонайменше в уточненні деяких базових категорій філософії та психології з позиції сучасного природничо-наукового знання. Це можливо, спираючись на принципи складності та самоорганізації, які автор поклав в основу дослідження психіки людини як природного явища, особливої реальності та складного синергетичного об'єкта дослідження [156, с. 3-4]. Окреслено, що розв'язання проблеми лежить на шляху розкриття з єдиних наукових позицій внутрішньої спільності явищ, які раніше здавалися жодним чином одне з одним не пов'язаними, розвитку між-, транс- і мультидисциплінарних зв'язків не лише всередині природничих або гуманітарних наук, а й між ними, тобто між гуманітарним і природничо-науковим блоками наук.

У такому аспекті дедалі відчутнішими стають, з одного боку, дефіцит ролі узагальнення філософського знання і необхідність розвитку прикладної філософії як організаційної та систематизованої форми наукової інтуїції як вважають спеціалісти, а з другого - очевидність очікування найцікавіших подій на «перехрестях» природничих і гуманітарних наук.

Розуміння психіки людини як певного явища, що, з одного боку, відноситься до явищ природи, тобто матеріальних об'єктів, а з іншого — до області пізнання, тобто ідеальних об'єктів, свідчить про наявність філософської

проблеми, аналогічній тій, яка була з парадоксом хвиль-корпускул. Коли стало зрозуміло, що квант світла являє собою порції збудження електромагнітної хвилі, і було створено квантову електродинаміку – філософська проблема зникла. Але доти, доки не створено теорії, що дає змогу займатися розробленням її наслідків, проблема вирішується на філософському рівні.

Становище, що склалося в різних наукових галузях щодо досліджень психіки людини, свідчить про відсутність аж до 90-х рр. XX ст. такої теорії. Вона дала б змогу відштовхнутися від неї і, розробляючи її наслідки, відповісти на будь-які конкретні питання модельно або шляхом експерименту.

Інтенсивність і розвиток наукової та ненаукової інформації з питань психічних феноменів забезпечила ще наприкінці минулого століття очевидним висновок про назрілу в науці необхідність звернутися до філософії. Мета звернення – зробити зусилля саме на шляху до створення наукової теорії психіки.

Вітчизняні дослідники підкреслюють, що через роки гостро заявила про себе і ситуація в соціумі, і вже не тільки у філософському, а й у практичному аспекті – психолого-педагогічному. А останніми роками в умовах війни проблема перейшла в сферу психіатричного аспекту.

Концепт «b-p (m/c, ...)» висунуто в роботі [153] як вираз вітчизняного варіанта спільного розв'язання проблеми дослідження мозку і психіки людини в їхній спільній активності в процесі життя людини. Його особливість у тому, що пропонується розглядати їхню єдність, що виникає, у режимі співіснування за життя людини. Це означає у режимі спільної, у т. ч. перманентно синхронної активності функціонуванні/діяльності/поведінці як єдиного прижиттєвого цілого/цілісності, що виникає. Перманентність призводить до того, що в одні моменти ми фіксуємо середовище й особливості середовищної поведінки, а в інші – систему і, відповідно, особливості системної (структурної) поведінки.

Це виражено концептуальною моделлю (новою філософською категорією) «ціле-в-цілому». У цьому параграфі розглядається тільки прижиттєва фаза, іншими словами фаза існування живого мозку і психіки, що

виникає в умовах його активності. Слідом за авторами, ми теж свідомо наголошуємо на цьому моменті, щоб те, що викладається, не змішувалося з присутнім у культурі продуктом такої спільної активності мозку і психіки за життя, тобто коли автора, людини, яка створила цей продукт, уже немає в живих. Це зовсім інше питання і в даному дослідженні не розглядається.

Пошук розв'язання проблеми дослідження мозку і психіки людини, її свідомості, як відомо, визнано одним із найактуальніших завдань сучасності. Тим більш актуальною вона стає в теоретичному та методичному аспектах формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності.

Вітчизняний варіант загального розв'язання проблеми дослідження мозку і психіки людини надає погляд на нього як на єдине термодинамічне макроціле/цілісність, що включає цілі/цілісності різної природи (мозок, психіка), зокрема «психомірні середовища/системи» [120, 157]. Цей варіант ґрунтується на методології їх дослідження як синергетичних об'єктів, явищ синергетичного порядку [156, 161, 154] із залученням принципів складності та самоорганізації.

Термодинамічним це макроціле/цілісність з точки зору авторів є тому, що йдеться про прижиттєву фазу – фазу функціонування живої людини, її організму, мозку та психіки в процесі життя.

Також цей варіант ґрунтується на позиціях теорії зміни або теорії дисипативних структур І. Пригожина та його Брюссельської школи (1984 та ін.), включно з новою теорією самоорганізації Г. Хакена, який ініціював синергетику, і включно з власними вітчизняними концептуальними моделями «ціле/цілісність-у-цілому/цілісності», концепціями, психосинергетичними стратегіями людської діяльності та психомірності [161].

Тим більше актуальним для розробки теоретичного та методичного аспектів формування психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності є завдання пошуку подібного рішення на рівні сумісності функціонування мозку і психіки людини в її житті. Відтак не лише окремо, а як

єдиного макроцілого/єдиної макроцілісності, вираженої концептом «b-р (m/c, ...)» - «мозок-психіка (розум, розум/свідомість та ін. складові психіки)».

Таким чином, методологічно і концептуально в вітчизняному дослідженні названої єдності, що виражається концептом «b-р (m/c, ...)», автори виходять з таких тверджень. Кожну зі складових цього концепту - мозок і психіку, а також багато складових самої психіки, до теперішнього часу досліджено фахівцями, зокрема вітчизняними авторами, із загальних позицій нерівноважності, нелінійності, відкритості, складності, самоорганізації.

Це концептуальні та теоретико-методологічні позиції постнекласики, теорії змін або дисипативних структур, нової теорії самоорганізації, синергетики, психосинергетики, а також післяпостнекласики, ноології та альфалогії [160, 156].

Ці позиції виражені відповідним категоріально-поняттєвим полем, лексиконом, принципами, теоріями, концепціями, концептуальними моделями.

У цьому й полягає мета педагогічної розвідки – запропонувати для розглядання теоретичних та методичних аспектів формування ФПЕІ у менеджерів соціокультурної діяльності нове вітчизняне післяпостнекласичне загальне розв'язання проблеми спільного функціонування, активності мозку і психіки, що супроводжується перманентним виникненням ефекту єдності та системності їхньої активності за життя людини, тобто як єдиного макроцілого/єдиної макроцілісності. Воно виражене концептом «b-р(m/c, ...)», однойменною гіпертеорією і концептуальною моделлю (новою філософською категорією, принципом) «ціле/цілісність-у-цілому/цілісності» [160, 154].

Дане рішення включає в поле уваги явище «психомірні середовища/системи» [161] і явище психомірності. Під ПС вітчизняними авторами мається на увазі продукт спільної активності, поведінки, діяльності (життєдіяльності, функціонування) розглянутої єдності, макроцілісності «b-р (m/c, ...)». Сама ця єдність характеризується нелінійною, нерівноважною, відкритою, самоорганізуючою і незворотною поведінкою як умовою її існування. Єдність має мерехтливий або виникаючий характер існування як

загалом, так і локально, оскільки вона не завжди і не в усьому обсязі одночасно існує. У ній періодично психічна складова макроцілого є або стає за певних умов управляючий параметром (УП) його поведінки. За інших умов таким параметром стає сам мозок або його складова - лімбічна, неокортексна система.

Автори не вживають термін «розвиток», пояснюючи, що не всі складові характеризуються цією якістю. До числа «продуктів» активності/поведінки/діяльності/функціонування/існування розглянутої єдності «b-p (m/c, ...)» включено прийняті психологічною наукою складові психіки – особистість, пізнавальна діяльність (сприйняття, мислення, пам'ять) та інші, а також соціум та інформація, мистецтво та інші.

До числа продуктів виникаючої єдності та її поведінки авторами включено явище «неврахований продукт/суб'єкт» і, відповідно, його поведінка. Початково сказане кожним зі співрозмовників, комунікантів у кращому разі фіксується - аудіо-, відео-, письмово, пам'яттю кожного або одного з них. А ось те, що виникає в результаті їхнього обміну інформацією у формі висловлювань та/або дій, як правило, не фіксується. Але саме воно може продовжувати своє існування, матися на увазі кожним з учасників діалогу, висловлюваннями, емоціями, асоціаціями, зберігаючись у його пам'яті та поведінці в тому чи іншому вигляді. Це має місце як у процесі загалом людиномірної/ікс-мірної інформації, діалогу/розмови, так і в подальшій психічній/розумовій і життєвій активності, діяльності кожного.

Також неврахований продукт за думкою авторів не буває однаковим у пам'яті різних людей. Фактично, це деякий нефіксований технічними засобами та свідомістю варіативний результат спілкування, умовно названий нами «неврахований продукт».

Однак, за певних умов будь-хто з учасників «того» спілкування в минулому може активізувати його у своїй реальній діяльності в сьогоденні. І тоді «неврахований» результат переходить із категорії «продукт, що пасивно зберігається» в категорію «суб'єкт, що активно діє» або «неврахований суб'єкт».

Як підґрунтя викладеного загального рішення спільного функціонування мозку і психіки за життя людини як перманентно виникаючого єдиного макроцілого/єдиної макроцілісності певного типу, а також її поведінки вітчизняними авторами розглядається:

1. методологія дослідження:

- а) психіки та її складових, у т. ч. свідомість;
- б) мозку в статусі «синергетичний об'єкт»;
- в) «системи/середовища синергетичного порядку»;

2. концептуальні засади дослідження:

- а), б), в) п.1, а також їхньої єдності;

3. концептуальна модель (нова філософська категорія) «ціле в цілому/ціле-в-цілому», що включає цілісність, складність, нерівноважність і незворотність [153] та їхню поведінку.

Нині дана концептуальна модель знайшла своє втілення в цілій низці наукових дисертаційних досліджень представників українського суспільства, які виповнені у таких сферах як загальна психологія (Т. Башмакова, 2008 р., В.Корнієнко, 2009 р., Ю.Кокоріна, 2013 р., О. Медянова, 2013 р., Ю. Мадінова, 2016 р., Н.Кривцова, 2018р.), філософія науки, соціальна філософія (Д. Козобродова, 2019 р., Г.Селиверстова, 2020 р., Л.Прокопович, 2021 р.) та теорія пізнання (Туран Душан 2011 р., В.Ханжи, 2014 р.).

Ці теоретико-методологічні досягнення вітчизняної наукової школи втілені в методі проф. І. Єршової-Бабенко «Створювальна Сила» та групі методик діагностичного, формуючого та корегуючо-розвиваючого напрямку того ж автора [20, 23, 24, 21] і знайшли теоретичне обґрунтування та експериментальне підтвердження в гуманітарних, соціогуманітарних, медико-реабілітаційних дослідженнях і мають практичне втілення в вітчизняних роботах.

Окремим аргументом для впровадження даного вітчизняного напрямку в практику професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів у сфері культури та мистецтва є те, що в рамках цього напрямку розроблено

практичні аспекти. Створена (2001) і експериментально підтверджена (2016) діагностична методика «10x10». Її підставою є ідея поєднання концептуальної моделі «ціле-в-цілому», яка втілена у формі геометричної композиції в галузях кіно та фотомистецтва, з одного боку, та в галузі загальної психології, з другого.

Аналізуючи методологічні аспекти, привертає увагу ще одна нова розробка вітчизняних дослідників (2019) методологічного підходу до питання підготовки лідерів. Автор висвітлює методологічну проблему якою є те, що системи/середовища належать до різного класу в наслідок різного походження, об'єднаних у макромодель. Наприклад, «лідер (еліта) - суспільство - природа» [Л-С-П], з одного боку, та механізмами і типом їх поведінки, з другого.

У роботі (2019) вітчизняний автор описав спосіб вирішення цієї методологічної проблеми, запропонований їм раніше в [23, с.161] і який знайшов широке втілення в різних галузях – гуманітарній, соціогуманітарній та ін. Цей спосіб має три пункти:

1) концептуальна модель (нова філософська категорія) «ціле-в-цілому», у т. ч. складність («складність у складності»/ «складність-у-складності»), нелінійність, середовищність; ця модель підкреслює, що виокремлене макроціле, котре складається з цілих і демонструє відношення цілих, це галузь новітньої хоїстики, досягнення української філософської школи [132]; на підставі самоорганізації їх можна об'єднати (вихідно психіка людини, система психічної реальності була класифікована автором як ієрархо-неієрархічне середовище/система [156, 161]);

2) якісна відмінність середовищ/систем, що входять в розглянуту макромодель Л-С-П;

3) результат відношень, якому автор надав назву «неврахований суб'єкт/продукт» [20].

Особливе значення цього внеску української філософської та наукової школи складається з того, що вперше за останні роки зроблено якісний крок в теорії пізнання - розроблена та втілена ідея відношень між

цілими/цілісностями, а не між частинами цілого, тобто виходячи за границі ідеї відношень між частинами цілого. Нова модель впроваджена замість та додатково до існуючої моделі про ціле, що складається з частин, існуючої в кількох варіантах, наприклад, що «ціле – сума частин, воно якісно інше».

Галузями теоретичного розвитку та практичного втілення описаного способу вирішення методологічної проблеми стали такі сфери як наукове знання, філософська, дослідницька, соціальна, культурологічна, інформаційна, медична, реабілітаційна, освітня, навчальна, управлінська, психологічна, педагогічна, а також сфери мистецтва і техніки. Результати наведені в низці дисертаційних робіт вітчизняних дослідників [6; 17; 45; 48; 50; 59; 63; 74; 79; 90] та ін.

Приведене автором є спосіб вирішення методологічної проблеми обґрунтування втілення методології сучасної науки, відповідного критерію.

Таким чином, вітчизняний методологічний підхід акцентує увагу на тому, що середовища чи системи, які розглядають дослідники, потребують класифікації в аспекті відповіді на питання: до якого класу належить досліджуваний об'єкт. Йдеться про такі класи, що виділені сучасними західними вченими, як відкриті чи закриті, лінійні чи нелінійні, ті, що самоорганізуються і ті, що організовані, живі чи віртуальні, цифрові чи матеріальні, мисленєві чи емоційні, агресивні чи створювальні і т. ін. Дослідники підкреслюють, що така відповідь важлива тому, що це впливає на очікувану поведінку об'єкта дослідження.

Наприклад, у нашому дослідженні щодо професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, важливим моментом в аспекті, що розглядається, стає момент уявлення менеджера про характер зміни поведінки культурного середовища, окремої людини в ньому чи групи, створеної чи спонтанної.

Висновки до першого розділу:

1. Аналіз наукової літератури показав, що інтелект як наукове поняття являє собою складне, багат шарове та багатовимірне явище. Сучасна психологія пропонує різноманітні трактування, підходи до його розуміння та розвитку. Незважаючи на те, що інтелект вивчався наукою ще з античних віків, він залишається найменш однозначно визначеним і поясненим з наукової точки зору. Поняття «інтелект», його сутність, структура та методи оцінки інтелектуального рівня охоплюють широке й складне коло питань, вирішення яких вимагає сучасного синергетичного підходу, а також знань із різних наук, таких як філософія, психологія, педагогіка, культурологія тощо. Вивчення наукових теорій та підходів дозволило багатогранно розкрити поняття «інтелекту» з метою подальших досліджень емоційного інтелекту. Дефініція «емоційний інтелект» є відносно новою категорією наукового знання, яка також включає різні підходи, моделі та структури. У дослідженні було висвітлено основні історичні етапи розвитку уявлень про «емоційний інтелект» у вітчизняній та зарубіжній науці, розкрито його механізми функції та структуру, а також визначено соціально-психологічні чинники розвитку емоційного інтелекту особистості у період отримання професійної освіти.

2. Сучасне психолого-педагогічне знання визначає емоційний інтелект, як інтегративне поняття, що характеризує здібності людини до адаптації в змінних умовах, сформований психоемоційний емоційний інтелект передбачає наявність компетенцій, спрямованих на розпізнавання, сприйняття, вираження та управління емоціями своїми та інших людей, на ефективну комунікативну діяльність та побудову ефективної моделі самоуправління емоційно-комунікативно-поведінкової діяльності особистості.

3. У психологічній науці сформовано багато моделей емоційного інтелекту: моделей здібностей та змішаних моделей, де залучаються крім характеристик емоційності інші риси особистості, що забезпечують оптимальне функціонування емоційного інтелекту. Об'єднавчим чинником для усіх моделей формування емоційного інтелекту є здатність до ідентифікації,

розуміння емоцій та управління ними.

4. Серед науковців не має єдності думки відносно розмежування понять «емоційного та соціального інтелектів», виникають нові диференціації: дефініції інтелект, що описують різні нюанси адаптивного потенціалу людини: поведінковий, культурний, позитивний та інші види інтелекту. Це пояснюється відсутністю єдиного методологічного підґрунтя досліджень інтелекту, орієнтація їх на вузько науковий чи практичний рівні, а на методологічний. Це ускладнює використання психологічного знання у педагогіці для моделювання розвитку інтелекту, як адаптаційного ресурсу в процесу професіоналізації.

5. Для подолання роздрібнення інтелекту людини на «шматочки» потрібно ввести новий термін «позитивний психо-емоційний інтелект», який відповідає концептуальним засадам сучасної філософії, методології та науки, які знайшли своє місце в роботах українських дослідників і виражені концептуальною моделлю «ціле-в-цілому» та концептом « $b-p(m/c, \dots)$ ».

Список використаної літератури до першого розділу:

1. Августюк М. М. Методичні поради до підвищення рівня емоційного інтелекту в здобувачів вищої освіти. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2022. 94 с.
2. Амплєєва О. М. Емоційний інтелект в структурі професійної діяльності психолога: автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ, 2013. 20 с.
3. Амплєєва О. М. Особливості тренінгової програми з розвитку та підвищення емоційного інтелекту у студентів–психологів. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. № 2. С. 5-9.
4. Андрійко І. Ф. Розвиток емоційного інтелекту на заняттях з іноземної мови. Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов: матеріали VII Міжн. наук.-практ. конференції, м. Ніжин (27–28 вересня 2019 р.). Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. С. 110–112.
5. Арделян О. В. Емоційний інтелект як професійно-особистісна складова розвитку перекладача. *Різновиди інтелекту та їх роль в освітньому процесі XXI століття: матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації*, 4 грудня – 14 січня 2024 року. Львів – Торунь : Liha-Pres, 2024. С.11-14.
6. Башмакова О. В. Емоційні та психосоціальні чинники ставлення до здоров'я: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Інститут психології ім. Г. С. Костюк, Київ, 2004. 174 с.
7. Березюк Г. Емоційний інтелект як детермінанта внутрішньої свободи особистості. *Психологічні студії Львівського університету*. 2003. С. 20–23.
8. Бреус Ю. В. Емоційний інтелект як чинник професійного становлення майбутніх фахівців соціонімічних професій у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд. психол. наук. Київ: Київський університет імені Б. Грінченка, 2015. 20 с.
9. Бреус Ю. В. Емоційний компонент у структурі освіти вищого навчального закладу. *Гуманітарні аспекти формування особистості: збірник*

статей VI Всеукраїнської наукової конференції (м. Львів, 27 квітня 2012 р.). Львів, 2012. С. 277–287.

10. Визначення поняття Фаза. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A4%D0%B0%D0%B7%D0%B0>
11. Вовченко О.А. Концептуалізація феномену емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку: монографія. Київ: ПП «ЮНІСОФТ», 2021. 450 с.
12. Вовченко О.А. Феноменологія емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку: дис. ... док. псих.наук: 19.00.08. – спеціальна психологія (053 «Психологія»). Інституту спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2021. 457 с.
13. Галашова О. Г. Формування емоційного інтелекту майбутніх викладачів економічних дисциплін іноземною мовою. *Наукові записки. Серія: Проблеми природничо-математичної, технологічної та професійної освіти*. Випуск 1 (3). 2024. С.24-30.
14. Гладуш В. А., Лисенко Г. І. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія: навчальний посібник. Дніпропетровськ, 2014. 416 с.
15. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. 376 с.
16. Дерев'янка С. П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Київ, 2009. 20 с.
17. Доннікова І. А. Соціальна самоорганізація як об'єкт філософсько-культурологічного аналізу: автореф. ... док.філос. наук: 09.00.03 – психологія праці, інженерна психологія. Одеса: Одеський Національний Університет Імені І. І. Мечникова, 2012. 36 с.
18. Драбчук Т.І., Дубовик С.Г. Розвиток емоційного інтелекту сучасних менеджерів як умова їх успішної діяльності. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія «Економіка і менеджмент»*. 2014. № 7. С. 1-7.

19. Єршова-Бабенко І. В. Явище і механізм «неврахованого суб'єкту/продукту» в поведінці обдарованої особистості. Психологічний аспект (основи психосинергетики). Стаття 2. – В 3б.: Актуальні проблеми психології: *Збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. Том VI: Психологія обдарованості. Випуск 15. Київ – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2019. С. 41-48.

20. Єршова-Бабенко І. В. Актуальність поняття «складність» і самоорганізація для постнекласичної науки. Наука XXI, індустрія хай-тек і сучасна індустрія освіти: тези виступів учасник. *Всеукр. наук. конф. з Міжнар. участю* (18–19 жовт. 2012 р.). Суми, 2012. С. 29–30.

21. Єршова-Бабенко І. В. Козобродова Д. М. Психомірність соціальної реальності в аспекті самоорганізації як предмету соціально-філософського і психосинергетичного аналізу: монографія. Одеса: Бондаренко М.О., 2020. 224с.

22. Єршова-Бабенко І. В. Теоретичний підхід до вивчення особистісних цінностей у обдарованої особистості. Діагностична К-методика «10*10». *Актуальні проблеми психології: збірник наукових праць Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України*. 2018. Т. IV. №14. С. 6-14

23. Єршова-Бабенко І. В., Жижко Т. А. Психомірність людини та її поведінки: монографія. Київ: ЦП Компрінт, 2024. 222 с.

24. Єршова-Бабенко І.В., Козобродова Д.М. Постнекласика: еволюція уявлень про складні середовища і системи, що самоорганізуються. Історико-філософський аналіз (від природознавства до соціогуманітарної сфери) . *Вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Історія. Філософія. Політологія. 2016. №13. С.48-59.

25. Жилін М.В. Трансформація емоційного інтелекту як життєвого ресурсу особистості в умовах кризи ідентичності: дис. ... док. філософії за спеціальністю 053 «Психологія». Одеський національний університет імені І.І. Мечникова МОН України. Одеса, 2023. 262 с.

26. Журавльова Л.П. Психологічні основи розвитку емпатії людини : дис. ... доктора психол. наук: 19.00.07 – педагогічна і вікова психологія. Одеса. 2009. 391 с.
27. Журавльова Л.П. Психологія емпатії : монографія. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2007. 328 с.
28. Зарицька В. В. Взаємозв'язок афекту та інтелекту в наукових психологічних теоріях. Соціальні технології: актуальні проблеми теорії і практики: *Міжнар. міжвуз. зб. наук. праць*. Київ; Одеса ; Запоріжжя, 2008. Вип. 37. С. 135–141.
29. Зарицька В. В. Необхідність розвитку емоційного інтелекту особистості в процесі її підготовки до професійної діяльності. *Вісник Одеського національного університету. Психологія*. 2010. Т. 15. Вип. 16. С. 13–24.
30. Зарицька В. В. Психологія розвитку емоційного інтелекту у системі професійної підготовки фахівців гуманітарного профілю : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : 19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Запоріжжя, 2012. 40 с.
31. Зарицька В. Психологія емоційного інтелекту. Запоріжжя : Олді+, 2022. 427 с.
32. Зарицька В.В. Теоретико-методологічні основи розвитку емоційного інтелекту у контексті професійної підготовки: монографія. Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2010. 304 с.
33. Захарчин Г.М. Емоційний інтелект у контексті адаптації молодих фахівців до професійної діяльності. *Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 29. С. 57-60.
34. Зелюк В. В. Формування емоційного інтелекту в контексті педагогіки А. С. Макаренка: *Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки*, 2012. Вип. 9. С. 84–87.
35. Івашкевич Е.З. Психологія соціального інтелекту педагога. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за

спеціальністю 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, Київ, 2018 . 490 с.

36. Ігумнова О., Ярославська А. Психологічні особливості емоційного інтелекту та саморегуляції майбутніх психологів: *Психологічні науки*, 2019. Вип. 3, № 14. С. 119–133.

37. Іщенко О. В. Діалогічне мовлення як засіб розвитку емоційного інтелекту при вивченні іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2 (70), червень. С. 84–86.

38. Карпенко Є.В. Аксіологічний зміст емоційного інтелекту як запорука конгруентного життєздійснення особистості. *Психологія і суспільство*. 2019. № 1. С. 67–73.

39. Карпенко Є.В. Емоційний інтелект як фактор особистісного життєздійснення. *Психологічні перспективи*. 2017. Вип. 30. С. 50–63

40. Карпенко Є.В. Психологія емоційного інтелекту в дискурсі життєздійснення особистості: дис. ... доктора психол. наук : 19.00.07. Івано-Франківськ, 2020. 497 с.

41. Карпенко Є.В. Сучасні вектори дослідження емоційного інтелекту особистості. *Науковий журнал «Психологія і особистість»*. 2019. Вип. 1 (15). С. 60–72.

42. Клочко А.О. Розвиток емоційного інтелекту у менеджерів освітніх організацій: зв'язок із соціально-демографічними та організаційно-професійними чинниками. *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2019. №1(16). 54-63.

43. Ковальова О.А. Проблема визначення поняття «соціальний інтелект» у психологічній науці. *Освіта та розвиток обдарованої особистості*. 2015. № 10(41). С. 10–14.

44. Коврига Н. В. Операційні критерії емоційної розумності людини та результати їх емпіричної перевірки. *Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія*. Дніпропетровськ, 2001. Вип. 7.

45. Козобродова Д. М. Самоорганізація як предмет соціально-філософського аналізу. Автореферат на здобуття наукового ступеня кандидата філос. наук: 09.00.09 – філософія науки. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2019. 24 с.
46. Колісник Л.О. Проблема діагностики емоційного інтелекту. *Проблеми сучасної психології*. 2014. Вип. 26. С. 278–295.
47. Колісник Л.О. Розвиток емоційного інтелекту як чинника запобігання самотності у юнацькому віці: автореф. ... канд. психол.наук: 19.00.07 - педагогічна та вікова психологія. Київ, 2016. 20 с.
48. Корнієнко С. В. Психологічні аспекти сформованості навиків запам'ятання іноземного навчального матеріалу іноземними студентами медичного університету у світлі реформи вищої освіти України: автореф. ... канд.психол. наук: 19.00.01 - загальна психологія, історія психології. Інститут психології ім. Г. С. Костюка АПН України, Київ, 2006. 30 с.
49. Короткова Л. І. Професійна підготовка майбутніх фахівців сфери послуг в умовах освітньо-виробничого кластера: теоретичні і методичні основи : монографія / за наук. ред. Радкевич В. О. Запоріжжя : Просвіта, 2020. 558 с.
50. Кривцова Н. В. Психологічні особливості потенціалу самореалізації особистості: автореф. ... канд.псих. наук: 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Одеський Національний Університет Імені І. І. Мечникова, 2018. 22 с.
51. Кузнецов М. А., Діомідова Н. Ю. Емоційний інтелект як чинник психоемоційних станів студентів в умовах іспиту: монографія. Харків: «Діса плюс», 2017. 189 с.
52. Культурний інтелект: монографія / за наук. ред. А. К. Солодкої. Миколаїв: ФОП Швець В.М., 2016. 244с.
53. Куценко Я. М. Емоційний інтелект як чинник психологічної готовності до соціономічних професій: автореф. дис. ... канд. психол. наук: спец. 19.00.07 - вікова та педагогічна психологія. Київ, 2014. 20 с.

54. Куценко Я.М. Емоційний інтелект як чинник психологічної готовності до соціономічних професій: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 - вікова та педагогічна психологія. Київ, 2014. 20 с.

55. Куценко Я.М. Емоційний інтелект: проблеми діагностики. *Проблеми сучасної психології*. 2011. Випуск 14. С. 417–426.

56. Куценко Я.М. Емоційний інтелект: проблеми діагностики. *Проблеми сучасної психології*. 2011. Випуск 14. С. 417–426.

57. Любарець В. В. Професійна підготовка майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в зарубіжних країнах. *Науковий вісник УМО: електронне видання*. Вип. 1(21). 2018. URL: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/metod_upr_osvit/v1_2018/%D0%9B%D1%8E%D0%B1%D0%B0%D1%80%D0%B5%D1%86%D1%8C%20%D0%92.%D0%92..pdf (дата звернення 23.02.2023).

58. Лящ О.П. Генеза емоційного інтелекту в юнацькому віці: дис. ... док.псих. наук:19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2020. 458 с.

59. Мадінова Ю. І. Особливості дезадаптації студентів-медиків: автореф. ... канд. псих. наук за спец. 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Одеса: ОНМедУ, 2016. 25 с.

60. Марченко А.О. Емоційний інтелект як чинник ефективності управлінської професійної діяльності: автореф. дис. ... канд. психол. наук. Харків, 2014. 20 с.

61. Марченко А.О. Поняття емоційного інтелекту: теоретико–психологічні підходи, дефініції і структура. *Вісник Національного університету оборони України*. 2011. № 20. С. 172–174.

62. Медянова О. В. Індивідуально - психологічні особливості та психологічна ресурсність особистості студентів-психологів з різним типом акцентуації характеру. *Журнал сучасної психології*. 2023. № 3 (30), С.38-46.

63. Медянова О. В. Когнітивні складові як чинник розвитку ціннісної сфери особистості студента-медика: автореф. ... канд. псих. наук: 19.00.01 –

загальна психологія, історія психології. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2013. 18 с.

64. Міляєва В.Р., Бреус Ю.В. Емоційне здоров'я як складова професійної успішності майбутніх фахівців соціономічних професій. *Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка*. 2012. Том. Х. Психологія навчання. Генетична психологія. Медична психологія. Вип. 23. С. 414-422.

65. Ничкало Н.Г. Професійна освіта і ринок праці: проблеми взаємодії. *Професійна освіта: педагогіка і психологія*. 2012. № 3. С. 8–15.

66. Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як соціально значуща інтегральна властивість особистості. *Психологія і суспільство*. 2004. № 4(18). С. 95–109.

67. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції : монографія. Київ : Вища школа, 2003. 126 с.

68. Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційна розумність як детермінанта успішності життєдіяльності людини і шляхи її операціоналізації. *Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія*. 2000. Вип. 6. С. 3–9.

69. Овчарук О.В. Професійна підготовка майбутніх фахівців у контексті компетентнісного підходу. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2010. № 1. С. 32–39.

70. Петрова Н. М. Сформованість емоційного інтелекту як запорука успішної професійної діяльності майбутнього педагога: теоретичний аспект. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету ім. Володимира Гнатюка. Серія: педагогіка*. 2015. № 2. С. 27–31.

71. Поліщук Р. М. Криза ідентичності в умовах глобалізації та посилення інформаційно–комунікативних процесів/ за ред. Д. В.Яковлева; Міністерство освіти і науки України; Національний університет «Одеська юридична академія». Одеса. 2017. № 19. С. 70.

72. Пристай О.В. Креативність та емоційний інтелект у структурі управлінської компетентності керівника ЗЗСО. *Вісник КНУ імені Тараса Шевченка. Серія «Психологія»*. 2022. Том 1. № 15. С. 36-41.

73. Приходько В.М., Приходько М.І. Емоційний інтелект як провідна детермінанта успішної професійної діяльності та саморегуляції особистості вчителя у контексті парадигми неперервної освіти та управління людськими ресурсами. *Імідж сучасного педагога*. 2017 № 7 (176).С. 35–43.

74. Прокопович Л. В. Соціально-філософські засади театральності соціокомунікативних проявів культури: автореф. ... док. філос. наук: 09.00.03 – психологія праці, інженерна психологія. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020, 32 с.

75. Ракітянська Л. М. Теорія і практика формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в університеті: дис. ... док. пед. наук: 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2021.592 с.

76. Сафін О., Джулай, А., Горенко М. Емоційний інтелект як предиктор різних аспектів регуляції у професійній діяльності психолога. *Вісник Національного університету оборони України*. 2022. 64(6), С. 78–84.

77. Свідерська О. І., Демид В. М. Психологічні чинники особистісної ресурсності студентської молоді під час дистанційного навчання. *Вісник Національного університету оборони України*. 2021. № 3 (61). С. 92-98.

78. Селіванова О. О. Лінгвістична енциклопедія. Полтава: Довкілля. Київ, 2010. 844 с.

79. Селіверстова Г. С. Хаос як предмет соціальної філософії: автореф. ... канд. філос. наук: 09.00.09 – філософія науки. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2020. 26 с.

80. Слободянюк О. Л. Освітній діалог як чинник становлення соціального інтелекту майбутніх педагогів: дис. ... док. філософії у галузі 05 Соціальні та поведінкові науки зі спеціальності 053 Психологія.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. Тернопіль, 2024. 362 с.

81. Смульсон М. Л. Місце задачі в інтелектуальній діяльності. *Педагогіка і психологія: Вісник НАПН України*. 2017. № 2 (95). С. 4–48.

82. Смульсон М. Л. Інтелект дорослої людини: структура та саморозвиток. Технології розвитку інтелекту. Т.1, 2015, № 9. URL: http://psytir.org.ua/index.php/technology_intellect_develop/article/view/175 (дата звернення 16.09.2023).

83. Спільнота в умовах воєнного конфлікту: психологічні стратегії адаптації: колективна монографія / за ред. Л.М. Коробки. Кропивницький: Іменкс ЛТД, 2019. 286 с.

84. Стасюк М. Програма розвитку емоційного інтелекту: гештальт-підхід. *Збірник тез IV Міжнародної науково-практичної конференції «Філософсько психологічні аспекти лідерства в бізнесі, освіті та державі»*, 15 березня 2019 р. Львів : СПОЛОМ, 2019. С. 147-148.

85. Стасюк М.М. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту у студентів ІТ-спеціальностей: дис. ... док. філософії у галузі знань соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 – психологія. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2020. 346 с.

86. Стасюк. М. М. Програма розвитку емоційного інтелекту методами гештальт-терапії. *Науковий журнал «Габітус»*. Вип.13. Т.2. 2020. С. 139- 147.

87. Титова Н.М. Теоретико-методичні основи психолого-педагогічної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання: монографія /за ред. М. С. Корця. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. 351 с.

88. Туриніна О. Особливості психологічних травм війни та шляхи їх подолання у населення. Вісімдесят другі економіко – правові дискусії Серія: Соціальні та гуманітарні науки. 2024. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4685/>

89. Філософський енциклопедичний словник/ голов. ред. В.І. Шинкарук, Київ:1986. 800 с.

90. Ханжи В. Б. Методологічна реконструкція парадигм часу: від антологічного до антропологічного розуміння: автореф. ... канд. філос. наук: 09.00.02 – діалектика і методологія пізнання. Одеський Національний Університет Імені І. І. Мечникова, 2015. 22 с.

91. Чабан О. С. И Хаустова О. О. Медико-психологічні наслідки дистресу війни в Україні: що ми очікуємо та що потрібно враховувати при наданні медичної допомоги? *Українськи медичний часопис*. № 4 (150) VII/VIII. 2022. С.1-10.

92. Чава Г., Нородовська О. Розвиток емоційного інтелекту студентів закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип 35, том 6, С. 256–261.

93. Шаповал В., Живаго Х. Динаміка емоційного інтелекту в процесі формування комунікативної компетентності лікарів-психологів. *Сучасна медицина, фармація та психологічне здоров'я*. 2023. (2(9), С. 48-55.

94. Шпак М. М. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в студентському віці//Pedagogical and psychological science and education: transformation and development vectors: Collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. С. 342-359.

95. Шпак М. Психологічна концепція розвитку емоційного інтелекту особистості в онтогенезі. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12 : Психологічні науки*. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 10 (55), т. 12. С. 125-134.

96. Шпак М. Емоційний інтелект в контексті сучасних психологічних досліджень. *Психологія особистості*. 2011. № 1. С. 282-288.

97. Chamine Sh. Positive Intelligence. Why Only 20% of Teams and Individuals Achieve Their True Potential and How You Can Achieve Yours. Gebonden Engels 2012.304 p.

98. Goleman D. Emotional intelligence. London : Bloomsbury Publishing, 1996. 369 p.

99. Goleman D. Emotional intelligence. New York : Bantam Books, 1995. 352 p.
100. Bar-On R. Emotional intelligence: An integral part of positive psychology. *South African Journal of Psychology*. 2010. № 40(1). pp. 54-62.
101. Bar-On R. Emotional Quotient Inventory: A measure of emotional intelligence. New York : Multi-Health System, 2008. 36 p.
102. Bar-On R. The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Rationale, description, and summary of psychometric properties. *Measuring emotional intelligence: Common ground and controversy* / ed. by G. Geher. New York, 2004. pp. 42-111.
103. Bar-On, R. The emotional quotient inventory (EQ-i): A test of emotional intelligence. Toronto: Multi-Health Systems. 1997. 150 p.
104. Bohata L.M. Bahatomirne myslennia u tykh uiavlen pro bahatovymirnosti. *Vcheni zapysky Tavrynoho natsionalnoho universytetu im. V.I. Vernadskoho*. Seriiia "Filosofiiia. Kulturolohiia». 2010. №1. S. 41-45.
105. Carter S. D. Emotional intelligence: A qualitative study of the development of emotional intelligence of community college students enrolled in a leadership development program. Colorado State University, Fort Collins, 2015. 131 p.
106. Claude Steiner. Emotional Literacy; Intelligence with a Heart. 2003. URL: <https://dgek.de/wp-content/uploads/2015/09/Steiner-Emotional-Literacy.pdf>
107. Di Stefano C., Heather D., Schutz P. Identifying patterns of appraising tests in first year college students: implications for anxiety and emotion regulation during test taking. *Journal of Educational Psychology*. 2008. V.100. pp. 942-960.
108. Earley P. C., Ang S. Cultural intelligence: Individual interactions across cultures. Palo Alto, CA: Stanford University Press, 2003.
109. García-Sancho, E., Salguero, J. M., Fernández-Berrocal, P. Relationship between emotional intelligence and aggression: A systematic review. *Aggression and violent behavior*. 2014. 19(5), 584-591.

110. Gardner H. *Frames of Mind : The theory of multiple intelligences*. New York : Basic Books. 1993. 304 p.
111. Gardner H. *Frames of mind: The theory of multiple intelligence*. New York : Basic Books. 2011. 528 p.
112. Gardner H. *Intelligence reframed : Multiple Intelligences for the 21st Century*. New York : Basic Books. 2000. 304 p.
113. Giannoulis A., Theodorakopoulos L., Antonopoulou H. Learning in second-chance schools during covid-19 case study: legal framework and distance learning platforms in greek prison. *SSRN Electronic Journal*. 2022. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4132811> (дата звернення 23.08.2024).
114. Goleman D. *Social Intelligence: The New Science of Human Relationships*. New York : Bantam Books, 2006. 416 p.
115. Goleman D. *Why it can matter more than IQ*. New York: Bantam Books, 2006. 384 p.
116. Goleman D. *Working with Emotional Intelligence* . New York: Bantam Books, 1998. 383 p.
117. Goleman D. *Working with emotional intelligence*. London: Bloomsbury Paperbacks, 2000. 394 p.
118. Guilford J. *The nature of human intelligence*. New York : McGraw- Hill, 1967. 538 p.
119. Hermann H. *Information and Self-Organization A Macroscopic Approach to Complex Systems*. Springer-Verlag Berlin Heidelberg. 1988.
120. Hermann H. *Principles of Brain Functioning A Synergetic Approach*. 1995.
121. Humphrey R. H. The benefits of emotional intelligence and empathy to entrepreneurship. *Entrepreneurship Research Journal*, 2013. 3(3), pp. 287-294.
122. Liau, A. K., Liau, A. W., Teoh, G. B., Liau, M. T. The Case for Emotional Literacy: the influence of emotional intelligence on problem behaviours in Malaysian secondary school students. *Journal of Moral Education*. 2003. 32(1), pp.51-66.

123. MacCann et al., Coping mediates the relationship between emotional intelligence (EI) and academic achievement. *Contemporary Educational Psychology*. 2011. 36(1). pp.60-70.
124. Mayer D., Roberts D., Barsade G. Human Abilities: Emotional Intelligence. *Annual Review of Psychology* . 2008. 59. pp.507–36.
125. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. Mayer–Salovey–Caruso Emotional Intelligence. Intelligence Test (MSCEIT) User’s Manual. Toronto, Canada: MHS Publishers, 2002.
126. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R. Models of emotional intelligence. *Handbook of Human Intelligence (2nd ed.)* / Ed. R. J. Sternberg. New York: Cambridge, 2000. pp. 396–420.
127. Mayer J. D., Salovey P., Caruso D. R., Sitarenios G. Measuring emotional intelligence with the MSCEIT v. 2.0. *Emotion*. 2003. № 3. pp. 97–105.
128. Mayer J., Salovey P., Caruso D. Emotional intelligence: Theory, findings, and implications. *Psychological Inquiry*, 2004. № 15. pp.197–215.
129. Mayer, J. D., Salovey, P. What is emotional intelligence? In P. Salovey D. J. Sluyter (Eds.), *Emotional development and emotional intelligence: Educational implications*. 1997. pp. 3–34.
130. Pedagogical and psychological science and education: transformation and development vectors: collective monograph. Vol. 2. Riga, Latvia: “Baltija Publishing”, 2021. 362 p.
131. Peled M., Moretti M. M. Rumination on anger and sadness in adolescence: Fueling of fury and deepening of despair. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*. 2007. 36(1), pp.66-75.
132. Petrides K. V., et al. Developments in trait emotional intelligence research. *Emotion review*. 2016. Vol. 8. № 4: pp. 335–341.
133. Petrides K. V., Furnham A. On the dimensional structure of emotional intelligence. *Personality and Individual Differences*. 2000. Vol. 29. pp. 313–320.
134. Petrides K. V., Furnham A. Trait Emotional Intelligence: Behavioural Validation in Two Studies of Emotion Recognition and Reactivity to Mood

Induction. *European Journal of Personality*. 2003. 17. pp.39–57.

135. Piaget J. *The Psychology of Intelligence*. — London: Routledge and Kegan Paul, 1951.

136. Prigogine I. *Etude thermodynamique des phenomenesirreversibles*. Dunod, Paris et Desoer, Liege, 1947. 90 p.

137. Prigogine I., Stengers I. *Order out of chaos. Man's new dialogue with nature*. Heinemann. London. 1984. 430p.

138. Rey, L., Mérida-López, S., Sánchez-Álvarez, N., Extremera, N. When and how do emotional intelligence and flourishing protect against suicide risk in adolescent bullying victims?. *International journal of environmental research and public health*. 2019. 16(12). 2114p.

139. Rochelle L. Frounfelker, Nargis Islam, Joseph Falcone, Jordan Farrar, Chekufa Ra, Cara M. Antonaccio, Ngozi Enelamah, Theresa S. Betancourt. *Children and war. International Review of the Red Cross*. 2019. 101 (911). P. 481–506.

140. Salovey P., Brackett M., Mayer J. D. *Emotional Intelligence: Key readings on the Mayer J. D., Salovey P. Model*. Port Chester. New York: Dude Publishing, 2004.

141. Salovey P., Mayer J. D., Goldman S., Turvey C., Palfai T. Emotional attention, clarity, and repair: Exploring emotional intelligence using the Trait Meta-Mood Scale. *Emotion, disclosure, and health* / Ed. J. Penne- baker. Washington, DC: *American Psychological Association*, 1995. pp. 125–154.

142. Salovey P., Mayer J.D. Emotional Intelligence. *Imagination, Cognition and Personality*. 1990. Volume 9 Issue 3, pp. 185–211.

143. Sannikova O. P. *Emotsiunist u strukturi osobystosti*. Odesa: Khors., 1995. 334 p.

144. Schutz W. *Mental retardation: The developmental-difference controversy*. Hillsdale, New York: Erlbaum. 2015. 268 p.

145. Spearman C. General intelligence, objectively determined and measured. First published in *American Journal of Psychology* 15,. 1904. 201-293.
URL:<http://www.yorku.ca/pclassic/Spearman/>

146. Stefano C., Heather D., Schutz P. Identifying patterns of appraising tests in first year college students: implications for anxiety and emotion regulation during test taking. *Journal of Educational Psychology*. 2008. Vol. 100. pp. 942–960.
147. Sternberg, R. J. Implicit theories of intelligence, creativity, and wisdom. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1985. 49(3), pp. 607–627.
148. Terman L. M. The Measurement of Intelligence: An Explanation of and a Complete Guide for the use of the Stanford Revision and Extension of the Binet-Simon Intelligence Scale. Boston: Houghton Mifflin Co, 1916.
149. Thorndike E. L. Intelligence and its use. Harper's Magazine. 1920. pp. 227–235.
150. Thurstone L. The nature of intelligence. New York : Harcourt. Brace and Company Inc, 1924.
151. Toffler O. Peredmovna // Pryhozhyn I. Poriadok iz khaosu, 1984 r
152. Wechler D. The measurement and appraisal of adult intelligence. Baltimore: Williams and Wilkins, 1958.
153. Yershova-Babenko I. Integrity and initial “hybridity” of the “brain-psyche-mind/consiousness” hypersystem. research methodology. *Norwegian Journal of development of the International Science*. №31 (2), 2019, pp. 58–64.
154. Yershova-Babenko I. The problem of a new scientific picture of the world. world of "digits" and "digital subject". *Norwegian Journal of development of the International Science*, 2020, № 44 (2), pp. 53–60.
155. Yershova-Babenko I. V. Metodolohiia doslidzhennia psykhyky yak synerhetychnoho obiekta. Avtoref. d. dys ... - "Filosofski problemy nauky". K.: Instytut filosofii NAN Ukrainy, 1993. 30 s.
156. Yershova-Babenko I. V. Metodolohiia doslidzhennia psykhyky yak synerhetychnoho obiekta. Odesa: ODEKOM. 1992.
157. Yershova-Babenko I. V. Psykhyosynerhetyka. V kn.: Liudyna u skladnomu sviti. – Sumy Universytetska knyha, 2017. S. 116-139

158. Yershova-Babenko I. V. Psykhosynerhetyka: metodolohichniy status, teoriia i praktyka. Yuvileinyi zbirnyk naukovykh robot profesora I. V. Yershovoi-Babenko. O.: PP «Feniks», 2020. - S. 260.

159. Yershova-Babenko I. V. Yavyshche i mekhanizm «nevrakhovanoho subiektu/produktu» v povedintsi obdarovanoi osobystosti. Psykholohichniy aspekt (osnovy psykhosynerhetyky). Stattia 2. – V Zb.: Aktualni problemy psykholohii: Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii imeni H. S. Kostiuka NAPN Ukrainy. Tom VI: Psykholohiia obdarovanosti. Vypusk 15. Kyiv – Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka, 2019. S. 41-48.

160. Yershova-Babenko I.V. Hypertheory «brain-psyche-mind/consiousness» - is post-non-classical general solution of the problem and the methodology of the study of psychometry. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2019, № 29 (3). pp. 45–50.

161. Yershova-Babenko I.V. Psykhosynerhetychni stratehii liudskoi diialnosti. (kontseptualna model). Monohrafiia. - St: NOVA KNYHA, 2005.-360 s.

РОЗДІЛ 2.

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ПОЗИТИВНОГО ПСИХОЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МЕНЕДЖЕРІВ СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

2.1 Аксіологічний аналіз сучасних технологій набуття та розвитку психоемоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти галузі знань культури і мистецтва

Сучасні науковці акцентують увагу на тому, що у вищій школі «весь процес навчання спрямований на засвоєння знань, а розвиток особистості носить стихійний характер, тому актуальним є розробка системи психологічного супроводу формування особистісної зрілості студентів. Дана система повинна будуватися на актуальних знаннях про фактичний рівень розвитку особистісної зрілості здобувачів вищої освіти для більш ефективного і цілеспрямованого впливу на ті показники, які недостатньо сформовані» [30, с. 34]. Для професій гуманістичного профілю, які працюють з людьми та для людей, таким системоутворюючим чинником розвитку зрілої особистості майбутнього професіонала є позитивний психоемоційний інтелект, як вища форма розвитку адаптивного потенціалу особистості – композиції її емоційного інтелекту (з англ. – emotional intelligence), аналітичного інтелекту (з англ. – analytical intelligence, далі – IQ), позитивного інтелекту (з англ. – positive intelligence, далі – PQ) та культурного інтелекту (з англ. – cultural intelligence, далі – CQ).

Психолого-педагогічні розробки розвитку емоційного інтелекту базуються на рекомендаціях цілеспрямованого зовнішнього впливу поза межами учбового процесу (у формі соціально-психологічного тренінгу) [5, 28, 29, 30, 33,35]. В якості найбільш продуктивних методів розвитку емоційного інтелекту пропонуються базові методичні прийоми соціально-психологічного тренінгу (групова дискусія, рольова гра, тренінгів лідерських якостей, гештальт-терапія групова та індивідуальна, методи раціонально-емоційної терапії (далі –

PET) та засоби арт-терапії.

Все частіше у педагогічній практиці використовуються саме «тренінгові технології», які «розглядається в педагогічній площині як здобуття та засвоєння знань, формування і розвиток умінь, навичок, важливих якостей, ціннісних орієнтацій, компетентностей, тощо» [5, с. 21]. Ці технології вважаються педагогічними, тому що відповідають всім ознакам педагогічного процесу, та «дають можливість інтенсифікувати процес фахової підготовки, зробити його більш результативним за рахунок повної відповідності принципам особистісно орієнтованого навчання» [5, с. 21]. Навіть пропонується зробити тренінги провідним засобом професійного навчання (Ю. Швалб). Хоча деякі автори не бачать великої різниці між тренінговим та звичайним семінарським заняттям [5]. Але основним принципом тренінгових програм є добровільність, а у освітньому процесі це можливо реалізувати лише у плані дисциплін за вибором, основне наповнення освітньої програми не є добровільним.

Основним недоліком тренінгових програм є:

- 1) неможливість охоплення всієї маси здобувачів, навіть якщо у них є не ресурсності особистості, які допомагає долати тренінг завдяки принципу добровільності;
- 2) додаткові витрати часу здобувачами для проходження тренінгу;
- 3) залежність ефективності тренінгу від кваліфікації тренера (обов'язковість професійної психологічної освіти);
- 4) складності формування великих груп по принципу єдності проблематики її учасників, що утворює перенавантаження тренерського складу (з числа педагогів, провідних науковців, практиків, методологів, тощо) чи змушує переходити на індивідуальні форми роботи.

Також пропонуються програми психологічного супроводу освітнього процесу силами психологічної служби закладу вищої освіти, який включає комплексну програму поступового розвитку адаптивного потенціалу здобувачів: на першому курсі – діагностика індивідуально-психологічних особливостей здобувачів освіти, на другому курсі – розвиток пізнавальної

сфери, на третьому – розвиток комунікативної сфери, на четвертому – розвиток саморегуляції. А на магістерському рівні освіти – контроль ступеня зрілості особистості, та її доопрацювання [30]. На нашу думку така система не відповідає ступеню напруженості сучасного життя нашої країни; виживального значення саме саморегуляційних ресурсів молоді в умовах воєнного стану; відсутності у них сучасних знань та вмінь збереження свого психічного та фізичного здоров'я в умовах підвищених зовнішніх загроз війни та зростаючої швидкості інформаційного потоку, що характерні для інформаційного періоду розвитку суспільства.

У роботах М. Шпак, присвячених емоційному інтелекту, відзначено, що останні роки спостерігається зростання інтересу до емоційного інтелекту не лише в психології, але й у таких галузях, як соціологія, педагогіка, медицина, управління та бізнес. Авторка це пояснює рядом чинників:

1) соціально-психологічним: емоційний інтелект розглядається як особистісний ресурс, що сприяє ефективній комунікації, міжособистісній взаємодії та загальній успішності людини;

2) соціально-економічним: у 2014 році на Всесвітньому економічному форумі в Давосі підкреслювався зв'язок між емоційним інтелектом та успіхом у професійній діяльності, особливо в професіях соціономічного спрямування;

3) психолого-педагогічним: «у контексті концепції Нової української школи емоційний інтелект визначено однією із ключових компетентностей, яка має бути сформована в учнів, зокрема молодших школярів упродовж освітньо-виховного процесу [45; 46, с. 126; 47].

Основні теорії емоційного інтелекту належать західним науковцям, у вітчизняній науці. У вітчизняній психолого-педагогічній науці «ідея єдності афекту й інтелекту також мала довгий шлях наукового розвитку, пізнання та концептуальних підходів. Синонімом терміну «емоційний інтелект» у вітчизняній науці було «емоційне мислення», яке О. Тихомиров тлумачив, як емоційні стани, що впливають на процес вирішення повсякденних та професійних завдань [48, с. 79].

На наступному періоді вивчення цієї проблематики вітчизняні науковці зосередились на дослідженні емоційності, як детермінанти успішності професійної діяльності. Роботи О. Саннікової вважають передумовою входження в українську психологію та педагогічну категорії емоційного інтелекту [48, 27, 33]; досліджувала вплив чотирьох базових емоцій на особистість професіонала соціономічних спеціальностей, сформулювала поняття «емоційна проникливість», як регулятора професійної успішності [49].

Емоційну складову мови досліджувала Е. Носенко та ввела термін «емоційна розумність» як український аналог емоційного інтелекту [51, с. 40].

Лише з початку XXI століття у вітчизняній науці почали досліджувати емоційний інтелект та розробляти власні моделі феномену. У першу чергу емоційний інтелект досліджувався як чинник адаптації, подолання стресу (Ю. Бреус [52], Н. Коврига [54], С. Дерев'янка [53]); запропонували інформаційно-перероблювану модель емоційного інтелекту. До складу моделі входять п'ять чинників:

- 1) розуміння власних емоцій;
- 2) регуляція емоцій;
- 3) здатність до самомотивації;
- 4) розпізнавання та розуміння емоцій інших;
- 5) вміння підтримувати позитивні відносини з іншими [50].

Запропонувала концептуально новий підхід до розуміння феномену емоційного інтелекту та його структури відповідно рівням психічного відображення М. Шпак, авторці вдалося приміряти різні погляди прихильників моделей здібностей та змішаних моделей емоційного інтелекту. Авторка пропонує різні форми та рівні розвитку емоційного інтелекту, що розвиваються в онтогенезі (рисунок 2.1) [37, с.130].

Рис.2.1. Взаємозв'язок форм та рівнів розвитку емоційного інтелекту (ЕІ) в онтогенезі за М. Шпак [37, с.130].

Науковиця М. Шпак виокремлює такі рівні емоційного інтелекту, починаючи з нижчого:

1) психофізіологічний, що відображує природні емоційні властивості індивіда, формально-динамічні характеристики його емоційних переживань. Характеризує вік немовляти та раннього дитинства;

2) когнітивний, що виявляється у здатності людини розуміти та управляти своїми емоціями і віддзеркалюють когнітивний рівень психічного відображення та проявляється у дошкільному віці у ігровій діяльності, а у шкільному – у навчальній;

3) соціопсихологічний, «виявляється у здатності розуміти та управляти емоціями інших людей, що забезпечує ефективність спілкування і міжособистісної взаємодії з оточуючими» [37, с.128], та розвивається у підлітковому віці;

4) креативно-суб'єктивний, проявляється в емоційній креативності, як вищій формі емоційно-інтелектуальної діяльності людини, розвивається у юнацькому віці. «Результатом емоційної креативності особистості є гармонізація емоційного середовища (внутрішнього і зовнішнього) шляхом

самотворення людиною емоційного простору» [37, с.129];

5) екзистенційно-духовний рівень, що є вершиною розвитку емоційного інтелекту, пов'язаний з досягненням особистістю емоційно-інтелектуальної зрілості, формується у дорослому віці. «Ціннісно-смилова рефлексія, трансфінітна емпатія, що забезпечують функціонування емоційного інтелекту на цьому рівні, сприяють надчуттєвому проникненню особистості у внутрішній світ іншої людини, проживанню цього світу, як власного, забезпечують духовну єдність зі світом та іншими людьми, і, як наслідок, дають змогу наблизитися до проблеми переживання власних особистісних смислів і цінностей» [37, с.129].

Учена В. Зарицька не лише розробляє модель емоційного інтелекту, що складається з чотирьох компонентів: 1) розуміння власних емоцій; 2) самоконтроль та саморегуляція емоцій; 3) розуміння емоцій інших; 4) використання емоцій у спілкуванні та діяльності [14]. Авторка визначила ознаки, що доводять правомірність виділення емоційного інтелекту в окремий вид, а саме: «наявність реакцій у особистості на предмети, об'єкти, ситуації, з якими вона стикається під час життєдіяльності, які можуть бути адекватними чи неадекватними; оцінювання нею власних реакцій на предмети, об'єкти, ситуації інших людей; здатність – визначати роль емоцій в житті людини; виявляти емоції відповідно до ситуації або всупереч їй; контролювати свої емоції; розпізнавати й управляти емоціями інших людей; використовувати емоції для досягнення поставленої мети; рівень розвитку емоційної сфери можна вимірювати за конкретними методиками, про що свідчать експериментально перевірені психологічні дослідження; сам факт виділення в психологічній науці емоцій як особливого класу суб'єктивних переживань, відчуттів приємного чи неприємного ставлення людини до світу і до людей, до процесу і результату її практичної діяльності» [14].

Також авторка дослідила розвиток емоційного інтелекту у юнаків, здобувачів вищої освіти у межах своєї чотирьохкомпонентної моделі емоційного інтелекту, та зробила висновки, що 1) рівень розуміння власних

емоцій студентів залежить від рівня загальної емоційності, яка зумовлена рівнем тривожності, фрустраційності і визначає рівень адекватності у ставленні до себе, до людей, до справи, до обґрунтованості прийнятих рішень, до успіхів і невдач, до критики і самокритики; 2) рівень розвитку самоконтролю та саморегуляції емоцій залежить від здатності стримувати емоції у разі необхідності, зберігати спокій у скрутних ситуаціях; 3) рівень розуміння особистістю емоцій інших залежить від здатності розпізнавати емоції інших людей, розпізнавати невисловлені емоції іншими людьми, визначати причини емоцій інших, прогнозувати можливі наслідки прояву ними тих чи інших емоцій, проявляти емпатію; 4) рівень здатності до використання емоцій у діяльності та спілкуванні визначається високим рівнем емоційної стійкості, схильності до екстраверсії, гнучкого проявляння емоцій, домінування позитивних емоцій, здатністю зближуватися з людьми на емоційній основі [14, 15].

Науковиця В. Зарицька виокремила, передумови розвитку емоційного інтелекту:

а) біологічні (правопівкульний тип мислення; особливості розвитку нервової системи, властивості темпераменту, особливості переробки інформації);

б) соціальні (синтонічність у дитячому віці; розвиток раціональності у міру дорослішання; рівень розвитку самостійності; емоційно-сприятливі стосунки з батьками, рівень освіти батьків і сімейний добробут; гендерні особливості виховання; андрогінність; зовнішній локус контролю; релігійність);

в) вікові (гнучкість мислення, індивідуальний стиль розумової діяльності, система еталонів самооцінювання, самоконтроль слів і вчинків, неузгодженість рівня інтелектуального розвитку з біологічною зрілістю, взаємозалежність інтелектуального, емоційного й особистісного розвитку, формування професійної Я-концепції);

г) професійно-формувальні (знання про підходи, закономірності, ознаки, компоненти професійної діяльності та наявність об'єктивних проблем її

здійснення; стресові та конфліктні ситуації, втрата рівноваги та незнання способів запобігання їй і подолання, неусвідомлення цілей професійної підготовки і ставлення до обраної професії) [14].

Дослідницею була розроблена та апробована технологія розвитку емоційного інтелекту з опорою на авторську модель емоційного інтелекту, яка включає психоедукацію (розуміння своїх особливостей емоційності та закономірностей функціонування афективної сфери людини), орієнтацію на соціально-професійне середовище та позитивні переживання, та показники розвитку всіх компонентів емоційного інтелекту. Таким чином, В. Зарицька теоретично обґрунтувала та експериментально підтвердила можливість розвитку емоційного інтелекту у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців соціо-гуманітарного профілю [14, 15].

Учена М. Августюк звертає нашу увагу на те, що «актуальними питаннями сучасних психолого-педагогічних досліджень є: «Чи можна розвинути емоційний інтелект у студентів?» і «Яким чином це краще зробити?». Навчання навичок емоційного інтелекту стало необхідним завданням на освітній арені та безпосередньо залежить від надання пріоритету практиці, тренуванню та вдосконаленню» [1, с. 4].

Авторка пропонує систему рекомендацій, щодо підвищення рівня емоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти [1]:

- формування здатності до ідентифікації та оцінювання емоцій.
- Стратегія формування цього рівня:
- а) самообізнаність – здатність помічати власні емоції, та виокремлювати наслідки до яких вони призводять;
 - б) розвиток передбачення виникнення певних емоцій у відповідних ситуаціях;
 - в) формувати об'єктивний погляд на свою поведінку для виходу з під впливу власних емоцій;
 - г) спостерігати за емоційними проявами інших, для ідентифікації їх емоцій;

- д) формувати уважність (усвідомлену обізнаність);
- є) утримуватись від негативних суджень, формувати позитивне бачення ситуації;
- ж) формувати здатність не піддаватися поганому чи доброму настрою, зберігаючи об'єктивність погляду на ситуації;
- з) спостерігати вплив власних емоцій на свій фізичний стан, на оточуючих;
- і) не приховувати емоцій та не тікати від людей;
- й) формувати розуміння можливості впливу на тригери;
- к) досліджувати свої соціальні ролі, цінності та принципи;
- л) оволодівати вмінням повної присутності у кожному моменті дійсності;
- м) відстежувати групову динаміку відносин, ознаки можливих сварок;
- н) формувати розуміння культурних та індивідуально-психологічних відмінностей людей.

- Формування здатності до емоційної фасилітації мислення. «Це здатність до узагальнення, використання емоцій для підвищення ефективності мислення і діяльності, відчуття емоцій в міру необхідності передати ті чи інші почуття або використовувати їх в інших когнітивних процесах» [1, с. 34]. Для цього потрібно формувати сприйняття емоцій, як показників, що щось йде не так як очікувалось, а також вміння переключення емоцій.

- Формування здатності до розуміння емоцій. «Розуміння емоцій є здатністю визначати джерело емоцій, класифікувати їх, установлювати зв'язки між емоціями та словами, інтерпретувати значення емоцій, розуміти складні почуття, аналізувати емоційні стани, оцінювати емоції та їх значення. З метою повного розуміння себе та інших потрібно знати причину емоцій або інші почуття, які передували виникненню емоцій» [1, с. 34]. Потрібно формувати вміння управління всім спектром емоцій; розуміти тригери всіх емоцій та вміти обговорювати їх з іншими; формувати турботливість, як поведінкову звичку.

- Формування здатності до розуміння емоцій. Це здатність бути відкритим до почуттів, моделювати їх у собі та інших, щоб сприяти розумінню себе та особистісному зростанню.

Аналізуючи особливості стану та розвитку емоційного інтелекту у юнацькому віці, О. Лящ робить висновки, що система психологічних чинників розвитку емоційного інтелекту особистості в юнацькому віці складається з гендерно вікових; психофізіологічних, когнітивних, особистісних детермінант, та залежить від рівня розвитку таких психологічних механізмів: генералізаційний, спонукально-мобілізаційний та оцінювально-трансформаційний механізми [24, с. 362-363].

Досліджувала умови розвитку емоційного інтелекту у майбутніх спеціалістів у сфері ІТ М. Стасюк. Авторкою запропонована програма розвитку феномену на базі теорії та методології гештальт-підходу. «Програма передбачала створення психологічних умов для розвитку емоційного інтелекту, зокрема, когнітивного, емоційного та поведінкового компонентів. Програма включала три змістовно-структурних блоки: психотерапевтичний блок (групова та індивідуальна терапія), інформаційно-консультаційний блок та інформаційно-просвітницький блок. Перевірка ефективності розробленої програми показала її позитивний вплив на розвиток компонентів емоційного інтелекту у студентів ІТ-спеціальностей констатовано позитивну динаміку у всіх структурно-змістовних компонентах емоційного інтелекту» [33, с. 174-175; 34].

На думку більшості дослідників емоційна сфера суттєво впливає на ефективність навчально-пізнавальної діяльності, тому дослідження чинників розвитку емоційного інтелекту у процесі професіоналізації в центрі уваги дослідників [12].

Запропонував модель емоційного інтелекту студентів С. Картер [55], що включає чотири компетенції: міжособистісний розвиток, навички особистісного лідерства, самоуправління та внутрішньоособистісний розвиток. Модель апробована на студентах коледжу, які проходили програму розвитку лідерських

якостей, та структурно будувалась з трьох видів активності студентів: щонедільних семінарів, роботі в команді у студентському таборі та навчанню у студентських когортах [55, с. 48]. Міжособистісний розвиток включає, за авторською моделлю, навички здорових стосунків, формування самовпевненості, навички управління гнівом та тривогою. Друга компетентність – особистість лідера включає розвиток соціальної обізнаності, комфорту, емпатії, вміння приймати рішення та позитивно впливати на оточуючих. Третя компетентність орієнтована на самоуправління студентів, вміння управляти кар'єрою та особистим життям. Внутрішньоособистісна компетентність студентів полягає у самооцінці та управлінні стресом [55, с. 42]. Найважливішим чинником, сприяючим зростанню емоційного інтелекту у студентів, на думку автора, є розуміння, свідомого розвитку своїх компетентностей. Додатково відстежено зростання самоідентичності, саморозуміння студентів [55].

Науковці К. Петрдес та А. Фернем досліджували емоційний інтелект студентів, за результатами їх експериментів був підтверджений зв'язок рівня розвитку емоційного інтелекту з академічною успішністю, трансресивною поведінкою, суб'єктивним благополуччям, позитивним світоглядом [56].

Відзначає суттєвий розвиток емоційного інтелекту студентів О. Галашова при використанні інтерактивних методів вивчення англійської мови студентами, тому «що емоційна складова, специфіка самореалізації особистості в процесі оволодіння іноземною мовою визначають психоемоційні можливості до розвитку емпатії та усвідомленню різного типу емоцій» [4, с. 27].

Метааналіз досліджень емоційного інтелекту здійснили учені Ю.Майер, Д. Робертс та Г. Барсейд [57] та приходять до висновку, що підвищення рівня його розвитку покращує соціальні відносини дітей та дорослих, відповідно меншого використання деструктивних стратегій у міжособистісних відносинах; позитивного сприйняття інших людей; покращення сімейного та інтимного життя; кращу академічну успішність; підвищення комунікативної компетентності; більшим задоволенням життя та більш високою самооцінкою.

Дослідження Р. Хамфрі підтвердили існування позитивної кореляції між емоційним інтелектом та ефективністю роботи, успішним лідерством, а також фізичним та психологічним благополуччям. Також дослідник з'ясував, що емпатія, як складова емоційного інтелекту, корелює з проявом та ефективністю лідерства, що призводить до зниження рівня стресу та фізичних симптомів серед лідерів. Згідно з його дослідженнями, дев'ять різних аспектів встановлюють зв'язок між емоційним інтелектом, емпатією та сферою підприємництва. Підприємці з високим емоційним інтелектом демонструють підвищену стійкість перед турбулентними викликами, ефективно долають інтенсивні емоції під час співпраці з членами сім'ї та демонструють кращу ефективність у роботі з співробітниками; мають явну перевагу при розробці нових продуктів та послуг, а також у веденні переговорів з зацікавленими сторонами, такими як спонсори, продавці, постачальники, дистриб'ютори, роздрібні продавці та співробітники [58].

Досліджено переваги формування емоційного інтелекту в освітньому середовищі (дослідники Е. Гінтоні та ін.), виокремлено міжособистісні зв'язки, психологічний добробут, навчальні досягнення та запобігання дезадаптивній поведінці [59]; А. Мартінес-Мартінес та інші [60] проаналізували вибірку з 3451 підлітків із середньої школи, та підтвердили, що розвинений емоційний інтелект захищає від кібервіктимізації та її наслідків, а його вплив на успішність дітей.

Надали емпіричні докази Л. Рей та ін. [61], які підтверджують уявлення про те, що емоційний інтелект відіграє захисну роль у зниженні суїцидального ризику, зокрема щодо симптомів депресії та суїцидальних думок, у когорті підлітків, які залучені до залякування. «В опитуванні брали участь особи, які стикалися з булінгом, більшість респондентів (61,3%) назвали себе жінками. Первинні дані вказують на зворотну кореляцію між серцевою недостатністю та ймовірністю суїциду. Підлітки, які стали жертвами, демонструють нижчий рівень емоційного інтелекту і, як правило, підвищений рівень суїцидального ризику порівняно з їхніми колегами з вищим рівнем емоційного інтелекту» [61,

с.85]. Емпіричні дані підтверджують існування негативної кореляції між вмілою регуляцією емоцій та проявом агресивної поведінки.

Дослідження А. Гіаноліс та ін. [62] показали, що розвиток емоційного інтелекту, може дати численні переваги як на індивідуальному, так і на міжособистісному рівнях. Тобто, особистість з високим рівнем емоційного інтелекту демонструє розширені здібності в управлінні стресом за допомогою більш ефективних стратегій його подолання в складних обставинах. Відповідно, особистість виявляє знижену сприйнятливність до розвитку розладів психічного здоров'я, включаючи тривожність та депресію, тим самим покращує своє психічне благополуччя.

Прихильники теорії стверджують, що розвиток емоційного інтелекту є вирішальним чинником у покращенні загального добробуту людини, оскільки передбачає розуміння, оцінку та регуляцію емоцій, що має значний повсякденний вплив на життя людей у різних сферах, включаючи освіту.

Завершуючи аналіз, приєднуємось до висловлення Г. Антопонулу: «Набуття емоційного інтелекту пов'язане з ефективним вирішенням міжособистісних проблем, розв'язанням конфліктів, регулюванням агресивних тенденцій та вирішенням проблем, пов'язаних з роботою. Це явище сприяє встановленню більш корисних соціальних стосунків, формуванню особистості кожної людини. Показано, що втручання [прим.: *розвиток EQ*] покращує загальне психологічне благополуччя, сприяє відчуттю спокою та допомагає в управлінні депресивними епізодами та суїцидальними думками. Таким чином, враховуючи наявний обсяг досліджень емоційного інтелекту та його визнану важливість у житті людей з раннього віку, вкрай важливо розширювати й покращувати поточний база знань з даного предмету. Рекомендується, щоб майбутні дослідницькі та навчальні програми віддавали пріоритет розгляду цих компонентів як окремо, так і разом, сприяючи таким чином комплексному розвитку» [63, с. 90].

Учена В. Зарицька пропонує включати процес розвитку емоційного інтелекту здобувачів вищої освіти у психологічні компоненти навчальної

програми, наприклад у курс «Конфліктологія» (рис. 2.3).

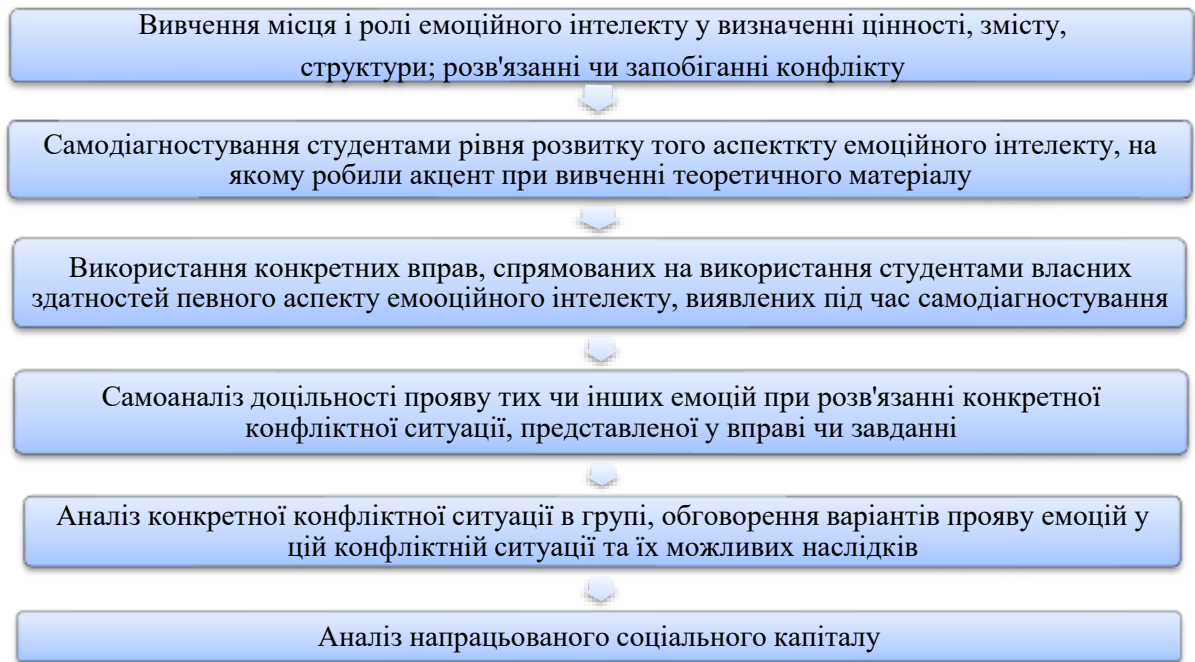

Рис. 2.3 Соціальна технологія розвитку емоційного інтелекту в процесі вивчення дисципліни «Конфліктологія» за В. Зарицькою [15, с. 68].

Така технологія достатньо ефективна та є часозберігаючою для здобувачів освіти, але потребує психологічної підготовки від викладачів, та може бути реалізована лише за присутністю за умови забезпечення в навчальному плані психолого-педагогічного блоку дисциплін.

Інші автори [33] пропонують поєднання тренінгових занять з розвитку емоційної сфери особистості та психоедукаційні лекції по темі природи та розвитку емоційного інтелекту в межах дисциплін психологічного профілю. Недоліками таких технологій є лімітованість освітнього процесу (наприклад, відсутність у програмі психологічних дисциплін), неможливість засвоїти практичне напрацювання у освітньому процесі отриманих знань, не урахування впливу рівня розвитку когнітивної та регуляційної сфер особистості на розвиток емоційного інтелекту.

Ще одним напрямом технологій розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти є використання дисциплін з вивчення іноземної мови. Позитивний вплив на засвоєння не рідної мови рівня розвитку емоційного інтелекту здобувачів освіти зазначали і зарубіжні дослідники [3, 4, 17, 36, 36],

але лише як додатковий бонус, є не як основний напрям тренінгу, без якого в цій технології обійтись не можливо.

Найбільш відповідним сучасним вимогам, на нашу думку, є пропозиції розвитку емоційного інтелекту молоді у процесі навчально-тренінгових занять [36], які поєднують у собі обидві технології у поєднанні освітнього і тренінгового процесів. Основний принцип їх організації – поступовий розвиток групи здобувачів, єдність розвивальних блоків у системну цілісність. Тобто психоцентричний принцип з урахуванням індивідуально-психологічних особливостей здобувачів вищої освіти.

У ході аналізу розвитку тренінгових технологій у освіті, В. Зливком та С. Лукомською узагальнено поняття: тренінг – це систематичне набуття знань, умінь, навичок і атитюдів, яке спрямовано на покращення виконання діяльності у певній галузі (Е. Salas, 2006); тренінг спрямовано на когнітивні та поведінкові зміни учасників, які можливі лише за ретельної підготовки його програми, наявності зворотного зв'язку та методів оцінки його ефективності; тренінг є методом формування, що спирається на проблемне навчання через дії і досвід, які використовують дані про актуальну поведінку учасників і про ситуації, що виникають у групах, про спроби їх зміни, зокрема, шляхом взаємодії учасників; складовими даного методу є розширення і поглиблення самосвідомості та пізнання учасників, зміна їх настановлень за допомогою свідомого вибору, співпраці та спільної відповідальності в раціональному вирішенні проблем і виконанні завдань, що досягається головним чином через самостійну активність учасників при мінімальному структуруванні їх діяльності тренером [16, с. 6].

Автори розглядають історію розвитку моделей тренінгів у освіті та управлінні, методи оцінки їх ефективності. Найбільш відповідною вбачаємо інтегральну модель (рисунок 2.4), яка спирається на актуальні нині для здобувачів вищої освіти мотивації стимуляції розвитку особистості професіонала, особливо в умовах військового стану: мотивацію досягнення, мотивацію зниження тривоги, когнітивне удосконалення, мотивація

домінантності і конкурентоздатності.

Рис. 2.4 Інтегральна модель ефективності тренінгів за К. Alvarez, Е. Salas, М. Garofano 2004 [16, с. 64].

Учені наголошують на необхідності фокусування сучасних тренінгових програм в освіті не на організаційних формах (вправах, іграх, кейсах, лекціях), а на цілісності програми тренінгу, його базуванні з одного боку, на актуальних потребах особи, що навчається, у конкретних умовах сучасності, первинних потребах соціуму та освітніх організацій, а з іншого боку, на сучасних досягненнях науки та методологічних розробках. Також дуже важливим у тренінгових програмах є особистість самого тренера та обов'язкова реалізація набутих навичок на практиці двома засобами: процедурно, тобто відтворенням навички, та компіляторно, тобто поєднуючи попередній досвід з новим, розвиваючи навичку свідомого вибору ефективного способу вирішення практичних задач, спираючись на розширені поведінкові практики [16, с. 65-66].

Таким чином, ми згодні зі В. Зливковим та С. Лукомською, що сучасний тренінг у освіті «це не сукупність вправ, а цілісна технологія, де всі складові пов'язані між собою та зумовлені необхідністю досягнення конкретної цілі, базовані на принципах групового навчання і формування знань та навичок» [16, с. 65], що, на нашу думку, вони ще повинні обов'язково озброювати молодь

поведінковими технологіями, що дозволяють долати виклики сучасності та оптимізувати затрати сил та часу здобувачів вищої освіти завдяки поєднанню тренінгових технологій з освітнім процесом.

На думку С. Максименка «Натепер ситуація у галузі тренінгів в освітній галузі є доволі кризовою: з одного боку існує накопичений роками вітчизняний і зарубіжний досвід, а з іншого – він розрахований для умов мирного, відносно стабільного життя, хоча й дещо суперечливий, оскільки орієнтований на досягнення, а не на виживання і життєстійкість, розвиток якостей дуже актуальних в умовах сьогодення» [16, с. 5]. Воєнний стан у країні породжує нові завдання для тренінгових програм, головним стає забезпечення зростання адаптивності та оволодіння технологіями саморегуляції, що дозволяють молоді зберігати здоров'я (фізичне, психічне, соціальне) в умовах підвищеного ризику і військових загроз життю; ефективно навчатися не залежно від складних умов організації освітнього процесу у сьогоденних реаліях; оволодіння екологічними засобами саморегуляції, що дозволяють забезпечити сталий особистісний та професійний розвиток як індивіду, так і українського соціуму взагалі.

Таким чином, досвід вітчизняних та зарубіжних дослідників свідчить, що основними напрямками роботи щодо розвитку емоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти є поєднання теоретичної розширеної навчальної бази, що формує навички психоедукації функціонування когнітивних, емоційних, адаптивних та комунікативних процесів особистості на узагальненому та диференціальному рівні, а також практичних дій самих студентів з напрацювання досвіду розвитку та використання емоційного інтелекту для вирішення конкретних завдань.

2.2. Концептуалізація формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності в контексті міждисциплінарних досліджень соціальної проєкції психомірності

Сучасними українськими дослідниками методологічних питань інтелектуальної діяльності людини на початку XXI ст. виокремлено самостійне

явище продукту генерації сумісної діяльності мозку та психіки, який людина створює та яким вона користується [12,37]. Показана роль цього продукту в соціокультурній діяльності, який виникає на підставі циклу зворотного зв'язку в аспекті психо-емоційної, інформаційної, інтелектуально-творчої та поведінкової картини життя людини. Нове явище виражено концептом «*b-p (m/c, ...)*» - «мозок-психіка (її елементи) [12; 37] і базується на концептуальній моделі (новій філософській категорії, принципі) «ціле-в-цілому» [12; 39; 40].

Дана концептуальна модель знайшла своє втілення в цілій низці наукових дисертаційних досліджень представників вітчизняної науки, які виконано у галузях знань – загальна психологія (6 робіт 2009-2018 рр.), філософія науки, соціальна філософія (5 робіт 1993; 2011 - 2021) та теорія пізнання (2 роботи 2011, 2014).

Ці теоретико-методологічні досягнення вітчизняної наукової школи втілено завдяки методу Єршової-Бабенко І. «Створювальна Сила» та групі методик діагностичного, формуючого та корегуючо-розвиваючого напрямку того ж автора і знайшли теоретичне обґрунтування та експериментальне підтвердження в гуманітарних, соціогуманітарних, медико-реабілітаційних дослідженнях та мають практичне втілення в вітчизняних наукових доробках.

У дослідженнях вітчизняних авторів показано, що продукт генерації характеризує цілісність людиномірної та психомірної діяльності людини, її багатьох вимірів – емоційних, інтелектуальних тощо [12; 39].

Виходячи з цього, а також з того, що інтелект є якістю психіки, ми в даній роботі розглядаємо теоретико-методологічні засади для дослідження професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

Окремим аргументом для розвитку даного вітчизняного напрямку в практиці підготовки управлінців – менеджерів соціокультурної діяльності у сфері культури і мистецтва є те, що в межах наукового напрямку розроблено практичні аспекти його впровадження.

У роботі І. Єршова-Бабенко [12] описано засіб вирішення цієї методологічної проблеми, запропонований у інших роботах (2005;2008;...); він знайшов широке втілення в різних галузях – гуманітарній, соціо-гуманітарній та ін. Цей спосіб має три складові:

1) концептуальна модель (нова філософська категорія) «ціле-в-цілому», у т. ч. складність («складність у складності»/ «складність-у-складності»), нелінійність, середовищність; ця модель підкреслює, що виокремлене макроціле, котре складається з цілих і демонструє відношення цілих, - це галузь новітньої хоїстики, досягнення української філософської школи [12]; на підставі самоорганізації їх можна об'єднати (вихідно психіка людини, система психічної реальності була класифікована автором, що цитується як ієрархонеієрархічне середовище/система [38, 39]);

2) якісна відмінність середовищ/систем, входять в представлену макромодель [Л-С-П];

3) результат відношень, якому автор надав назву «неврахований суб'єкт/продукт» [11].

Таким чином, вітчизняний методологічний підхід акцентує увагу на тому, що середовища чи системи, які розглядають дослідники, потребують класифікації в аспекті відповіді на питання: до якого класу належить досліджуваний об'єкт. Мова йде про такі класи, що виділені сучасними західними вченими, як відкриті чи закриті, лінійні чи нелінійні, ті, що самоорганізуються та ті, що організовані, живі чи віртуальні, цифрові чи матеріальні, мислинєві чи емоційні, агресивні чи створювальні та ін. Дослідники підкреслюють, що така відповідь важлива тому, що це впливає на очікувану поведінку об'єкта дослідження.

Наприклад, у нашому дослідженні щодо професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, важливим аспектом, що розглядається, стає момент уявлення менеджера про характер зміни поведінки культурного середовища, окремої людини в ньому чи групи, створеної чи спонтанної. Важливу роль відіграє

вміння менеджера відрізнати середовище перед ним чи система, що впливає на їх трансформацію та ін.

У методологічному аспекті внутрішньопсихічне середовище (далі – ВПС) – розглядається І. Єршовою-Бабенко як складне нелінійне середовище синергетичного порядку, яке самоорганізується [9, 38, 39, 40]. Потенційно за визначенням подібне середовище здатне саме себе створювати (механізм самоорганізації), добудовувати, видозмінювати, розвивати, хаотизувати і руйнувати «з ініціативою з середини», а не зовні. Це середовище не усвідомлюється людиною як загалом, так і конкретно-змістовно, але існує в ній. Людина може фіксувати його прояви лише опосередковано.

Особливою якістю середовищ цього класу за визначенням авторки є незворотність. У цьому випадку мається на увазі «в межах прижиттєвої фази гіперсистеми психіки» [38], тобто від зачаття/народження до смерті організму людини.

Фактично, все, «що виходить» за межі ВПС (у даному методологічному аспекті середовища певного класу) – є її продуктом, який може бути суто її авторським, але може бути й продуктом спільної активності – спільної з мозком, наприклад, а також зі складовими самої психіки людини («*b-p (m/c, ...)*»). До них належать пізнавальні процеси, особистість, діяльність тощо.

Якості та властивості продукту спільної активності мозку і психіки, тобто їхньої єдності, на думку авторки, залежать від характеру, стану, особливостей гіперсередовища, що продукує – («*b-p (m/c, ...)*») на різних етапах його існування.

Тому особливо важливо концентрувати увагу на стані та етапі, фазі як «*b-p (m/c, ...)*» так і ВПС людини. Тому що «*b-p (m/c, ...)*» концептуально виражає поєднану активність мозку і психіки, а ВПС являє собою її продукт. А також на реальних можливостях впливу на неї з метою трансформації через внутрішньопсихічні відчуття, переживання, особистісні акценти, цінності, вчинки, стратегії, особливості внутрішньопсихічної поведінки, тобто зсередини. У цих формах проявляє себе психомірність людини, яка існує також у їхній

композиції.

Авторка наголошує, що трансформація ВПС може бути досягнута шляхом зменшення її стресовості та хаотизації, або утримуючи їх достатніми та індивідуально необхідними для даної людини. В психомірності та ПС визначальну, принципову роль відіграють структури, що самоорганізуються, і сильно нерівноважні стани, що виникають. Вони можуть ставати і стають параметром порядку, системо-, середовище- і перехоформувальним чинником [12], а також такою її якістю як незворотність. Крім того, важливий сам факт наявності. Мається на увазі, наявність, наприклад, чутливості, особливо її ступеня.

Таким чином, незворотність у розглянутому випадку – психомірності, пов'язано з умовами втрати «стійкості», коли кілька «рішень», прийнятих системою в цих умовах, можуть спрямувати її розвиток до певної макроструктури. При цьому вихідна система/середовище, у нашому випадку це поєднання активності мозку і психіки - «*b-p (m/c, ...)*», складається з великої кількості взаємодіючих одиниць, тобто таких, які перебувають безперервно в нерівноважному стані. Він може мати місце локально і одночасно в різних локалізаціях, масштабах і напрямках процесів (різноспрямованість) взаємної активності мозку і психіки, що являють собою в такому стані єдність. Стійкість такої єдності в нашому випадку розуміє як адекватне життєвим (у т. ч. соціальним) умовам синхронізоване функціонування (прояв макроактивності) мозку і психіки, що сприймається нами як церебро-психічна діяльність людини за життя.

Показано, що названі характеристики забезпечують здатність психомірних середовищ до іншої, незвичної поведінки, яку можна назвати «новий тип адаптації» – нелінійний, нерівноважний, необоротний. У дослідженнях наукової школи він асоційований із поняттям «інформаційно-емоційне середовище», середовище емоційного інтелекту, психомірність, «*b-p (m/c, ...)*».

У практичному аспекті до теперішнього часу науковцям послідовникам вдалося розробити технологію, яка забезпечує в короткі терміни оснащення ВПС людини адекватними засобами. Вони відповідають специфіці поведінки внутрішньо-психічного світу людини, її психомірності та не є для неї чужими, тобто органічні психомірності й резонують із нею. Особливого значення набуває незворотність психомірних процесів, а, отже, ціннісних трансформацій. Новий тип адаптації фактично вкладається в поняття «інформаційно-емоційне середовище». Емоційне середовище визначається цінностями, поглядами, світоглядом, вихованням – усім, чим люди користуються в плані оцінювання, представлення себе та пред'явлення себе (у спілкуванні в соціальному середовищі). Інформаційно – це ті інформаційні потоки, які можуть призводити до травмування тіла.

Тому під час розроблення, наприклад, Програми реабілітаційних заходів на основі авторського Методу «Створююча Сила» [13], при розробленні відповідних методик діагностичного, корекційного, відновлювального типу розв'язання завдань ґрунтувалося на пост- і післяпостнекласичній методології.

Фундаторка наукової школи наголошує, що подібні засоби можуть бути вироблені самою психомірністю (психікою людини, її внутрішньо-психічною діяльністю) або бути привнесені в неї ззовні. Однак за своїм характером, за своєю суттю, за принципами організації вони мають їй відповідати, а не суперечити. Це принципово нова концептуально і теоретично постановка питання.

На відміну від цього підходу, вся система освіти нині суперечить особливостям психомірності людини, її психічного середовища, що розуміється в термінах нелінійності, відкритості та самоорганізації, нерівноважності та незворотності, тобто психосинергетичної та альфалогічної парадигми (за І. Єршовою-Бабенко). Точка зору розробленого авторкою наукового напрямку – психосинергетики і теоретична, і практична є такою, щоб уникати травми тіла і психіки, і при цьому забезпечити їм можливість витримувати те, що відбувається в інформаційному емоційно навантаженому світі, можна за умов

лише зміни стратегій, світогляду, мислення, навичок оперування інформацією. Йдеться про психосинергетичні стратегії людської діяльності та концептуальну модель «ціле-в-цілому» [39].

Позиція, що опора на принцип видалення зайвого в інформаційному полі реалізовується з його врахуванням, з яким взаємодіє людина і в якому живе людина. Видалення зайвого не як уникнення та позбавлення, не як егоїстичність і байдужість, а як тимчасове вивільнення центрального поля уваги для вільного оперування ресурсами в енергозберігаючому режимі. Усе, що виведено в поле зайвого, може бути з часом знову введено в актив. Ідеться про те, щоб щоразу шукати відповідь на запитання, що відповідає характеру й потенціалу цього психомірного середовища в межах цього відрізка часу. Це зміна ставлення, що не є відкриттям. Питання в іншому: як досягти того, щоб людина справді вміла швидко змінювати своє ставлення до того, що відбувається, для збереження стабільності стану за будь-яких умов, зокрема за умов критичної різниці, за умов критичного порога. І тут ключем є сформульована І. Добронравовою в книжці 1990 року «Синергетика: становлення нелінійного мислення» характеристика нелінійного мислення як здатності до сприйняття нового, потенційна готовність до нового, а І.Єршово-Бабенко ще додає «зі збереженням себе», «без втрати себе» і «без страху втрати себе, свого». Це дуже важливий момент, який остання обґрунтовує як характеристику внутрішньопсихічної системи і психомірності загалом, її властивості незворотності.

Тут позиція психосинергетики і теорія психомірності людини, включає, з одного боку, принцип «видалення зайвого», що лежить в основі методу «Створююча Сила» [39]. Він має кілька модифікацій освітнього, реабілітаційного та ін. характеру, застосований в інформаційному та соціальному полі, з яким взаємодіє людина і в якому вона живе.

Усе, що виведено в зону «зайвого», констатує авторка методу, може бути згодом знову введено в актив – зон активної уваги особистості (сім'ї, групи, соціуму, держави тощо). Мається на увазі, що в інформаційному полі

психомірного середовища, в якому існує/живе людина, завжди є те, що відповідає характеру психомірного середовища, його наявному на даний момент потенціалу (потенціалу, що зберігся), з одного боку, і те, що не відповідає його потенціалу. Інакше кажучи, не відповідає її інтересам, цінностям, спрямованості, можливостям, потенціалу, щонайменше на цей «момент».

У цьому аспекті істотну роль відіграють «далекодійчі сили», за висновками авторки, які, як правило, не враховуються в короткостроковій суб'єктивній реальності людини, в її повсякденному сприйнятті та логіці. У соціальній реальності цей рівень аналізу, планування, прогнозу і контролю, як правило, має бути основою.

У методі «Створююча Сила» механізм «видалення зайвого» призводить до зміни не тільки стану, завдяки економії психічної та нейробіологічної/нейрофізіологічної енергії, а й до зміни ставлення людини до того, що відбувається і/або робиться, як нею самою, так і навколо неї. Результатом уміння видаляти із зони активної уваги те, що зараз або на певний період не є актуальним, тобто «видаляти зайве», стає здатність адекватно сприймати те, що відбувається, та майбутнє, адекватніше планувати й діяти, відчувати зміни спрямованості процесів того, що відбувається, у собі, у сім'ї, у соціальній групі, у країні. Також відбувається менш болісне усвідомлення реальності механізму незворотності певних процесів, особливо психомірних і ціннісних.

Постає питання: як досягти того, щоб людина справді зміла шляхом «видалення зайвого» в межах певного відрізка часу із зони активності поля своєї уваги швидко змінювати своє ставлення до того, що відбувається, для збереження стабільності стану, для виникнення ефекту «прозорості», доступності розумінню нею того, що відбувається. Це фактично веде до психічного здоров'я. Тому в сучасних умовах війни та «кризи всього і на всіх рівнях» є максимально актуальним.

Варто наголосити на тому, що ще одним «ключем» є, сформульована

українським філософом І. Добронравою у праці [8], характеристика нелінійного мислення як здатності до сприйняття нового, потенційна готовність до нового, а І. Єршова-Бабенко доповнює, що незалежно від того, негативне чи позитивне це нове. Це дуже важливий момент, який можна обґрунтувати як одну з базових характеристик внутрішньопсихічного середовища/системи.

Такими є деякі погляди, які розвиваються психосинергетикою як новою науковою галуззю і гіпертеорією психомірності, які реалізуються Одеською науковою школою психосинергетики.

У психосинергетиці виникає нове розв'язання цієї проблеми, що пов'язано з її переведенням на принципово новий рівень, а саме - на рівень уявлення про таке явище, яке діє за життя людини, як єдність активності її мозку і психіки, а також і складових психіки розуму, свідомості тощо. Цю єдність науковці виділяють як явище принципово нового рівня, яким людина користується все життя, а явище як єдність активності мозку і психіки є більш масштабним, ніж окремо мозок або психіка. Окремо мозком чи окремо психікою людина зазвичай не користується. Проте досі в науці вивчається кожна складова єдності окремо і не вивчається власне явище самотійно. Для нього навіть немає терміну, тому введено концепт «*b-p (m/c, ...)*», щоб хоча б позначити в науковому плані його існування як – єдності мозку і психіки, їхньої спільної активності, а також існування того факту, що існує продукт активності цієї єдності. Для нього теж немає визначення, тому введено поняття «неврахований продукт/суб'єкт».

У методологічному сенсі психомірність як макроявище (форма прояву активності) дуже складна. Так само як складний зв'язок, відношення активності психіки і мозку, їхньої поведінки. За визначенням воно (макроявище) є безперервним (за життя), процесуальним, динамічним, незворотнім та нелінійним.

Тим більше актуальним для розробки теоретичного та методичного аспектів формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності є завдання пошуку подібного рішення на рівні

сумісності функціонування мозку і психіки людини в її житті. Відтак не лише окремо, а як єдиного макроцілого/єдиної макроцілісності, вираженої концептом «*b-p (m/c, ...)*» - «мозок-психіка (розум/свідомість та ін. складові психіки)».

Таким чином, методологічно і концептуально в вітчизняному дослідженні названої єдності, що виражається концептом «*b-p (m/c, ...)*», виходять з таких тверджень. Кожну зі складових цього концепту – мозок і психіку, а також багато складових самої психіки, до теперішнього часу досліджено фахівцями, зокрема вітчизняними авторами, із загальних позицій нерівноважності, нелінійності, відкритості, складності, самоорганізації.

Дуже важливим теоретичним і методичним моментом у контексті дослідження формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності в галузі культури та мистецтва є те, на що звертають увагу вітчизняні автори [12] – безперервне оновлення людиною як суб'єктом пізнання своєї пізнавальної бази. Автори вказують на те, що в результаті та структурованість і системність як якість, які виникають в певний період/момент розвитку мислення людини, потім знову стають локальним середовищем, втрачаючи системність в зонах переформатування при переході в нову стадію знання. Тобто психіка в цілому (також її складові, однією з яких є розум, інтелект людини, бо складові підкорюються цілому), стає знову середовищем, оскільки системі пізнання доводиться змінювати свою структуру для того, щоб «впустити», «вбудувати» в себе, «нове». Одночасно, структура мозку не змінюється глобально, в ньому є також самі структурні поля та підполя, які і були при народженні, виключно до ситуацій травм, коли якась зона, поле мозку вмирає [38].

У викладеному аспекті позитивність психоемоційного інтелекту пов'язано зі стабільністю структури мозку від народження, оскільки емоції за класифікацією віднесені до нервової системи, мозку. Психомірність, інтелектуальність позитивного психоемоційного інтелекту навпаки пов'язано з її постійною змінністю, мінливістю, мерехтливістю.

У нашому дослідженні, як вже було підкреслено, це професійна

підготовка до соціокультурної діяльності менеджерів і формування у них позитивного психоемоційного інтелекту. Це такі сфери, як соціальна, соціотехнічна, соціокультурна, освітня, людинотехнічна, медична, сфера мистецтва та соціокомунікації тощо. І тоді, тепер вже і в методичному аспекті, важливо зорієнтуватися, коли і які якості може виявляти інтелектуальна діяльність – якості середовища чи системи, складності, нестійкості тощо. І, як пишуть автори «до цієї перманентності - «середовищність/системність» людині треба бути готовою, тобто бути такою, що очікує мінливості якості, а не її стабільності» [12, с. 78]. У сучасних реаліях потрібно додати значну швидкість зміни соціальних умов, в яких відбувається соціокультурна діяльність менеджерів і формується їх позитивний психоемоційний інтелект.

Таким чином, розроблений українською філософською і науковою школою концепт «*brain-psyche (mind/consciousness, ...)*» [37], що описує гіперцілісність людини, в тому числі логічно додати – і її позитивного психоемоційного інтелекту, демонструє нам можливість одночасно і такою, що стає (середовищем), і такою, що стала (системою), залежно від стадії, в якій вона перебуває або розглядається, і такою, що існує на шляху від одного до другого. Цей момент дуже важливий в методичному аспекті практичної реалізації дослідження.

Тепер, розуміючи, що позитивний психоемоційний інтелект є складовим елементом церебро-психічної єдності, що виражена концептом «*brain-psyche (mind/consciousness, ...)*» [37], ми можемо і до нього віднести ці твердження. Психомірне середовище/система «здійснює вибір необхідної інтенсивності сплеску, у т. ч. і за рахунок резонансу». Як було показано вище, за певних умов сплеск може призводити до утворення якісно нових структур в процесі формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів культурно-соціальної діяльності в галузі культури та мистецтва.

У попередніх теоретичних роботах авторів продемонстровано, що дослідження подібних режимів і станів системи психіки людини демонструє можливість порушення принципу суперпозиції. Розглядаючи позитивний

психоемоційний інтелект як елемент єдності, що виражена концептом «brain-psyche (mind/consciousness, ...)», можемо зробити висновок, що це стосується і його.

На наш погляд, психомірність соціокультурної діяльності менеджерів у галузі культури і мистецтва виявляється в окремій людині, в суспільстві, соціальному житті людей через її структуру і поведінку, ритми, що виникають.

У цьому ракурсі – психомірність позитивного психоемоційного інтелекту та його формування як нелінійної цілісності (у значенні такого, що стає) виступає людина – менеджер з його поведінкою і стратегіями. У свою чергу це визначаються психомірністю позитивного психоемоційного інтелекту менеджерів та процесу його формування.

Таким чином, психосинергетичний підхід дослідження освіти і навчання, суспільства і культури, менеджерів в їх інтелектуальній та соціокультурній діяльності на рівні позитивного психоемоційного інтелекту, завдання його формування в сучасних умовах є базовим підходом нашого дослідження.

2.3. Організаційні і методичні засади формування професійної компетентності соціокультурної діяльності у менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом

У підрозділі розглянуто етапи та методики педагогічного експерименту: констатувальний етап та розвивальний етап в експериментальній групі майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності.

Метою експериментальної роботи була перевірка ефективності розробленої моделі та організаційно-методичних засад розвитку позитивного психоемоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в галузі культури та мистецтва в процесі фахової підготовки в університеті.

Експеримент спрямовувався на розв'язання таких завдань:

- визначення рівня сформованості емоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки;
- експериментальна перевірка ефективності моделі та організаційно-

методичних засад розвитку позитивного психоемоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки.

Експериментальне дослідження здійснювалося за констатувальним та розвивальним етапами.

Констатувальний експеримент було проведено з метою визначення актуальності обраної проблеми та вивчення сучасної практики формування емоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в закладах вищої освіти; визначення обізнаності та розуміння здобувачами освіти поняття «емоційний інтелект». Аналіз результатів констатувального експерименту підтвердив актуальність і своєчасність дослідження обраної проблеми.

Розвивальний експеримент проводився на базі Українського державного університету імені Михайла Драгоманова за такими етапами: початковий, основний, аналітичний.

Мета розвивального експерименту полягала у перевірці ефективності розробленої моделі та організаційно-методичних засад розвитку позитивного психоемоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності в процесі фахової підготовки.

На основному етапі розвивального експерименту з метою стимулювання розвитку позитивного психоемоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності було сформовано програму розвитку феномену, що досліджували, відповідно розробленої моделі (п.2.3.2) в освітньому процесі та комплексу тренінгових занять.

На аналітичному етапі за допомогою методів математичної статистики проводився аналіз сформованості позитивного психоемоційного інтелекту здобувачів освіти контрольної та експериментальної груп до та після розвивального експерименту.

Під час проведення педагогічного експерименту було здійснено відбір діагностичних методик для вимірювання сформованості позитивного психоемоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності

як цілісного феномену, так і кожного з компонентів його складових, а також балансу позитивного/негативного афекту, емоційних бар'єрів у спілкуванні та суб'єктивного благополуччя на рівнях: фізичному, психологічному та міжособистісному.

Розроблено та обґрунтовано комплексну методику оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів. До діагностичного комплексу увійшли адаптовані методики:

1. *Діагностика «Емоційного інтелекту» (Н. Холл) [7].* Методика складається з 30 стверджень, та дозволяє розглянути емоційний інтелект на узагальненому та диспозиційному рівнях, а саме за шкалами:

- Емоційна обізнаність – це здатність розпізнавати та розуміти власні емоції, а також постійно розширювати свій емоційний словник. Люди з високим рівнем емоційної обізнаності краще усвідомлюють свій внутрішній стан, розуміють причини своїх почуттів, знають свої сильні та слабкі сторони у сфері емоцій. Вони схильні до самоаналізу та здобувають навички з власного досвіду.
- Управління своїми емоціями – це здатність контролювати власний емоційний стан, проявляти гнучкість та долати руйнівні переживання. Це вміння стримуватися, зберігати самовладання у стресових ситуаціях і мислити раціонально. Такі люди тактовні, відповідальні, визнають свої помилки й адаптуються до змін. Вони відкриті до нової інформації та здатні пристосовуватися до нових умов.
- Самомотивація – це управління своєю поведінкою через контроль емоцій для досягнення самореалізації. Вона проявляється у зосередженості на результаті, пошуку ефективних способів досягнення цілей, здатності працювати в команді й долати труднощі. Люди з високою самомотивацією не бояться невдач і готові брати обґрунтований ризик.
- Емпатія – це здатність розуміти емоції інших, виявляти інтерес до них і співпереживати. Вона включає вміння помічати емоційний стан іншої людини, підтримувати її, бути уважним до невербальних сигналів, таких як міміка і

жести. Емпатичні люди поважають інших незалежно від їхнього походження, є толерантними та терплячими до недоліків оточуючих.

- Управління емоціями інших – це здатність впливати на емоційний стан інших, переконувати їх і знаходити спільну мову. Це проявляється у вмінні завойовувати довіру, переконливо подавати інформацію, йти на компроміси та встановлювати позитивні взаємини.

В основі використаної автором моделі емоційного інтелекту – потенціал успіху та ефективності особистості. Ця модель найбільш наближена до позитивного психоемоційного інтелекту, бо розглядає феномен з декількох позицій: пізнавальної сфери, емоційної сфери, регуляційних та мотиваційних сфер особистості (рис. 2.3). У методиці «емоційний інтелект виводиться із площини інтелектуальних здібностей і розглядається як компетентність у сфері емоційних проявів. Зокрема, він зосереджений на ряді емоційних та соціальних здібностей, включаючи здатність усвідомлювати себе, розуміти себе та самовиражатися, здатність усвідомлювати інших, розуміти їх і підтримувати стосунки з ними, вміння справлятися з сильними емоціями, а також здатність пристосовуватися до змін та вирішувати соціальні чи особисті проблеми» [31].

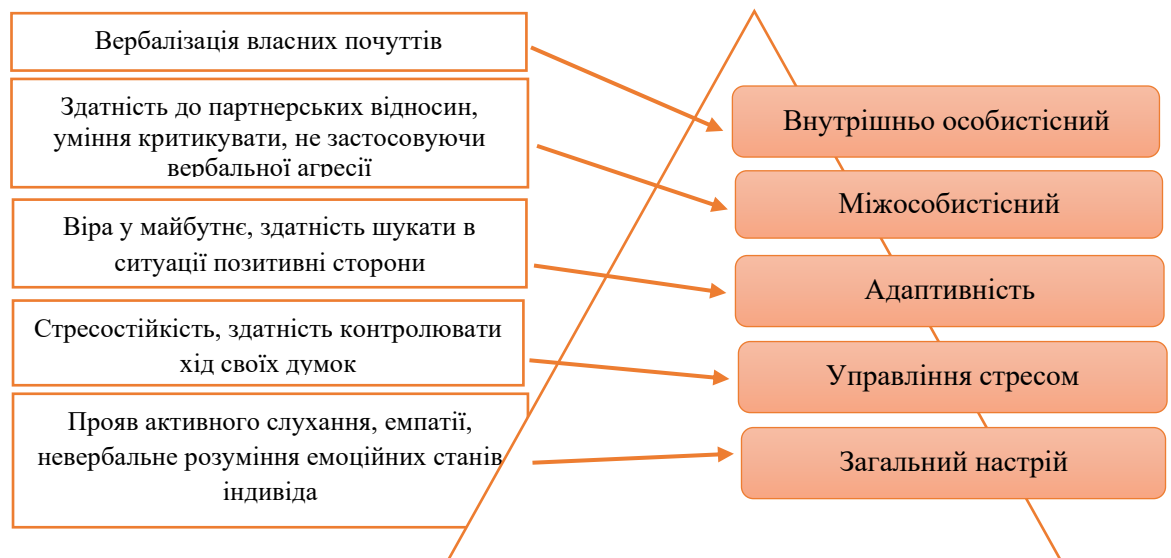

Рис. 2.3. Рівні розглядання емоційного інтелекту у методиці Н. Холла за Н. Ю. Подольчак та ін.[31].

Данна методика найбільш часто присутня в педагогічних дослідженнях

феномену [5; 29; 30], тому що висвітлює важливіші аспекти емоційного інтелекту та зручна у використанні.

2. Методика дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту В. Зарицької [14].

Учена В. Зарицька вважає, що точні експериментальні дані при дослідженні емоційного інтелекту можливо отримати лише при розгляданні його з позицій різних моделей та використовуючи розроблені на них методики [14, с. 38]. Її методика розроблялась на виборці здобувачів освіти, тому найбільш відповідає вітчизняній ментальності.

У методиці розглядаються диспозиції: розуміння особистістю власних емоцій; самоконтроль і саморегуляція емоцій; розуміння емоцій інших людей; використання емоцій у діяльності та спілкуванні. Таким чином, методика доповнюється аспектом діяльнісною сферою особистості при функціонуванні її емоційного інтелекту, що актуально з позиції розглядання прояву феномену у майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності.

Таким чином, між методиками, що досліджують емоційний інтелект у нашому педагогічному експерименті є зони перетинання, які служать для підтвердження валідності дослідження, та зони розбіжності, що поширюють вивчення різних аспектів функціонування психоемоційного інтелекту.

3. Методика «Діагностика емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні» (за В. Бойко) [2, с. 102-104].

Методика розглядає реалізацію ресурсу емоційного інтелекту у міжособистісній сфері, яка є основною майбутньою професійною ланкою вибірки здобувачів освіти - респондентів.

Методика дозволяє оцінити загальний рівень порушення міжособистісного спілкування через емоційні бар'єри, а також деталізує особливості функціонування емоційно-регуляційної сфери особистості реципієнтів. А саме досліджуються: рівень невміння керувати емоціями, дозувати їх; ступінь неадекватного прояву емоцій; негнучкість та невиразність емоцій та позитивну спрямованість емоційної сфери особистості реципієнтів –

рівень домінування негативних емоцій; а також порушення міжособистісних відносин, що залежать від розвитку емоційного інтелекту особистості – шкала «Небажання зближуватися з людьми на емоційній основі».

4. Методика «Модифікована шкала суб'єктивного благополуччя БіБіСі» (The Modified BBC Subjective Well-being Scale (BBC-SWB)) (Р. Pontin, М. Schwannauer, S. Tai, М. Kinderman, адаптація Л. Карамушки, К. Терещенко, О. Креденцер [21].

Методика досліджує показник суб'єктивного благополуччя на загальному рівні та у диспозиційній розвертці, а саме фізичному, психологічному та міжособистісному рівнях. Використання цієї методики дозволяє оцінити вплив розвитку емоційного інтелекту на задоволення життям у здобувачів вищої освіти до та після стимулювання його розвитку.

5. Опитувальник позитивного і негативного афекту (М. Кліманська, І. Галецька) [22].

Опитувальник розроблений на основі методики Д. Уотсона, Л. Кларк та А. Теллегена PANAS (з англ. – Positive and Negative Affect Schedule, Watson, Clark & Tellegen, 1988), який дає змогу оцінити баланс позитивного та негативного афекту піддослідних, що особливо важливо при формуванні позитивного інтелекту, позитивного мислення та оптимістичного світогляду здобувачів вищої освіти.

Таким чином, відсутність методик дослідження феномену позитивного психоемоційного інтелекту, компенсована у нашому педагогічному експерименті формуванням комплексу методик, що дозволяють дослідити всі очікувані психічні прояви, що виникають завдяки використанню авторської комплексної моделі розвитку позитивного психоемоційного інтелекту майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності.

У нашій роботі введено об'єднавчий термін «позитивний психоемоційний інтелект», мета якого подолати фрагментарність сприйняття інтелекту людини. Термін відповідає концептуальним засадам сучасної філософії, методології та

науки, які знайшли своє місце в роботах українських дослідників і виражені концептуальною моделлю «ціле-в-цілому» та концептом «*b-p(m/c, ...)*».

Виходячи з постнекласичної методології та концептуальних моделей дослідження позитивний психоемоційний інтелект є складовим елементом церебро-психічної єдності, що виражена концептом «*brain-psyche (mind/consciousness, ...)*». У свою чергу на особистісному рівні концепту, він функціонує як «ціле в цілому», що забезпечує функціонування адаптивного механізму особистості, поряд з іншими її складовими. В той же час позитивний психоемоційний інтелект є ціле, в композиції якого взаємодіють інші цілісності, які в сучасній психології розглядаються як окремі феномени, без урахування «додаткового продукту» у вигляді їх взаємовпливу та взаємодії. Таким чином, позитивний психоемоційний інтелект (далі – ППЕІ) розглядається як складна нелінійна система/середовище, що саморегулюється, композиція якого постійно трансформується для пристосування до змін зовнішніх умов (соціальних, міжособистісних, природних) та внутрішніх умов на всіх рівнях людини як цілісності (внутрішньоособистісних, внутрішньопсихічних, внутрішньоцеребральних, психофізіологічних взагалі).

У свою чергу ППЕІ є цілісність – композиція інших цілісностей – пізнавального інтелекту, емоційного інтелекту, соціального інтелекту, культурного інтелекту, регуляційної, мотиваційної та діяльнісної сфер особистості. Кожна з яких забезпечує адаптацію узагальнюючої на даному рівні цілісності – особистості в конкретній ситуації, стаючи параметром порядку її розвитку та змін балансу співвідношення утворених її цілісностей, одного з нею рівня узагальнення.

Для розвитку ППЕІ недостатньо розвивати лише емоційну обізнаність, бо для диференціації своїх емоційних проявів та емоцій інших людей необхідний достатньо розвинутий рівень пізнавального інтелекту: спостережливість, свідоме володіння розумовими операціями (порівнянням, аналізом/синтезом, класифікацією, систематизацією, масштабуванням інформації); володіння функцією уваги та пам'яті та ін.; розуміння соціальних відносин та

закономірностей соціальної взаємодії в різних угрупованнях (тобто розвинутий соціальний інтелект); обізнаність в культурних особливостях емоційності різних ментальностей. А регуляція емоційної сфери особистості потребує розуміння функціонування лімбічної системи мозку, яка забезпечує фізіологічне підґрунтя цих психічних процесів; розуміння рефлекторної природи та принципів організації діяльності мозкових структур в цілому. А також вміння та навички використовувати всі ці знання на практиці в процесі саморегуляції. В свою чергу, зберігаючи лабільність цих практичних навичок саморегуляції, готовність до їх корекції відповідно нових знань, що нам надають сучасні науки про людину чи знання, про свій сучасний психічний статус, які отримуються завдяки навичкам свідомого відношення до себе (тіла/психіки/особистості та ін.) та рефлексії.

Практично, для розвитку ППЕІ, тобто забезпечення сталої адаптації особистості індивіду у сучасних умовах високошвидкісних змін зовнішніх та внутрішніх обставин життя людства, потрібне комплексне розвинення всіх цілісностей, утворюючих цей церебрально-психічний феномен, відповідно вимогам ситуації та ресурсам мозку/психіки/особистості, що до неї адаптуються. Ці завдання виконує метод «Створююча Сила».

Більшість сучасних психолого-педагогічних технологій розвитку емоційного інтелекту реалізуються у формі соціальних тренінгів. Однак в умовах військового стану, при ускладненні вимогам безпеки, що впливають на можливості переміщення здобувачів вищої освіти та можливості їх об'єднування у групи для тренінгових занять, все актуальніше стає розробка комбінованих педагогічних програм, які б використовували як тренінгові технології, так і ресурси стандартного учбового процесу для розвитку ППЕІ молоді.

Така програма була розроблена, теоретично обґрунтована та апробована у нашому дослідженні на вибірці здобувачів освіти Українського державного університету імені Михайла Драгоманова спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Програма

базується на концептуальних засадах сучасної філософії, методології та науки, які знайшли своє місце в роботах українських дослідників і виражені концептуальною моделлю «ціле-в-цілому» та концептом « $b-p(m/c, \dots)$ »; включає в себе окремі блоки авторського методу «Створююча Сила» та сучасні психолого-педагогічні розробки вітчизняних дослідників у напрямку стимулювання розвитку емоційного інтелекту у тренінгових проєктах.

Програма складалась з трьох етапів: психо-діагностувального, педагогіко-розвивального та аналітико-результативного.

На психо-діагностувальному етапі здобувачам вищої освіти з спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» було запропоновано пройти тестування за допомогою Гугл-форм у форматі онлайн, для визначення рівня розвитку емоційного інтелекту, саморегуляції емоційної сфери, балансу позитивних/негативних емоційних проявів та суб'єктивного благополуччя. Тестування відбувалось на добровільній формі, однак було обов'язковою умовою участі у педагогіко-розвивальній частині програми. Після аналізу результатів тестування здобувачі отримали рекомендації відносно їх участі у другому етапі програми на добровільному принципі. З бажаючих прийняти участь у програмі сформовані міні тренінгові групи відповідно їх індивідуально-психологічним особливостям, що актуалізують першорядний розвиток окремих нересурсностей особистості здобувача.

На педагогіко-розвивальному етапі здобувачам проводилися декілька видів тренінгових підпрограм: 1) об'єднанні тренінгові заняття у онлайн форматі, на яких вводилися розвивальні методики методу «Створююча Сила» («Видалення зайвого» [40; 23, с. 360-378] та «Просторо-часовий конспект» [Д8]), принципи позитивного мислення та світосприйняття [18, 19, 20], надавалися психоедукаційні лекції з сучасних досліджень психофізіології, принципів роботи мозку та методів емоційної саморегуляції у стресових ситуаціях; 2) міні групові тренінгові заняття в онлайн режимі з засвоєння нових знань, вмінь та формування навички їх використання у щоденному житті та

учбовій діяльності, з урахуванням індивідуальних особливостей особистості здобувачів; 3) вільні групові заняття з засвоєння медитативних технік саморегуляції у онлайн та офлайн режимі в залежності від зовнішніх обставин та типу регуляційної техніки (участь по бажанню).

Методика «Видалення зайвого» з авторського методу «Створююча Сила» слугує діагностичним інструментарієм і дозволяє розвинути ментальні можливості особистості: тренуючи можливість використовувати різні типи мислення (предметно-дієвий, словесно-логічний, абстрактно-символьний та візуальний) для опрацювання інформаційного блоку; розвиває когерентну форму функціонування пам'яті різних модальностей; тренує можливість управління увагою; масштабування розгляду змістової суті інформаційного блоку. Використання даної методики дозволяє підвищити ефективність когнітивної сфери на 12% [26]. Для первинного оволодіння методикою використовувалися інформаційні блоки з навчальних дисциплін психолого-педагогічного чи філософського спрямування і залежності від освітнього рівня здобувачів вищої освіти («Загальна психологія», «Соціальна психологія», «Соціальні комунікації», «Соціокультурна феноменологія» та «Філософія освіти»).

Методика «Просторово-часовий конспект» розвиває навички структурування інформації, вибір узагальнюючого принципу класифікації, систематизацію інформації, формує вміння метааналізу, організації інформаційного простору за принципом осьового (змістового) центрування. Він підходить для обробки історичної інформації, порівняння різних методів вирішення задач, планування складної діяльності, аналізу складних багаторівневих систем, тому його опрацювання проводилось на матеріалі дисциплін, що вивчались здобувачами різних освітніх рівнів: «Історія мистецтва», «Соціокультурне планування», «Менеджмент креативних індустрій» та «Сучасні технології соціокультурного проєктування».

Тренінгові підпрограми будувалися за принципом формування нових навичок на психонейтральному матеріалі (матеріал, який не несе психо-

емоційного навантаження та не торкається зон не ресурсностей здобувачів). Після засвоєння нових засобів роботи з інформацією у такому режимі, навичка поширювалась для аналізу індивідуальної емоційної сфери особистості. Міні тренінгові групи, які були побудовані за принципом синхронії зон не ресурсності здобувачів, проходили вправи з блоку «Розвиток емоційності», що стимулювали напрацювання свідомої обізнаності в диференціації проявів емоційності самого здобувача, та інших людей; підбиралися індивідуально ефективні техніки саморегуляції; формувалися вміння емпатичної взаємодії з іншими та допомоги їм в стабілізації емоційних станів.

Тренінговий блок «Розвиток емоційності» є авторська компіляція з рекомендацій сучасних вітчизняних психо-педагогічних тренінгів емоційного інтелекту [1, 6, 24, 25, 32, 34, 36]. Послідовність виконання вправ цього блока в міні тренінгових групах залежала від домінуючого виду не ресурсності учасників, послідовно відтворюючи емоційно-регуляційні ресурси особистості учасників за принципом від складного до легкого.

Наступним блоком тренінгових занять був «Розвиток позитивного мислення та світосприйняття», що також є авторською компіляцією рекомендацій вітчизняних та зарубіжних науковців з позитивної психології [10, 18, 19, 20].

Останнім блоком тренінгових занять був «Розвиток комунікативної майстерності», на якому відпрацьовувалась вміння аргументовано та не конфліктно відстоювати свої думки, позитивно сприймати різноманітність поглядів учасників диспуту на проблему, що обговорювалась, позитивно сприймати критику своєї позиції та ін. Цей блок реалізовувався у вигляді презентації групового чи індивідуально проєкту здобувачів з надання нової наукової інформації на самостійно обрану тему. На ньому проходила практична апробація індивідуальних навичок, що здобувачі засвоїли продовж програми з розвитку ППЕІ.

Таким чином, у процесі розвитку ППЕІ у тренінгових підпрограмах здобувачів послідовно формувалась психоедукаційна свідомість здобувачів в

питаннях функціонування церебрально-психічної цілісності, що виражена концептом «brain-psyche (mind/consciousness, ...)»; надавались нові засоби роботи з інформацією (пізнавальною, емоційною, мотиваційною, ціннісною, соціально-світоглядною), розроблені на синергетичних принципах для психомірних середовищ; формувались нові індивідуальні екологічні навички обробки інформаційних потоків та особистісна палітра саморегуляційних вмінь; розвивалось позитивне відношення до себе, інших, Світу взагалі.

Усі практичні навички, які отримано здобувачами освіти у тренінгових підпрограмах, активно використовувались у процесі їх учбової діяльності. Ураховуючи, що бажання прийняти участь у педагогічному експерименті висловили здобувачі різних рівнів учбового процесу, та основним принципом формування міні тренінгових груп був не курс навчання, а стан особистості та ділянки не ресурсності учасників експерименту, до практичної реалізації вмінь, що формувались залучалися різні учбові дисципліни, що відповідали завданням методик по типу учбового матеріалу. А присутність на заняттях здобувачів, що не приймали участь у експерименті, утворювала ситуацію при якій учасники експерименту мали можливість самостійно оцінити енергозберігаючий потенціал та ефективність для засвоєння учбового матеріалу новоотриманих навичок. Що дозволяло стимулювати мотивацію для засвоєння нового вміння, що завжди на первинних етапах пов'язано з додатковими витратами сил та часу для засвоєння нових вмінь.

На аналітико-результативному етапі експерименту відбувалось повторне тестування здобувачів, в якості об'єктивного вимірювання рівня розвитку їх ППЕІ. А також на міні тренінгових групах здобувачі проводили самоаналіз своєї особистості на період завершення розвивальної програми, оцінювали корисність засвоєних навичок для їх особистісного розвитку; аналізували перспективи подальшого особистісного зростання. Також проводилася колективна оцінка учасників міні груп, яка показала рівень згуртованість учасників; вміння до конструктивної критики; безконфліктного спілкування та аргументованого дискутування; емпатичної взаємо підтримки та навички її

вербалізації; вміння конструктивно сприймати критику, без негативних емоцій та образ, знаходячи в ній ресурс зростання особистості; вміння утримувати позитивне світосприйняття при об'єктивному сприйнятті недосконалості життєвих явищ.

На основі вищевказаних методик, програм і опитувальників розроблено і обґрунтовано комплексну методику оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів:

1. Методика діагностики «Емоційного інтелекту» (Н. Холл).

Цільове призначення – встановлення здібностей розуміння людиною відносин, які виражено в емоціях, для виявлення здатності до управління власною емоційною сферою згідно персонально прийнятих управлінських рішень. Методика має п'ять шкал укомплектованих тридцятьма твердженнями.

I – емоційна обізнаність та керування власними емоціями (винахідливість та нерігідність);

II – самомотивування (особиста емоційна вмотивованість);

III – здатність до емпатії; ідентифікація емоцій індивідуумів (вміння та навички впливу на емоційний стан людей).

Для адаптації та зручності оцінювання кількість шкал зведено до 3-х у зв'язку з необхідністю уніфікації оцінок згідно напрямку педагогічної розвідки.

Інструктивні положення.

Сформульовано твердження – ставлення до життя. Необхідно вказати думку поруч з вашим рівнем ухвали судження: не згоден (- 3 бали); в переважному не згоден (- 2 бали); частково не згоден (- 1 бал); частково згоден (+1 бал); переважно згоден (+2 бали); загалом згоден (+3 бали).

«Перелік стверджень»

1. Персональне ставлення до негативних і позитивних емоцій послуговує набуттю досвіду як варто вчинити.

2. Розуміння, що негативні емоції сприяють власному усвідомленню, що варто змінити в щоденному житті.

3. Особисто врівноважено почуваюсь за умов стороннього тиску.

4. Спроможність до спостереження за власними почуттями.
5. У разі потреби визнання, маю потенційно можливості бути спокійним і зосередженим для вироблення відповідних рішень.
6. За необхідності спроможний до розлогої амплітуди вияву емоцій (веселощів, радості і гумору).
7. Маю особисті спостереження до власних почуттів.
8. Після засмучення спроможний швидко врівноважувати власні почуття.
9. Особиста спроможність дослухатись до проблем інших.
10. Особисто не стопорюсь в разі поганих емоцій.
11. Особисто сприйнятний до емоційних вимог людей.
12. Спроможність до заспокійливого впливу на людей.
13. Здатність до циклічного відновлення і подолання перед бар'єрами.
14. Креаційне ставлення у баченні життєвих ситуацій.
15. Адекватне власне ставлення до настроїв, заохочення та прагнення інших.
16. Легке позиціонування рівноважного спокою, готовності і сумління в діях.
17. У разі часового люфту розглядаю власні негативні почуття і опрацьовую їх причини.
18. Особиста спроможність до оперативного відновлення стану спокою.
19. Здатність до емоційного самооцінювання з метою забезпечення підтримки психологічної рівноваги.
20. Активне усвідомлення та сприйняття емоцій інших.
21. Власне розуміння емоцій фізіогномікою виразу.
22. Оперативне нівелювання негативних почуттів за потребою.
23. Хороша фіксація сигналів від спілкування з іншими та розуміння їх потреб.
24. Ефективність розуміння людських переживань у порівнянні з іншими.
25. Усвідомлення власних справжніх почуттів забезпечує можливість управління власним життям.

26. Спроможність до покращення настроїв інших.
27. Спроможність радити у питаннях між особистих взаємин.
28. Позитивна налаштованість до емоційного стану інших.
29. Здатність до використання в особистих цілях мотивації інших осіб.
30. Здатність до оперативного виключення стурбованості в разі неприємностей.

Ключ:

I - пункти 1, 2, 3, 4, 7, 8, 10, 17, 18, 19, 25, 30.

II - пункти 5, 6, 13, 14, 16, 22.

III - пункти 9, 11, 12, 15, 20, 21, 23, 24, 26, 27, 28, 29.

Опрацювання результатів зі тлумаченням.

Рівні парціального емоційного інтелекту згідно «+», «-» символу виразу.

Інтегративний рівень емоційного інтелекту з урахуванням переваги символу встановлюється кількісному виразі: 14 і більше - високий; 8-13 - середній; 7 і менш – низький; 70 і більше - високий; 40-69 - середній; і менше - низький.

2. Методика дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту В. Зарицької з опитувальником дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту (таблиця 2.1).

Таблиця 2.1

Опитувальник дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту

Судження/особисті здатності	Майже завжди/ Часто	Інколи	Ніколи
Бали	3	2	1
1. Легкої схвильованості			
2. Важкого засмучення			
3. Не відчуття розпачу перед перешкодами			
4. Відчуття самовпевненості			
5. Надмірна схвильованість через тривоги			
6. Відчуття власної беззахисності перед уповноваженими особами			
7. Схвильованість гальмує зосередження на роботі			
8. Плачу від образи			
9. Вимогливість до жалю у ситуаціях схвильованості			
10. Відчуття розгубленості перед подоланням перешкод			

Судження/особисті здатності	Майже завжди/ Часто	Інколи	Ніколи
Бали	3	2	1
11. Неприємні причини спричиняють особисті хвилювання			
12. Критика іншими на власної особи викликає схвилюваність			
13. З метою усунення власної заспокоєності прагну налагодити з іншими особами позитивні стосунки			
14. Радість від позитивних повідомлень викликають самопочуття задоволеності			
15. Міжособиста самокритика на одинці спонукає до умовиводів – висновків			
16. Адекватність власних реакцій на негативні кричні вирази на особисту адресу			
17. Відсутність труднощів у вираженні самокритики			
18. Уникнення відчуттів неприязні до особи-критика			
19. Спокійне реагування з поясненнями на оприлюднену безпідставну критику			
20. Позитивне ставлення до критики на одинці			
21. Відсутність озлоблення на власні невдачі на роботі			
22. Здатність не втрачати витримку в разі очікування			
23. Відсутність проблем при забутті образ та вибаченні інших, які їх спричинили			
24. Здатність до втрати рівноваги щодо безвідповідального ставлення до роботи інших			
25. Відсутність схильності до гніву			
26. Привітне ставлення до інших у повсякденному житті та зосередженість в конфліктних ситуаціях			
27. Вияв незадоволення в разі недоопрацювання справи до передбачених бажаних результатів			
28. Складність проблемних ситуацій не викликає неспокійних станів			
29. Несуттєві неприємності не спонукають до вияву гніву			
30. Стресостійкість і зосередженість на роботі			
31. Усталеність власних звичок в умовах стресу			
32. Гнівливисть без шкоди для інших			
33. Зосередженість у виконанні складних завдань			
34. Спокійне сприйняття життєвих змін працевлаштуванні, навчанні, соціальному оточенні			
35. Сформованість протоколів першочергових завдань			
36. Спокійне ставлення при порушенні графіку відпочинку			
37. Стурбованість при пошуку способів вирішення проблем			
38. Зовнішнє оцінювання термінових рішень для розв'язання проблем			
39. Схвилюваність як вираз суму людиною			
40. Пригніченість видає приниження особи			
41. Оптимістичне амплуа свідчить про схвалення дій іншої особи			
42. Ображений вираз смутку підтверджує безпідставність звинувачень			

Судження/особисті здатності	Майже завжди/ Часто	Інколи	Ніколи
Бали	3	2	1
43. Відчуття провини демонструє негативність людських виявів			
44. Смуток на обличчі демонструє втрати повноцінності буття людини			
45. Очікування приємних подій освітлює вираз радості людини			
46. Оптимістичного виразу людини, яка має довіру в соціальному оточенні			
47. Загальна байдужість до оточуючого середовища засвідчує про відсутність мети в житті та на роботі			
48. Дитячі травми є джерелом зневіри у людей			
49. Гнівливості спонукається зрадою інших			
50. Смуток є джерелом втрати сенсу життя			
51. Вдячність за корисну діяльність для соціуму			
52. Якщо у людини здійснюються мрії, то її можна вважати щасливою			
53. Втілення мрій свідчить про щастя людини			
54. Тяжкі хворобливі стани свідчать про песимізм, знервованість, байдужість у ставленні та майбутній самотності особи			
55. Відсутність та втрата спокою у разі схвильованості оточення			
56. При обговоренні проблем друзів маю наміри допомагати у їх вирішенні			
57. Хвилювання при дитячому розпачі			
58. Проекція радості у особи аналогічними емоціями згідно емоційного стану оточення			
59. Низька перманентність емоційного настрою у особи			
60. Стійкість до образ			
61. Спокійний сон			
62. Спокій при вирішенні конфліктних ситуацій			
63. Схвильованість при погіршенні зовнішнього вигляду у порівнянні з іншими			
64. Соціальна активність у суспільній діяльності			
65. Емоційна стриманість у складних ситуаціях			
66. Довіра до оточуючих забезпечує емоційні вияви особи			
67. Зміст спілкування віддзеркалює емоційні прояви			
68. В разі відсутності власної зацікавленості у інших вияви емоцій не відбуваються			
69. Спокійні вияви до незначних комунікацій			
70. Позиціонування як розсудливої особистості			
71. Прагнення набутти спокійного стану навіть під час внутрішньої схвильованості			
72. Дієвість у позитивному настрої			
73. Ділові комунікації здійснюю з виявом симпатії до співрозмовника			
74. Відкритість погляду у спілкуванні зі співрозмовником			
75. Щирість у вияві симпатії до інших			

Твердження «майже завжди/часто» виражає високий рівень і присвоюється 3 бали, «частково» відповідає достатньому рівню з оцінкою у 2 бали, «майже ніколи» відповідає низькому рівню і оцінюється в 1 бал.

Таблиця 2.2

Ключ для встановлення рівня розвитку визначених тверджень, які відповідають рівню розвитку емоційного інтелекту

№	Шкала	Пункт тверджень	Максимальна кількість балів	Рівень розвитку емоційного інтелекту (в балах)		
				Високий	Достатній	Низький
1	Самоусвідомлення особистих емоцій	1-20	60	51-60	31-50	0-30
2	Самонагляд і саморегуляція виразу почуттів	21-38	54	47-54	28-46	0-27
3	Усвідомлення особистістю емоцій інших, здатність застосування емоцій у діяльності та комунікуванні	39-76	63 -51	51-63	26-54	0-31
Загальний рівень розвитку емоційного інтелекту		76	228	198-228	117-197	0-116

3. Методика встановлення емоційних бар'єрів міжособистісного спілкування за В. Бойко

Метою методики є встановлення емоційних перешкод міжособистісного спілкування. Інструкція: прочитати сформульовані твердження та визначитись «так» або «ні».

Бланк опитувальника:

1. Переважно після завершення робочого дня маю стомлений вигляд.
2. Іноді під час знайомства, почуття перешкоджають справити добре враження (через тривогу стишуюсь, виявляю балакучість).
- 3.Вираз власних суджень у емоційній виразності.
- 4.Здогадуюсь, що для інших здаюся вимогливим.
- 5.Загалом не вважаю за потрібне демонструвати чемність, у разі відсутності бажання.
- 6.Переважаю приховую від інших при вияві запалів емоцій.

7. При спілкуванні думаю про щось своє.
8. Надаю емоційну підтримку іншим, співпереживаючи, проте оточуючі не сприймають співчуття.
9. Зачасту виражаю заклопотаність на обличчі.
10. При ділових комунікаціях прагну втаємничити власну прихильність до партнерів.
11. Як правило негативні переживання відображаються на обличчі.
12. Захоплене спілкування викликає красномовну міміку та експресію.
13. Очевидна власна емоційна замкненість.
14. Зачасту перебуваю у нервовому напруженні.
15. Дискомфортне відчуття переважає при рукостисканні в ділових ситуаціях.
16. Подекуди потребую рекомендацій для того, щоб розслабитися та урівноважити вираз обличчя.
17. Під час спілкування жестикулюю.
18. У нестандартних ситуаціях важко відчувати розкутість.
19. Зачасту виражаю стурбованість, не зважаючи на душевний спокій.
20. При спілкуванні з незнайомцями не зосереджуюсь на очах співрозмовників.
21. За бажанням приховую ворожість до неприємних співрозмовників.
22. Відчуття радості без причин переважає.
23. Безперешкодно відображаю за бажанням або проханням різні фізіогномічні вирази.
24. Власний важкий погляд важко витримати іншим.
25. Вияви теплоти, симпатії до людей гальмуються, не відчуваю до них почуттів.

Бальна оцінка методики встановлення емоційних бар'єрів міжособистісного спілкування представлена в таблиці 2.3.

Бальна оцінка

№	Шкали	Бали		
		не більше 5	6-12	13 і більше
1	Невміння керувати емоціями, дозувати їх, небажання зближуватися з людьми на емоційній основі			
2	Неадекватний прояв емоцій, домінування негативних емоцій			
3	Негнучкість та невиразність емоцій			

Опрацювання результатів:

При підведенні підсумків, 1 бал нараховується за умови підтвердження відповідей згідно ключа.

1) Відсутність самоменеджменту емоцій, (відповіді «+» на ствердження 1, 11, 16 та «-» на запитання 6, 21).

2) Недоцільність емоційного вияву (відповіді «+» на запитання 7, 12, 17, 22 та «-» на ствердження 2).

3) Невиразність та непохитність емоційного вияву (відповіді «+» на запитання 3, 8, 13, 18 та «-» на ствердження 23).

4) Приватність емоційного негативу (відповіді «+» на запитання 4, 9, 14, 19, 24).

5) Уникнення зближення з іншими на емоційному підґрунті (відповіді «+» на запитання 5, 10, 15, 20, 25).

Інтерпретація результатів: підведення загальної кількості набутих балів (від 0 до 25), зростання балів, свідчить про вияви емоційних бар'єрів під час комунікації. Проте, вразі набуття незначної кількості (0-2), свідчить про відсутність відвертості у відповідях, або про поганий самоаналіз.

Якщо набуто:

- не більше 5 балів, то емоційний вияв не гальмує спілкування з людьми, емоційні перешкоди у комунікаціях майже відсутні;

- 6-12 – у опитаних свідчать емоційні перешкоди, а емоційні вияви подекуди гальмують взаємини з іншими;

-13 і більше балів свідчить, що емоційні прояви перешкоджають встановленню контактів з оточенням.

4. Методика ідентифікації за модифікованою шкалою суб'єктивного благополуччя БіБіСі, Л. Карамушко, К. Терещенко, О. Креденцер).

Інструкція ідентифікації: надайте відповіді на рекомендовані запитання зі застосуванням шкали (вкажіть «+» як згоду) у питальнику (таблиця 2.4).

Таблиця 2.4

Питальник методика ідентифікації за модифікованою шкалою суб'єктивного благополуччя БіБіСі

Порядковий номер / запитання	Зовсім ні	Трохи	Середньо	Дуже сильно	Надзвичайно сильно
	1	2	3	4	5
1.Ваш стан фізичного здоров'я вас задовольняє?					
2.Задоволення від сну влаштовує ?					
3.Виконання щоденної життєдіяльності відповідає вимогам активності ?					
4.Чи притаманне пригнічення/ тривожність					
5.Чи здатні до отримання задоволення від життя?					
6.Чи маєте життєву мету?					
7.Ваше бачення майбутнього оптимістичне?					
8.Ваше життя знаходиться під наглядом ?					
9.Притаманне Вам почуття самовдоволення ?					
10.Вас Ваша зовнішність влаштовує?					
11.Чи маєте Ви відчуття, що маєте змогу жити як вважаєте за потрібне ?					
12.Маєте переконання щодо власних думок ?					
13.Чи притаманні Вам відчуття, що можна робити все, що хочеться ?					
14.На Вашу думку чи маєте змогу до саморозвитку та вдосконалення ?					
15.Почуття задоволеності собою і здобутками Вам притаманно ?					
16.Вас влаштовує власне особисте та сімейне життя ?					

17.Ви щасливі у дружбі та особистому житті ?					
18.Чи притаманне відчуття комфорту у ставленні до оточуючих ?					
19. Вас влаштовує сексуальне життя, чи задоволені Ви ним ?					
20.Ви здатні просити допомогу для подолання проблем ?					
21.Чи відчуваєте щастя при забезпеченні грошима у задоволенні життєвих потреб ?					
22.Ваші можливості для спорту і дозвілля є для Вас прийнятними ?					
23.Ви задоволені медичним сервісом ?					
24.Ваша працездатність Вас влаштовує ?					

Ключ для опрацювання результатів.

Бланк має рубрики субшкал: «психологічне благополуччя», «фізичне здоров'я та благополуччя» та «стосунки». Перелік запитань, окрім 4-го пункту, мають пряме нарахування балів, 4е – зворотнє. Сумарний показник суб'єктивного благополуччя оцінюється, як загальний бал. Мінімальний бал оцінки складає 24 бали, максимальний дорівнює 120-ти балам.

Показники по субшкалах нараховуються як сума балів згідно пунктів методики:

- 1.у субшкалі «психологічне благополуччя» за пунктами від 4го до 15го;
- 2.у субшкалі «фізичне здоров'я та благополуччя» за пунктами від 1-3 до 21-24;
3. у субшкалі «суб'єктивне благополуччя та стосунки» за пунктами від 16-го до 20-го (уніфіковано і об'єднано).

Опрацьовано дані порівнюють з нормативами за рівнями суб'єктивного благополуччя, які представлено у таблиці 2.5.

Ключ нормативами за рівнями суб'єктивного благополуччя

Субшкали та сумарний показник суб'єктивного благополуччя	Бальна оцінка		
	Низький рівень	Достатній рівень	Високий рівень
Психологічне благополуччя	12-39	40-47	48-60
Фізичне здоров'я та благополуччя	7-20	21-25	26-35
Суб'єктивне благополуччя та стосунками	29-92	94-111	113-145

5. Опитувальник позитивного і негативного афекту (далі – ОПАНА)

М.Кліманської, І. Галецька, що розроблений на основі методики Д.Уотсона,

Л.Кларка та А.Теллегена

Протокол питальника ОПАНА

Інструкція – подано перелік тверджень, які характеризують палітру виразів та емоцій. Прочитайте кожен пункт, а потім поставте відповідну позначку поруч із цим словом. Респонденти вказують, які відчуття вони мали протягом певного періоду (декількох тижнів).

Для підтвердження власних відповідей застосовують шкалу: 1 – майже або зовсім ні, 2 – трохи, 3- помірно, 4 – значною мірою, 5 – дуже сильно, зведено до 3-х категорій, де 1 (майже або зовсім ні) інтегровано з 2 (трохи), а 4 (значною мірою) інтегровано з 5 (дуже сильно).

Можна застосовувати наступні настанови щодо часу:

- 1) момент (як ви відчуваєте себе саме зараз).
- 2) нині (як ви почували себе сьогодні).
- 3) минулі кілька днів (як ви почували себе протягом останніх кількох днів).
- 4) тиждень (як ви почували себе протягом минулого тижня).
- 5) минулі кілька тижнів (як ви почували себе протягом останніх кількох тижнів).
- 6) переважно (як ви відчуваєте себе переважно).

1 __ зацікавлений	11 __ роздратований
2 __ пригнічений	12 __ зібраний, зосереджений
3 __ радісний	13 __ зніяковілий
4 __ засмучений	14 __ натхненний
5 __ сповнений сил	15 __ знервований
6 __ винуватий	16 __ рішучий
7 __ наляканий	17 __ уважний
8 __ злий	18 __ неспокійний
9 __ енергійний	19 __ активний
10 __ впевнений в собі	20 __ тривожний

Ключ з рівнями та шкалами визначення афективності (таблиця 2.6):

1. Позитивний афект: бальна оцінка за пунктами 1, 3, 5, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 19.
2. Негативний афект: бальна оцінка за пунктами 2, 4, 6, 7, 8, 11, 13, 15, 18, 20.

Таблиця 2.6

Рівні та шкали визначення афективності

	Шкали оцінювання афективності		
	Позитивний афект	Негативний афект	Нерівноважний
Рівні тривалості стану	зацікавлений радісний сповнений сил енергійний впевнений в собі зібраний, зосереджений натхненний рішучий уважний активний	пригнічений засмучений винуватий наляканий злий роздратований зняковілий знервований неспокійний тривожний	невпевнений байдужий схвильований не зосереджений незібраний млявий збуджений відсутність сил бурчливий неуважний
майже або зовсім ні			
трохи			
значною мірою (дуже сильно)			

Третя шкала «Афект амбівалентності» різка, несподівана, мимовільна зміна емоції чи почуття на протилежне протягом незначного періоду часу.

Можна використати пари протилежних емоцій і почуттів із запропонованого списку.

Уніфіковано пари:

- I. 1-7 – зацікавлений – наляканий;
- II. 3-8 – радісний – злий;
- III. 5-2 – сповнений сил – пригнічений;
- IV. 9-20 – енергійний – тривожний;
- V. 10- 6 – впевнений в собі – винуватий;
- VI. 12-15 – зібраний, зосереджений – знервований;
- VII. 14-4 – натхненний – засмучений;
- VIII. 16-13 – рішучий – зніяковілий;
- IX. 17-18 – уважний – неспокійний;
- X. 19-11 – активний – роздратований.

Вище перелічені методики з елементами удосконалення змісту ознак оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів за критеріями п'яти груп – парціальності та інтегративності, утвердження, соціальної проєкції та бар'єрності, суб'єктивізму, афективності.

Висновки до другого розділу

1. Тренінгові технології розвитку емоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти достатньо різноманітні та базуються на сучасних моделях емоційного інтелекту, але як правило фокусуються на розвитку лише емоційної компетентності, без урахування інших адаптивних можливостей особистості, суттєво пов'язаних з емоційністю, як складовою особистості. Також тренінгові програми, що використовуються в освіті, не враховують підвищених вимог нинішнього становища в країні: потреби у виживанні та збереженні здоров'я населення, та складності в організації освітнього процесу в умовах військового положення.

2. Концептуальними методологічними засадами сучасного розвитку позитивного психоемоційного інтелекту у здобувачів вищої освіти нами обрані

розробки української синергетичної наукової школи. Встановлено, що позитивний психоемоційний інтелект розглядається в межах психосинергетичної парадигми та психомірності; з опорою на концепт «brain-psyche (mind/consciousness, ...)», що описує гіперцілісність людини із загальних позицій нерівноважності, нелінійності, відкритості, складності, самоорганізації. При його розвитку особливо важливо концентрувати увагу на стані та етапі, фазі як «b-p (m/c, ...)», так і ВПС людини, її особистості та ППЕІ.

3. Методики дослідження ППЕІ ще не розроблено, тому нами сформовано комплекс валідних психологічних методик, для дослідження утворюючих його компонентів: EQ, PQ, зон їх практичної реалізації в комунікативній діяльності здобувачів та самосприйнятті – суб'єктивному благополуччі особистості. Деякі діагностичні показники методик перетинаються, що дозволяє додатково підтвердити достовірність отриманих результатів.

4. Розроблено та апробовано для педагогічного експерименту комплексну методикою оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів з адаптованими до педагогічної проблеми дослідження методиками: методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла; методика дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту В. Зарицької; методика діагностики емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні В. Бойко; методика модифікованої шкали оцінювання суб'єктивного благополуччя (БіБіСі); методика-опитувальник позитивного і негативного афекту (ОПАНА) М. Кліманської, І. Галецької, методика-метод «Створююча Сила» та комплексна програма розвитку позитивного психоемоційного інтелекту у майбутніх менеджерів для забезпечення формування професійної компетентності соціокультурної діяльності, в яких застосовано ресурси як тренінгових програм, так і освітнього процесу. Програма базується на реабілітаційному розвиваючому психосинергетичному методі «Створююча Сила» і включає сучасні напрацювання вітчизняних науковців з розвитку емоційного інтелекту, саморегуляції особистості та її позитивного світогляду.

Список використаної літератури до другого розділу:

1. Августюк М. М. Методичні поради до підвищення рівня емоційного інтелекту в здобувачів вищої освіти. Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2022. 94 с.
2. Алексеева Ю.А., Артемчук О. Г., Шишова О. М. Психодіагностика дітей та підлітків (Для психодіагностичної практики студентів): навчально-методичний посібник. Київ: НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 108 с.
3. Андрійко І. Ф. Розвиток емоційного інтелекту на заняттях з іноземної мови. Інновації в освіті: сучасні підходи до професійного розвитку вчителів іноземних мов: матеріали VII Міжнорадної науково-практичної конференції, м. Ніжин (27–28 вересня 2019 р.). Ніжин : Видавець ПП Лисенко М. М., 2019. С. 110–112.
4. Галашова О. Г. Формування емоційного інтелекту майбутніх викладачів економічних дисциплін іноземною мовою. *Наукові записки. Серія: Проблеми природничо-математичної, технологічної та професійної освіти*. 2024. Випуск 1 (3). С.24-30.
5. Гура Т. Тренінгові технології як засіб розвитку емоційного інтелекту. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2022. №1. С.18-29.
6. Дерев'янка С. П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Київ, 2009. 20 с.
7. Діагностика Емоційного інтелекту (Н. Холл). URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/diagnostyka-emociynogo-intelektu-n-holl> (дата звернення 23.09.2024).
8. Добронравова. І. С. Практична філософія науки. збірник наукових праць. Суми: Університетська книга, 2017. 352 с.
9. Морен Е. Шлях за майбутнє людства. Видавництво Ніка-Центр. 2014. 256 с.

- 10.Еттинген Г. Перегляд позитивного мислення. На основі нової науки про мотивації. Наш формат. 2015. 178 с.
- 11.Єршова-Бабенко І. В. Актуальність поняття “складність” і самоорганізація для постнекласичної науки. Наука ХХІ, індустрія хай-тек і сучасна індустрія освіти: тези виступів учасник. *Всеукр. наук. конф. з Міжнар. участю* (18–19 жовт. 2012 р.). Суми, 2012. С. 29–30.
- 12.Єршова-Бабенко І. В., Жижко Т. А. Психомірність людини та її поведінки: монографія. Київ: ЦП Компрінт, 2024. 222 с.
- 13.Єршова-Бабенко І. В. Методологічні проблеми розробки нової теорії психіки в світлі постнекласичних практик. В Зб.: Постнекласичні практики: визначення предметних областей. Матеріали міжнародного міждисциплінарного семінару. Москва: Вид-во МаксПресс, 2008. С. 53–72.
- 14.Зарицька В. В. Методика дослідження емоційного інтелекту особистості. *Теорія і практика сучасної психології*. 2019. №3. Т.2. С.37-41.
- 15.Зарицька В. В. Соціальні технології розвитку емоційного інтелекту як складової соціального капіталу. *Соціальні технології: актуальні проблеми теорії та практики*, 2014, Вип. 64. С. 62-70.
- 16.Зливков В.Л., Лукомська С.О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ. 2022. 184 с.
- 17.Іщенко О. В. Діалогічне мовлення як засіб розвитку емоційного інтелекту при вивченні іноземних мов у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: серія «Філологія»*. Острог : Вид-во НаУОА, 2018. Вип. 2 (70), червень. С. 84–86.
- 18.Позитивне мислення – важливий спосіб досягнення щастя людини. *Тренінгові, соціально-реабілітаційні і навчальні програми здорового життя учнівської і студентської молоді: Методичний посібник / Осадько О.Л., Сіверс З.Ф., Калошин В.Ф. та інші*. К.: Ніка-Центр, 2008. 180 с.

19. Калошин В.Ф. Позитивне мислення: щастя, здоров'я, успіх. Харків: Вид. група «Основа», 2008. 256 с.
20. Калошин В.Ф. Програма авторського курсу «Позитивне мислення – важливий чинник життєтворчості особистості». Київ: Видавець Надтонка О.Ф., 2011. 24 с.
21. Кармушка Л., Терещенко К., Креденцер О. Адаптація на українській вибірці методик «The modified bbc subjective well-being scale (bbc-swb)» та «Positive mental health scale (pmh-scale)». *Організаційна психологія. Економічна психологія*. 2022. № 3-4 (27). С.85-94.
22. Кліманська М. Б., Галецька І. І. Психометрична характеристика опитувальника позитивного і негативного афекту (ОПАНА), розробленого на основі методики PANAS. *Psychological journal*. 2020. Volume 6. Issue 4. С.119-132.
23. Кривцова Н. В. Шлях до гармонії життя: теорія і практика самореалізації: монографія. Одеса: Олді-плюс, 2017. 380 с.
24. Лящ О.П. Генеза емоційного інтелекту в юнацькому віці: дис. ... док.психол. наук:19.00.07 – педагогічна та вікова психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. Київ, 2020. 458 с.
25. Матійків І. М. Тренінг емоційної компетентності: навч.-метод. посібник. Київ: Педагогічна думка, 2012. 112 с.
26. Медянова О. В. Когнитивні складові як чинник розвитку ціннісної сфери особистості студента-медика: автореф. ... канд.псих.наук: 19.00.01 – загальна психологія, історія психології. Одеса: ПНПУ ім. К. Д. Ушинського, 2013. 18 с.
27. Медянова О. В. Теоретико-практичний аналіз використання когнітивного блоку методу «Утворююча Сила» І. В. Єршової – Бабенко для розвитку когнітивних складових особистості. *Наука і освіта*. 2016. №7 (СХХХХVІІІ). С.117-126.
28. Міщиха Л. П., Кахно І. В. Психотехнології розвитку емоційного інтелекту. The 8th International scientific and practical conference —Eurasian scientific

- congress| (August 9-11, 2020) Barca Academy Publishing, Barcelona, Spain. 2020. С.238-243.
29. Ніколаєв Л. О. Розвиток емоційного інтелекту у осіб старшого юнацького віку засобами тренінгу. *Габітус*. 2022. Випуск 36. С.2 77-282.
 30. Ніколаєв Л.О., Чижма Д.М. Тренінгові технології у розвитку емоційного інтелекту як компоненту особистісної зрілості здобувачів вищої освіти. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Психологія*. 2022. Том 33 (72) № 3 С.34-40.
 31. Подольчак Н. Ю., Карковська В. Я., Білик О. І. Оцінювання емоційного інтелекту державних службовців України: порівняльний аналіз методик MSCEIT, Холла, EQ-I. *Проблеми сучасної трансформації*. Серія: право, публічне управління та адміністрування. №3. 2022. URL: https://reicst.com.ua/pmtl/issue/view/issue_3_2022 (дата звернення 23.09.2024).
 32. Ракітянська Л. М. Теорія і практика формування емоційного інтелекту майбутніх учителів музичного мистецтва в університеті: дис. ... док.пед.наук:13.00.04 – теорія і методика професійної освіти. Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2021. 592 с.
 33. Стасюк М. М. Програма розвитку емоційного інтелекту методами гештальт-терапії. *Габітус*. 2020. Випуск 13. Т.2. С.139- 147.
 34. Стасюк М.М. Психолого-педагогічні умови розвитку емоційного інтелекту у студентів ІТ-спеціальностей: дис. ... док. філософії у галузі знань соціальні та поведінкові науки, спеціальність 053 – психологія. – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2020. 346 с.
 35. Степанова Н. Розвиток емоційного інтелекту в майбутніх вихователів як однієї з важливих навичок професійної діяльності. *Вища освіта України*. №3. 2023. С.67-72.
 36. Чава Г., Нородовська О. Розвиток емоційного інтелекту студентів закладів вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2021. Вип

- 35, том 6, С. 256–261.
37. Шпак М. М. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту в студентському віці. *Pedagogical and psychological science and education: transformation and development vectors: Collective monograph*. Vol. 2. Riga, Latvia : “Baltija Publishing”, 2021. С. 342-359.
 38. Antonopoulou H. The Value of Emotional Intelligence: Self-Awareness, Self-Regulation, Motivation, and Empathy as Key Components. *Technium Education and Humanities* Vol. 8, pp.78-92 (2024).
 39. Yershova-Babenko I. Integrity and initial “hybridity” of the “brain-psyche-mind/consiousness” hypersystem. research methodology. *Norwegian Journal of development of the International Science*. №31 (2), 2019, pp. 58–64.
 40. Yershova-Babenko I.V. Hypertheory «brain-psyche-mind/consiousness» -is post-non-classical general solution of the problem and the methodology of the study of psychometry. *Norwegian Journal of development of the International Science*. 2019, № 29 (3): pp. 45–50.
 41. Yershova-Babenko I. V. Metodolohiia doslidzhennia psykhyky yak synerhetychnoho obiekta. Odesa: ODEKOM. 1992.
 42. Yershova-Babenko I.V. Psykhosynerhetychni stratehii liudskoi diialnosti. (kontseptualna model). Monohrafiia. - St: NOVA KNYHA, 2005.-360 s.
 43. Yershova-Babenko I. V. Psykhosynerhetyka: metodolohichniy status, teoriia i praktyka. Yuvileinyi zbirnyk naukovykh robot profesora I. V. Yershovoi-Babenko. O.: PP «Feniks», 2020. - S. 260. Yershova-Babenko I. V. Psykhosynerhetyka: metodolohichniy status, teoriia i praktyka. Yuvileinyi zbirnyk naukovykh robot profesora I. V. Yershovoi-Babenko. O.: PP «Feniks», 2020. - S. 260.
 44. Yershova-Babenko I. The problem of a new scientific picture of the world. world of «digits» and «digital subject». *Norwegian Journal of development of the International Science*, 2020, № 44 (2), pp. 53–60.
 45. Bar-On R. Emotional intelligence: An integral part of positive psychology. *South African Journal of Psychology*. 2010. № 40(1). pp. 54-62.

- 46.яяBar-On R. Emotional Quotient Inventory: A measure of emotional intelligence. New York : Multi-Health System, 2008. 36 p.
- 47.яяBar-On R. The Bar-On Emotional Quotient Inventory (EQ-i): Rationale, description, and summary of psychometric properties. *Measuring emotional intelligence: Common ground and controversy* / ed. by G. Geher. New York, 2004. pp. 42–111.
- 48.Вовченко О.А. Феноменологія емоційного інтелекту підлітків з порушеннями інтелектуального розвитку: дис. ... док. псих.наук: 19.00.08. – спеціальна психологія (053 «Психологія»). Інституту спеціальної педагогіки і психології НАПН України, 2021. 457 с.
- 49.яяSternberg, R. J. Implicit theories of intelligence, creativity, and wisdom. *Journal of Personality and Social Psychology*. 1985. 49(3), pp. 607–627.
- 50.Носенко Е. Л., Коврига Н. В. Емоційний інтелект: концептуалізація феномену, основні функції : монографія. Київ : Вища школа, 2003. 126 с.
- 51.Носенко Е. Л. Емоційний інтелект як соціально значуща інтегральна властивість особистості. *Психологія і суспільство*. 2004. № 4(18). С. 95–109.
- 52.Бреус Ю. В. Емоційний інтелект як чинник професійного становлення майбутніх фахівців соціонімічних професій у вищих навчальних закладах : автореф. дис. ... канд.психол.наук. Київ: Київський університет імені Б. Грінченка, 2015. 20 с.
- 53.Дерев'янко С. П. Емоційний інтелект як чинник соціально-психологічної адаптації особистості до студентського середовища : автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05 – соціальна психологія; психологія соціальної роботи. Київ, 2009. 20 с.
- 54.Коврига Н. В. Операційні критерії емоційної розумності людини та результати їх емпіричної перевірки. *Вісник Дніпропетровського університету. Педагогіка і психологія*. Дніпропетровськ, 2001. Вип. 7.
- 55.яяCarter S. D. Emotional intelligence: A qualitative study of the development of emotional intelligence of community college students enrolled in a

- leadership development program. Colorado State University, Fort Collins, 2015. 131 p.
56. Petrides K. V., Furnham A. Trait Emotional Intelligence: Behavioural Validation in Two Studies of Emotion Recognition and Reactivity to Mood Induction. *European Journal of Personality*. 2003. 17. pp.39–57.
 57. Mayer D., Roberts D., Barsade G. Human Abilities: Emotional Intelligence. *Annual Review of Psychology*. 2008. 59. pp.507–36.
 58. Humphrey R. H. The benefits of emotional intelligence and empathy to entrepreneurship. *Entrepreneurship Research Journal*, 2013. 3(3), pp. 287-294.
 59. Gkintoni E., Boutsinas B., Kourkoutas E. Developmental Trauma and Neurocognition in Young Adults. *14th Annual International Conference on Education and New Learning Technologies*, 4th-6th July 2022. Mallorca, Spain. DOI:10.21125/edulearn.2022.1332
 60. Martínez-Martínez A. M., López-Liria R., Aguilar-Parra J. M., Trigueros R., Morales-Gázquez M. J., Rocamora-Pérez P. Relationship between emotional intelligence, cybervictimization, and academic performance in secondary school students. *International journal of environmental research and public health*. 2020. 17(21), pp. 7717.
 61. Rey L., Mérida-López S., Sánchez-Álvarez N., Extremera N. When and how do emotional intelligence and flourishing protect against suicide risk in adolescent bullying victims?. *International journal of environmental research and public health*. 2019. 16(12). 2114p.
 62. Giannoulis A., Theodorakopoulos L., Antonopoulou H. Learning in second-chance schools during covid-19 case study: legal framework and distance learning platforms in greek prison. *SSRN Electronic Journal*. 2022. URL: <https://doi.org/10.2139/ssrn.4132811> (дата звернення 23.08.2024).
 63. Antonopoulou H. The Value of Emotional Intelligence: Self-Awareness, Self- Regulation, Motivation, and Empathy as Key Components. *Technium Education and Humanities*. 2024. Vol. 8, pp.78-92.

РОЗДІЛ 3.

ОБГРУНТУВАННЯ, РОЗРОБЛЕННЯ ТА ПРОЄКТУВАННЯ МОДЕЛІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ДО СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МЕНЕДЖЕРІВ З ПОЗИТИВНИМ ПСИХОЕМОЦІЙНИМ ІНТЕЛЕКТОМ

3.1 Проєктування моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом

Обґрунтовано та спроєктовано модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом (рис.3.1). Емерджентністю моделі як аналогу імітації системи професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом передбачено цілісну єдність підсистем у забезпеченні синергії її змістових, функціональних, організаційних, методичних структурних складових у підсистемах: функціонально-цільової, методологічної, змістової, методичної, діагностичної та результативної.

Функціонально-цільову підсистему моделі орієнтовано на:

- цільове призначення задоволення соціального замовлення на модернізацію та удосконалення професійної підготовки у ЗВО менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом (галузі знань 02 «Культура і мистецтво») та розробку теоретичних і методичних захисних положень (галузі знань 011 «Освітні, педагогічні науки») з формування професійної компетентності соціокультурної діяльності (у майбутніх менеджерів соціокультурної сфери з позитивним психоемоційним когнітивним потенціалом бачення Світу);

- дуальність феномену міждисциплінарності мети дослідження та мети професійної підготовки у досягненні релевантності програмних результатів навчання, відповідно у порядку викладення: обґрунтування теоретичних, методичних концептуальних та організаційно-методичних засад професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності зі забезпеченням формування позитивного психоемоційного інтелекту у контексті

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ЦІЛЬОВА ПІДСИСТЕМА

СОЦІАЛЬНЕ ЗАМОВЛЕННЯ на професійну компетентність соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, сформованої у професійній підготовці ЗВО

Мета дослідження: обґрунтування теоретичних, методичних концептуальних та організаційно-методичних засад професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності зі забезпеченням формування позитивного психоемоційного інтелекту у контексті міждисциплінарного дослідження

Мета професійної підготовки: полягає у забезпеченні сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом

Завдання дослідження: здійснити аналіз теоретичних засад професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності та академічного досвіду міждисциплінарного дослідження з дефінітивним аналізом тезаурусу формування позитивного психоемоційного інтелекту; обґрунтувати концептуальні та організаційно-методичні засади професійного формування позитивного психоемоційного інтелекту з аксіологічним аналізом технологій для менеджерів соціокультурної діяльності; розробити і обґрунтувати зміст і структуру професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом; розробити критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом; обґрунтувати, спроєктувати та здійснити перевірку ефективності моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом

Завдання професійної підготовки: встановити сфери професійної зайнятості менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом зі сформованою професійною компетентністю; визначити зміст і структуру ЗК і СК та ПРН освітніх компонентів з циклами підготовки; виокремити складову позитивного психоемоційного інтелекту змістового наповнення у структурі професійної компетентності соціокультурної діяльності майбутніх менеджерів; розробити елементи удосконалення комплексної метрики оцінювання структурних компонентів позитивного психоемоційного інтелекту на основі узагальнення загально-прийнятих методик; здійснити оцінювання сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом та визначити ознаки позитивного психоемоційного інтелекту менеджерів у експериментальному майданчику дослідження і впровадити захисні положення згідно визначеної параметральної метрики; верифікувати з самооцінюванням

МЕТОДОЛОГІЧНА ПІДСИСТЕМА

Підходи психології: феноменологічний, тестологічний, генетичний, факторний, регуляційний, структурно-функціональний, інформаційний

Підходи наукового пізнання: системний, процесний, функціональний, квалітологічний, трансформаційний, синергетичний

Підходи навчання: компетентнісний, студентоцентризований, діяльнісний, індивідуальний, партисипативний

Принципи професійної підготовки: системності, міждисциплінарності, індивідуалізації, практичної спрямованості, послідовності й наступності

Форми організації професійної підготовки: очна, заочна, дистанційна, змішана, мережева

ЗМІСТОВА ПІДСИСТЕМА

ОС «Бакалавр» – дисциплін загальної підготовки – українська мова (за професійним спрямуванням), історія української державності, українська культура, філософія, громадянська освіта та основи демократії, академічна культура, іноземна мова, цифрові технології та культура здоров'я особистості; **дисциплін професійної підготовки** – вступ до спеціальності, соціологія культури, історія мистецтв, загальна психологія, соціальна та культурна антропологія, соціокультурна інфраструктура, соціокультурна діяльність, соціальна психологія, основи наукових досліджень, соціокультурна анімація, соціокультурне проектування, педагогіка дозвілля, іміджологія, менеджмент у галузі культури, професійна етика, маркетинг у соціокультурній сфері, соціальні комунікації, менеджмент креативних індустрій, технологічні основи соціокультурної діяльності, економічні основи соціокультурної діяльності, зв'язки з громадськістю в соціальній сфері, молодіжна політика ЄС, правове забезпечення соціокультурної діяльності, соціокультурна феноменологія, етнодемографічні процеси сучасної Європи

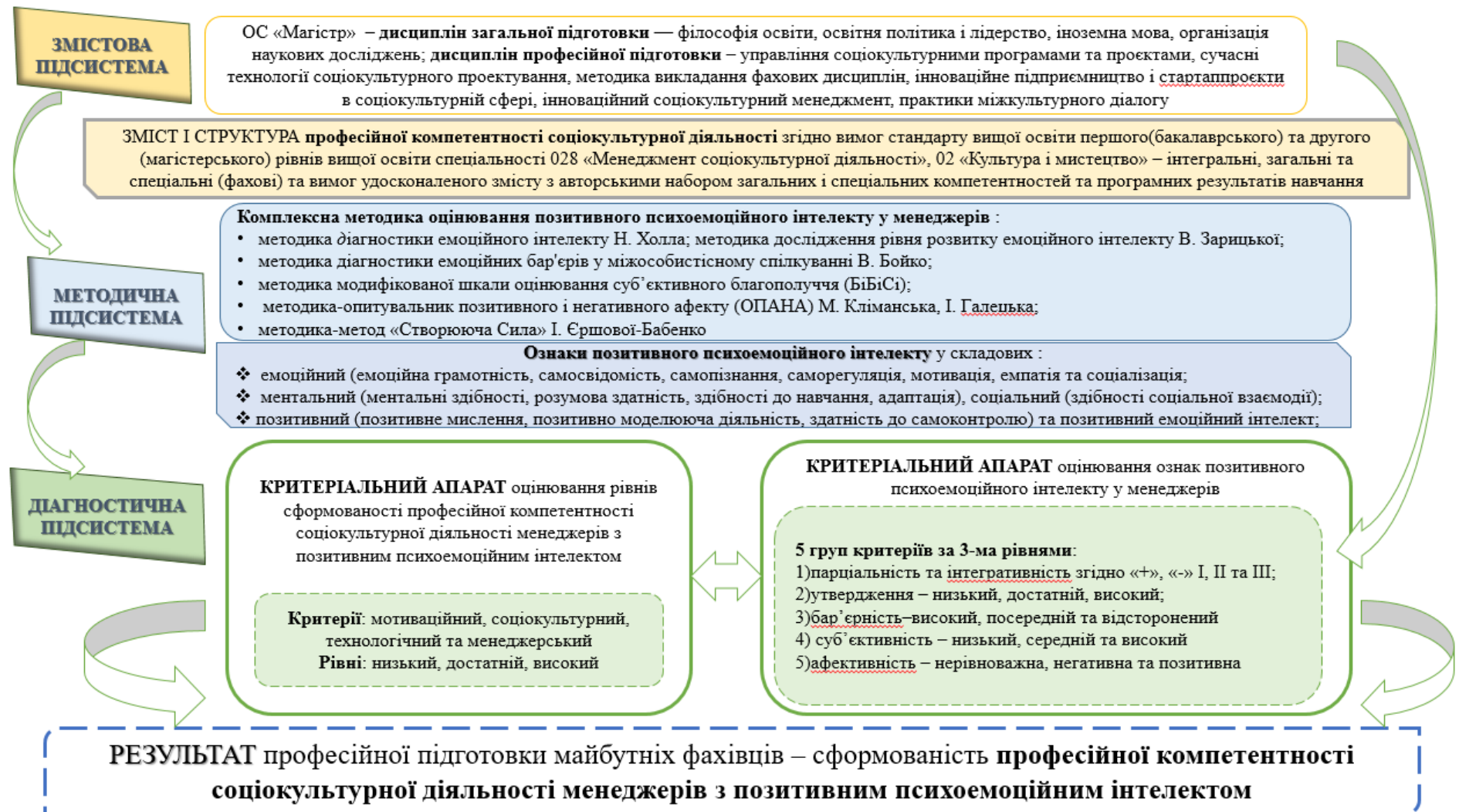

Рис.3.1. Модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом

міждисциплінарного дослідження; забезпечення сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом;

- векторизацію визначених завдань для досягнення *мети*, а саме *дослідження*: теоретично проаналізувати засади професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності та практично-корисного досвіду здійснення міждисциплінарних досліджень та аналізом понятійно-категоріального апарату з проблеми формування позитивного психоемоційного інтелекту; здійснити обґрунтування концептуальних та організаційно-методичних засад забезпечення професійної підготовки з врахуванням аксіологічних аспектів технологій формування позитивного психоемоційного інтелекту для менеджерів соціокультурної діяльності; розроблення і змістове наповнення архітектури професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом; розробка критеріального апарату метрики рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом; *професійної підготовки*: встановити сфери професійної зайнятості менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом зі сформованою професійною компетентністю; визначити зміст і структуру загальних і спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання освітніх компонентів з циклами підготовки; виокремити складову позитивного психоемоційного інтелекту змістового наповнення у структурі професійної компетентності соціокультурної діяльності майбутніх менеджерів; розробити елементи удосконалення комплексної метрики оцінювання структурних компонентів позитивного психоемоційного інтелекту на основі узагальнення загально-прийнятих методик; здійснити оцінювання сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом та визначити ознаки позитивного психоемоційного інтелекту менеджерів у

експериментальному майданчику дослідження і впровадити захисні положення згідно визначеної параметральної метрики та верифікувати.

Методологічну підсистему моделі сформовано у комплексі підходів – загальних наукового пізнання (системний, процесний, функціональний, квалітологічний, трансформаційний, синергетичний), конкретно-наукових психології (феменологічний, тестологічний, генетичний, факторний, регуляційний, структурно-функціональний, інформаційний) та підходів до навчання (компетентнісний, студентоцентрований, діяльнісний, індивідуальний, партисипативний), також принципів організації професійної підготовки (системності, міждисциплінарності, індивідуалізації, практичної спрямованості, послідовності й наступності) та форм організації освітнього процесу: очна, заочна, дистанційна, змішана, мережева.

Змістову підсистему укомплектовано змістовим наповненням за циклами підготовки та вимогами стандартів вищої освіти та вимогами до удосконалення змісту професійної підготовки, відповідно:

- для ОС «Бакалавр» – дисциплін загальної підготовки – українська мова (за професійним спрямуванням), історія української державності, українська культура, філософія, громадянська освіта та основи демократії, академічна культура, іноземна мова, цифрові технології та культура здоров'я особистості; дисциплін професійної підготовки – вступ до спеціальності, соціологія культури, історія мистецтв, загальна психологія, соціальна та культурна антропологія, соціокультурна інфраструктура, соціокультурна діяльність, соціальна психологія, основи наукових досліджень, соціокультурна анімація, соціокультурне проектування, педагогіка дозвілля, іміджологія, менеджмент у галузі культури, професійна етика, маркетинг у соціокультурній сфері, соціальні комунікації, менеджмент креативних індустрій, технологічні основи соціокультурної діяльності, економічні основи соціокультурної діяльності, зв'язки з громадськістю в соціальній сфері, молодіжна політика ЄС, правове забезпечення соціокультурної діяльності, соціокультурна феноменологія, етнодемографічні процеси сучасної Європи;

- для ОС «*Magistr*» – дисциплін загальної підготовки — філософія освіти, освітня політика і лідерство, іноземна мова, організація наукових досліджень; дисциплін професійної підготовки – управління соціокультурними програмами та проєктами, сучасні технології соціокультурного проєктування, методика викладання фахових дисциплін, інноваційне підприємництво і стартапроєкти в соціокультурній сфері, інноваційний соціокультурний менеджмент, практики міжкультурного діалогу;

- змісту і структури професійної компетентності соціокультурної діяльності згідно вимог стандарту вищої освіти першого(бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», 02 «Культура і мистецтво» – інтегральні, загальні та спеціальні (фахові) та вимог удосконаленого змісту з авторськими набором загальних і спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання.

Методичну підсистему з комплексною методикою оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів : методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла; методика дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту В. Зарицької; методика діагностики емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні В. Бойко; методика модифікованої шкали оцінювання суб'єктивного благополуччя (БіБіСі); методика-опитувальник позитивного і негативного афекту (ОПАНА) М. Кліманська, І. Галецька, методика-метод «Створююча Сила»:

– ознаки позитивного психоемоційного інтелекту у складових емоційний (емоційна грамотність, самосвідомість, самопізнання, саморегуляція, мотивація, емпатія та соціалізація), ментальний (ментальні здібності, розумова здатність, здібності до навчання, адаптація), соціальний (здібності соціальної взаємодії), позитивний (позитивне мислення, позитивно моделююча діяльність, здатність до самоконтролю) та позитивний емоційний інтелект; рівні його вияву.

Діагностичну підсистему розроблено у двоаспектності процедури оцінювання *комплексного критеріального апарату* метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, а саме – низький, достатній, високий за критеріями: мотиваційний, соціокультурний, технологічний та менеджерський та метрики діагностики ознак позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів, а саме – 5 груп рівнів:

- 1) парціальний та інтегративний згідно «+», «-» та I, II та III;
- 2) тверджень – низький, достатній, високий;
- 3) бар'єрності – високий, посередній та відсторонений;
- 4) суб'єктивізму – низький, середній та високий;
- 5) афективності – нерівноважна, негативна та позитивна за переліком критеріїв вище вказаних методик.

Встановлено результат професійної підготовки майбутніх фахівців як сформованість професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом.

Встановлено відповідність освітніх компонентів (навчальних дисциплін) програмним компетентностям та програмним результатам навчання для ОС «Бакалавр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» галузі знань 02 «Культура і мистецтво». Удосконалено зміст і структуру програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей майбутніх бакалаврів з позитивним емоційним інтелектом з професійною компетентністю до соціокультурної діяльності за циклами і освітніми компонентами.

Відповідно до циклу загальної підготовки розроблено –

Освітній компонент «Українська мова (за професійним спрямуванням)»:

1. Загальна компетентність – здатність усного і письмового мовлення прийнятими державними мовами;

2. Спеціальна (фахова, предметна) компетентність – здатність до забезпечення якості комунікацій та до вирішення ситуації у контексті професійного конфлікт-менеджменту;

3. Програмні результати навчання: визначати тезаурус професійних понять та застосовувати понятійно- категоріальний апарат менеджерів соціокультурної діяльності в організації професійної та соціальної зайнятості; планувати та реалізовувати діяльність; визначати, ставити професійні завдання; виявляти автономність та критичне ставлення до думок у дискусіях.

Освітній компонент «Історія української державності»

1. Загальна компетентність – здатність зберігати та нарощувати аксіологічний потенціал морально етичних, культурних цінностей і досягнення академічних надбань суспільства на основі розуміння історії цивілізаційного розвитку з досвіду закономірностей розбудови предметної області, її позицій у системі наукових знань про природу і суспільство за для розвитку формування сталості суспільства, технічного і технологічного, забезпечення видів та форм професійної та соціокультурної діяльності на засадах національної безпеки;

2. Фахова компетентність спеціальності: здатність критичного ставлення до взаємин культурної взаємодії у соціально-економічних, екологічнобезпечних та інституційних процесах розбудови і безпеки держави Україна;

3. Програмні результати навчання: встановлювати ключові поняття тезаурусу та застосовувати на практиці понятійно-категоріальний апарат менеджерів соціокультурної діяльності галузі знань культури і мистецтва; здійснювати збір, упорядковувати, систематизувати, узагальнювати, класифікувати інформаційні джерела щодо історичного розвитку управлінської державності; здійснювати оцінювання стану та розвитку історичних ситуацій, прогнозувати та моделювати історичні стани згідно відповідних соціокультурних реалій; визначати, компілювати та адаптувати передові практики історичного досвіду соціокультурної розбудови суспільної діяльності.

Освітній компонент «Українська культура»:

1. Загальна компетентність – суспільні наукові знання та усвідомлення предметної сфери з розумінням професійної й соціальної організації культуро-мистецької сфери;

2. Фахова компетентність спеціальності – здатність до системного аналізу соціально-економічних, екологобезпечних, правових, суспільно-політичних, антропогенних процесів безпеки та аспектів формування ринків у сфері культури і мистецтва.

3. Програмні результати навчання – здатність: виокремлювати основні професійні поняття та застосовувати тезаурус менеджерів на практиці соціокультурної діяльності; здійснювати добір, впорядковувати, систематизувати, та інтерпретувати інформаційні масиви даних за призначенням; надавати оцінку соціокультурних ситуацій, походження стану та закономірностям їх розвитку; досліджувати, узагальнювати та впроваджувати передовий досвід розбудови соціокультурної практики організації суспільства.

Освітній компонент «Філософія»:

1. Загальні компетентності як здатність до: соціально відповідального та свідомого ставлення до навколишнього середовища; збереження та нарощення потенціалу моральних, культурних, академічних цінностей і досягнень суспільного розвитку з розумінням історичних закономірностей суспільних перетворень та впливу на наукові переконання у предметній області, її місця у системі наукових знань щодо природи і розвитку суспільства, технічного, інформаційного прогресу і технологічного сервісу, видів та форм професійної зайнятості та дозвілля для активного відпочинку;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до наслідування та дотримуватися вимог етики у професійній зайнятості при розв'язанні соціально-економічних, соціокультурних, еколого-безпекових та інституційних завдань;

3. Програмні результати навчання: встановлювати соціокультурний потенціал партнерської співпраці з працедавцями; досліджувати, узагальнювати, систематизувати та адаптувати найкращий досвід практики

організації та імплементувати досвід соціокультурної архітектури; опановувати та практично застосовувати інформаційні технології управління персоналом; виявляти автономність суджень та самокритичність при опануванні та у дискусіях.

Освітній компонент «Громадянська освіта та основи демократії»:

1. Загальні компетентності як здатність – застосовувати громадянські права захисту, дотримуватись обов'язків, сприймати та наслідувати суспільні цінності демократії на шляху до сталого розвитку з верховенством права соціальних прав і свобод людини та громадянина; до міжособистісних комунікацій та корпоративної праці у партнерстві з представниками професійних середовищ й соціальної зайнятості; шанобливого ставлення до культури, поліманітності і полікультурності та соціального позиціонування, культур-управлінської ідентичності, креаційного виразу соціокультурних універсалій; до продукування ефективних організаційно-управлінських рішень у професійній діяльності та соціальної відповідальності до виконання посадових обов'язків, самовиразу лідерства, мотивування і переконання інших для досягнення бажаної мети;

2. Фахові компетентності спеціальності передбачаються – управлінські, громадянські, цивільні, соціокультурні, технологічні, креаційні.

3. Програмні результати навчання: реалізувати власний когнітивний потенціал національної та соціальної самоідентифікації, самореалізації, самоосвіти, самоуправління, дотримання гарантій і прав свободи людини, соціального захисту; усвідомлення правил демократичного суспільного співжиття, дотримання та пропагування морально-етичні вимоги, цінності аксіологічного футуризму, верховенства права, способів демократичного функціонування політичного устрою та громадянської позиції в суспільстві; вияву громадянської свідомості та позиції з активною соціальною участю в процесах демократизації та відповідальності за стале майбутнє суспільства; усвідомлювати та впроваджувати принципи демократичного співжиття територіальних громад, соціуму для сталого розвитку України; забезпечувати

соціокультурні комунікації на морально-етичних засадах толерантності і виразу позитивного психоемоційного інтелекту в умовах суспільної полікультурності, здійснювати конструктивні діалоги та комунікації в різних соціальних групах, брати участь в дискусіях на актуальні теми проблем суспільного розвитку; реалізувати соціально-корисну працю для блага громадянського суспільства, продукувати ідеї й гіпотези, здійснювати оцінювання зисків і небезпек розвитку, брати участь в співпраці партнерства, застосовувати на практиці засоби правового та технічного регулювання; оперувати принципами, застосовувати, аналізувати, планувати та реалізовувати стратегії розвитку інтеграції та глобалізації; визначати екологічний слід нації у стратегіях прогнозування і моделювання стану й розвитку соціального суспільства; прогнозувати національно-еколого-безпечні міграційні тенденції глобалізації.

Освітній компонент «Академічна культура»:

1. Загальні компетентності як здатність – свідомого шанобливого, соціально-відповідального ставлення до громадянських і персональних прав і свобод; до збору, опрацювання та аналізування інформаційних даних згідно наукового пошуку; до реалізації науково-дослідних робіт на академічному рівні; продукувати ідеї та гіпотези з дотриманням академічної доброчесності, а також навички та уміння застосування ІКТ в архітектурі академічного простору; уміння міжособистісних комунікацій з урахуванням мети, формату та семантики академічного простору;

2. Фахові компетентності спеціальності – ділових, академічних комунікацій, риторики, дискурсу, етики та естетики, академічної доброчесності, комунікативної та корпоративної академічної культури;

3. Програмні результати навчання як здатності – застосовувати підходи та принципи академічної культури на національному та транскордонному рівні; оперувати та застосовувати засоби нормативно-правового та технічного регулювання в сфері академічної етики, оперувати та дотримуватися національного та міжнародного законодавства, що регулює авторське право та інтелектуальну власність; доступно з позиції академічної аргументації

роз'яснювати та тлумачити зміст документів, наукових робіт, правових актів щодо регулювання авторських прав та інтелектуальної власності; аналізувати наукову джерельну базу, опрацьовувати, систематизувати на основі методологічних підходів і принципів, доводити вибір способів, методів і методик, узагальнювати на основі власних наукових результатів даних; використовувати наукові принципи організації науково-дослідних робіт, визначати та реалізовувати пріоритетні напрями та форми наукових робіт, дотримуючись достовірно доведеної верифікації наукових результатів; здійснювати моніторинг якості згідно календарно-тематичних планів науково-дослідних програм і робіт, брати участь в незалежних індивідуальних та колективних експертних оцінюваннях; володіти академічною культурою мовлення та комунікативними технологіями співпраці в національних і міжнародних проєктах; розробляти плани, організовувати, презентувати, реалізовувати дослідження в галузі науки та знань культури та мистецтва; інтегрувати уміння та навички міждисциплінарності для розробки і впровадження інновацій; забезпечувати моделюванням з позитивних ситуацій вирішення наукових проблем з урахуванням сучасних наукових знань про ціннісні засади, норми, моделі поведінки в академічному середовищі

Освітній компонент «Іноземна мова»:

1. Загальні компетентності як здатність до: пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; спілкуватися іноземною мовою; зберігання та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність організовувати роботу з різними стейкхолдерами соціокультурної діяльності;

3. Програмні результати навчання: визначати базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат менеджера соціокультурної діяльності; класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини; обґрунтовувати управлінські рішення.

Освітній компонент «Цифрові технології»:

1. Загальні компетентності як здатність – адаптуватися до інформаційного середовища, реалізовувати інформаційний пошук, здійснювати системний аналіз і критичне оцінювання інформаційних даних, пошук і критичне оцінювання інформації, добирати і застосовувати їх у професійній діяльності; раціонально застосовувати та розробляти новітні цифрові ресурси та технології, впроваджувати інформаційні системи управління соціокультурною освітньою, науковою, експертно-аналітичною, консалтингово-дорадчою, просвітницькою професійною діяльністю; застосовувати ІКТ та програмне забезпечення функціонального призначення, забезпечувати та впроваджувати їх в професійні середовища зайнятості; застосовувати функціональні програмні сервіси для розв’язання фахових проблемних завдань згідно їх виникнення та наслідків трансформації; здійснювати добір, аналіз та опрацьовувати масиви інформаційних даних згідно специфіки цільового призначення, а також навички та уміння застосування ІКТ, системного адміністрування інформаційних баз, засобів інформаційно-технологічного забезпечення;

2. Фахові компетентності спеціальності: цифрова, інформаційна, комунікативна, комунікаційна, технологічна, методична, дослідницька та квалітологічна;

3. Програмні результати навчання: здійснювати інформаційний пошук згідно потреб вирішення професійних завдань і проблем зі застосуванням ІКТ, інформаційних баз даних; застосовувати сучасні ІКТ та функціональні інформаційно-технологічні сервіси, програмне забезпечення у професійних середовищах зайнятості та самозайнятості; вміння до самоосвіти, самоменеджменту, саморозвитку, здобуття сучасних наукових навичок

практичної роботи за фахом з новітнім процесно-апаратним обладнанням, вимірювальною технікою та спеціальними програмними сервісами; здійснювати добір, обробку, аналізування та оцінювання інформаційних даних для здійснення професійної діяльності, застосовувати функціональне програмне забезпечення; здатність знаходити цільову інформацію в науково-технічній, довідковій літературі, електронних базах даних та систематизувати, узагальнювати її достовірність, а також уміння обробки інформаційних даних зі застосуванням сучасних ІКТ.

Освітній компонент «Культура здоров'я особистості»:

1. Загальні компетентності як здатність –діагностувати та визначати та розв'язувати проблеми здоров'язбереження людини, представників фаху та суспільства; формування безпеку життєдіяльності та фахової діяльності; реалізовувати знання з безпеки життєдіяльності, організації соціокультурних форм в рекреаційній діяльності, екології людини на практиці; до наслідування, збереження та нарощення моральних, культурних, академічних цінностей і суспільних надбань на підґрунті історичного досвіду, пізнання закономірностей та цілей розвитку предметної сфери, її місця у архітектурі наукових знань про природу і суспільство та їх розвиток, а також техніки і технологій зі застосуванням функціональних видів, форм і засобів рухової активності для активного відпочинку, дозвілля та здорового способу життя;

2. Фахові компетентності спеціальності: цивільні, культурологічні, здодоров'язберігаючі, соціальні, екологобезпечні, працезохоронні, мобільності, соціальної і екологічної відповідальності;

3. Програмні результати навчання: володіти і застосовувати знання з нормативно-правової бази акти України та міжнародного правочинства соціального захисту населення, об'єктів господарювання, територій і сил цивільного захисту від дії небезпечних чинників надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження в мирний час і в умовах воєнного стану; виявляти здатність до прийняття організаційно-управлінських рішень у невизначених і непередбачуваних умовах соціальної турбулентності,

оцінювати екологічні, радіаційні, хімічні, пожежні, інженерні і епідемічні ситуації, які формуються під час аварійних чи катастрофічних/техногенних ситуацій за стихійних лих та наслідків воєнного стану; усвідомлювати соціальні нормативи працезохорони та гарантування життєзбереження, здоров'язбереження та забезпечення працездатності співробітників у сферах професійної зайнятості; застосовувати підходи і принципи, способи збереження життєзабезпечення, в умовах загрози здоров'я та цивільного захисту і небезпечних та надзвичайних ситуаціях; знати таксономію класифікаційних ознак аварій і катастроф техногенного та природного характеру на об'єктах небезпеки, чинники ураження зброї масової дії ураження, закономірності їх формування і впливу на населення, об'єкти і навколишнє середовище; реалізувати на практиці заходи цивільного захисту населення від ураження дії аварій, катастроф, масштабних пожеж, стихійних лих і зброї масового знищення; застосовувати заходи та засоби першочергової дії; встановлювати потребу застосування долікарської медичної допомоги при невідкладному стані та патологічних явищах; усвідомлювати принципи забезпечення здорового способу життя, використання методик рухової активності, забезпечення технологій для оптимізації працездатності, профілактики вигорання, покращення ефективності праці при особливостях стану здоров'я; застосовувати методи і засоби нагляду, самоуправління в процесі фізкультурно-оздоровчих процедур, застосовувати доцільні види рухових технологій забезпечення працездатності, профілактики втоми, покращення продуктивності праці; застосовувати заходи фізичної культури і спорту в умовах праці і дозвілєвої діяльності.

Відповідно до циклу професійної підготовки розроблено, зокрема –

Освітній компонент «Вступ до спеціальності»:

1. Загальні компетентності – наукові знання щодо предмету соціокультурної діяльності у середовищах професійної зайнятості; здатність власної правової реалізації та виконання професійних, громадянських обов'язків з наслідуванням та розкриттям цінностей з розбудови досягнень

громадянського демократичного суспільства та знань для забезпечення соціально-економічного та еколого-безпечного розвитку, з дотриманням верховенства правового захисту, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність: встановлювати стратегічні пріоритети, планувати та оцінювати специфіку місцевих, регіональних, національних, глобальних і транскордонних стратегій розвитку соціокультурної сфери зайнятості; до соціальної відповідальності за професійну діяльність та прийняття управлінських рішень;

3. Програмні результати навчання: визначати понятійно-категоріальний апарат професійної діяльності менеджерів соціокультурної діяльності; систематизувати, класифікувати та розробляти за призначенням інноваційні механізми, заходи і технології розробки забезпечення соціокультурних проєктів та їх результатів – соціокультурних універсалій; розробляти та здійснювати параметральну оцінку стану та розвитку соціокультурних ситуацій; опановувати та імплементувати передові практики соціокультурної розбудови в українські реалії.

Освітній компонент «Соціологія культури»:

1. Загальні компетентності як здатність до реалізації прав соціального захисту і громадянських обов'язків у суспільній і професійній діяльності в галузі знань культури та мистецтва за видами економічної діяльності суспільства знань для забезпечення гарантій сталого розвитку, демократизації верховенства права й захисту свобод людини;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: критичного й креативного сприйняття емерджентності соціокультурних систем у взаємодії цілісної єдності соціально-економічного, екологобезпечного, перспективного інституційного розвитку суспільства на рівнях соціальної організації культури і мистецтва, згуртованості та консолідації зусиль сталого розвитку; ефективного комунікування та вирішення конфліктів в академічній і професійній сфері зайнятості;

3. Програмні результати навчання: здійснювати добір та впорядковувати інформаційні масиви даних стану та розвитку соціокультурних систем, прогнозувати рівень організації їх культурмистецького потенціалу; діагностувати та продукувати креаційні ідеї та гіпотези з імплементацією у фахову діяльність; застосувати інноваційні технології управління соціокультурними системами та антикризового менеджменту, управління персоналом і процесами у соціокультурній діяльності менеджера.

Освітній компонент «Історія мистецтв»:

1. Загальні компетентності як здатність до розкриття, збереження та передачі суспільних цінностей і надбань культури, науки, освіти; застосування наукових знань галузі культури і мистецтва, соціокультурного аналізу, освітньої аксіології, академічної, національної, інформаційної культури; застосовування на практиці соціокультурних технологій і проєктів, оцінювання їх ефективності;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до експертно-аналітичної діяльності щодо оцінювання стратегій ефективності соціокультурної організації освіти, науки, середовищ працевлаштування та самозайнятості у сфері менеджменту соціокультурної діяльності;

3. Програмні результати навчання: діагностувати та оцінювати у ході системного аналізу складових стану та розвитку соціокультурних систем, сфери, галузі; використовувати технології управління соціокультурною діяльністю, засоби забезпечення та підтримки соціокультурної діяльності організації форм і сервісів суспільної діяльності.

Освітній компонент «Загальна психологія»:

1. Загальні компетентності – вміння діагностувати, визначати і розробляти шляхи вирішення психологічних проблем особистого та професійного характеру, характеризувати психологічні ситуації в колективі, визначати психологічні стани людини;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до планування, керування та нагляду за психологічним мікрокліматом при вирішенні

професійних завдань; здійснення ефективних психологічних комунікацій для запобігання, уникнення та вирішення психологічно-напружених ситуацій;

3. Програмні результати навчання як здатність до: тайм-менеджменту у професійній діяльності; встановлювати рівень психологічних навантажень та формування психокомпенсаторних компетентностей для запобігання професійного вигорання; застосувати психологічні технології управління персоналом; виявляти автономність та самокритику до власних умовиводів у конструктивному діалозі.

Освітній компонент «Соціальна та культурна антропологія»:

1. Загальні компетентності як здатність до: виразу культурмистецького потенціалу у соціокультурній діяльності і визначення ролі громадянина як члена демократичного суспільства та усвідомлення необхідності сталого розвитку, верховенства права, свободи людини в Україні; охорони та нарощення національних, суспільних, моральних, культурних, академічних цінностей та надбань цивілізаційного і державного розвитку та їх аксіологічного футуризму у забезпеченні прийдешніх поколінь; застосування знаннєвого комплексу предметної сфери соціокультурної антропології, змісту і структури науки, її позиції у системі наукових знань галузі культури і мистецтва, її ролі у формуванні позитивного психоемоційного інтелекту менеджера;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до соціальної та екологічної відповідальності при здійсненні професійних і соціальних процесів організації соціокультурної діяльності середовищ зайнятості;

3. Програмні результати навчання: встановлювати основні дефініції для професійного застосування тезаурусу менеджменту соціокультурної сфери; здійснювати оцінювання, моніторинг, прогнозування й моделювання соціокультурних ситуацій, проблем, систем; пізнавати та застосовувати міжнародно апробовані передові практики організації та спеціалізації соціокультурної діяльності; визначати роль людських, кадрових ресурсів у

стратегіях модернізації та удосконалення систем управління соціокультурними активами.

Освітній компонент «Соціокультурна інфраструктура»:

1. Загальна компетентність – здатність застосовувати на практиці когнітивний потенціал змісту й архітектури соціокультурної сфери, також функціонального призначення видів і сфери професійної діяльності;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до розподілу й ресурсозабезпечення функціональних обов’язків у взаємодії зі стейкхолдерами у соціокультурній сфері зайнятості;

3. Програмні результати навчання: знати зміст і структуру понятійно-термінологічного апарату та застосовувати його при вирішенні фахових завдань менеджерами соціокультурної діяльності; розробляти плани і програми, проекти соціокультурного розвитку за видами економічної діяльності; вміння визначати тематику та формат полікультурного діалогу з професійними суб’єктами та соціальними категоріями спільнот; розбудовувати та забезпечувати підтримку професійних процедур і проектів соціокультурної діяльності.

Освітній компонент «Соціокультурна діяльність»

1. Загальна компетентність – здатність до розробки, організації видів управління проектами соціокультурної сфери зайнятості;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: соціальної відповідальної роботи у соціокультурній організації видів суспільної діяльності; розробки та імплементації сучасних форм до передових аналогів сервісної підтримки соціокультурного партнерства за призначенням;

3. Програмні результати навчання: здійснювати – пошук та впорядковування інформаційних даних згідно функціональних потреб користувачів, професійний менеджмент ресурсів забезпечення соціокультурної діяльності за видами і формами організації часу, функціоналу, процедур справочинства; вміти здійснювати конструктивний діалог з представниками професійних суб’єктів та різночинних категорій соціальних груп; володіти

засобами інформаційно-технологічного, соціального, кадрового, фінансово-економічного забезпечення соціокультурної діяльності.

Освітній компонент «Соціальна психологія»:

1. Загальні компетентності – здатність до реалізації когнітивного потенціалу знань зі змісту й структури науки соціальної психології, методик і методів соціально-психологічних досліджень, соціального оцінювання психологічних станів і процесів у соціальних системах різного рівня організації, соціальних групах, в тому числі сферах зайнятості; до партнерства та командної співпраці; виконання обов’язків як членів суспільства, реалізації правових гарантій соціального захисту та з врахуванням аксіологічної спадщини демократії та потреб у сталому розвитку, визнання верховенства права і свободи людини і громадянина в Україні; навички позитивних міжособистісних комунікацій.

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: продукування інноваційних ідей, новацій, методів психологічного впливу – прогнозування та моделювання процесу формування позитивного психоемоційного інтелекту у майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності; здійснення соціального моніторингу психологічного стану різних індивідуумів і груп, розробки програми активізації особистої і громадянської позиції у набутті знань щодо аспектів і способів формування емоційного інтелекту та його ролі у професійному самовдосконаленні;

3. Програмні результати навчання: застосування набутих знань зі спеціальної психології на практиці з врахуванням історичних аспектів академічних переконань; здійснення наукових досліджень соціально-психологічних процесів у професійних середовищах зайнятості; враховувати соціально-психологічні особливості груп і індивідуумів у особистісній взаємодії; визначати перешкоди до спілкування, їх причини та методи подолання; знати – психологічні специфіки масштабних груп та масових явищ; психологічні особливості малих соціальних груп і між групою взаємодії, формування емоційного інтелекту та його ролі у професійному

самовдосконаленні; соціально-психологічні чинники становлення, адаптації, розвитку індивідууму, проблеми його соціального позиціонування; специфіки функціонування менеджерів соціокультурної діяльності в ієрархії суспільної життєдіяльності; вміння та навички – доцільного та коректного застосування тезаурусу соціальної психології; практичного впровадження наукових знань у функціональну діяльність менеджерів; обґрунтовувати розробку програм дослідження з методичним органайзером соціально-психологічних наукових пошуків; застосовувати соціально-психологічний моніторинг за індивідуумами та групами спільнот; оперувати навичками встановлення соціально-психологічних діагнозів та оцінювати причини і наслідки їх впливу на процеси життєдіяльності та професійного виконання обов'язків менеджерів; застосовувати спеціальні технології впливу при підтримці і психологічної допомоги, запобігання й усунення конфліктів, позитивної поведінкової мотивації, взаємодії, профілактики та подолання соціального дисбалансу в колективі та деградації особистості; регулювати психологічне навантаження на менеджерів.

Освітній компонент «Основи наукових досліджень»

1. Загальні компетентності як здатність до: наукового дослідництва та оформлення наукових результатів (усно і письмово, прийнятими у державі мовами); наукового пошуку, аналізу та опрацювання інформаційних даних у визначеній предметній сфері наукових напрямів;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: встановлення, застосування, інтерпретації критичного аналізу джерельної бази в сфері менеджменту соціокультурної діяльності; розроблення технічних завдань, календарних планів, реалізації НДР і НДП, встановлювати наукові результати, здійснювати добір партнерів і визначати заходи оприлюднення;

3. Програмні результати навчання: виокремлювати та застосовувати професійний понятійно-термінологічний апарат менеджерами соціокультурної діяльності; здійснювати добір наукових доробків, інформації за призначенням етапів науково-дослідних і науково-технічних робіт; систематизувати

класифікаційні ознаки семантики цільових інноваційних рішень для задоволення соціокультурного попиту суспільства; визначати аргументовано формулювання професійних завдань управління соціокультурними проектами.

Освітній компонент «Соціокультурна анімація»:

1. Загальні компетентності як здатність – реалізувати на практиці знання, вміння і навички, компетенції соціокультурного анімування; до розробки, обґрунтування та управління соціокультурними проектами, програмами, анімаційними заходами;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: розробки соціокультурних стратегій розвитку просвітницької, виховної, рекреаційної, дозвілєвої, ревіталізаційної діяльності соціокультурної сфери засобами анімації; продукування креаційних ідей сценаріїв надання послуг соціокультурної анімації в сфері освіти, науки, медицини, туризму, гостинності;

3. Програмні результати навчання: здійснювати проекту діяльність за призначенням освіти, розвитку, професійної адаптації; встановлювати соціокультурний потенціал систем професійної і соціальної зайнятості, стратегій політики – освітньої, академічної та демократичного розвитку суспільства; визначати, систематизувати та впроваджувати передові практики анімаційної організації культурного життя; добирати, продукувати і реалізувати креаційні ідеї соціокультурних анімацій.

Освітній компонент «Соціокультурне проектування»:

1. Загальна компетентність як здатність до прикладного застосовування знань у вирішенні професійних завдань соціального проектування на практиці; розроблення, обґрунтування та реалізація соціокультурних проектів за цільовим призначенням прикладного застосування;

2. Фахові компетентності спеціальності – здатність до розробки систем оцінювання, моніторингу ефективності соціокультурних програм і проектів; прогнозування й моделювання впливу проектної діяльності на модернізацію соціокультурних систем, а також вміння та навички використання

інструментальних засобів забезпечення ефективності соціокультурних проєктів та управління ними.

3. Програмні результати навчання: планувати витрати часу та розподіл у графіках роботи; систематизувати та продукувати інноваційні методи розробки заходів для забезпечення управлінських соціокультурних універсальій формування особистості; реалізувати проєктну діяльність в соціокультурній сфері; досліджувати, ранжувати та імплементувати передові практики соціокультурної організації життєдіяльності особи; розробляти проєкти публічного управління та адміністрування.

Освітній компонент «Педагогіка дозвілля»:

1. Загальна компетентність – здатність до управління унормуванням власних часових витрат, їх перерозподілу між професійною соціокультурною, дозвіллевою та побутовою діяльністю; здатність добору і аналізу педагогічних умов і технологій для забезпечення дозвілля;

2. Фахові компетентності спеціальності – здатність дотримання професійно-етичних нормативів в організації та вирішенні завдань з управління соціокультурною дозвіллевою діяльністю в сферах зайнятості – освіти, науки й інноватики, рекреації, туризму, спорту; застосовувати педагогічні інформаційно-комунікаційні засоби, платформи, мережі для організації дозвілля;

3. Програмні результати навчання: здійснювати проєктувальну роботу; виявляти, генерувати і впроваджувати креативні ідеї в професійну діяльність; розробляти та впроваджувати плани, проєкти, стратегії організації дозвілля; продукувати ідеї новації, реалізувати їх в організаційно-педагогічних умовах дозвіллевої діяльності; брати участь в національних і міжнародних проєктах ревіталізації.

Освітній компонент «Іміджологія»:

1. Загальні компетентності як здатність до: організації власного тайм-менеджменту та ділового етикету; продукування інноваційних ідей креаційного характеру; корпоративної роботи та культури; ініціативного підприємництва;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: соціальної та екологічної відповідальності та аксіологічного футуризму; організації праці у партнерстві зі працедавцями у соціокультурній сфері зайнятості; створювати соціокультурні послуги, а також вміння застосовувати функціонал професійних засобів з метою розроблення адміністративного управління соціокультурними програмами;

3. Програмні результати навчання: планувати та реалізувати проєктну діяльність.

Освітній компонент «Менеджмент у галузі культури»:

1. Загальна компетентність – вміння встановлювати, діагностувати та розв’язувати проблеми в системі менеджменту культурмистецької галузі;

2. Фахові компетентності спеціальності – здатність виокремлювати, застосовувати, опрацьовувати, системно аналізувати інформаційні джерела щодо менеджменту соціокультурної сфери; визначати основні процеси системи менеджменту соціокультурними формами організації в галузі культури, а також вміння та навички застосування відповідних засобів менеджменту щодо планування та керування проєктами в соціокультурній сфері зайнятості;

3. Програмні результати навчання: реалізувати на практиці прикладну соціокультурну діяльність відповідно до законодавчих вимог; здійснювати оцінку особливостей застосування принципів управління в соціокультурній сфері; встановлювати соціокультурний потенціал складових ієрархії галузі культури і мистецтва; виявляти, генерувати і застосовувати креаційні підходи та інноваційні методи управління в професійній діяльності менеджерів; обґрунтовувати та розробляти системи управління якістю, основні процеси системи менеджменту соціокультурними формами організації в галузі культури при наданні соціокультурних послуг і сервісів.

Освітній компонент «Професійна етика»:

1. Загальні компетентності як здатність до: професійної діяльності в умовах забезпечення корпоративної та соціальної етики; соціальної

відповідальності за професійну соціокультурну діяльність і управління нею з дотриманням усталених морально-етичних норм професіоналізації;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: аналізу структурно-організаційних проблем управління соціокультурними системами та розробки шляхів їх вирішення; дотримуватися норм професійної етики в процесі вирішення соціально-економічних культурних, безпекових, інституційних проблем;

3. Програмні результати навчання: визначати та обґрунтовувати професійні завдання забезпечення професійної етики; розробляти основні заходи втілення управлінських рішень, процедур дотримання професійної етики; вміння та навички встановлювати діалог з суб'єктами конструктивних комунікацій управління соціокультурною діяльністю; виявляти автономність професійної позиції менеджера у дискусіях проблемно-тематичного характеру.

Освітній компонент «Маркетинг у соціокультурній сфері»:

1. Загальна компетентність як здатність аналізувати маркетингові процеси у соціокультурній сфері;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: планування, менеджменту та нагляду за виконавською дисципліною вирішення фахових завдань організації маркетингу у соціокультурній сфері; маркетингового аналізу та запровадження маркетингових стратегій надання соціокультурних послуг та сервісів;

3. Програмні результати навчання: визначати та ідентифікувати інноваційні способи та методи маркетингових досліджень попиту на соціокультурні послуги і сервіси; здійснювати проєктну діяльність маркетингових процесів задоволення попиту соціокультурних потреб споживачів; діагностувати, генерувати і впроваджувати креативні ідеї та новації удосконалення якості систем маркетингу соціокультурної сфери.

Освітній компонент «Соціальні комунікації»:

1. Загальні компетентності – здатність до організації соціального комунікування письмово і усно, законодавчо визначеними мовами в державі

Україна; здійснювати соціальні комунікації соціально-побутового та професійного характеру з дотриманням норм суспільної і ділової етики;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: системного аналізу соціальних, економічних, екологічних систем їх стану та розвитку під впливом соціально-економічних, безпекових, функціональних, інституційних, суспільно-політичних чинників; встановлювати пріоритетні напрями і програми розбудови соціальних мереж міжнародних, національних, локальних, інституційних для управління соціокультурною діяльністю;

3. Програмні результати навчання: вміти налагоджувати конструктивний діалог партнерства з представниками професійних середовищ зайнятості та соціальних груп; розробляти та ефективно забезпечувати управлінські та соціальні технології організації комунікацій; розбудовувати професійні мережі соціальних комунікацій для забезпечення підготовки, професійного розвитку та зайнятості впродовж життя; володіти інформаційно-технологічними, фінансово-економічними засобами забезпечення соціальних комунікацій.

Освітній компонент «Менеджмент креативних індустрій»:

1. Загальні компетентності – навички та вміння визначати, формулювати та розробляти шляхи управління вирішенням проблем в галузі менеджменту креативних індустрій;

2. Фахові компетентності спеціальності як вміння – добирати та застосовувати методичний органайзер та ІКТ- засоби забезпечення менеджменту креативних індустрій на оцінювання їх ефективності у задоволенні соціокультурних потреб споживачів; використовувати сучасні методи обробки інформації для організації та управління соціокультурними процесами;

3. Програмні результати навчання: визначати завдання досягнення мети – якості систем управління креативною діяльністю в соціокультурній сфері; розбудовувати архітектуру мереж організації креативних індустрій з інноваційними технологіями та стратегіями розвитку.

Освітній компонент «Технологічні основи соціокультурної діяльності»:

1. Загальні компетентності – навички та уміння забезпечення інформаційно-технологічного сервісу застосування ІКТ в управлінні соціокультурною діяльністю, системами, проєктами, стратегіями управління розвитком;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: обґрунтування, розроблення, панування і проєктування соціокультурної діяльності у пріоритетних напрямках забезпечення попиту на соціокультурні послуги; застосування менеджерами соціокультурних універсалій управління;

3. Програмні результати навчання: виокремлювати, систематизувати за класифікаційними ознаками інноваційні продукти, послуги, технології, методи управління соціокультурною діяльністю; розробляти і впроваджувати креаційні заходи, сценарії організації соціокультурної діяльності; застосовувати на практиці фінансово-економічного забезпечення інструменти і засоби ресурсозабезпечення та ресурсорозподілу в галузі менеджменту соціокультурної діяльності.

Освітній компонент «Економічні основи соціокультурної діяльності»:

1. Загальна компетентність – здатність демонструвати ініціативність та підприємливість у соціокультурній сфері;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність до: системного аналізу цілісної єдності процесів і соціокультурних системах життєдіяльності та кожного процесу зокрема; відповідати нормам професійної етики при вирішенні соціальних, культур-мистецьких, економічних завдань управління соціокультурною діяльністю;

3. Програмні результати навчання: здійснювати на практиці техніко-економічне обґрунтування соціокультурної діяльності згідно законодавчих вимог; визначати соціокультурний потенціал різних стейкхолдерів для організації культурного життя за видами суспільної діяльності; оцінювати сучасну соціокультурну ситуацію; володіти інструментами фінансово-економічного забезпечення соціокультурної діяльності; визначати культур-мистецький потенціал різних професійних середовищ зайнятості; застосовувати

методики та методи оцінювання економічного забезпечення управління соціокультурною діяльністю установи, галузі, проєкту, стратегій; опановувати інформаційно-технологічні, фінансово-економічні, МТЗ та застосовувати на практиці.

Освітній компонент «Зв'язки з громадськістю в соціальній сфері»:

1. Загальна компетентність – здатність до моделювання позитивної поведінкової мотивації індивідууму, соціальних груп, спільнот, громад для ефективної взаємодії з громадськістю з метою забезпечення якості та безпеки життя соціальних систем;

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність: забезпечувати ефективні соціальні комунікації та вирішувати конфліктні ситуації у професійній соціокультурній діяльності менеджерів; організовувати соціокультурну діяльність з представниками стейкхолдерів та забезпечувати якість управління в соціальній сфері;

3. Програмні результати навчання: оцінювати специфіку застосування принципів управління менеджменту соціокультурної сфери; оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень, розробляти прогнози їх впливу на стан і розвиток соціокультурної сфери; формувати професійні мережі, локації та лобіювати інтереси проєкта/сектора (галузі); володіти інструментами фінансово-економічного забезпечення соціокультурної діяльності.

Освітній компонент «Молодіжна політика ЄС»:

1. Загальна компетентність як здатність – брати участь у діяльності органів молодіжного/студентського та місцевого самоврядування для реалізації політики ЄС щодо активної участі молоді в управлінні суспільним розвитком; обґрунтовувати та розробляти пропозиції молодіжної політики в Україні та ЄС

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність: застосовувати механізми забезпечення ефективності молодіжної політики ЄС – поінформовування щодо рішень і дій органів влади, місцевого самоврядування через соціальні мережі, консультування та підтримка молодіжних ініціатив

створення рад, обговорень, молодіжне партнерство та представництво в органах управління;

3. Програмні результати навчання: забезпечувати консультативно-дорадчу діяльність щодо імплементації національного законодавства щодо молодіжної політики до міжнародних регулятивних актів; здатність до активного вияву громадянської позиції з критичним оцінюванням.

Освітній компонент «Правове забезпечення соціокультурної діяльності»

1. Загальні компетентності як здатність до: пошуку, оброблення й аналізу інформації щодо правового та технічного регулювання соціокультурної сфери; реалізації прав і обов'язків члена суспільства, усвідомлення цінностей громадянського демократичного суспільства та забезпечення сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;

2. Фахові компетентності спеціальності – вміння використовувати сучасні методи обробки інформації для організації та управління соціокультурними процесами;

3. Програмні результати навчання: здійснювати практичну діяльність відповідно до чинного законодавства; класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини; формулювати, аргументувати професійні завдання; оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень; знати як застосувати сучасні технології управління в соціокультурній сфері.

Освітній компонент «Соціокультурна феноменологія»:

1. Загальні компетентності як здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; генерувати нові ідеї (креативність), а також знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

2. Фахові компетентності спеціальності як здатність: критичного сприйняття взаємин полікультурності, соціально-економічних та еколого-безпечних явищ; до соціально відповідальних дій соціокультурної модернізації суспільної та професійної діяльності;

3. Програмні результати навчання: реалізувати когнітивний потенціал – усвідомлення пріоритетних концепцій і ролі феноменології у взаємодії з іншими соціально-філософськими та дослідницькими традиційними методиками; наукові знання багатоманітності соціокультурних універсаль-феноменів, які опановуються в рамках міждисциплінарного вивчення та спілкування, також організації соціокультурних інституцій технологічного сервісу, заходів в освіті, науці та релігії; розуміння історичного досвіду соціокультурних і суспільно-політичних чинників, які обумовлюють стратегії соціокультурного розвитку та впливу глобалізації на культурмистецьку ідентичність; сприйняття морально-етичних і суспільно-політичних трансформацій соціокультурних процесів і значення феноменології в просуванні соціокультурних практик; уміння та здатність використовувати методи феноменологічного дослідження до вивчення соціокультурних процесів, аналізування та інтерпретації; уміння критичного ставлення до життєвого досвіду поліманітних соціокультурних процесів і вивчення механізмів формування індивідуальної та колективної ідентичності; здатність ефективно та переконливо презентувати результати феноменологічних досліджень, як у письмовій, так і в усній формі; здатність брати участь у незалежних наукових і креаційних пошуках та ефективної співпраці у міждисциплінарних і міжкультурних дослідженнях; розвиток критичного, креаційного мислення та аналізу набутого досвіду щодо багатоманітності цивілізаційних практик соціокультурної організації суспільної діяльності.

Освітній компонент «Етнодемографічні процеси сучасної Європи»:

1. Загальні компетентності як здатність: пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; спілкуватися державною та іноземною мовою.

2. Фахові компетентності спеціальності – здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами;

3. Програмні результати навчання: збирати та впорядковувати інформацію; оцінювати специфіку застосування принципів управління в

соціокультурному менеджменті; вивчати, узагальнювати та адаптувати найкращий досвід соціокультурної розбудови; вміти встановлювати діалог з різними професійними суб'єктами та групами.

Встановлено відповідність освітніх компонентів (навчальних дисциплін) компетентностям та програмним результатам навчання для ОС «Магістр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» галузі знань 02 Культура і мистецтво. Удосконалено зміст і структуру програмних результатів навчання, інтегральної, загальних і спеціальних (фахових) компетентностей майбутніх магістрів з позитивним емоційним інтелектом з професійною компетентністю до соціокультурної діяльності за циклами і освітніми компонентами.

Відповідно до циклу загальної підготовки розроблено, зокрема –
освітній компонент «Філософія освіти»:

1. Загальні компетентності: навички і уміння виокремлювати, актуалізувати та розв'язувати проблемні ситуації; здатність виявлення, систематизації, аналізування інформаційних даних різної джерельності;

2. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності: здатність до аналізування, оцінювання і прогностики соціально-суспільно-політичних, екологобезпечних та культурних процесів при застосуванні фахових і спеціалізованих знань в галузі культури і мистецтва; здатність викладати суспільно-гуманітарні і фахові дисципліни

3. Програмні результати навчання як здатність до: здійснення системної аналітики пошуку критичної діагностики, оцінювання актуалізованих проблемних ситуацій з соціально-філософським обґрунтуванням в межах власного наукового пошуку; критичного мислення, аналізування й оцінювання філософських доробків, використання сучасних методик аналізу та інтерпретації наукових і методичних джерел; оцінки і прогностики соціально-економічних, суспільно-політичних та мистецьких процесів, застосування спеціалізованих навичок розв'язання складних задач філософії; розробки і забезпечення викладання навчальних дисциплін.

Освітній компонент «Освітня політика і лідерство»:

1. Інтегральна компетентність як здатність до вирішення складних завдань і проблемних ситуацій у фаховій діяльності або підготовці, що передбачає здійснення досліджень інноватики у невизначених умовах соціальної турбулентності;

2. Загальні компетентності як здатність до: державного мовлення (усного і письмового); критичного мислення і самооцінювання; пошуку, системного аналізу інформаційних даних джерельної бази за призначенням; командної взаємодії та автономної праці; системного та креативного мислення, аналізування та синтезу інформації; адаптації у середовищах зайнятості та ефективності діяльності у нестандартних неапробованих ситуаціях; професійно-орієнтованого комунікування у академічному середовищі; наукового пошуку з релевантними результатами; креативного продукування нових ідей та шляхів вирішення нестандартних ситуацій, а також навички й і уміння діагностувати, актуалізувати та розв'язувати проблеми різної складності та застосування ІКТ;

3. Програмні результати навчання: самоаналіз власної навчальної, наукової та фахової діяльності, розроблення ефективних стратегій самовдосконалення, самоосвіти та професійного розвитку шляхом самоменеджменту; упевнене оперування з визначеними в державі мовами письмового та усного комунікування, зокрема в ситуаціях фахового і ділового спілкування, також апробація результатів досліджень державними мовами; оцінювання та критичне аналізування суспільних, персональних та професійних проблеми, вироблення механізмів у стратегіях вирішення у складних і невизначених умовах з подальшим застосуванням інноваційних підходів та з прогнозуванням; використовувати сучасні методики, технології та методи ефективної фахової діяльності та формування якості наукового пошуку в галузі культури та мистецтва; сприйнятно та аргументовано доведено презентувати результати пошуку (письмово та усно), уміння апробувати їх; володіти корпоративною етикою у професійному середовищі, налагоджувати ефективну

взаємодію у професійних групах різночинного представлення; застосування принципів академічної етики та доброчесності.

Освітній компонент «Іноземна мова»:

1. Загальні компетентності – здатність: знаходити, аналізувати інформаційні дані різних джерел у галузях науки і знань, а також іншомовних; до абстрактного та критичного осмислення аналітичної бази досліджень, систематизації та інтерпретації параметрів оцінювання процесів і явищ у відповідній галузі наук і знань, уміння визначати причинно-наслідкову взаємодію; особисто та в колективі забезпечувати якість дослідження на академічному рівні зі застосуванням ІКТ; до наукових дискурсів і презентації власного наукового доробку державними і іноземними мовами; до критики і самокритики, креаційності; усвідомлення та дотримання норм академічної етики, мобільності та доброчесності, самовдосконалення, самоосвіти і самоменеджменту;

2. Програмні результати навчання: здійснювати добір та аналіз іншомовних доробків обраного згідно специфіки дослідження, проєктувати і прогнозувати, застосовувати набуті знання на практиці для вироблення оптимальних методик і методів аналізування джерельного базису дослідження; уміння реферувати, аналітично оцінювати та здійснювати фаховий переклад джерел на іноземних мовах; здійснювати компаративний аналіз класифікаційних напрямів загальних і спеціальних характеристик теоретичних і прикладних засад дослідження; застосовувати новітні методики, методи та ІКТ з метою забезпечення ефективності фахової роботи, науково-дослідницьких робіт відповідної галузі культури і мистецтва; аргументовано і сприйнятно тлумачити зміст конкретних питань дослідження іноземними мовами, декламувати і відстоювати власні судження та обґрунтовувати їх академічність; оцінювання і критичний аналіз персональних і фахових значущих проблем, розробка стратегій їх розв'язання.

Освітній компонент «Організація наукових досліджень»:

1. Загальні компетентності як здатність: до науково-дослідного пошуку, опрацювання та аналізування інформаційних джерел різних галузей наук і знань; продукування креаційних гіпотез; здійснення наукових розвідок на відповідному академічному рівні; до етичного ставлення й соціальної мотивації відповідальності та навички застосування ІКТ;

2. Програмні результати навчання: критичне опрацювання актуальних проблемних ситуацій пріоритетних науково-дослідних напрямів; визначати завдання науково-дослідних робіт, які необхідно вирішити, наукового і професійного призначення для прийняття ефективних рішень при виробленні інноваційних підходів до професійної діяльності; планування науково обґрунтованого дослідження з метою забезпечення розвитку сучасних наукових знань, верифікації гіпотез, аргументування висновків і заключень, презентація наукових результатів досліджень в різних форматах академічного спілкування; диференціація застосування ІКТ у професійній діяльності; здійснення наукових розвідок, формування наукових текстів із аргументовано доведеними результатами, соціальна відповідальність за результати праці; застосування методологічного інструментарію когнітивного потенціалу галузі знань.

До циклу професійної підготовки майбутніх магістрів віднесено:

Освітній компонент «Управління соціокультурними програмами та проєктами»:

1. Загальні компетентності як здатність до: генерування сучасних і креаційних ідей та гіпотез; прийняття організаційно-управлінських рішень; комунікування зі стейкхолдерами і різночинними категоріями відповідного рівня, різних галузей наук і знань, за видами економічної діяльності; співпраці в міжнародній проєктній діяльності; оцінювання якості в системі формування управління проєктною діяльністю; навчання, опанування потенціалом сучасних наукових знань; соціальної відповідальності та свідомого ставлення до професійних обов'язків, також уміння – міжособистісних комунікацій, встановлювати походження, причини та складність проблемних ситуацій та шанобливого ставлення до різноманітності, полікультурності;

2. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності як здатність: планувати, обґрунтовувати та обговорювати результати наукових досліджень; до розв'язання проблем соціокультурного характеру в умовах соціальної турбулентності та надавати науково-обґрунтовані рекомендації за професійним призначенням; до організації та реалізації науково-дослідних робіт, навчально-науково-виробничих завдань, соціокультурних проєктів; до експертизи, консалтингу та дорадництва у соціокультурних проєктах і програмах; до фахової діяльності, оцінювання релевантності та перешкод досягнення результатів, продуктивності соціокультурного проєкту; до прогностики та проєктування у галузі культури і мистецтва, моделювання стану і розвитку соціокультурних процесів і явищ, встановлення спрямованості перспектив їх розвитку; до розробки та оперативного провадження соціокультурних проєктів;

3. Програмні результати навчання: пошук, аналіз та оцінка інформаційних джерел і масивів даних для розв'язання професійних і персональних завдань; вміння добирати та інтерпретувати доведення власних результатів дослідження, обґрунтовування авторського бачення ефективності соціокультурних практик, презентації і аргументації власної позиції у представленні досліджень, рекомендації їх інноваційних шляхів удосконалення прийнятих рішень; застосування міждисциплінарного підходу для розв'язання проблем у соціокультурній діяльності за призначенням; аналіз та оцінка ризиків, розробляти організаційно-управлінські рішення за напрямками соціокультурної діяльності; презентація та опрацювання результатів досліджень, розроблення стратегій і проєктів соціокультурної діяльності іноземною мовами; здійснювати діагностичне, стратегічне, оперативне управління в соціокультурних установах; забезпечувати конструктивність діалогу між представниками сторін задля досягнення спільної мети (місії) при вирішенні встановлених завдань; навички менеджерського проєктування управління, вирішення проблемних ситуацій у професійній діяльності та соціальна відповідальність за прийняття управлінських рішень у невизначених умовах; аналіз та оцінка небезпек і

ризиків, прийняття ефективних рішень у питаннях оптимізації соціокультурної діяльності.

Освітній компонент «Сучасні технології соціокультурного проектування»:

1. Загальні компетентності як здатність до: наукових досліджень відповідного академічного рівня організації; продукування креативних ідей; прийняття науково обґрунтованих стратегій управління; комунікування з представниками інших професійних груп функціонального призначення за видами економічної діяльності; оцінювання якості технологічних процесів соціокультурного проектування; самоосвіти та саморозвитку, а також уміння та навички міжособистісної комунікації; навички діагностики ідентифікації запобігання та усунення проблемних ситуацій та шанобливого ставлення до соціокультурної багатоманітності; соціальна відповідальність;

2. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності як здатність: теоретично планувати, обґрунтовувати та дискутувати при обговоренні результатів дослідження; до організації та реалізації науково-дослідних робіт, науково-виробничих процесів у соціокультурних проєктах; до прогностики та проектування діяльності у сфері культури та мистецтва, моделювання стану та розвитку соціально-культурних процесів; до розробки соціокультурних планів і програм, їх сервіс і впровадження за призначенням проєктної діяльності; до організаційно-управлінської діяльності у співпраці зі стейкхолдерами згідно процедур реалізації спільних соціокультурних проєктів і стратегій; застосовувати міждисциплінарність підходів для розв'язання складних завдань соціокультурної організації проєктів; застосовувати міжнародні практики соціокультурного досвіду; пошуку цільової інформації, аналізування різної джерельної бази практичної значимості, використання новітніх методів та спеціалізованого програмного забезпечення.

3. Програмні результати навчання як здатність — застосовувати міждисциплінарність підходів для розв'язання складних завдань соціокультурної організації проєктів; застосовувати міжнародні практики

соціокультурного досвіду, а також навички пошуку цільової інформації, аналізування різної джерельної бази практичної значимості, використання новітніх методів та спеціалізованого програмного забезпечення.

Освітній компонент «Методика викладання фахових дисциплін»:

1. Загальні компетентності як здатність до: спілкування з представниками стейкхолдерів різночинних категорій груп експертів відповідних галузей наук і знань; організації науково-дослідних робіт згідно вимог правового і технічного регулювання та академічного рівня відповідності наукових результатів; комунікування з представниками галузей науки і знань згідно видів економічної діяльності; здійснювати оцінювання за параметрами визначеної метрики вимірювань і забезпечувати якість моніторингу та експертно-аналітичної діяльності; опанування сучасних наукових знань та здобуття кваліфікацій з відповідним переліком компетентностей, а також навички міжособистісного комунікування.

2. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності як здатність до: розроблення, обґрунтування та апробації наукових продуктів і продукції їх презентації та оприлюднення на науково-метричних платформах; здійснювати науково-дослідні роботи, науково-виробничі програми та соціокультурні плани; лідерства у соціокультурній діяльності в галузі культури та мистецтва;

3. Програмні результати навчання: оперування – потенціалом знань щодо архітектури змісту галузевих стандартів вищої освіти України та навчальних планів з спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»; вимогами до організації освітнього процесу за видами матеріально-технічного, навчально-методичного, інформаційного та економічного сервісу надання освітніх послуг та кадрового менеджменту та підтримки правового й соціального захисту; організаційно процесно-логістичними умовами забезпечення навчально-науково-пізнавальної діяльності; володіти та застосовувати на практиці педагогічної діяльності вміння впроваджувати сучасні інформаційно-технологічні засоби навчання; розробляти плани і програми організації форм навчання професійно-орієнтованих фахових і

спеціальних дисциплін; опановувати і впроваджувати передові освітні технології, методики навчання і досліджень; організувати самостійну роботу здобувачів освіти; здійснювати нагляд, моніторинг якості здобуття знань і опанування фахових компетентностей; розробка і впровадження міжнародного позитивного практично-корисного досвіду організації ефективних соціокультурних форм співпраці; збір інформаційно-аналітичних даних за цільовим призначенням, обробка, аналізування з використанням ІКТ та програмних сервісів; збір, аналізування та оцінювання інформаційних масивів даних за цільовим призначенням, розв'язання фахових задач та персональної мотивації; використовувати на практиці фаховий понятійно-категоріальний апарат, вміння презентації результатів фахової діяльності; вміння та навички компіляції, інтерпретації та систематизації та представлення наукових результатів та їх апробації вивчення соціокультурних практик, аргументувати власні умовиводи та заключення з врахуванням пропозицій інновацій щодо результатів досліджень; здійснювати власну наукову та професійну діяльність з дотриманням вимог правового та технічного регулювання; застосовувати міждисциплінарний підхід для розв'язання складних проблемних ситуацій в соціокультурній діяльності.

Освітній компонент «Інноваційне підприємництво і стартаппроекти в соціокультурній сфері»:

1. Інтегральна компетентність як здатність вирішувати проблемні питання за функціональним призначенням менеджменту соціокультурної діяльності під час навчання, що передбачає здійснення наукових досліджень з врахуванням інноваційних підходів і принципів, також із застосуванням інноваційних методів і прийомів;

2. Загальні компетентності як здатність: генерувати прогресивні ідеї та гіпотези; обґрунтовувати організаційно-управлінські рішення; до оцінювання та гарантування якості професійних завдань, а також уміння прогнозувати, запобігати і усувати професійні проблеми;

3. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності як здатність до: розроблення продуктивних систем маркетингу соціокультурних продуктів та послуг (просування проєктів, програм, акцій, івентів тощо); надання соціокультурних сервісів підтримки; розробки соціокультурних планів, програм і проєктів та забезпечення їх операційної реалізації;

4. Програмні результати навчання як здатність: застосовувати на практиці фаховий тезаурус, уміння презентувати підсумки професійної діяльності; здійснювати системний аналіз ризиків і небезпек прийняття ефективні рішень у сфері соціокультурної діяльності; здійснювати добір необхідних для опрацювання аналітики та результатів із використанням інноваційних методів та технологій програмного сервісу; уміння – здійснювати добір та інтегрувати доведення власної дослідницької позиції, представляти та опонувати результати соціокультурних практик, аргументувати і відстоювати власну думку щодо результатів досліджень та рекомендацій; визначати стратегічні напрями реалізації підприємницької діяльності інституцій соціокультурної сфери; провадити системне оцінювання соціально-культурних проєктів, планів та програм, ключових соціально-культурних технологій та систем рекреаційно-дозвілєвої, ігрової діяльності, інформаційних, просвітницьких, а також комунікаційних, ревілітазаційних, консалтингово-дорадчих; розробляти та обґрунтувати стартаппроєкти і стратегії перспективного поступу соціокультурних систем; використовувати на практиці набуті знання, вміння та навички за призначенням завдань і стратегій інноваційного підприємництва в установах соціокультурної сфери; уміння та навички набуття та розвитку потенціалу знань у аспектах: змісту та процедур інноваційного підприємництва та функціональної спрямованості соціокультурної сфери; методичного забезпечення та генерування інноваційних ідей та гіпотез; причинно-наслідкових засад ефективності стартаппроєкту зі реалізації інноваційних пропозицій новацій і маркетингу; добору механізмів створення інноваційних продуктів, послуг, сервісів; побудови та змістового оформлення інноваційних бізнес-моделей стартаппроєктів; архітектури змісту складових розділів бізнес-

планів та прийомів їх комерціалізації як інноваційних продуктів; формування стратегій поширення на ринках нових товарів, послуг, сервісів підтримки підприємництва засобами маркетингу.

Освітній компонент «Інноваційний соціокультурний менеджмент»:

1. Загальні компетентності як здатність до: продукування креативних новацій; визначати та обґрунтовувати раціонально доцільні та управлінські рішення; системного аналізу якості складових стратегії інноваційної політики у соціокультурній сфері та управління нею, а також уміння аналітики, діагностики, прогностики, моделювання стану та розвитку соціокультурних систем та систем управління;

2. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності як здатність до: організації наукових проєктів (вітчизняних і міжнародних) згідно вимог правового та технічного регулювання, семантики галузевого та інституційного спрямування; обґрунтовувати розробку та проєктувати системи менеджменту соціокультурних проєктів, стратегій розвитку соціокультурної діяльності;

3. Програмні результати навчання як уміння – практично застосовувати фаховий тезаурус і вокабуляр у професійній діяльності щодо управлінської інноватики в галузі культури і мистецтва; здійснювати добір власної аргументації дослідницьких результатів вивчення практично-корисного досвіду з інноватикою управління соціокультурної діяльності та презентувати пропозиції управлінських новацій; здійснювати аналіз та оцінку ризиків і небезпек невідповідностей у аспектах управління якістю інноваційного розвитку соціокультурних форм організації; забезпечувати обґрунтованість добору інформаційних масивів даних щодо програмного забезпечення інноваційних перспектив соціокультурного менеджменту в галузі знань культури та мистецтва зі застосуванням інформаційно-технологічного забезпечення методів, технологій і способів інноватики управління, а також володіти навичками управління системною діяльністю в соціокультурних проєктах управління суспільним розвитком і мати соціальну відповідальність в умовах соціальної турбулентності воєнного стану та в мирний час;

застосовувати когнітивний потенціал щодо: змісту і специфіки інноваційного соціокультурного менеджменту; систематизації і класифікації структури інноваційних процесів управління соціокультурною діяльністю; етапів розвитку інноваційного управління та їх характеристик; планування, організації, мотивації та нагляду за інноваційною діяльністю управління підприємством соціокультурної сфери; аналізувати інноваційний потенціал управління соціокультурною діяльністю; розробляти програми та плани інноваційного розвитку підприємств соціокультурної організації; добирати методичний органайзер управління згідно функціонального призначення та рівнів управління, а також практично застосовувати знання та навички згідно управлінських задач у стратегіях інноваційного інституту розвитку соціокультурної сфери.

Освітній компонент «Практики міжкультурного діалогу»:

1. Загальні компетентності як здатність – здійснювати дослідження у напрямках соціокультурної сфери багатоманітності полікультурного діалогу міжкультурної співпраці; комунікувати у проєктах професійного партнерства на національному, регіональному та транскордонному рівнях організації соціокультурної діяльності;

2. Спеціальні (фахові, предметні) компетентності як здатність до: планування, розроблення та апробації результатів пріоритетних напрямів дослідження; прогнозування напрямів моделювання проєктної діяльності у сфері культури, моделювання інноваційних соціально-культурних процесів, виявлення тенденцій їх розвитку.

3. Програмні результати навчання як здатність: застосовувати синергетичний, міждисциплінарний, системний підходи для розв'язання професійних задач і проблем соціокультурного розвитку в політиці соціальної згуртованості та консолідації та в освітній політиці; розуміти і застосовувати передові міжнародні практики соціокультурних проєктів комунікацій; збирати інформаційні дані функціонального призначення, обробляти і аналізувати їх практичні результати із застосуванням сучасних методів та спеціалізованого

програмного забезпечення, а також опановувати знання – професійної термінології щодо базових принципів міжкультурних комунікацій соціокультурної взаємодії; заходи ефективних прийомів ЄС щодо організації порозуміння і міжкультурної взаємодії; міжкультурного діалогу в комунікації соціальної згуртованості; щодо ролі трансверсальних компетенцій як метакогнітивних навичок ХХІ століття для підтримки соціально-економічного, екологічного та сталості розвитку територій та суспільних перспектив. Практичні вміння – володіння тезаурусом професійно-орієнтованих і фахових дисципліни; аналіз стану та перспектив міжкультурного партнерства і в співпраці в регіонах України; застосовувати на практиці знання та навички з міжкультурного діалогу; попереджати, вирішувати та запобігати міжкультурним конфліктним ситуаціям.

3.2 Зміст та структура педагогічного експерименту

Процес професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом експериментально досліджено у ході педагогічного експерименту, згідного якого передбачало перевірку ефективності моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за скрінінговим, констатувальним та формувальним етапами.

Експериментальною площадкою дослідження обрано: Національну академію керівних кадрів культури і мистецтв, Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника та Український державний університет імені Михайла Драгоманова.

У педагогічному експерименті було задіяно 247 осіб, з них 122 реципієнта віднесено до експериментальної групи (далі – ЕГ) та 125 осіб до контрольної групи (далі – КГ) серед числа здобувачів освіти спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Методика експерименту базувалася на комплексному застосуванні психолого-педагогічних методів, прийомів та засобів, що включали проведення вимірювання, аналіз даних, математично-статистичну обробку результатів, їх перевірку та підтвердження статистичної значущості.

У ході скрінінгового етапу дослідження здійснено визначення вихідного рівня сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом здійснено за скрінінговими анкетами для ОС «Бакалавр» (таблиця 3.1) та ОС «Магістр» (таблиця 3.2), які розроблено за вимогами відповідних стандартів вищої освіти спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Таблиця 3.1

Скрінінгова анкета оцінювання сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів першого (бакалаврського) рівня

№ п/п	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, СК – спеціальні)	Рівні		
		Початковий (D,E)	Достатній (B)	Високий (A)
1	2	3	4	5
1.	ІК – здатність розв’язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у соціокультурній сфері, у сфері освіти та науки, креативної економіки і культуротворчих практик, що передбачає застосування теорій та методів менеджменту культури і характеризується комплексністю та невизначеністю умов			
2.	ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях			
3.	ЗК2. Здатність планувати та управляти часом			
4.	ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності			
5.	ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово			
6.	ЗК5. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій			
7.	ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел			
8.	ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)			
9.	ЗК8. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми			

Продовження таблиці 3.1

№ п/п	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, СК – спеціальні)	Рівні		
		Початковий (D,E)	Достатній (B)	Високий (A)
1	2	3	4	5
10.	ЗК9. Здатність працювати в команді			
11.	ЗК10. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети			
12.	ЗК11. Здатність працювати в міжнародному контексті			
13.	ЗК12. Здатність розробляти та управляти проектами			
14.	ЗК13. Здатність виявляти ініціативу та підприємливість			
15.	ЗК14. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт			
16.	ЗК15. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо			
17.	ЗК16. Здатність спілкуватися іноземною мовою			
18.	ЗК17. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні			
19.	ЗК18. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя			
20.	СК19. Здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами			
21.	СК20. Здатність аналізувати економічні, екологічні, правові, політичні, соціологічні, технологічні аспекти формування ринку культури			
22.	СК21. Здатність визначати стратегічні пріоритети та аналізувати особливості місцевих, регіональних, національних та глобальних стратегій соціокультурного розвитку			
23.	СК22. Вміння використовувати адекватний професійний інструментарій для розробки та оперативного управління соціокультурними проектами			
24.	СК23. Здатність аналізувати і структурувати організаційну, управлінську проблеми та знаходити конструктивні рішення			
25.	СК24. Здатність планувати, управляти та контролювати виконання поставлених завдань та прийнятих рішень			
26.	СК25. Здійснювати розподіл повноважень і відповідальності на основі їх делегування			
27.	СК26. Здатність діяти соціально відповідально			
28.	СК27. Здатність дотримуватися норм професійної етики в процесі вирішення соціальних, культурних, економічних питань			
29.	СК28. Здатність здійснювати ефективні комунікації та розв'язувати конфліктні ситуації у професійній діяльності			

Продовження таблиці 3.1

№ п/п	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, СК – спеціальні)	Рівні		
		Початковий (D,E)	Достатній (B)	Високий (A)
1	2	3	4	5
30.	СК29. Здатність виявляти, використовувати, інтерпретувати, критично аналізувати джерела інформації в області менеджменту соціокультурної сфери			
31.	СК30. Здатність розробляти та впроваджувати сучасні форми забезпечення соціокультурного партнерства			
32.	СК31. Здатність розробляти соціокультурні проекти та забезпечувати їх операційну реалізацію			
33.	СК32. Здатність організовувати роботу з різними стейкхолдерами соціокультурної діяльності			
34.	СК33. Вміння використовувати сучасні методи обробки інформації для організації та управління соціокультурними процесами			
35.	СК34. Здатність створювати соціокультурні послуги			

Таблиця 3.2

Скрінінгова анкета оцінювання сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів другого (магістерського) рівня

№ п/п	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, СК – спеціальні)	Рівні		
		Початковий (D,E)	Достатній (B)	Високий (A)
1	2	3	4	5
1.	ІК – здатність розв'язувати складні задачі і проблеми в сфері менеджменту соціокультурної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог			
2.	ЗК1.Здатність спілкуватися іноземною мовою			
3.	ЗК2.Здатність проведення досліджень на відповідному рівні			
4.	ЗК3.Здатність генерувати нові ідеї (креативність)			
5.	ЗК4.Здатність приймати обґрунтовані рішення			

Продовження таблиці 3.2

№ п/п	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, СК – спеціальні)	Рівні		
		Початковий (D,E)	Достатній (B)	Високий (A)
1	2	3	4	5
6.	ЗК5.Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності)			
7.	ЗК6.Здатність працювати в міжнародному контексті			
8.	ЗК7.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт			
9.	СК1. Здатність визначати напрями досліджень для розвитку соціокультурної діяльності			
10.	СК2.Здатність до практичної адаптації науково-обґрунтованих соціокультурних практик в їх глобальному, регіональному і локальному вимірах			
11.	СК3.Здатність до планування, обґрунтування та обговорення результатів проведеного дослідження			
12.	СК4.Здатність вирішувати соціокультурні проблеми за невизначених умов і вимог та надавати науково-обґрунтовані, професійні рекомендації та висновки			
13.	СК5.Здатність організовувати та реалізовувати науково-дослідні, науково-виробничі, соціокультурні проекти			
14.	СК6. Здатність швидко адаптуватися до викликів часу, до специфічних умов і напрямів професійної діяльності			
15.	СК7.Здатність здійснювати експертизу та надавати консультаційну допомогу у розробленні соціокультурних проектів і програм			
16.	СК8.Здатність застосовувати креативні технології на практиці			
Додатково до освітньо-професійної програми				
17.	СК9.Здатність працювати з високим ступенем автономії, оцінювати потенційні результати, обмеження та ризики, брати відповідальність за планування і реалізацію соціокультурного проекту			
18.	СК10.Здатність до прогностичної та проектної діяльності у сфері культури, моделювання інноваційних соціально-культурних процесів і явищ, виявлення тенденцій їх розвитку			
19.	СК11.Здатність розробляти ефективні системи маркетингу соціокультурних продуктів та послуг (просування проектів, програм, акцій, івентів тощо)			
20.	СК.12.Здатність бути лідером у соціокультурній сфері			
Додатково до освітньо-наукової програми				
21.	СК13.Здатність логічно обґрунтовувати, планувати і виконувати наукові і прикладні дослідження, презентувати їх і доводити власну наукову позицію			
22.	СК14. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід при вивченні і презентації досліджуваних соціокультурних явищ і феноменів.			
23.	СК15.Здатність відшукувати, аналізувати і оцінювати нові наукові дані, використовувати сучасні освітні, дослідницькі та прикладні технології у сфері менеджменту соціокультурної діяльності			

Отримані показники засвідчили, що у КГ та ЕГ результати сформованості рівнів професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом були аліквотними, зокрема у переважної більшості початковий і достатній рівні мали перевагу.

Обґрунтовано і розроблено критеріальні апарати метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за критеріями: мотиваційний, соціокультурний, технологічний та менеджерський за рівнями – початковий, достатній та високий для ОС «Бакалавр» (Додаток А) та ОС «Магістр» (Додаток Б) спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Критеріальний апарат для ОС «Бакалавр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» з метою встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у критеріях:

1. *Мотиваційний* як вмотивованість здобувачів освіти:

– *початкового рівня* – до розбудови потенціалу цінностей (моральних, культурологічних, освітньо-наукових), формування цілісної системи природничо-гуманітарних знань і необхідності сталого розвитку суспільства і інформаційно-технологічного супроводу підтримки у професійній та соціокультурній роботі з прагненнями дотримуватись вимог національної безпеки; незначні прагнення до – соціальної і екологічної відповідальності, соціального партнерства, захисту правових гарантій членів суспільства; наукового пізнання в галузі філософії; розбудови академічних цінностей культури, мистецтва, освіти та науки, реалізації на практиці в галузі знань культури і мистецтва; впровадження практик соціокультурних технологій; встановлення механізмів розв’язання соціально-психологічних проблем персонального і фахового спрямування; оцінювання психологічних ситуацій та

станів як особистості, так і колективу; незацікавленість у розбудові громадянського демократичного суспільства на засадах сталості;

– *достатнього рівня* – як професійно-орієнтована до критичного аналізу, культур-взаємин у процесах соціально-економічної, еколого-безпечної та інституційної розбудови України; практичного використання тезаурусу і вокабуляру менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у соціокультурній діяльності; застосовування інформаційних масивів даних за призначенням та з врахуванням історичної ретроспективи становлення та розвитку української державності; успадкування та передачі постулатів фахової етики при вирішенні професійних завдань; експертної аналітики стратегій соціокультурної діяльності в сфері освіти, науки й інноватики, зайнятості та самозайнятості у соціокультурній галузі; розроблення планів, керівництва і контролю інституційного психологічного клімату для розв'язання фахових завдань; забезпечення сприятливих психологічних взаємин; генерування ідей новаторства, застосування психологічних методів; прогностики і моделювання засобами формування позитивного психоемоційного інтелекту у майбутніх фахівців; застосування систем соціально-психологічного моніторингу

– *високого рівня* – прогнозування і моделювання історичних періодів у соціокультурних реаліях; імплементації пріоритетних практик соціокультурної організації форм суспільного розвитку; визначення соціокультурного потенціалу партнерства зі стейкхолдерами; наукового дослідження та імплементації кращих практик організації соціокультурної інфраструктури; практики використання ІКТ у кадровому менеджменті; мобільність та автономність самоосвіти та саморозвитку; діагностики та метрики зі системним аналізом соціокультурних систем, застосування соціально-психологічного аналізу, моніторингу, управлінських технологій в соціокультурній сфері; тайм-, кадрового, стратегічного менеджменту у фаховій сфері; регулювання психологічного навантаження; впровадження психолого-управлінських технологій; соціально-психологічного моделювання та прогнозування соціальних явищ, підтримки і забезпечення ефективності соціально-

психологічної допомоги у подоланні викликів соціальної турбулентності;

2. Соціокультурний як здатність до:

– *початкового рівня* – державного та іноземного комунікування (усно і письмово); застосування знань української культури у професійній діяльності; усвідомлення –необхідності соціально-відповідальної позиції до прав і свобод громадян, захисту персональних даних, академічної культури, етики і доброчесності; здійснення наукового пошуку, практичні навички ІКТ в академічних розвідках; сприйняття і забезпечення здорового способу життя, ідентифікації проблем здоров'язбереження, безпеки життєдіяльності, екології людини у формах організації соціокультурної діяльності; реалізації рухової активності в дозвіллевій рекреаційній, професійній організації здорового способу життя; соціального захисту за призначенням; застосування знаннєвого потенціалу предметної сфери соціокультурної організації за семантичним призначенням на рівнях управління; обґрунтування і організації адміністрування планів розвитку соціокультурних систем;

– *достатнього рівня* – професійно-орієнтованого регулювання ефективності комунікацій, фахового управління конфліктними ситуаціями; аналізування процесів виникнення та розвитку соціокультурних форм організації суспільної діяльності; визначення ризиків і небезпек їх впливу у галузі культури і мистецтва в умовах соціокультурних реалій; ділового справочинства та академічних комунікацій, ораторського мистецтва, етики академічного простору; цивільного захисту, працезахорони, ресурсозабезпечення та ресурсорозподілу, здоров'язберігаюча, мобільності та безпеки, соціальної відповідальності; критичного та креаційного мислення, організації соціокультурних систем для забезпечення політики соціальної згуртованості для сталого розвитку; організації комунікацій для забезпечення ефективності зайнятості в академічній, професійній і соціальній сферах; інституційного ресурсозабезпечення функціоналу у співпраці зі стейкхолдерами у ієрархії соціокультурної інфраструктури зайнятості менеджерів; персональної відповідальності за соціокультурний розвиток у

визначених видах економічної діяльності; упровадження кращих аналогів соціокультурних форм у процесах сталого партнерства за семантикою;

– *високого рівня* – оперування професійним тезаурусом, професійна майстерність встановлення кола завдань, планування, здійснення соціокультурної діяльності та управління нею в сферах професійної і соціальної зайнятості; провадження принципів і підходів академічної культури; застосування нормативно-правових і технічних регламентів, визначених на законодавчому, відомчому та інституційному рівнях для цивільного захисту в умовах воєнного стану та мирний час; обґрунтування механізмів та добору пріоритетних методик, визначення стратегічних напрямів дослідництва, навчання, розробки планів і програм розвитку соціокультурної діяльності у соціальному та професійному середовищах зайнятості; інтегрування на практиці набутих компетенцій новаторства в академічному середовищі; працевохорони, енергозбереження, екологічного управління та управління якістю організації соціокультурних процесів; визначення необхідності долікарських медичних заходів; застосування принципів здорового способу життя, технології забезпечення працездатності, превентивних заходів запобігання професійному вигоранню, самоменеджменту у професійній реалізації; здійснення заходів фізичної культури і спорту у професійних умовах і дозвіллі; добору та впорядкування інформації щодо соціокультурних ситуацій та розвитку систем з прогнозуванням культур-мистецького потенціалу; застосування політики інноваційного управління соціокультурними системами та кадрового менеджменту; справочинства інформаційного базису потреб споживачів соціокультурних послуг; менеджменту професійної сфери соціокультурної діяльності; забезпечення інформаційно-технологічної, соціальної, кадрової та фінансово-економічної бази розбудови соціокультурної інфраструктури та управління нею;

3. Технологічний як здатність до:

– *початкового рівня* – застосування предметних знань з менеджменту соціокультурної діяльності, організації наукових досліджень; виконавської

дисципліни, пропагування цінностей демократизації та сталості; усвідомлення потреб соціального права і свободи громадян; міжособистої взаємодії у корпоративній співпраці з партнерами; моделювання позитивних поведінкових мотивацій осіб, колективів, громад у ефективній співпраці з громадськістю для якості безпеки життєдіяльності соціальних систем; відчуття поваги до мультикультурного діалогу та соціального визначення й ідентичності управлінської культури; вияву соціокультурної універсальності форм організації; соціокультурного проєктування; маркетингового аналізу в соціокультурній сфері; задатки соціальної відповідальності та лідерського вияву, намагання мотивації у здобутті мети. Низька мотивація до адаптації умов цифровізації суспільства, аналізу та критичного оцінювання інформаційних даних і ресурсів, їх добору і використання за фахом, впровадження та забезпечення інформаційних систем в управлінні соціокультурною сферою у контексті освітньої, дослідницької, консультативної діяльності; використання ІКТ та програмного забезпечення у професійній і соціальній зайнятості; добору інформаційних джерел, адміністрування інформаційних платформ; тайм-менеджменту в соціальній, побутовій, дозвіллевій та соціокультурній діяльності; намагання проаналізувати ефективність психолого-педагогічних умов і технологій організації дозвілля;

– *достатнього рівня* – соціокультурне проєктування, організаційно-управлінська, громадянська та цивільна, соціокультурна, технологічна та проєктна, прогностична і креаційна; цифрового, інформаційного, комунікаційного, технологічного, методичного забезпечення якості менеджменту соціокультурної діяльності; до розробки і виконання техніко-економічного обґрунтування проєктів, календарного проєктування та реалізації науково-дослідних робіт і проєктів, визначення і оприлюднення наукових продуктів; організації маркетингу, розробки і впровадження маркетингових стратегій соціокультурного обслуговування та сервісу; виконання вимог професійної етики управління соціокультурною організацією дозвілля за профілем професійної діяльності; застосування ІКТ для управління дозвіллевою

діяльністю; ефективного соціального комунікування з представниками стейкхолдерів та громадськістю для забезпечення якості управління в соціальній сфері;

– *високого рівня* – визначення та застосування тезаурусу менеджерами з позитивним психоемоційним інтелектом у професійних середовищах соціокультурної організації; добору інноваційних методів і методик соціокультурного проєктування, маркетингу соціокультурного обслуговування та сервісу, управління якістю маркетингових процесів; реалізації потенціалу соціального самовизначення, національної ідентичності, самоосвіти та самоменеджменту, дотримання правил громадянського демократичного співіснування у суспільстві, пропагування, наслідування та розбудови аксіологічного потенціалу майбутнього демократичного суспільства, вільного виразу громадянських свідомості та позицій у процесі демократизації громадянської освіти, політичного устрою та сталого розвитку суспільства, управління соціокультурними комунікаціями і вираження позитивного психоемоційного інтелекту в умовах багатоманітності соціальної сегрегації та полікультурності діалогу; реалізовувати соціокультурну діяльність з метою забезпечення соціальних благ; здійснювати системний аналіз планування стратегій розвитку процесів міжнародної імплементації соціокультурних практик демократизації глобального виміру; застосування засобів правового та технічного регулювання національної безпеки соціокультурної інфраструктури України; забезпечення інформаційно-аналітичної та експертної діяльності щодо вибору та застосування ІКТ та програмного забезпечення згідно потреб професійних середовищ зайнятості; самоосвіти, самоосвіти, саморозвитку набуття наукових знань та практичного досвіду у напрямках фахового спрямування; застосування передових, процесноапаратних комплексів, автоматизованих систем контролю та управління; використання спеціальних сервісів; визначення пріоритетних напрямів науково-дослідних робіт, здійснення їх організації та забезпечення якості на відповідному академічному рівні з оприлюдненням позитивних наукових результатів; розробки програм і

стратегій організації дозвілєвої і рекреаційної діяльності, участь і забезпечення ефективності національного і міжнародного партнерства в проєктах відновлення і розбудови України на засадах сталого розвитку в мирний час; метрики оцінювання ухвалених управлінських рішень, прогнозів їх дії у соціокультурних реаліях і розвитку соціальної сфери; організації професійних мереж та пропагування інтересів громадськості у соціальній сфері;

4. Менеджерський як здатність до:

– *початкового рівня* – Початкова здатність до – організації менеджменту та дотримання вимог професійної етики, ділового іміджу, ініціативного підприємництва, інституційної культури в соціокультурній сфері; визначення, ідентифікація та вирішення проблемних ситуацій в системі управління галуззю культури і мистецтва; вияву активності та підприємливості у професійній реалізації діяльності молодіжних і студентських об'єднань та органах місцевого самоврядування для реалізації молодіжного політики ЄС в Україні;

– *достатнього рівня* – соціальна та екологічна відповідальність, аксіологічний футуризм, національне та міжнародне партнерство у розробці та наданні сервісу соціокультурного обслуговування, публічне та адміністративне управління соціокультурними проєктами; виокремлення ключових процесів систем менеджменту якості соціокультурної організації архітектури галузі культури і мистецтва; системного аналізу синергії складових і процесів організації соціокультурних систем, відповідальність вимогам професійної етики при здійсненні соціокультурної діяльності; сприяти забезпеченню молодіжної політики ЄС в Україні, надавати консультативно-дорадчу підтримку молодіжних рухів, соціальних мереж, органів місцевого самоврядування для консолідації молодіжного партнерства, забезпечення активно часті молоді в управлінні розвитком суспільства та забезпечення їх представництв в управлінській ієрархії соціокультурної сфери;

– *високого рівня* – розробки планів і проєктів у забезпеченні стратегій підтримки позитивного інституційного та особистого іміджу з врахуванням професійного реноме кожного представника в управлінській ієрархії

соціокультурної інфраструктури; визначення соціокультурного потенціалу в галузі культури і мистецтва; продукування та використання новаторських моделей, творчих підходів до управління професійною зайнятістю менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом; впровадження системи управління якістю соціокультурними формами організації та системами в галузі культури і мистецтва для забезпечення ефективності соціокультурного сервісу обслуговування; встановлення соціокультурного потенціалу інституційної організації професійних середовищ для забезпечення культурного життя; оцінки соціокультурних реалій, управління експертно-аналітичною, консалтингово-дорадчою та інформаційно-технологічною підтримкою для ефективного забезпечення якості соціокультурної діяльності інституції, її проєктів, галузі культури і мистецтва, сфери освіти, науки й інноватики, дозволя тощо.

Критеріальний апарат для ОС «Магістр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» галузі знань 02 «Культура і мистецтво» з метою встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у критеріях:

1. *Мотиваційний* як зацікавленість, інтерес та вмотивованість здобувачів освіти:

– *початкового рівня*, а саме – початкова зацікавленість до набуття загальних компетентностей – аналізу, діагностики та інтерпретації інформації різної джерельності; висунення ідей та гіпотез, вироблення менеджерських рішень, забезпечення якості виконання професійних завдань;

– *достатнього рівня* – достатній інтерес до набуття спеціальних (фахових) предметних компетентностей оцінювання і прогностики соціально-суспільно-політичних, екологобезпечних та культурних процесів при застосуванні фахових і спеціалізованих знань в галузі культури і мистецтва; інтегральної компетентності – вирішення проблемних питань функціонального призначення, застосування інноваційних методів;

– *високого рівня* – висока вмотивованість до представлення програмних результатів навчання – системної аналітики, оцінювання проблемних ситуацій в межах власного наукового пошуку; сучасних методик аналізу та інтерпретації наукових і методичних джерел; оцінки і прогностики соціально-економічних, суспільно-політичних та мистецьких процесів, застосування спеціалізованих навичок розв’язання складних задач; розроблення соціокультурних планів і проєктів, систем маркетингу соціокультурних послуг та сервісів, моніторинг ризиків і небезпек прийняття рішень, встановлення стратегічних напрямів підприємництва, оцінювання соціокультурних програм, розробки стартап-проєктів та їх інноваційних бізнес-моделей;

2. Соціокультурний як здатність до:

– *початкового рівня* – пошуку аналізу інформаційних даних різних джерел у галузях науки і знань, вітчизняних, зарубіжних, а також іншомовних; креативної інноватики соціокультурного менеджменту, аналізу якості інноваційних стратегій управління соціокультурною сферою, прогностики, моделювання перспектив соціокультурних систем; пошуку перспективних напрямів вивчення багатоманітності міжкультурного діалогу та ефективних практик партнерської співпраці;

– *достатнього рівня* – персональна та корпоративна здатність до – забезпечення якості наукового пошуку необхідного рівня та при використанні ІКТ, академічної етики, мобільності та доброчесності; організації наукових проєктів галузевого, інституційного та ініціативного призначення, розроблення систем менеджменту соціокультурної організації;

– *високого рівня* – презентація програмних результатів щодо – застосування фахового понятійно-категоріального апарату для забезпечення ефективності управлінської інноватики, інноваційних методик, методів і прийомів використання ІКТ для забезпечення ефективності виконання освітніх, дослідницьких і професійних завдань в галузі знань культури і мистецтво, риторики державними і іноземними мовами з обґрунтуванням академічного змісту, розробки і впровадження стратегії соціокультурних проєктів; соціальної

відповідальності в умовах воєнного стану та повоєнний період; застосування – міждисциплінарного та системного підходів при вирішенні завдань і проблем соціокультурного розвитку, ефективних транскордонних практик соціокультурної комунікації, міжкультурного діалогу ЄС зі соціальної згуртованості і консолідації, трансверсальних компетенцій;

4. *Технологічний* як технологічні здатності до :

– *початкового рівня* – наукового дослідництва та науково-технічного проєктування, застосування ІКТ початкового рівня; низький академічний рівень етики, соціальної мотивації та відповідальності; здатність до – професійного комунікування, оцінки якості технологічних процесів соціокультурного проєктування, шанобливого ставлення до соціокультурної багатоманітності; співпраці з працедавцями та експертами в галузях науки і знань щодо удосконалення змісту і методики викладання фахових дисциплін; загальна здатність до інноваційного соціокультурного управління;

– *достатнього рівня* – критичного аналізу проблемних ситуацій основних напрямів дослідження в соціокультурній сфері; спеціальні здатності до – планування, провадження та презентація результатів наукових досліджень; планування наукових дискурсів і публічних зібрань, прогнозування та проєктування ефективності технологій, соціокультурних процесів, організаційно-управлінської співпраці з стейкхолдерами; впровадження ефективних міжнародних практик соціокультурного проєктування; апробації нових методик викладання фахових дисциплін та оприлюднення результатів їх ефективності у науково-метричному форматі, дослідження теорії і методики професійної освіти та виховання, теорії і методики соціокультурної організації в галузі культури і мистецтва; фахова компетентність до інноваційного соціокультурного менеджменту

– *високого рівня* – встановлення перспективних напрямів розвитку науки в галузі культури і мистецтва, освіти/педагогіки; розроблення, впровадження науково-дослідних програм та презентація наукових результатів в різних форматах соціальних і академічних комунікацій, соціальна

відповідальність за результати навчання, дослідження, праці; застосування – міждисциплінарного підходу у технологіях соціокультурного проєктування, спеціалізованого програмного забезпечення у технологічному сервісі соціокультурного проєктування; здатності до організації науково-методичного, інформаційно-технологічного та соціального сервісу надання освітніх послуг; розробка планів і програм організації форм навчання професійно-орієнтованих і фахових дисциплін, впровадження освітніх технологій і методик навчання і дослідництва, здійснення контролю якості навчання; професійна здатність до інноваційного соціокультурного менеджменту;

5. *Соціокультурний як здатності:*

- *початкового рівня* – інтегральна здатність до вирішення складних завдань і ситуацій освітньої політики та лідерства в організації освітнього процесу, дослідництві та інноватиці;

- *достатнього рівня* – загальна здатність до самовираження державними мовами, критичного мислення і самоаналізу, системного аналізу інформації за функціональним призначенням, корпоративної культури та самостійної праці, управління застосуванням ІКТ в освітній та соціальній політиці, менеджменту соціальних комунікацій, управління соціокультурною діяльністю в стратегіях політики сталого розвитку;

- *високого рівня* – спеціальні та професійні здатності до самоаналізу, самоосвіти та самоменеджменту у професійному розвитку; системний аналіз суспільних, персональних і професійних проблем, розробка механізмів у стратегіях вирішення у невизначених і кризових умовах з прогнозуванням і моделюванням тенденцій, стану та розвитку соціокультурних систем різного рівня організації, антикризового менеджменту, аксіологічного футуризму, сталого розвитку освіти майбутнього, соціокультурної сфери; здатність до експертної, консалтингової та дорадчої діяльності у менеджменті соціокультурних програм і проєктів.

3.3 Експериментальна перевірка моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом

Здійснено експериментальну перевірку моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом. Під час констатувального етапу педагогічного експерименту здійснено діагностичний зріз рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом згідно авторських протоколів для ОС «Бакалавр» (табл. 3.3 – 3.5) та для ОС «Магістр» (табл. 3.6–3.7) зв критеріями (мотиваційний, соціокультурний, технологічний та менеджерський) та рівнями (високий, достатній та початковий).

Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для ОС «Бакалавр» за мотиваційним критерієм

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Історія української державності	ЗК – здатність зберігати та нарощувати аксіологічний потенціал морально етичних, культурних цінностей і досягнення академічних надбань суспільства на основі розуміння історії цивілізаційного розвитку з досвіду закономірностей розбудови предметної області, її позицій у системі наукових знань про природу і суспільство за для розвитку формування сталості суспільства, технічного і технологічного, забезпечення видів та форм професійної та соціокультурної діяльності на засадах національної безпеки			
	ФК – здатність критичного ставлення до взаємин культурної взаємодії у соціально-економічних, екологічнобезпечних та інституційних процесах розбудови і безпеки держави Україна			
	ПРН: - встановлювати ключові поняття тезаурусу та застосовувати на практиці понятійно-категоріальний апарат менеджерів соціокультурної діяльності галузі знань культури і мистецтва; - здійснювати збір, упорядковувати, систематизувати, узагальнювати, класифікувати інформаційні джерела щодо історичного розвитку управлінської державності; - здійснювати оцінювання стану та розвитку історичних ситуацій, прогнозувати та моделювати історичні стани згідно відповідних соціокультурних реалій; - визначати, компілювати та адаптувати передові практики історичного досвіду соціокультурної розбудови суспільної діяльності			
Філософія	ЗК – соціально відповідального та свідомого ставлення до навколишнього середовища; збереження та нарощення потенціалу моральних, культурних, академічних цінностей і досягнень суспільного розвитку з розумінням історичних закономірностей суспільних перетворень та впливу на наукові переконання у предметній області, її місця у системі наукових знань щодо природи і розвитку суспільства, технічного, інформаційного прогресу і технологічного сервісу, видів та форм професійної зайнятості та дозвілля для активного відпочинку			
	ФК – здатність до наслідування та дотримуватися вимог етики у професійній зайнятості при розв’язанні соціально-економічних, соціокультурних, еколого-безпекових та інституційних завдань			

Продовження таблиці 3.3

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ПРН: – встановлювати соціокультурний потенціал партнерської співпраці з працедавцями; – досліджувати, узагальнювати, систематизувати та адаптувати найкращий досвід практики організації та імплементувати досвід соціокультурної архітектури; – опановувати та практично застосовувати інформаційні технології управління персоналом; – виявляти автономність суджень та самокритичність при опануванні та у дискусіях.			
Історія мистецтв	ЗК – здатність до розкриття, збереження та передачі суспільних цінностей і надбань культури, науки, освіти; застосування наукових знань галузі культури і мистецтва, соціокультурного аналізу, освітньої аксіології, академічної, національної, інформаційної культури; застосування на практиці соціокультурних технологій і проєктів, оцінювання їх ефективності			
	ФК – здатність до експертно-аналітичної діяльності щодо оцінювання стратегій ефективності соціокультурної організації освіти, науки, середовищ працевлаштування та самозайнятості у сфері менеджменту соціокультурної діяльності			
	ПРН: – діагностувати та оцінювати у ході системного аналізу складових стану та розвитку соціокультурних систем, сфери, галузі; – використовувати технології управління соціокультурною діяльністю, засоби забезпечення та підтримки соціокультурної діяльності організації форм і сервісів суспільної діяльності			
Загальна психологія	ЗК – вміння діагностувати, визначати і розробляти шляхи вирішення психологічних проблем особистого та професійного характеру, характеризувати психологічні ситуації в колективі, визначати психологічні стани людини			
	ФК – здатність до планування, керування та нагляду за психологічним мікрокліматом при вирішенні професійних завдань; здійснення ефективних психологічних комунікацій для запобігання, уникнення та вирішення психологічно-напружених ситуацій			
	ПРН: – тайм-менеджменту у професійній діяльності; – встановлювати рівень психологічних навантажень та формування психокомпенсаторних компетентностей для запобігання професійного вигорання; застосувати психологічні технології управління персоналом; виявляти автономність та самокритику до власних умовиводів у конструктивному діалозі			

Продовження таблиці 3.3

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), – програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Соціальна психологія	ЗК – здатність до реалізації когнітивного потенціалу знань зі змісту й структури науки соціальної психології, методик і методів соціально-психологічних досліджень, соціального оцінювання психологічних станів і процесів у соціальних системах різного рівня організації, соціальних групах, в тому числі сферах зайнятості; до партнерства та командної співпраці; виконання обов’язків як членів суспільства, реалізації правових гарантій соціального захисту та з врахуванням аксіологічної спадщини демократії та потреб у сталому розвитку, визнання верховенства права і свободи людини і громадянина в Україні; навички позитивних міжособистісних комунікацій			
	ФК – продукування інноваційних ідей, новацій, методів психологічного впливу – прогнозування та моделювання процесу формування позитивного психоемоційного інтелекту у майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності; здійснення соціального моніторингу психологічного стану різних індивідуумів і груп, розробки програми активізації особистої і громадянської позиції у набутті знань щодо аспектів і способів формування емоційного інтелекту та його ролі у професійному самовдосконаленні			
	ПРН: – застосування набутих знань зі спеціальної психології на практиці з врахуванням історичних аспектів академічних переконань; здійснення наукових досліджень соціально-психологічних процесів у професійних середовищах зайнятості; – враховувати соціально-психологічні особливості груп і індивідуумів у особистісній взаємодії; – визначати перешкоди до спілкування, їх причини та методи подолання; – знати – психологічні специфіки масштабних груп та масових явищ; психологічні особливості малих соціальних груп і між групової взаємодії, формування емоційного інтелекту та його ролі у професійному самовдосконаленні; соціально-психологічні чинники становлення, адаптації, розвитку індивідууму, проблеми його соціального позиціонування; – специфіки функціонування менеджерів соціокультурної діяльності в ієрархії суспільної життєдіяльності; вміння та навички – доцільного та коректного застосування тезаурусу соціальної психології; – практичного впровадження наукових знань у функціональну діяльність менеджерів;			

Продовження таблиці 3.3

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), – програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	– обґрунтовувати розробку програм дослідження з методичним організатором соціально-психологічних наукових пошуків; застосовувати соціально-психологічний моніторинг за індивідуумами та групами спільнот; – оперувати навичками встановлення соціально-психологічних діагнозів та оцінювати причини і наслідки їх впливу на процеси життєдіяльності та професійного виконання обов’язків менеджерів; – застосовувати спеціальні технології впливу при підтримці і психологічної допомоги, запобігання й усунення конфліктів, позитивної поведінкової мотивації, взаємодії, профілактики та подолання соціального дисбалансу в колективі та деградації особистості; – регулювати психологічне навантаження на менеджерів			
Професійна етика	ЗК – професійної діяльності в умовах забезпечення корпоративної та соціальної етики; соціальної відповідальності за професійну соціокультурну діяльність і управління нею з дотриманням усталених морально-етичних норм професіоналізації			
	ФК – аналізу структурно-організаційних проблем управління соціокультурними системами та розробки шляхів їх вирішення; дотримуватися норм професійної етики в процесі вирішення соціально-економічних культурних, безпекових, інституційних проблем			
	ПРН: – визначати та обґрунтовувати професійні завдання забезпечення професійної етики; розробляти основні заходи втілення управлінських рішень, процедур дотримання професійної етики; – вміння та навички встановлювати діалог з суб’єктами конструктивних комунікацій управління соціокультурною діяльністю; – виявляти автономність професійної позиції менеджера у дискусіях проблемно-тематичного характеру			

Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для ОС

«Бакалавр» за соціокультурним критерієм

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Українська мова (за професійним спрямуванням)	ЗК – здатність усного і письмового мовлення прийнятими державними мовами			
	ФК – здатність до забезпечення якості комунікацій та до вирішення ситуації у контексті професійного конфлікт-менеджменту			
	ПРН: - визначати тезаурус професійних понять та застосовувати понятійно-категоріальний апарат менеджерів соціокультурної діяльності в організації професійної та соціальної зайнятості; - планувати та реалізувати діяльність; - визначати, ставити професійні завдання; виявляти автономність та критичне ставлення до думок у дискусіях			
Українська культура	ЗК – суспільні наукові знання та усвідомлення предметної сфери з розумінням професійної й соціальної організації культуро-мистецької сфери			
	ФК – здатність до системного аналізу соціально-економічних, екологічно-безпечних, правових, суспільно-політичних, антропогенних процесів безпеки та аспектів формування ринків у сфері культури і мистецтва			
	ПРН: – виокремлювати основні професійні поняття та застосовувати тезаурус менеджерів на практиці соціокультурної діяльності; – здійснювати добір, впорядковувати, систематизувати, та інтерпретувати інформаційні масиви даних за призначенням; – надавати оцінку соціокультурних ситуацій, походження стану та закономірностям їх розвитку; – досліджувати, узагальнювати та впроваджувати передовий досвід розбудови соціокультурної практики організації суспільства			
Академічна культура	ЗК – свідомого шанобливого, соціально-відповідального ставлення до громадянських і персональних прав і свобод; до збору, опрацювання та аналізування інформаційних даних згідно наукового пошуку; до реалізації науково-дослідних робіт на академічному рівні; продукувати ідеї та гіпотези з дотриманням академічної доброчесності, а також навички та уміння застосування ІКТ в архітектурі академічного простору; уміння міжособистісних комунікацій з урахуванням мети, формату та семантики академічного простору			

Продовження таблиці 3.4

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ФК –ділових, академічних комунікацій, риторики, дискурсу, етики та естетики, академічної доброчесності, комунікативної та корпоративної академічної культури			
	ПРН: – застосовувати підходи та принципи академічної культури на національному та транскордонному рівні; оперувати та застосовувати засоби нормативно-правового та технічного регулювання в сфері академічної етики, оперувати та дотримуватися національного та міжнародного законодавства, що регулює авторське право та інтелектуальну власність; – доступно з позиції академічної аргументації роз'яснювати та тлумачити зміст документів, наукових робіт, правових актів щодо регулювання авторських прав та інтелектуальної власності; – аналізувати наукову джерельну базу, опрацьовувати, систематизувати на основі методологічних підходів і принципів, доводити вибір способів, методів і методик, узагальнювати на основі власних наукових результатів даних; – використовувати наукові принципи організації науково-дослідних робіт, визначати та реалізовувати пріоритетні напрями та форми наукових робіт, дотримуючись достовірно доведеної верифікації наукових результатів; – здійснювати моніторинг якості згідно календарно-тематичних планів науково-дослідних програм і робіт, брати участь в незалежних індивідуальних та колективних експертних оцінюваннях; – володіти академічною культурою мовлення та комунікативними технологіями співпраці в національних і міжнародних проєктах; – розробляти плани, організовувати, презентувати, реалізовувати дослідження в галузі науки та знань культури та мистецтва; інтегрувати уміння та навички міждисциплінарності для розробки і впровадження інновацій; – забезпечувати моделюванням з позитивних ситуацій вирішення наукових проблем з урахуванням сучасних наукових знань про ціннісні засади, норми, моделі поведінки в академічному середовищі			
Іноземна мова	ЗК – пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; спілкуватися іноземною мовою; зберігання та примноження моральних, культурних, наукових цінностей і досягнень суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя			

Продовження таблиці 3.4

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Культура здоров'я особистості	ФК – здатність організовувати роботу з різними стейкхолдерами соціокультурної діяльності			
	ПРН: – визначати базові професійні поняття та використовувати термінологічний апарат менеджера соціокультурної діяльності; – класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини; обґрунтовувати управлінські рішення			
	ЗК – діагностувати та визначати та розв'язувати проблеми здоров'язбереження людини, представників фаху та суспільства; формування безпеки життєдіяльності та фахової діяльності; реалізовувати знання з безпеки життєдіяльності, організації соціокультурних форм в рекреаційній діяльності, екології людини на практиці; до наслідування, збереження та нарощення моральних, культурних, академічних цінностей і суспільних надбань на підґрунті історичного досвіду, пізнання закономірностей та цілей розвитку предметної сфери, її місця у архітектурі наукових знань про природу і суспільство та їх розвиток, а також техніки і технологій зі застосуванням функціональних видів, форм і засобів рухової активності для активного відпочинку, дозвілля та здорового способу життя			
	ФК – цивільні, культурологічні, здодоров'язберігаючі, соціальні, екологобезпечні, працезохоронні, мобільності, соціальної і екологічної відповідальності			
	ПРН: – володіти і застосовувати знання з нормативно-правової бази акти України та міжнародного правочинства соціального захисту населення, об'єктів господарювання, територій і сил цивільного захисту від дії небезпечних чинників надзвичайних ситуацій природного і техногенного походження в мирний час і в умовах воєнного стану; – виявляти здатність до прийняття організаційно-управлінських рішень у невизначених і непередбачуваних умовах соціальної турбулентності, оцінювати екологічні, радіаційні, хімічні, пожежні, інженерні і епідемічні ситуації, які формуються під час аварійних чи катастрофічних/техногенних ситуацій за стихійних лих та наслідків воєнного стану; – усвідомлювати соціальні нормативи працезохорони та гарантування життєзбереження, здоров'язбереження та забезпечення працездатності співробітників у сферах професійної зайнятості; –			

Продовження таблиці 3.4

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	– застосовувати підходи і принципи, способи збереження життєзабезпечення, в умовах загрози здоров'я та цивільного захисту і небезпечних та надзвичайних ситуаціях; знати таксономію класифікаційних ознак аварій і катастроф техногенного та природного характеру на об'єктах безпеки, чинники ураження зброї масової дії ураження, закономірності їх формування і впливу на населення, об'єкти і навколишнє середовище; реалізувати на практиці заходи цивільного захисту населення від ураження дії аварій, катастроф, масштабних пожеж, стихійних лих і зброї масового знищення; – застосовувати заходи та засоби першочергової дії; – встановлювати потребу застосування долікарської медичної допомоги при невідкладному стані та патологічних явищах; усвідомлювати принципи забезпечення здорового способу життя, використання методик рухової активності, забезпечення технологій для оптимізації працездатності, профілактики вигорання, покращення ефективності праці при особливостях стану здоров'я; – застосовувати методи і засоби нагляду, самоуправління в процесі фізкультурно-оздоровчих процедур, застосовувати доцільні види рухових технологій забезпечення працездатності, профілактики втоми, покращення продуктивності праці; – застосовувати заходи фізичної культури і спорту в умовах праці і дозвілєвої діяльності			
Соціологія культури	ЗК – здатність до реалізації прав соціального захисту і громадянських обов'язків у суспільній і професійній діяльності в галузі знань культури та мистецтва за видами економічної діяльності суспільства знань для забезпечення гарантій сталого розвитку, демократизації верховенства права й захисту свобод людини			
	ФК – критичного й креаційного сприйняття емерджентності соціокультурних систем у взаємодії цілісної єдності соціально-економічного, екологічного, перспективного інституційного розвитку суспільства на рівнях соціальної організації культури і мистецтва, згуртованості та консолідації зусиль сталого розвитку; ефективного комунікування та вирішення конфліктів в академічній і професійній сфері зайнятості			
	ПРН: – здійснювати добір та впорядковувати інформаційні масиви даних стану та розвитку соціокультурних систем, прогнозувати рівень організації їх культурномистецького потенціалу; – діагностувати та продукувати креаційні ідеї та гіпотези з імплементацією у фахову діяльність;			

Продовження таблиці 3.4

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	– застосувати інноваційні технології управління соціокультурними системами та антикризового менеджменту, управління персоналом і процесами у соціокультурній діяльності менеджера			
Соціальна та культурна антропологія	ЗК – виразу культурмистецького потенціалу у соціокультурній діяльності і визначення ролі громадянина як члена демократичного суспільства та усвідомлення необхідності сталого розвитку, верховенства права, свободи людини в Україні; охорони та нарощення національних, суспільних, моральних, культурних, академічних цінностей та надбань цивілізаційного і державного розвитку та їх аксіологічного футуризму у забезпеченні прийдешніх поколінь; застосування знаннєвого комплексу предметної сфери соціокультурної антропології, змісту і структури науки, її позиції у системі наукових знань галузі культури і мистецтва, її ролі у формуванні позитивного психоемоційного інтелекту менеджера			
	ФК – здатність до соціальної та екологічної відповідальності при здійсненні професійних і соціальних процесів організації соціокультурної діяльності середовищ зайнятості			
	ПРН: – встановлювати основні дефініції для професійного застосування тезаурусу менеджменту соціокультурної сфери; – здійснювати оцінювання, моніторинг, прогнозування й моделювання соціокультурних ситуацій, проблем, систем; – пізнавати та застосовувати міжнародно апробовані передові практики організації та спеціалізації соціокультурної діяльності; – визначати роль людських, кадрових ресурсів у стратегіях модернізації та удосконалення систем управління соціокультурними активами			
Соціокультурна інфраструктура	ЗК – здатність застосовувати на практиці когнітивний потенціал змісту й архітектури соціокультурної сфери, також функціонального призначення видів і сфери професійної діяльності			
	ФК – здатність до розподілу й ресурсозабезпечення функціональних обов'язків у взаємодії зі стейкхолдерами у соціокультурній сфері зайнятості			
	ПРН: – знати зміст і структуру понятійно-термінологічного апарату та застосовувати його при вирішенні фахових завдань менеджерами соціокультурної діяльності; – розробляти плани і програми, проекти соціокультурного розвитку за видами економічної діяльності; – вміння визначати тематику та формат полікультурного діалогу з професійними суб'єктами та соціальними категоріями спільнот; – розбудовувати та забезпечувати підтримку професійних процедур і проєктів соціокультурної діяльності			

Продовження таблиці 3.4

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Соціокультурна діяльність	ЗК – здатність до розробки, організації видів управління проєктами соціокультурної сфери зайнятості			
	ФК – соціальної відповідальної роботи у соціокультурній організації видів суспільної діяльності; розробки та імплементації сучасних форм до передових аналогів сервісної підтримки соціокультурного партнерства за призначенням			
	ПРН: – пошук та впорядковування інформаційних даних згідно функціональних потреб користувачів, професійний менеджмент ресурсів забезпечення соціокультурної діяльності за видами і формами організації часу, функціоналу, процедур справочинства; – вміти здійснювати конструктивний діалог з представниками професійних суб'єктів та різночинних категорій соціальних груп; – володіти засобами інформаційно-технологічного, соціального, кадрового, фінансово-економічного забезпечення соціокультурної діяльності			
Соціокультурна феноменологія	ФК– застосовувати механізми забезпечення ефективності молодіжної політики ЄС – поінформування щодо рішень і дій органів влади, місцевого самоврядування через соціальні мережі, консультування та підтримка молодіжних ініціатив створення рад, обговорень, молодіжне партнерство та представництво в органах управління			
	ПРН: – забезпечувати консультативно-дорадчу діяльність щодо імплементації національного законодавства щодо молодіжної політики до міжнародних регулятивних актів; – здатність до активного вияву громадянської позиції з критичним оцінюванням			
	ЗК – здатність до пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; генерувати нові ідеї (креативність), а також знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності			
	ФК– критичного сприйняття взаємин полікультурності, соціально-економічних та еколого-безпечних явищ; до соціально відповідальних дій соціокультурної модернізації суспільної та професійної діяльності			
	ПРН: – реалізувати когнітивний потенціал – усвідомлення пріоритетних концепцій і ролі феноменології у взаємодії з іншими соціально-філософськими та дослідницькими традиційними методиками; – наукові знання багатоманітності соціокультурних універсаль-феноменів, які опановуються в рамках міждисциплінарного вивчення та спілкування, також організації соціокультурних інституцій технологічного сервісу, заходів в освіті, науці та релігії;			

Продовження таблиці 3.4

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	– розуміння історичного досвіду соціокультурних і суспільно-політичних чинників, які обумовлюють стратегії соціокультурного розвитку та впливу глобалізації на культурмистецьку ідентичність; – сприйняття морально-етичних і суспільно-політичних трансформацій соціокультурних процесів і значення феноменології в просуванні соціокультурних практик; – уміння та здатність використовувати методи феноменологічного дослідження до вивчення соціокультурних процесів, аналізування та інтерпретації; – уміння критичного ставлення до життєвого досвіду поліманітних соціокультурних процесів і вивчення механізмів формування індивідуальної та колективної ідентичності; – здатність ефективно та переконливо презентувати результати феноменологічних досліджень, як у письмовій, так і в усній формі; – здатність брати участь у незалежних наукових і креаційних пошуках та ефективної співпраці у міждисциплінарних і міжкультурних дослідженнях; розвиток критичного, креаційного мислення та аналізу набутого досвіду щодо багатоманітності цивілізаційних практик соціокультурної організації суспільної діяльності			

Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для ОС «Бакалавр» за технологічним критерієм

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Громадянська освіта та основи демократії	ЗК – застосовувати громадянські права захисту, дотримуватись обов’язків, сприймати та наслідувати суспільні цінності демократії на шляху до сталого розвитку з верховенством права соціальних прав і свобод людини та громадянина; до міжособистісних комунікацій та корпоративної праці у партнерстві з представниками професійних середовищ й соціальної зайнятості; шанобливого ставлення до культури, поліманітності і полікультурності та соціального позиціонування, культур-управлінської ідентичності, креаційного виразу соціокультурних універсалій; до продукування ефективних організаційно-управлінських рішень у професійній діяльності та соціальної відповідальності до виконання посадових обов’язків, самовиразу лідерства, мотивування і переконання інших для досягнення бажаної мети			
	ФК – управлінські, громадянські, цивільні, соціокультурні, технологічні, креаційні			
	ПРН: – реалізувати власний когнітивний потенціал національної та соціальної самоідентифікації, самореалізації, самоосвіти, самоуправління, дотримання гарантій і прав свободи людини, соціального захисту; – усвідомлення правил демократичного суспільного співжиття, дотримання та пропагування морально-етичні вимоги, цінності аксіологічного футуризму, верховенства права, способів демократичного функціонування політичного устрою та громадянської позиції в суспільстві; – вияву громадянської свідомості та позиції з активною соціальною участю в процесах демократизації та відповідальності за стає майбутнє суспільства; – усвідомлювати та впроваджувати принципи демократичного співжиття територіальних громад, соціуму для сталого розвитку України;			

Продовження таблиці 3.5

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), – програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	– забезпечувати соціокультурні комунікації на морально-етичних засадах толерантності і виразу позитивного психоемоційного інтелекту в умовах суспільної полікультурності, здійснювати конструктивні діалоги та комунікації в різних соціальних групах, брати участь в дискусіях на актуальні теми проблем суспільного розвитку; – реалізувати соціально-корисну працю для блага громадянського суспільства, продукувати ідеї й гіпотези, здійснювати оцінювання зисків і небезпек розвитку, брати участь в співпраці партнерства, застосовувати на практиці засоби правового та технічного регулювання; оперувати принципами, застосовувати, аналізувати, планувати та реалізовувати стратегії розвитку інтеграції та глобалізації; визначати екологічний слід нації у стратегіях прогнозування і моделювання стану й розвитку соціального суспільства; – прогнозувати національно-еколого-безпечні міграційні тенденції глобалізації			
Цифрові технології	ЗК – адаптуватися до інформаційного середовища, реалізовувати інформаційний пошук, здійснювати системний аналіз і критичне оцінювання інформаційних даних, пошук і критичне оцінювання інформації, добирати і застосовувати їх у професійній діяльності; – раціонально застосовувати та розробляти новітні цифрові ресурси та технології, впроваджувати інформаційні системи управління соціокультурною освітньою, науковою, експертно-аналітичною, консалтингово-дорадчою, просвітницькою професійною діяльністю; – застосовувати ІКТ та програмне забезпечення функціонального призначення, забезпечувати та впроваджувати їх в професійні середовища зайнятості; – застосовувати функціональні програмні сервіси для розв’язання фахових проблемних завдань згідно їх виникнення та наслідків трансформації; – здійснювати добір, аналіз та опрацьовувати масиви інформаційних даних згідно специфіки цільового призначення, а також навички та уміння застосування ІКТ, системного адміністрування інформаційних баз, засобів інформаційно-технологічного забезпечення			
	ФК – цифрова, інформаційна, комунікативна, комунікаційна, технологічна, методична, дослідницька та квалітологічна			

Продовження таблиці 3.5

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ПРН: – здійснювати інформаційний пошук згідно потреб вирішення професійних завдань і проблем зі застосуванням ІКТ, інформаційних баз даних; – застосовувати сучасні ІКТ та функціональні інформаційно-технологічні сервіси, програмне забезпечення у професійних середовищах зайнятості та самозайнятості; – вміння до самоосвіти, самоменеджменту, саморозвитку, здобуття сучасних наукових навичок практичної роботи за фахом з новітнім процесно-апаратним обладнанням, вимірювальною технікою та спеціальними програмними сервісами; – здійснювати добір, обробку, аналізування та оцінювання інформаційних даних для здійснення професійної діяльності, застосовувати функціональне програмне забезпечення; – здатність знаходити цільову інформацію в науково-технічній, довідковій літературі, електронних базах даних та систематизувати, узагальнювати її достовірність, а також уміння обробки інформаційних даних зі застосуванням сучасних ІКТ			
Вступ до спеціальності	ЗК – наукові знання щодо предмету соціокультурної діяльності у середовищах професійної зайнятості; – здатність власної правової реалізації та виконання професійних, громадянських обов'язків з наслідуванням та розкриттям цінностей з розбудови досягнень громадянського демократичного суспільства та знань для забезпечення соціально-економічного та еколо-безпечного розвитку, з дотриманням верховенства правового захисту, прав і свобод людини і громадянина в Україні			
	ФК – встановлювати стратегічні пріоритети, планувати та оцінювати специфіку місцевих, регіональних, національних, глобальних і транскордонних стратегій розвитку соціокультурної сфери зайнятості; до соціальної відповідальності за професійну діяльність та прийняття управлінських рішень			

Продовження таблиці 3.5

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ПРН: – визначати понятійно-категоріальний апарат професійної діяльності менеджерів соціокультурної діяльності; – систематизувати, класифікувати та розробляти за призначенням інноваційні механізми, заходи і технології розробки забезпечення соціокультурних проєктів та їх результатів – соціокультурних універсалій; – розробляти та здійснювати параметральну оцінку стану та розвитку соціокультурних ситуацій; – опановувати та імплементувати передові практики соціокультурної розбудови в українській реальії			
Основи наукових досліджень	ЗК – наукового дослідництва та оформлення наукових результатів (усно і письмово, прийнятими у державі мовами); наукового пошуку, аналізу та опрацювання інформаційних даних у визначеній предметній сфері наукових напрямів			
	ФК – встановлення, застосування, інтерпретації критичного аналізу джерельної бази в сфері менеджменту соціокультурної діяльності; розроблення технічних завдань, календарних планів, реалізації НДР і НДП, встановлювати наукові результати, здійснювати добір партнерів і визначати заходи оприлюднення			
	ПРН: – виокремлювати та застосовувати професійний понятійно-термінологічний апарат менеджерами соціокультурної діяльності; – здійснювати добір наукових доробків, інформації за призначенням етапів науково-дослідних і науково-технічних робіт; – систематизувати класифікаційні ознаки семантики цільових інноваційних рішень для задоволення соціокультурного попиту суспільства; – визначати аргументовано формулювання професійних завдань управління соціокультурними проєктами			
Соціокультурна анімація	ЗК – реалізувати на практиці знання, вміння і навички, компетенції соціокультурного анімування; - до розробки, обґрунтування та управління соціокультурними проєктами, програмами, анімаційними заходами			
	ФК – розробки соціокультурних стратегій розвитку просвітницької, виховної, рекреаційної, дозвілєвої, ревіталізаційної діяльності соціокультурної сфери засобами анімації; продукування креативних ідей сценаріїв надання послуг соціокультурної анімації в сфері освіти, науки, медицини, туризму, гостинності			

Продовження таблиці 3.5

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ПРН: – здійснювати проєкту діяльність за призначенням освіти, розвитку, професійної адаптації; – встановлювати соціокультурний потенціал систем професійної і соціальної зайнятості, стратегій політики – освітньої, академічної та демократичного розвитку суспільства; – визначати, систематизувати та впроваджувати передові практики анімаційної організації культурного життя; – добирати, продукувати і реалізувати креаційні ідеї соціокультурних анімацій			
Соціокультурне проєктування	ЗК – здатність до прикладного застосовування знань у вирішенні професійних завдань соціального проєктування на практиці; розроблення, обґрунтування та реалізація соціокультурних проєктів за цільовим призначенням прикладного застосування			
	ФК – здатність до розробки систем оцінювання, моніторингу ефективності соціокультурних програм і проєктів; прогнозування й моделювання впливу проєктної діяльності на модернізацію соціокультурних систем, а також вміння та навички використання інструментальних засобів забезпечення ефективності соціокультурних проєктів та управління ними			
	ПРН: – планувати витрати часу та розподіл у графіках роботи; систематизувати та продукувати інноваційні методи розробки заходів для забезпечення управлінських соціокультурних універсалій формування особистості; – реалізувати проєктну діяльність в соціокультурній сфері; – досліджувати, ранжувати та імплементувати передові практики соціокультурної організації життєдіяльності особи; – розробляти проєкти публічного управління та адміністрування			
Педагогіка дозвілля	ЗК – здатність до управління унормуванням власних часових витрат, їх перерозподілу між професійною соціокультурною, дозвіллевою та побутовою діяльністю; здатність добору і аналізу педагогічних умов і технологій для забезпечення дозвілля			
	ФК – здатність дотримання професійно-етичних нормативів в організації та вирішенні завдань з управління соціокультурною дозвіллевою діяльністю в сферах зайнятості – освіти, науки й інноватики, рекреації, туризму, спорту; застосовувати педагогічні інформаційно-комунікаційні засоби, платформи, мережі для організації дозвілля			

Продовження таблиці 3.5

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ПРН: – здійснювати проектувальну роботу; – виявляти, генерувати і впроваджувати креативні ідеї в професійну діяльність; – розробляти та впроваджувати плани, проєкти, стратегії організації дозвілля; продукувати ідеї новації, реалізувати їх в організаційно-педагогічних умовах дозвілдової діяльності; – брати участь в національних і міжнародних проєктах ревіталізації			
Маркетинг у соціокультурній сфері	ЗК – здатність аналізувати маркетингові процеси у соціокультурній сфері			
	ФК – планування, менеджменту та нагляду за виконавською дисципліною вирішення фахових завдань організації маркетингу у соціокультурній сфері; маркетингового аналізу та запровадження маркетингових стратегій надання соціокультурних послуг та сервісів			
	ПРН: – визначати та ідентифікувати інноваційні способи та методи маркетингових досліджень попиту на соціокультурні послуги і сервіси; – здійснювати проєктну діяльність маркетингових процесів задоволення попиту соціокультурних потреб споживачів; – діагностувати, генерувати і впроваджувати креативні ідеї та новації удосконалення якості систем маркетингу соціокультурної сфери			
Соціальні комунікації	ЗК – здатність до організації соціального комунікування письмово і усно, законодавчо визначеними мовами в державі Україна; – здійснювати соціальні комунікації соціально-побутового та професійного характеру з дотриманням норм суспільної і ділової етики			
	ФК– системного аналізу соціальних, економічних, екологічних систем їх стану т розвитку під впливом соціально-економічних, безпекових, функціональних, інституційних, суспільно-політичних чинників; встановлювати пріоритетні напрями і програми розбудови соціальних мереж міжнародних, національних, локальних, інституційних для управління соціокультурною діяльністю			
	ПРН: – вміти налагоджувати конструктивний діалог партнерства з представниками професійних середовищ зайнятості та соціальних груп; – розробляти та ефективно забезпечувати управлінські та соціальні технології організації комунікацій; – розбудовувати професійні мережі соціальних комунікацій для забезпечення підготовки, професійного розвитку та зайнятості впродовж життя; – володіти інформаційно-технологічними, фінансово-економічними засобами забезпечення соціальних комунікацій			

Продовження таблиці 3.5

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Технологічні основи соціокультурної діяльності	ЗК – навички та уміння забезпечення інформаційно-технологічного сервісу застосування ІКТ в управлінні соціокультурною діяльністю, системами, проектами, стратегіями управління розвитком			
	ФК – обґрунтування, розроблення, панування і проектування соціокультурної діяльності у пріоритетних напрямках забезпечення попиту на соціокультурні послуги; застосування менеджерами соціокультурних універсальїй управління			
	ПРН: – виокремлювати, систематизувати за класифікаційними ознаками інноваційні продукти, послуги, технології, методи управління соціокультурною діяльністю; – розробляти і впроваджувати креаційні заходи, сценарії організації соціокультурної діяльності; – застосовувати на практиці фінансово-економічного забезпечення інструменти і засоби ресурсозабезпечення та ресурсорозподілу в галузі менеджменту соціокультурної діяльності			
Економічні основи соціокультурної діяльності	ЗК – здатність демонструвати ініціативність та підприємливість у соціокультурній сфері			
	ФК– системного аналізу цілісної єдності процесів і соціокультурних системах життєдіяльності та кожного процесу зокрема; відповідати нормам професійної етики при вирішенні соціальних, культур-мистецьких, економічних завдань управління соціокультурною діяльністю			
	ПРН: – здійснювати на практиці техніко-економічне обґрунтування соціокультурної діяльності згідно законодавчих вимог; – визначати соціокультурний потенціал різних стейкхолдерів для організації культурного життя за видами суспільної діяльності; – оцінювати сучасну соціокультурну ситуацію; володіти інструментами фінансово-економічного забезпечення соціокультурної діяльності; – визначати культур-мистецький потенціал різних професійних середовищ зайнятості; – застосовувати методики та методи оцінювання економічного забезпечення управління соціокультурною діяльністю установи, галузі, проекту, стратегій; – опановувати інформаційно-технологічні, фінансово-економічні, МТЗ та застосовувати на практиці			

Продовження таблиці 3.5

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Зв'язки з громадськістю в соціальній сфері	ЗК – здатність до моделювання позитивної поведінкової мотивації індивідууму, соціальних груп, спільнот, громад для ефективної взаємодії з громадськістю з метою забезпечення якості та безпеки життя соціальних систем			
	ФК – забезпечувати ефективні соціальні комунікації та вирішувати конфліктні ситуації у професійній соціокультурній діяльності менеджерів; організовувати соціокультурну діяльність з представниками стейкхолдерів та забезпечувати якість управління в соціальній сфері			
	ПРН: – оцінювати специфіку застосування принципів управління менеджменту соціокультурної сфери; – оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень, розробляти прогнози їх впливу на стан і розвиток соціокультурної сфери; – формувати професійні мережі, локації та лобіювати інтереси проєкта/сектора (галузі); – володіти інструментами фінансово-економічного забезпечення соціокультурної діяльності			
Правове забезпечення соціокультурної діяльності	ЗК – пошуку, оброблення й аналізу інформації щодо правового та технічного регулювання соціокультурної сфери; реалізації прав і обов'язків члена суспільства, усвідомлення цінностей громадянського демократичного суспільства та забезпечення сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні			
	ФК – вміння використовувати сучасні методи обробки інформації для організації та управління соціокультурними процесами			
	ПРН: – здійснювати практичну діяльність відповідно до чинного законодавства; – класифікувати та знаходити інноваційні рішення для створення, реалізації і забезпечення соціокультурних потреб людини; – формулювати, аргументувати професійні завдання; – оцінювати наслідки прийнятих організаційно-управлінських рішень; – знати як застосувати сучасні технології управління в соціокультурній сфері			

Таблиця 3.6

Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для ОС

«Бакалавр» за менеджерським критерієм

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)/	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Іміджологія	ЗК – організації власного тайм-менеджменту та ділового етикету; продукування інноваційних ідей креативного характеру; корпоративної роботи та культури; ініціативного підприємництва			
	ФК – соціальної та екологічної відповідальності та аксіологічного футуризму; організації праці у партнерстві зі працедавцями у соціокультурній сфері зайнятості; створювати соціокультурні послуги, а також вміння застосовувати функціонал професійних засобів з метою розроблення адміністративного управління соціокультурними програмами			
	ПРН: – планувати та реалізувати проектну діяльність			
Менеджмент у галузі культури	ЗК – вміння встановлювати, діагностувати та розв’язувати проблеми в системі менеджменту культурмистецької галузі			
	ФК – здатність виокремлювати, застосовувати, опрацьовувати, системно аналізувати інформаційні джерела щодо менеджменту соціокультурної сфери; визначати основні процеси системи менеджменту соціокультурними формами організації в галузі культури, а також вміння та навички застосування відповідних засобів менеджменту щодо планування та керування проектами в соціокультурній сфері зайнятості			
	ПРН: – реалізувати на практиці прикладну соціокультурну діяльність відповідно до законодавчих вимог; – здійснювати оцінку особливостей застосування принципів управління в соціокультурній сфері; – встановлювати соціокультурний потенціал складових ієрархії галузі культури і мистецтва; – виявляти, генерувати і застосовувати креативні підходи та інноваційні методи управління в професійній діяльності менеджерів; – обґрунтовувати та розробляти системи управління якістю, основні процеси системи менеджменту соціокультурними формами організації в галузі культури при наданні соціокультурних послуг і сервісів			
Мене дже нт	ЗК – навички та вміння визначати, формулювати та розробляти шляхи управління вирішенням проблем в галузі менеджменту креативних індустрій			

Продовження таблиці 3.6

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)/	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ФК– добирати та застосовувати методичний органайзер та ІКТ- засоби забезпечення менеджменту креативних індустрій на оцінювання їх ефективності у задоволенні соціокультурних потреб споживачів; використовувати сучасні методи обробки інформації для організації та управління соціокультурними процесами			
	ПРН: – визначати завдання досягнення мети – якості систем управління креативною діяльністю в соціокультурній сфері; – розбудовувати архітектуру мереж організації креативних індустрій з інноваційними технологіями та стратегіями розвитку			
Молодіжна політика ЄС	ЗК – брати участь у діяльності органів молодіжного/студентського та місцевого самоврядування для реалізації політики ЄС щодо активної участі молоді в управлінні суспільним розвитком; – обґрунтовувати та розробляти пропозиції молодіжної політики в Україні та ЕС			
	ФК– застосовувати механізми забезпечення ефективності молодіжної політики ЄС – поінформування щодо рішень і дій органів влади, місцевого самоврядування через соціальні мережі, консультування та підтримка молодіжних ініціатив створення рад, обговорень, молодіжне партнерство та представництво в органах управління			
	ПРН: – забезпечувати консультативно-дорадчу діяльність щодо імплементації національного законодавства щодо молодіжної політики до міжнародних регулятивних актів; – здатність до активного вияву громадянської позиції з критичним оцінюванням			
Етнодемографічні процеси сучасної Європи	ЗК – пошуку, оброблення й аналізу інформації з різних джерел; спілкуватися державною та іноземною мовою			
	ФК– здатність критично усвідомлювати взаємозв'язок між культурними, соціальними та економічними процесами			
	ПРН: – збирати та впорядковувати інформацію; – оцінювати специфіку застосування принципів управління в соціокультурному менеджменті; – вивчати, узагальнювати та адаптувати найкращий досвід соціокультурної розбудови; – вміти встановлювати діалог з різними професійними суб'єктами та групами			

Таблиця 3.7

**Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності
соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним
інтелектом для ОС «Магістр» за мотиваційним критерієм**

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
<i>Філософія освіти</i>	ЗК – навички і уміння виокремлювати, актуалізувати та розв’язувати проблемні ситуації; здатність виявлення, систематизації, аналізування інформаційних даних різної джерельності			
	ФК – здатність до аналізування, оцінювання і прогностики соціально-суспільно-політичних, екологобезпечних та культурних процесів при застосуванні фахових і спеціалізованих знань в галузі культури і мистецтва; - здатність викладати суспільно-гуманітарні і фахові дисципліни.			
	ПРН: - здійснення системної аналітики пошуку критичної діагностики, оцінювання актуалізованих проблемних ситуацій з соціально-філософським обґрунтуванням в межах власного наукового пошуку; - здатність до критичного мислення, аналізування й оцінювання філософських доробків, використання сучасних методик аналізу та інтерпретації наукових і методичних джерел; - здатність до оцінки і прогностики соціально-економічних, суспільно-політичних та мистецьких процесів, застосування спеціалізованих навичок розв’язання складних задач філософії; - здатність до розробки і забезпечення викладання навчальних дисциплін			
<i>Інноваційне підприємництво і стартаппроекти в соціокультурній сфері</i>	ІК – здатність вирішувати проблемні питання за функціональним призначенням менеджменту соціокультурної діяльності під час навчання, що передбачає здійснення наукових досліджень з врахуванням інноваційних підходів і принципів, також із застосуванням інноваційних методів і прийомів			
	ЗК – - здатність генерувати прогресивні ідеї та гіпотези; - обґрунтовувати організаційно-управлінські рішення; здатність до оцінювання та гарантування якості професійних завдань, а також уміння прогнозувати, запобігати і усувати професійні проблеми			
	ФК – - розроблення продуктивних систем маркетингу соціокультурних продуктів та послуг (просування проєктів, програм, акцій, івентів тощо); - надання соціокультурних сервісів підтримки; - здатність до розробки соціокультурних планів, програм і проєктів та забезпечення їх операційної реалізації			

Продовження таблиці 3.7

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ПРН: - застосовувати на практиці фаховий тезаурус, уміння презентувати підсумки професійної діяльності; - здійснювати системний аналіз ризиків і небезпек прийняття ефективні рішень у сфері соціокультурної діяльності; - здійснювати добір необхідних для опрацювання аналітики та результатів із використанням інноваційних методів та технологій програмного сервісу; - уміння – здійснювати добір та інтегрувати доведення власної дослідницької позиції, представляти та опонувати результати соціокультурних практик, аргументувати і відстоювати власну думку щодо результатів досліджень та рекомендацій; - визначати стратегічні напрями реалізації підприємницької діяльності інституцій соціокультурної сфери; - провадити системне оцінювання соціально-культурних проєктів, планів та програм, ключових соціально-культурних технологій та систем рекреаційно-дозвілєвої, ігрової діяльності, інформаційних, просвітницьких, а також комунікаційних, ревіталізаційних, консалтингово-дорадчих; - розробляти та обґрунтувати стартаппроєкти і стратегії перспективного поступу соціокультурних систем; - використовувати на практиці набуті знання, вміння та навички за призначенням завдань і стратегій інноваційного підприємництва в установах соціокультурної сфери; - уміння та навички набуття та розвитку потенціалу знань у аспектах: • змісту та процедур інноваційного підприємництва та функціональної спрямованості соціокультурної сфери; • методичного забезпечення та генерування інноваційних ідей та гіпотез; • причинно-наслідкових засад ефективності стартаппроєкту зі реалізації інноваційних пропозицій новацій і маркетингу; • добору механізмів створення інноваційних продуктів, послуг, сервісів; - побудови та змістового оформлення інноваційних бізнес-моделей стартаппроєктів; - архітектури змісту складових розділів бізнес-планів та прийомів їх комерціалізації як інноваційних продуктів; формування стратегій поширення на ринках нових товарів, послуг, сервісів підтримки підприємництва засобами маркетингу			

**Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності
соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним
інтелектом для ОС «Магістр» за соціокультурним критерієм**

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
1	2	3	4	5
Іноземна мова	ЗК – - здатність знаходити, аналізувати інформаційні дані різних джерел у галузях науки і знань, а також іншомовних; - здатність до абстрактного та критичного осмислення аналітичної бази досліджень, систематизації та інтерпретації параметрів оцінювання процесів і явищ у відповідній галузі наук і знань, уміння визначати причинно-наслідкову взаємодію; - здатність особисто та в колективі забезпечувати якість дослідження на академічному рівні зі застосуванням ІКТ; - здатність до наукових дискурсів і презентації власного наукового доробку державними і іноземними мовами; здатність до критики і самокритики, креативності; - здатність усвідомлення та дотримання норм академічної етики, мобільності та доброчесності, самовдосконалення, самоосвіти і самоменеджменту			
	ПРН: - здійснювати добір та аналіз іншомовних доробків обраного згідно специфіки дослідження, проєктувати і прогнозувати, застосовувати набуті знання на практиці для вироблення оптимальних методик і методів аналізування джерельного базису дослідження; - уміння реферувати, аналітично оцінювати та здійснювати фаховий переклад джерел на іноземних мовах; - здійснювати компаративний аналіз класифікаційних напрямів загальних і спеціальних характеристик теоретичних і прикладних засад дослідження; - застосовувати новітні методики, методи та ІКТ з метою забезпечення ефективності фахової роботи, науково-дослідницьких робіт відповідної галузі культури і мистецтва; - аргументовано і сприйнятно тлумачити зміст конкретних питань дослідження іноземними мовами, декламувати і відстоювати власні судження та обґрунтовувати їх академічність; - оцінювання і критичний аналіз персональних і фахових значущих проблем, розробка стратегій їх розв'язання			

Продовження таблиці 3.8

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Інноваційний соціокультурний менеджмент	ЗК – - здатність до продукування креаційних новацій; - здатність визначати та обґрунтовувати раціонально доцільні та управлінські рішення; здатність до системного аналізу якості складових стратегії інноваційної політики у соціокультурній сфері та управління нею, а також уміння аналітики, діагностики, прогностики, моделювання стану та розвитку соціокультурних систем та систем управління			
	ФК – здатність до організації наукових проєктів (вітчизняних і міжнародних) згідно вимог правового та технічного регулювання, семантики галузевого та інституційного спрямування; - здатність обґрунтовувати розробку та проєктувати системи менеджменту соціокультурних проєктів, стратегій розвитку соціокультурної діяльності			
	ПРН: - практично застосовувати фаховий тезаурус і вокабуляр у професійній діяльності щодо управлінської інноватики в галузі культури і мистецтва; - здійснювати добір власної аргументації дослідницьких результатів вивчення практично-корисного досвіду з інноватикою управління соціокультурної діяльності та презентувати пропозиції управлінських новацій; - здійснювати аналіз та оцінку ризиків і небезпек невідповідностей у аспектах управління якістю інноваційного розвитку соціокультурних форм організації; - забезпечувати обґрунтованість добору інформаційних масивів даних щодо програмного забезпечення інноваційних перспектив соціокультурного менеджменту в галузі знань культури та мистецтва зі застосуванням інформаційно-технологічного забезпечення методів, технологій і способів інноватики управління, а також володіти навичками управління системною діяльністю в соціокультурних проєктах управління суспільним розвитком і мати соціальну відповідальність в умовах соціальної турбулентності воєнного стану та в мирний час; - застосовувати когнітивний потенціал щодо: змісту і специфіки інноваційного соціокультурного менеджменту; - систематизації і класифікації структури інноваційних процесів управління соціокультурною діяльністю; - планування, організації, мотивації та нагляду за інноваційною діяльністю управління підприємством соціокультурної сфери; - аналізувати інноваційний потенціал управління соціокультурною діяльністю;			

Продовження таблиці 3.8

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	- розробляти програми та плани інноваційного розвитку підприємств соціокультурної організації; - добирати методичний органайзер управління згідно функціонального призначення та рівнів управління, а також практично застосовувати знання та навички згідно управлінських задач у стратегіях інноваційного інституту розвитку соціокультурної сфери			
Практики міжкультурного діалогу	- ЗК – здійснювати дослідження у напрямках соціокультурної сфери багатоманітності полікультурного діалогу міжкультурної співпраці; комунікувати у проєктах професійного партнерства на національному, регіональному та транскордонному рівнях організації соціокультурної діяльності			
	ФК – планування, розроблення та апробації результатів пріоритетних напрямів дослідження; - прогнозування напрямів моделювання проєктної діяльності у сфері культури, моделювання інноваційних соціально-культурних процесів, виявлення тенденцій їх розвитку			
	ПРН: - застосовувати синергетичний, міждисциплінарний, системний підходи для розв’язання професійних задач і проблем соціокультурного розвитку в політиці соціальної згуртованості та консолідації та в освітній політиці; - розуміти і застосовувати передові міжнародні практики соціокультурних проєктів комунікацій; - збирати інформаційні дані функціонального призначення, обробляти і аналізувати їх практичні результати із застосуванням сучасних методів та спеціалізованого програмного забезпечення, а також опановувати знання – професійної термінології щодо базових принципів міжкультурних комунікацій соціокультурної взаємодії; - заходи ефективних прийомів ЄС щодо організації порозуміння і міжкультурної взаємодії; - міжкультурного діалогу в комунікації соціальної згуртованості; - щодо ролі трансверсальних компетенцій як метакогнітивних навичок ХХІ століття для підтримки соціально-економічного, екологічного, безпечного та сталості розвитку територій та суспільних перспектив. - володіння тезаурусом професійно-орієнтованих і фахових дисципліни; - аналіз стану та перспектив міжкультурного партнерства і в співпраці в регіонах України; застосовувати на практиці знання та навички з міжкультурного діалогу; попереджати, вирішувати та запобігати міжкультурним конфліктним ситуаціям			

**Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності
соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним
інтелектом для ОС «Магістр» за технологічним критерієм**

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Організація наукових досліджень	ЗК – - здатність до науково-дослідного пошуку, опрацювання та аналізування інформаційних джерел різних галузей наук і знань; - здатність до продукування креаційних гіпотез; - здатність до здійснення наукових розвідок на відповідному академічному рівні; - здатність до етичного ставлення й соціальної мотивації відповідальності та навички застосування ІКТ			
	ПРН: - критичне опрацювання актуальних проблемних ситуацій пріоритетних науково-дослідних напрямів; - визначати завдання науково-дослідних робіт, які необхідно вирішити, наукового і професійного призначення для прийняття ефективних рішень при виробленні інноваційних підходів до професійної діяльності; - планування науково обґрунтованого дослідження з метою забезпечення розвитку сучасних наукових знань, верифікації гіпотез, аргументування висновків і заключень, презентація наукових результатів досліджень в різних форматах академічного спілкування; - диференціація застосування ІКТ у професійній діяльності; - здійснення наукових розвідок, формування наукових текстів із аргументовано доведеними результатами, соціальна відповідальність за результати праці; - застосування методологічного інструментарію когнітивного потенціалу галузі знань			
Сучасні технології соціокультурного проектування	ЗК – - здатність до наукових досліджень відповідного академічного рівня організації; - здатність до продукування креаційних ідей; - здатність до прийняття науково обґрунтованих стратегій управління; - здатність до комунікування з представниками інших професійних груп функціонального призначення за видами економічної діяльності; - здатність до оцінювання якості і технологічних процесів соціокультурного проектування;			

Продовження таблиці 3.9

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	- здатність до самоосвіти та саморозвитку, а також уміння та навички міжособистісної комунікації; навички діагностики ідентифікації запобігання та усунення проблемних ситуацій та шанобливого ставлення до соціокультурної багатоманітності; здатність до соціальної відповідальності			
	ФК – - здатність теоретично планувати, обґрунтовувати та дискутувати при обговоренні результатів дослідження; - здатність до організації та реалізації науково-дослідних робіт, науково-виробничих процесів у соціокультурних проєктах; - здатність до прогностики та проєктування діяльності у сфері культури та мистецтва, моделювання стану та розвитку соціально-культурних процесів; - здатність до розробки соціокультурних планів і програм, їх сервіс і впровадження за призначенням проєктої діяльності; - здатність до організаційно-управлінської діяльності у співпраці зі стейкхолдерами згідно процедур реалізації спільних соціокультурних проєктів і стратегій; - здатність застосовувати міждисциплінарність підходів для розв’язання складних завдань соціокультурної організації проєктів; - застосовувати міжнародні практики соціокультурного досвіду; здатність до пошуку цільової інформації, аналізування різної джерельної бази практичної значимості, використання новітніх методів та спеціалізованого програмного забезпечення			
	ПРН: - здатність застосовувати міждисциплінарність підходів для розв’язання складних завдань соціокультурної організації проєктів; - здатність застосовувати міжнародні практики соціокультурного досвіду; - навички пошуку цільової інформації, аналізування різної джерельної бази практичної значимості, використання новітніх методів та спеціалізованого програмного забезпечення.			
Методика викладання фахових	ЗК – - здатність до спілкування з представниками стейкхолдерів різночинних категорій груп експертів відповідних галузей наук і знань; - здатність до організації науково-дослідних робіт згідно вимог правового і технічного регулювання та академічного рівня відповідності наукових результатів;			

Продовження таблиці 3.9

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	- здатність до комунікування з представниками галузей науки і знань згідно видів економічної діяльності; - здатність до здійснювати оцінювання за параметрами визначеної метрики вимірювань і забезпечувати якість моніторингу та експертно-аналітичної діяльності; - здатність до опанування сучасних наукових знань та здобуття кваліфікацій з відповідним переліком компетентностей, а також навички міжособистісного комунікування			
	ФК – - здатність до розроблення, обґрунтування та апробації наукових продуктів і продукції їх презентації та оприлюднення на науково-метричних платформах; - здатність здійснювати науково-дослідні роботи, науково-виробничі програми та соціокультурні плани; здатність до лідерства у соціокультурній діяльності в галузі культури та мистецтва			
	ПРН: - оперувати – потенціалом знань щодо архітектури змісту галузевих стандартів вищої освіти України та навчальних планів з спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»; - вимогами до організації освітнього процесу за видами матеріально-технічного, навчально-методичного, інформаційного та екологічного сервісу надання освітніх послуг та кадрового менеджменту та підтримки правового й соціального захисту; - організаційно процесно-логістичними умовами забезпечення навчально-науково-пізнавальної діяльності; - володіти та застосовувати на практиці педагогічної діяльності вміння впроваджувати сучасні інформаційно-технологічні засоби навчання; - розробляти плани і програми організації форм навчання професійно-орієнтованих фахових і спеціальних дисциплін; опановувати і впроваджувати передові освітні технології, методики навчання і досліджень; - організувати самостійну роботу здобувачів освіти; - здійснювати нагляд, моніторинг якості здобуття знань і опанування фахових компетентностей; - розробка і впровадження міжнародного позитивного практично-корисного досвіду організації ефективних соціокультурних форм співпраці; - збір інформаційно-аналітичних даних за цільовим призначенням, обробка, аналізування з використанням ІКТ та програмних сервісів;			

Продовження таблиці 3.9

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	- збір, аналізування та оцінювання інформаційних масивів даних за цільовим призначенням, розв’язання фахових задач та персональної мотивації; - використовувати на практиці фаховий понятійно-категоріальний апарат, вміння презентації результатів фахової діяльності; - вміння та навички компіляції, інтерпретації та систематизації та представлення наукових результатів та їх апробації вивчення соціокультурних практик, аргументувати власні умовиводи та заключення з врахуванням пропозицій інновацій щодо результатів досліджень; здійснювати власну наукову та професійну діяльність з дотриманням вимог правового та технічного регулювання; застосовувати міждисциплінарний підхід для розв’язання складних проблемних ситуацій в соціокультурній діяльності			

Таблиця 3.10

**Анкети оцінювання рівнів професійної компетентності
соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним
інтелектом для ОС «Магістр» за менеджерським критерієм**

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
<i>Освітня політика і лідерство</i>	ІК – здатність до вирішення складних завдань і проблемних ситуацій у фаховій діяльності або підготовці, що передбачає здійснення досліджень інноватики у невизначених умовах соціальної турбулентності			
	ЗК – здатність до вирішення складних завдань і проблемних ситуацій у фаховій діяльності або підготовці, що передбачає здійснення досліджень інноватики у невизначених умовах соціальної турбулентності			

Продовження таблиці 3.10

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
	ФК – - здатність до державного мовлення (усного і письмового); - здатність до критичного мислення і самооцінювання; пошуку, системного аналізу інформаційних даних джерельної бази за призначенням; - здатність до командної взаємодії автономної праці; - здатність до системного та креативного мислення, аналізування та синтезу інформації; здатність до - здатність до адаптації у середовищах зайнятості та ефективності діяльності у нестандартних неапробованих ситуаціях; здатність до - здатність до професійно-орієнтованого комунікування у академічному середовищі; - здатність до наукового пошуку з релевантними результатами; - здатність до креативного продукування нових ідей та шляхів вирішення нестандартних ситуацій, а також навички й і вміння діагностувати, актуалізувати та розв’язувати проблеми різної складності та застосування ІКТ			
	ПРН: - самоаналіз власної навчальної, наукової та фахової діяльності, розроблення ефективних стратегій самовдосконалення, самоосвіти та професійного розвитку шляхом самоменеджменту; - упевнене оперування з визначеними в державі мовами письмового та усного комунікування, зокрема в ситуаціях фахового і ділового спілкування, також апробація результатів досліджень державними мовами; - оцінювання та критичне аналізування суспільних, персональних та професійних проблеми, вироблення механізмів у стратегіях вирішення у складних і невизначених умовах з подальшим застосуванням інноваційних підходів та з прогнозуванням; - використовувати сучасні методики, технології та методи ефективної фахової діяльності та формування якості наукового пошуку в галузі культури та мистецтва; - сприйнятно та аргументовано доведено презентувати результати пошуку (письмово та усно), вміння апробувати їх; - володіти корпоративною етикою у професійному середовищі, налагоджувати ефективну взаємодію у професійних групах різночинного представлення; - застосування принципів академічної етики та доброчесності			

Продовження таблиці 3.10

№ п/п та найменування освітнього компонента	Компетентності (ІК – інтегральна, ЗК – загальні, ФК – фахові), програмні результати навчання (ПРН)	Рівні		
		Початковий (Е, D)	Достатній (В, С)	Високий (А)
Управління соціокультурними програмами та проектами	ЗК – - здатність до генерування сучасних і креативних ідей та гіпотез; прийняття організаційно-управлінських рішень; - здатність до комунікування зі стейкхолдерами і різночинними категоріями відповідного рівня, різних галузей наук і знань, за видами економічної діяльності; співпраці в міжнародній проєктній діяльності; - здатність до оцінювання якості в системі формування управління проєктною діяльністю; здатність до навчання, опанування потенціалом сучасних наукових знань; соціальної відповідальності та свідомого ставлення до професійних обов’язків, також уміння – міжособистісних комунікацій, встановлювати походження, причини та складність проблемних ситуацій та шанобливого ставлення до різноманітності, полікультурності			
	ФК – - планувати, обґрунтовувати та обговорювати результати наукових досліджень; - здатність до розв’язання проблем соціокультурного характеру в умовах соціальної турбулентності та надавати науково-обґрунтовані рекомендації за професійним призначенням; - здатність до організації та реалізації науково-дослідних робіт, навчально-науково-виробничих завдань, соціокультурних проєктів; - здатність до експертизи, консалтингу та дорадництва у соціокультурних проєктах і програмах; - здатність до фахової діяльності, оцінювання релевантності та перешкод досягнення результатів, продуктивності соціокультурного проєкту; - здатність до прогностики та проєктування у галузі культури і мистецтва, моделювання стану і розвитку соціокультурних процесів і явищ, встановлення спрямованості перспектив їх розвитку; здатність до розробки та оперативного провадження соціокультурних проєктів			
	ПРН: - пошук, аналіз та оцінка інформаційних джерел і масивів даних для розв’язання професійних і персональних завдань; - вміння добирати та інтерпретувати доведення власних результатів дослідження, обґрунтовування авторського бачення ефективності соціокультурних практик, презентації і аргументації власної позиції у представленні досліджень, рекомендації їх інноваційних шляхів удосконалення прийнятих рішень;			

Результати сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за рівнями у КГ та ЕГ на констатувальному етапі дослідження подано у таблиці 3.11.

Сформованість професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у ЕГ та КГ на констатувальному етапі

Рівні	Групи	Критерії							
		мотиваційний		соціокультурний		технологічний		менеджерський	
		осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Високий	ЕГ	10	8,03	6	4,92	5	4,10	8	6,56
	КГ	11	8,80	7	5,60	7	5,60	8	6,40
Достатній	ЕГ	61	50,07	50	40,98	48	39,34	38	31,15
	КГ	63	50,40	51	40,80	47	37,60	41	32,80
Початковий	ЕГ	51	41,80	66	54,10	69	56,56	76	62,29
	КГ	51	40,80	67	53,60	71	56,80	76	60,80
		Всього – 247 осіб, з них ЕГ – 122, КГ – 125							

У ході констатувального етапу експерименту встановлено рівень сформованості позитивного психоемоційного інтелекту менеджерів ЕГ і КГ під час професійної підготовки до соціокультурної діяльності (рис. 3.12).

Таблиця 3.12

Рівні сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у ЕГ та КГ на констатувальному етапі експерименту, у %

Рівні	Усереднені показники (у %)	
	ЕГ	КГ
Високий	5,90	6,60
Достатній	40,39	40,40
Початковий	55,96	53,00

Результати порівняння проведених упродовж педагогічного експерименту зрізів засвідчили, що досліджуваний процес професійної підготовки до соціокультурної діяльності у менеджерів ЕГ відбувався більш інтенсивно.

Таблиця 3.13

Динаміка рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у ЕГ та КГ у зрізах, осіб

Критерії	Рівні	Зріз на констатувальному етапі		Проміжний зріз		Зріз на формульовальному етапі	
		ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ
Мотиваційний	Високий	10	11	23	17	40	22
	Достатній	61	63	67	64	72	65
	Початковий	51	51	32	44	10	38
Соціокультур	Високий	6	7	24	11	38	16
	Достатній	50	51	62	56	75	67
	Початковий	66	67	36	58	9	42

Технологічн	Високий	5	7	33	12	43	21
	Достатній	48	47	55	50	70	52
	Початковий	69	71	34	63	9	52
Менеджерськ	Високий	8	8	25	16	41	23
	Достатній	38	41	47	42	60	48
	Початковий	76	76	50	67	21	54

Таблиця 3.14

Сформованість професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом ЕГ та КГ на формувальному етапі педагогічного експерименту

Рівні	Групи	Критерії							
		мотиваційний		соціокультурний		технологічний		менеджерський	
		осіб	%	осіб	%	осіб	%	осіб	%
Високий	ЕГ	40	32,79	38	31,15	43	35,25	41	33,61
	КГ	22	17,60	16	12,80	21	16,80	23	18,4
Достатній	ЕГ	72	59,01	75	61,47	70	57,37	60	49,18
	КГ	65	52,00	67	53,60	52	41,60	48	38,4
Початковий	ЕГ	10	8,20	9	7,38	9	7,38	21	17,21
	КГ	38	30,40	42	33,60	52	41,60	54	43,2
Всього – 247 осіб, з них ЕГ – 122, КГ – 125									

Таблиця 3.15

Порівняння результатів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у ЕГ та КГ до і після педагогічного експерименту

Критерії	Рівні	Показники на констатувальному етапі				Показники на формувальному етапі			
		ЕГ (122 особи)		КГ (125 особи)		ЕГ (122 особи)		КГ (125 особи)	
		Осіб	%	Осіб	%	Осіб	%	Осіб	%
Мотиваційний	Високий	10	8,03	11	8,80	40	32,79	22	17,60
	Достатній	61	50,07	63	50,40	72	59,01	65	52,00
	Початковий	51	41,80	51	40,80	10	8,20	38	30,40
Соціокультурний	Високий	6	4,92	7	5,60	38	31,15	16	12,80
	Достатній	50	40,98	51	40,80	75	61,47	67	53,60
	Початковий	66	54,10	67	53,60	9	7,38	42	33,60

Технологічний	Високий	5	4,10	7	5,60	43	35,25	21	16,80
	Достатній	48	39,34	47	37,60	70	57,37	52	41,60
	Початковий	69	56,56	71	56,80	9	7,38	52	41,60
Менеджерський	Високий	8	6,56	8	6,40	41	33,61	23	18,40
	Достатній	38	31,15	41	32,80	60	49,18	48	38,40
	Початковий	76	62,29	76	60,80	21	17,21	54	43,20

Різниця у динаміці рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у ЕГ і КГ за компонентами обчислено за формулою: $x = x_2 - x_1$, де x – результат динаміки зростання рівня професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за відповідним критерієм; x_1 – показник рівня професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за відповідним критерієм у КГ (у %); x_2 – показник рівня професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за відповідним критерієм в ЕГ (у %); x_1 та x_2 визначені як середні кількісні показники професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за відповідним критерієм у КГ та ЕГ. Динаміку змін у формуванні професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом здобувачів освіти КГ і ЕГ (до та після педагогічного експерименту) відображено у таблиці 3.13.

Таблиця 3.16

Динаміка рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у ЕГ та КГ, у %

Рівні	Групи	Критерії											
		мотиваційний			соціокультурний			технологічний			менеджерський		
		До	Після	Дельта	До	Після	Дельта	До	Після	Дельта	До	Після	Дельта
Високий	ЕГ	8,03	32,79	+24,76	4,92	31,15	+26,23	4,10	35,25	+31,15	6,56	33,61	+27,05
	КГ	8,80	17,60	+8,80	5,60	12,80	+7,20	5,60	16,80	+11,2	6,40	18,40	+12,00
Достатній	ЕГ	50,07	59,01	+8,94	40,98	61,47	+20,49	39,34	57,37	+18,03	31,15	49,18	+18,03
	КГ	50,40	52,00	+1,6	40,80	53,60	+12,8	37,60	41,60	+4,00	32,80	38,4	+5,60
Початковий	ЕГ	41,80	8,20	-33,60	54,10	7,38	-46,72	56,56	7,38	-49,18	62,29	17,21	-45,08
	КГ	40,80	30,40	-10,40	53,60	33,60	-20,00	56,80	41,60	-15,20	60,80	43,20	+17,60

Висновки до третього розділу:

Ефективність розроблено і обґрунтованої моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом підтверджено на формувальному етапі педагогічного експерименту згідно показників рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом (у %) у ЕГ та КГ на рівнях за критеріями, відповідно – початковий (відповідно 8,20 і 30,40% за мотиваційним критерієм, 7,38 та 33,60% – за соціокультурним, 7,38 і 41,60% – за технологічним, 17,21 і 38,40 % за менеджерським); достатній (59,01 і 52,00% за мотиваційним критерієм, 61,47 і 53,60% – за соціокультурним, 57,37 і 41,60 % – за технологічним, 49,18 і 28,42% – за менеджерським) та високий рівень (32,79 і 17,60% за мотиваційним критерієм, 31,15 і 12,80 % – за соціокультурним, 35,25 і 16,80 % – за технологічним, 33,61 і 18,40% – за менеджерським критерієм).

Список використаної літератури до третього розділу:

1. Діагностика Емоційного інтелекту (Н. Холл). URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/diagnostyka-emociynogo-intelektu-n-holl> (дата звернення 23.09.2024).
2. Єршова-Бабенко І. В., Жижко Т. А. Психомірність людини та її поведінки: монографія. Київ: ЦП Компринт, 2024. 222 с.
3. Кліманська М. Б., Галецька І. І. Психометрична характеристика опитувальника позитивного і негативного афекту (ОПАНА), розробленого на основі методики PANAS. *Psychological journal*. 2020. Volume 6. Issue 4. С.119-132.
4. Стасюк М. М. Програма розвитку емоційного інтелекту методами гештальт-терапії. *Габітус*. 2020. Випуск 13. Т.2. С.139- 147.

ВИСНОВКИ

1. Здійснено аналіз теоретичних засад професійної підготовки менеджерів до соціокультурної діяльності та академічного досвіду міждисциплінарного дослідження з дефінітивним аналізом тезаурусу формування позитивного психоемоційного інтелекту. Сформульовано у авторському трактуванні поняття «процес професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом», яке тлумачимо як явище соціокультурної феноменології та соціокультурну форму організації освітнього процесу у системі неперервної освіти у складових навчально-науково-пізнавальної, науково-дослідницької, інформаційно-технологічної діяльності та соціального сервісу правового захисту усіх учасників підготовки та професійного розвитку у закладах вищої освіти; неперервне навчання та професійний розвиток менеджерів соціокультурної діяльності ОС «Бакалавр» та ОС «Магістр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво» для забезпечення середовищ професійної та соціальної зайнятості (самозайнятості також) за формами та методами управління соціокультурною діяльністю особистості, різночинних категорій соціальних груп населення (практично втілені соціокультурні системи взаємодії професійно-компетентних до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом управлінським інструментарієм та методичним органайзером соціального залучення до створення, збереження, нарощення та поширення аксіологічного потенціалу культури і мистецтва у сфери соціальної і науково-технічної, освітньо-наукової, художньо-естетичної та інноваційної креативності) в умовах професійної підготовки та розвитку, дозвілля, ревіталізації, рекреації, публічного управління та адміністрування, соціальної роботи, волонтерства, яка забезпечує ефективність психолого-педагогічного та соціально-виховного впливу та стимулює нарощення когнітивного, аксіологічного та позитивного психоемоційного потенціалу менеджерів

2. Обґрунтовано концептуальні та організаційно-методичні засади професійного формування позитивного психоемоційного інтелекту з аксіологічним аналізом технологій для менеджерів соціокультурної діяльності.

Концептуальні методологічні засади наукових доробків дослідження стану та розвитку тезаурусу тлумачень багатоаспектності «позитивного психоемоційного інтелекту» у здобувачів освіти у соціальній проєкції психомірності враховують академічні надбання вітчизняної синергетичної наукової школи, яка тлумачить як соціокультурний феномен парадигми психолого-педагогічної синергії та психомірності гіперцілісності особистості у психоемоційній системі індивідуального виразу Людини у загальних концептах балансу нерівноважності, нелінійності, відкритості, складності, самоорганізації, саморегуляції та самовдосконалення (самоосвіти, самоменеджменту, самозайнятості) як її внутрішньопсихічного середовища, так і притаманного психоемоційного інтелекту з потенціалом позитивного моделювання виразу за призначенням. «Позитивний психоемоційний інтелект Людини» як соціокультурний феномен укладаємо в архітектурних компонентах: *емоційного* – емоційна грамотність, сприйняття емоцій, їх виразу та співчуття; самосвідомості, самоаналізу та самовпевненості, самопізнання та самомотивації, саморегулювання і контролю, емпатії та навичок соціальної взаємодії у визначеній спрямованості; *ментального* – синергія ментальних здібностей сприйняття власного емоційного стану та оточуючих, розумова спроможність у здатностях навчання, адаптації, самостановлення, вироблення рішень; *соціального* – комплекс здібностей до соціалізації особи; *позитивного* – здатності позитивного моделювання мислинового процесу, опрацювання деструктивних виявів, усвідомлення різнобічності прояву проблемних ситуацій, пошуку раціональних рішень, самоконтроль власних думок, встановлення практичного зиску для оточуючих і власної користі, здатність використовувати когнітивний, фізичний, психо-емоційний, соціальний, професійний потенціал; *позитивного психоемоційного* – консолідуючий термін виразу потенціалу людини для подолання інтелектуальних бар'єрів і протиріч у спроможності до

позитивного моделювання дій, критичного та креативного мислення з метою наукового пізнання, самовдосконалення та актуалізації власних активів як агентів позитивного перетворення і забезпечення реалізації парадигми сталого розвитку Людини і суспільства.

Організаційно-методичні засади професійного формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності обґрунтовано та розкрито з аксіологічним аналізом технологій його забезпечення у здобувачів освіти. Акцентовано на перехресному потрактуванні понять «професійна підготовка соціокультурної діяльності» та «менеджери з позитивним психоемоційним інтелектом», «професійна компетентність соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом», оскільки здобувачі освіти – майбутні менеджери соціокультурної діяльності набувають професійної компетентності до соціокультурної діяльності та орієнтовані на соціальну проєкцію психомірності виразу позитивного психоемоційного інтелекту у середовищах соціокультурної сфери організації суспільної діяльності – професійної, соціальної та само- зайнятості в соціально-турбулентних умовах. Організаційно-методичні засади професійного формування позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів соціокультурної діяльності обґрунтовано при розробленні та впровадженні комплексної методики оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів з адаптованими до педагогічної проблеми дослідження методиками: методика діагностики емоційного інтелекту Н. Холла; методика дослідження рівня розвитку емоційного інтелекту В. Зарицької; методика діагностики емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні В. Бойко; методика модифікованої шкали оцінювання суб'єктивного благополуччя (БіБіСі); методика-опитувальник позитивного і негативного афекту (ОПАНА) М. Кліманської, І. Галецької, методика-метод «Створююча Сила» та комплексного критеріального апарату метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності

менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом та метрики діагностики ознак позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів.

3. Розроблено і обґрунтовано зміст і структуру професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом з врахуванням вимог Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» галузі знань 02 «Культура і мистецтво», які передбачають: інтегральну компетентність (до вирішення складних професійних завдань соціокультурної, освітньо-наукової сфери зі застосуванням теоретичних і методичних засад методології менеджменту галузі знань культури і мистецтво у невизначених умовах соціальної турбулентності), загальні компетентності (як здатність до – реалізації когнітивного потенціалу наукових знань на практиці; застосування наукових знань предметної професійної сфери соціокультурної діяльності та управління нею у професійних середовищах зайнятості; планування, проєктування та тайм-менеджменту соціокультурних програм; комунікацій державними та іноземними мовами; використання ІКТ; системного аналізу якості складових інформаційних систем і платформ та їх менеджменту; креативного продукування новацій та ідей; діагностики виокремлених професійних проблем; корпоративної роботи та тімбілдингу; позитивної мотивації для досягнення цільової мети; міжнародного партнерства в соціокультурних проєктах; розробки та менеджменту науково-дослідних, освітніх та соціальних проєктів; вияву ініціатив інноваційного підприємництва в соціокультурній сфері; соціальної, академічної та екологічної відповідальності на засадах сталого розвитку; соціального і правового захисту аксіологічного потенціалу громадянського суспільства; верховенства права і свобод громадян України; нарощення аксіологічної спадщини, її збереження надбань в історичній ретроспективі, академічних доробків наукових знань про взаємини «природи»-«людини»-«суспільства»-«професійних середовищ»-«інформаційно-технологічного забезпечення»; здорового способу життя та рекреаційно-

дозвіллевої та спортивної активності; самоаналізу якості професійних обов'язків; критичного аналізу цілісної єдності взаємин процесів соціально-економічного, еколого-безпечного та соціокультурного розвитку; аналізу правового, політичного, соціального і технологічного забезпечення розвитку галузі культури і мистецтво та її середовищ зайнятості; вироблення стратегій та їх оцінювання глобальних, національних, регіональних і місцевих програм соціокультурного розвитку; застосування оптимального науково-методичного та інформаційно-технологічного інструментарію для розробки обґрунтування та забезпечення ефективності систем менеджменту соціокультурних форм організації професійної діяльності); спеціальні компетентності (ресурсозабезпечення та розподілу функціональних повноважень у виконавській дисципліні та з відповідальністю за якість соціокультурної діяльності; професійної, академічної та соціальної етики при врегулюванні професійних питань; конфлікт-менеджмент та антикризовий менеджмент у професійній діяльності; забезпечувати адміністрування комунікацій зі стейкхолдерами; використовувати інноваційні методи інформаційного аналізу та менеджменту соціокультурних систем; розробляти та надавати соціокультурні послуги та сервіси підтримки); відповідно розроблених вимог у дисертаційному дослідженні щодо удосконалення змісту освітніх компонентів і діагностики програмних результатів навчання у процесі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом – у загальних і спеціальних компетентностях (української та іноземної мови за професійним спрямуванням, історіографії державності України; української, академічної та соціальної культури, громадянської освіти демократичної культури, культури здоров'язбереження; цифрових технологій; профорієнтації до спеціальності, професійної адаптації та самостановлення, специфіки професіоналізації та професійного розвитку; історії культури та мистецтва; загальної та спеціальної психології; розбудови інфраструктури соціокультурної сфери, анімації; соціокультурного планування та проєктування; наукового дослідництва та педагогіки, педагогіки дозвілля;

менеджменту в галузі культури і мистецтва та креативних індустрій, маркетингу в соціокультурній сфері; іміджології, соціальних комунікацій та забезпечення зв'язків з громадськістю; молодіжної політики; правового та технічного регулювання соціокультурною сферою).

Зміст і структура професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом розроблено з врахуванням вимог Стандарту вищої освіти другого (магістерського) рівня спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності» галузі знань 02 «Культура і мистецтво», які передбачають: інтегральну компетентність (вирішення завдань проблемних ситуацій в освіті, науці та інноватиці, менеджменті соціокультурної сфери у невизначених умовах соціальної турбулентності); загальні компетентності (спілкування державними та іноземними мовами; розроблення, обґрунтування та ефективна реалізація науково-дослідних проєктів і робіт на академічному рівні забезпечення якості наукових результатів; креативного новаторства, критичного та системного мислення, вироблення ефективних організаційно-управлінських рішень у соціокультурній діяльності; ділові комунікації зі стейкхолдерами та експертами, методологами, практиками у різних галузях наук і знань та за економічними видами професійної діяльності; міжнародної співпраці у проєктах та ділових перемовинах; застосування оцінних метрики якості професійних робіт); спеціальні (фахові) основні компетентності (встановлення пріоритетів наукового дослідництва у соціокультурній сфері для забезпечення сталого розвитку; імплементація передових соціокультурних практик на транскордонному, національному, регіональному і місцевому рівнях управління; планування, проєктування, забезпечення ефективності академічних розвідок в галузі культури і мистецтво; розробка механізмів розв'язання соціокультурних проблем в умовах воєнного стану та у мирний час, надання методологічно обґрунтованих професійних методичних рекомендацій, експертних заключень з консалтингу та дорадництва в галузі культури і мистецтва; соціальна та професійна адаптивна здатність до соціально турбулентних умов та потреб

професійних середовищ зайнятості); спеціальні (фахові) додаткові компетентності (освітньо-професійні – автономність, системний аналіз ризиків і небезпек, соціальна та економічна відповідальність у плануванні і якості результатів соціокультурних програм; прогностики та моделювання стану і розвитку соціокультурних систем, процесів і суспільної діяльності; розробка ефективних систем менеджменту, маркетингу, моніторингу, експертизи, оцінювання якості їх впровадження та релевантності результатів; лідерства; освітньо-наукові – здійснення теоретико-економічного та методологічного обґрунтування, планування і виконання фундаментальних і прикладних досліджень, презентації академічної позиції та власних наукових доробків; застосовувати системний, міждисциплінарний та неодивергентний підходи при дослідженні, навчанні соціальній роботі та презентації результатів наукового пізнання соціокультурних процесів як феноменів; здійснювати системний аналіз якості та експертне оцінювання сучасних наукових даних у галузях знань за призначенням, застосовувати передові освітні, інноваційні, наукові, проєктно-конструкторські технології прикладного значення у менеджменті соціокультурної діяльності); відповідно розроблених вимог у дисертаційному дослідженні щодо удосконалення змісту освітніх компонентів і діагностики програмних результатів навчання у процесі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом – у загальних і спеціальних компетентностях (філософії освіти та науки, соціально-філософського аналізу, аксіологічного футуризму; лідерства та освітньої, соціальної, молодіжної, інформаційної політики та політики безпеки; методології наукових досліджень, експертизи, практики; управління соціокультурними програмами та проєктами; технології застосування соціокультурного проєктування; методики викладання фахових дисциплін та методики виховання; інноваційного підприємництва та стартаппроєктування в соціокультурній сфері; інноваційності соціокультурного менеджменту; практики ділового міжкультурного діалогу).

4. Розроблено критеріальний апарат оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом комплексного критеріального апарату метрики встановлення рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, а саме – низький, достатній, високий за критеріями вимірювання: мотиваційний, соціокультурний, технологічний та менеджерський та метрики діагностики ознак позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів, а саме – 5 груп вимірювання рівнів: 1) парціальний та інтегративний згідно «+», «-» та I, II та III; 2) тверджень – низький, достатній, високий; 3) соціальної проєкції та бар'єрності – високий, посередній та відсторонений; 4) суб'єктивізму – низький, середній та високий; 5) афективності – нерівноважна, негативна та позитивна за переліком критеріїв вище вказаних методик.

5. Обґрунтовано та спроектовано модель професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у синергії семантики підсистем – 1) функціонально-цільова, 2) методологічна, 3) змістова, 4) методична та 5) діагностична; зміст і структуру підсистем моделі викладено згідно переліку, відповідно до: *першої* віднесено необхідність задоволення соціального замовлення на професійну компетентність соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом, сформованої у професійній підготовці ЗВО; двовекторність необхідності досягнення мети дослідження при розв'язанні визначених завдань та мети (забезпечення сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом) і завдань (встановлення сфери професійної зайнятості менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом зі сформованою професійною компетентністю; визначити зміст і структуру ЗК і СК та ПРН освітніх компонентів з циклами підготовки; виокремлення складових позитивного психоемоційного інтелекту змістового наповнення у структурі професійної компетентності соціокультурної діяльності майбутніх

менеджерів; розроблення елементів удосконалення комплексної метрики оцінювання структурних компонентів позитивного психоемоційного інтелекту на основі узагальнення загально-прийнятих методик; оцінювання сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом та визначення ознак позитивного психоемоційного інтелекту менеджерів у експериментальному майданчику дослідження і впровадження захисних положень згідно визначеної параметральної метрики; верифікація (зі самооцінюванням) професійної підготовки; *другої* включено комплекс підходів психології (феноменологічний, тестологічний, генетичний, факторний, регуляційний, структурно-функціональний та інформаційний), наукового пізнання (системний, процесний, функціональний, квалітологічний, трансформаційний та синергетичний) та навчання (компетентнісний, студентоцентрований, діяльнісний, індивідуальний, партисипативний), також принципи (системності, міждисциплінарності, індивідуалізації, практичної спрямованості, послідовності й наступності) та форми організації професійної підготовки – очна, заочна, дистанційна, змішана, мережева; *третьої* задіяно забезпечення навчальних дисциплін за циклами загальної та професійної підготовки (змістове та методичне – методики оцінювання загальних та спеціальних компетентностей, програмних результатів навчання) для освітніх ступенів «Бакалавр» та «Магістр» спеціальності 028 «Менеджмент соціокультурної діяльності», галузі знань 02 «Культура і мистецтво», розроблено зміст і структуру професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом згідно вимог стандарту вищої освіти першого(бакалаврського) та другого (магістерського) рівнів вищої освіти у компетентностях та результатах, а також вимог удосконаленого змісту з авторськими набором загальних і спеціальних компетентностей та програмних результатів навчання; *четвертої* включено комплексну методику оцінювання позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів з набором методик – діагностики емоційного інтелекту Н. Холла; дослідження рівня розвитку

емоційного інтелекту В. Зарицької; діагностики емоційних бар'єрів у міжособистісному спілкуванні В. Бойко; модифікованої шкали оцінювання суб'єктивного благополуччя (БіБіСі); опитувальника позитивного і негативного афекту (ОПАНА) М. Кліманської, І. Галецької; методики-методу «Створююча Сила» І. Єршової-Бабенко, виокремлено класифікаційні ознаки у складових позитивного психоемоційного інтелекту; *п'ятій* застосовано два критеріальних апарати – оцінювання ознак позитивного психоемоційного інтелекту у менеджерів у 5-ти груп критеріїв (парціальність та інтегративність, утвердження, бар'єрності, суб'єктивність, афективність) за 3-ма рівнями діагностики; оцінювання рівнів сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом за критеріями (мотиваційний, соціокультурний, технологічний та менеджерський) та рівнями (низький, достатній та високий).

Перевірку ефективності моделі професійної підготовки до соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом здійснено при оцінюванні результатів – сформованість професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом. Педагогічний вплив забезпечив ріст рівнів професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у ЕГ та КГ до і після експерименту (у %), відповідно дельта приросту складає у висхідній динаміці мотиваційного критерію за рівнями – високого +24,76 та +8,80 та достатнього +8,94 та +1,6; *соціокультурного критерію* за рівнями – високого +26,23 та +7,20 та достатнього +20,49 та +12,8; *технологічного критерію* за рівнями – високого +31,15 та +11,2 та достатнього +18,03 та +4,00; *менеджерського критерію* за рівнями – високого +27,05 та +12,00 та достатнього +18,03 та +5,60.

ДОДАТКИ

Додаток А

Критерії, показники й рівні сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом для ОС «Бакалавр»

Критерій/ рівень	Мотиваційний	Соціокультурний	Технологічний	Менеджерський	Шкала		Бали
низький	Початкова мотивація до –розбудови потенціалу цінностей (моральних, культурологічних, освітньо-наукових), формування цілісної системи природничо-гуманітарних знань і необхідності сталого розвитку суспільства і інформаційно-технологічного супроводу підтримки у професійній та соціокультурній роботі з прагненнями дотримуватись вимог національної безпеки; незначні прагнення до – соціальної і екологічної відповідальності, соціального партнерства, захисту правових гарантій членів суспільства; наукового пізнання в галузі філософії; розбудови академічних цінностей культури, мистецтва, освіти та науки, реалізації на практиці в галузі знань культури і мистецтва; впровадження практик соціокультурних технологій; встановлення механізмів розв’язання соціально-психологічних проблем персонального і фахового спрямування; оцінювання психологічних ситуацій та станів як особистості, так і колективу; незацікавленість у розбудові громадянського демократичного суспільства на засадах сталості	Початкова здатність до – державного та іноземного комунікування (усно і письмово); застосування знань української культури у професійній діяльності; усвідомлення –необхідності соціально-відповідальної позиції до прав і свобод громадян, захисту персональних даних, академічної культури, етики і доброчесності; здійснення наукового пошуку, практичні навички ІКТ в академічних розвідках; сприйняття і забезпечення здорового способу життя, ідентифікації проблем здоров’язбереження, безпеки життєдіяльності, екології людини у формах організації соціокультурної діяльності; реалізації рухової активності в дозвіллевій рекреаційній, професійній організації здорового способу життя; соціального захисту за призначенням; застосування знанневого потенціалу предметної сфери соціокультурної організації за семантичним призначенням на рівнях управління; обґрунтування і організації адміністрування планів розвитку соціокультурних систем	Початкова здатність до – застосування предметних знань з менеджменту соціокультурної діяльності, організації наукових досліджень; виконавської дисципліни, пропагування цінностей демократизації та сталості; усвідомлення потреб соціального права і свободи громадян; міжособистої взаємодії у корпоративній співпраці з партнерами; моделювання позитивних поведінкових мотивацій осіб, колективів, громад у ефективній співпраці з громадськістю для якості безпеки життєдіяльності соціальних систем; відчуття поваги до мультикультурного діалогу та соціального визначення й ідентичності управлінської культури; вияву соціокультурної універсальності форм організації; соціокультурного проєктування; маркетингового аналізу в соціокультурній сфері; задатки соціальної відповідальності та лідерського вияву, намагання мотивації у здобутті мети. Низька мотивація до адаптації умов цифровізації суспільства, аналізу та критичного оцінювання інформаційних даних і ресурсів, їх добору і використання за фахом, впровадження та забезпечення інформаційних систем в управлінні соціокультурною сферою у контексті освітньої, дослідницької, консультативної діяльності; використання ІКТ та програмного забезпечення у професійній і соціальній зайнятості; добору інформаційних джерел, адміністрування інформаційних платформ; тайм-менеджменту в соціальній, побутовій, дозвіллевій та соціокультурній діяльності; намагання проаналізувати ефективність психолого-педагогічних умов і технологій організації дозвілля;	Початкова здатність до – організації менеджменту та дотримання вимог професійної етики, ділового іміджу, ініціативного підприємництва, інституційної культури в соціокультурній сфері; визначення, ідентифікація та вирішення проблемних ситуацій в системі управління галуззю культури і мистецтва; вияву активності та підприємливості у професійній реалізації діяльності молодіжних і студентських об’єднань та органах місцевого самоврядування для реалізації молодіжного політики ЄС в Україні	3	E, D	0-69

ДОСТАТНІЙ	Професійно-орієнтована вмотивованість до – критичного аналізу, культур-взаємин у процесах соціально-економічної, еколого-безпечної та інституційної розбудови України; практичного використання тезаурусу і вокабуляру менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом у соціокультурній діяльності; застосування інформаційних масивів даних за призначенням та з врахуванням історичної ретроспективи становлення та розвитку української державності; успадкування та передачі постулатів фахової етики при вирішенні професійних завдань; експертної аналітики стратегій соціокультурної діяльності в сфері освіти, науки й інноватики, зайнятості та самозайнятості у соціокультурній галузі; розроблення планів, керівництва і контролю інституційного психологічного клімату для розв'язання фахових завдань; забезпечення сприятливих психологічних взаємин; генерування ідей новаторства, застосування психологічних методів; прогностики і моделювання засобами формування позитивного психоемоційного інтелекту у майбутніх фахівців; застосування систем соціально-психологічного моніторингу	Професійно-орієнтована здатність до – регулювання ефективності комунікацій, фахового управління конфліктними ситуаціями; аналізування процесів виникнення та розвитку соціокультурних форм організації суспільної діяльності; визначення ризиків і небезпек їх впливу у галузі культури і мистецтва в умовах соціокультурних реалій; ділового справочинства та академічних комунікацій, ораторського мистецтва, етики академічного простору; цивільного захисту, працевороні, ресурсоабезпечення та ресурсорозподілу, здоров'язберігаюча, мобільності та безпеки, соціальної відповідальності; критичного та креативного мислення, організації соціокультурних систем для забезпечення політики соціальної згуртованості для сталого розвитку; організації комунікацій для забезпечення ефективності зайнятості в академічній, професійній і соціальній сферах; інституційного ресурсоабезпечення функціоналу у співпраці зі стейкхолдерами у ієрархії соціокультурної інфраструктури зайнятості менеджерів; персональної відповідальності за соціокультурний розвиток у визначених видах економічної діяльності; упровадження кращих аналогів соціокультурних форм у процесах сталого партнерства за семантикою	Професійно-орієнтована здатність – соціокультурне проєктування, організаційно-управлінська, громадянська та цивільна, соціокультурна, технологічна та проєктна, прогностична і креативна; цифрового, інформаційного, комунікаційного, технологічного, методичного забезпечення якості менеджменту соціокультурної діяльності; до розробки і виконання техніко-економічного обґрунтування проєктів, календарного проєктування та реалізації науково-дослідних робіт і проєктів, визначення і оприлюднення наукових продуктів; організації маркетингу, розробки і впровадження маркетингових стратегій соціокультурного обслуговування та сервісу; виконання вимог професійної етики управління соціокультурною організацією дозволя за профілем професійної діяльності; застосування ІКТ для управління дозволеною діяльністю; ефективного соціального комунікування з представниками стейкхолдерів та громадськістю для забезпечення якості управління в соціальні сфері;	Професійно-орієнтована здатність – соціальна та екологічна відповідальність, аксіологічний футуризм, національне та міжнародне партнерство у розробці та наданні сервісу соціокультурного обслуговування, публічне та адміністративне управління соціокультурними проєктами; виокремлення ключових процесів систем менеджменту якості соціокультурної організації архітектури галузі культури і мистецтва; системного аналізу синергії складових і процесів організації соціокультурних систем, відповідальність вимогам професійної етики при здійсненні соціокультурної діяльності; сприяти забезпеченню молодіжної політики ЄС в Україні, надавати консультативно-дорадчу підтримку молодіжних рухів, соціальних мереж, органів місцевого самоврядування для консолідації молодіжного партнерства, забезпечення активно часті молоді в управлінні розвитком суспільства та забезпечення їх представництв в управлінській ієрархії соціокультурної сфери	4	В, С	70- 89
-----------	--	---	--	---	---	---------	-----------

Високий	Висока вмотивованість до – прогнозування і моделювання історичних періодів у соціокультурних реаліях; імплементації пріоритетних практик соціокультурної організації форм суспільного розвитку; визначення соціокультурного потенціалу партнерства зі стейкхолдерами; наукового дослідження та імплементації кращих практик організації соціокультурної інфраструктури; практики використання ІКТ у кадровому менеджменті; мобільність та автономність самоосвіти та саморозвитку; діагностики та метрики зі системним аналізом соціокультурних систем, застосування соціально-психологічного аналізу, моніторингу, управлінських технологій в соціокультурній сфері; тайм-, кадрового, стратегічного менеджменту у фаховій сфері; регулювання психологічного навантаження; впровадження психолого-управлінських технологій; соціально-психологічного моделювання та прогнозування соціальних явищ, підтримки і забезпечення ефективності соціально-психологічної допомоги у подоланні викликів соціальної турбулентності	Висока здатність до – оперування професійним тезаурусом, професійна майстерність встановлення кола завдань, планування, здійснення соціокультурної діяльності та управління нею в сферах професійної і соціальної зайнятості; провадження принципів і підходів академічної культури; застосування нормативно-правових і технічних регламентів, визначених на законодавчому, відомчому та інституційному рівнях для цивільного захисту в умовах воєнного стану та мирний час; обґрунтування механізмів та добору пріоритетних методик, визначення стратегічних напрямів дослідництва, навчання, розробки планів і програм розвитку соціокультурної діяльності у соціальному та професійному середовищах зайнятості; інтегрування на практиці набутих компетенцій новаторства в академічному середовищі; працеворони, енергозбереження, екологічного управління та управління якістю організації соціокультурних процесів; визначення необхідності долікарських медичних заходів; застосування принципів здорового способу життя, технології забезпечення працездатності, превентивних заходів запобігання професійному вигоранню, самоменеджменту у професійній реалізації; здійснення заходів фізичної культури і спорту у професійних умовах і дозвіллі; добору та впорядкування інформації щодо соціокультурних ситуацій та розвитку систем з прогнозуванням культур-мистецького потенціалу; застосування політики інноваційного управління соціокультурними системами та кадрового менеджменту; справочинства інформаційного базису потреб споживачів соціокультурних послуг; менеджменту професійної сфери соціокультурної діяльності; забезпечення інформаційно-технологічної, соціальної, кадрової та фінансово-економічної бази розбудови соціокультурної інфраструктури та управління нею	Висока здатність до – визначення та застосування тезаурусу менеджерами з позитивним психоемоційним інтелектом у професійних середовищах соціокультурної організації; добору інноваційних методів і методик соціокультурного проєктування, маркетингу соціокультурного обслуговування та сервісу, управління якістю маркетингових процесів; реалізації потенціалу соціального самовизначення, національної ідентичності, самоосвіти та самоменеджменту, дотримання правил громадянського демократичного співіснування у суспільстві, пропагування, наслідування та розбудови аксіологічного потенціалу майбутнього демократичного суспільства, вільного виразу громадянських свідомості та позицій у процесі демократизації громадянської освіти, політичного устрою та сталого розвитку суспільства, управління соціокультурними комунікаціями і вираження позитивного психоемоційного інтелекту в умовах багатоманітності соціальної сегрегації та полікультурності діалогу; реалізовувати соціокультурну діяльність з метою забезпечення соціальних благ; здійснювати системний аналіз планування стратегій розвитку процесів міжнародної імплементації соціокультурних практик демократизації глобального виміру; застосування засобів правового та технічного регулювання національної безпеки соціокультурної інфраструктури України; забезпечення інформаційно-аналітичної та експертної діяльності щодо вибору та застосування ІКТ та програмного забезпечення згідно потреб професійних середовищ зайнятості; самоосвіти, самоосвіти, саморозвитку набуття наукових знань та практичного досвіду у напрямках фахового спрямування; застосування передових, процесноапаратних комплексів, автоматизованих систем контролю та управління; використання спеціальних сервісів; визначення пріоритетних напрямів науково-дослідних робіт, здійснення їх організації та забезпечення якості на відповідному академічному рівні з оприлюдненням позитивних наукових результатів; розробки програм і стратегій організації дозвіллевої і рекреаційної діяльності, участь і забезпечення ефективності національного і міжнародного партнерства в проєктах відновлення і розбудови України на засадах сталого розвитку в мирний час; метрики оцінювання ухвалених управлінських рішень, прогнозів їх дії у соціокультурних реаліях і розвитку соціальної сфери; організації професійних мереж та пропагування інтересів громадськості у соціальній сфері	Висока здатність до – розробки планів і проєктів у забезпеченні стратегій підтримки позитивного інституційного та особистого іміджу з врахуванням професійного реноме кожного представника в управлінській ієрархії соціокультурної інфраструктури; визначення соціокультурного потенціалу в галузі культури і мистецтва; продукування та використання новаторських моделей, творчих підходів до управління професійною зайнятістю менеджерів з позитивним психоемоційним інтелектом; впровадження системи управління якістю соціокультурними формами організації та системами в галузі культури і мистецтва для забезпечення ефективності соціокультурного сервісу обслуговування; встановлення соціокультурного потенціалу інституційної організації професійних середовищ для забезпечення культурного життя; оцінки соціокультурних реалій, управління експертно-аналітичною, консалтингово-дорадчою та інформаційно-технологічною підтримкою для ефективного забезпечення якості соціокультурної діяльності інституції, її проєктів, галузі культури і мистецтва, сфери освіти, науки й інноватики, дозвілля тощо	5	А	90-100
---------	--	--	---	---	---	---	--------

**Критерії, показники й рівні сформованості професійної компетентності соціокультурної діяльності менеджерів
з позитивним психоемоційним інтелектом для ОС «Магістр»**

Критерій / рівень	Мотиваційний	Соціокультурний	Технологічний	Менеджерський	Шкала		Бали
НИЗЬКИЙ	Початкова зацікавленість до набуття загальних компетентностей – аналізу, діагностики та інтерпретації інформації різної джерельності; висунення ідей та гіпотез, вироблення менеджерських рішень, забезпечення якості виконання професійних завдань	Здатність початкового рівня до – пошуку аналізу інформаційних даних різних джерел у галузях науки і знань, вітчизняних, зарубіжних, а також іншомовних; креаційної інноватики соціокультурного менеджменту, аналізу якості інноваційних стратегій управління соціокультурною сферою, прогностики, моделювання перспектив соціокультурних систем; пошуку перспективних напрямів вивчення багатоманітності міжкультурного діалогу та ефективних практик партнерської співпраці	Загальні технологічні здатності до наукового дослідництва та науково-технічного проектування, застосування ІКТ початкового рівня; низький академічний рівень етики, соціальної мотивації та відповідальності; здатність до – професійного комунікування, оцінки якості технологічних процесів соціокультурного проектування, шанобливого ставлення до соціокультурної багатоманітності; співпраці з працедавцями та експертами в галузях науки і знань щодо удосконалення змісту і методики викладання фахових дисциплін; загальна здатність до інноваційного соціокультурного управління	Інтегральна здатність до вирішення складних завдань і ситуацій освітньої політики та лідерства в організації освітнього процесу, дослідництві та інноватиці	3	E,D	0-60

ДОСТАТНІЙ	Достатній інтерес до набуття спеціальних (фахових) предметних компетентностей оцінювання і прогностики соціально-суспільно-політичних, екологічно-безпечних та культурних процесів при застосуванні фахових і спеціалізованих знань в галузі культури і мистецтва; інтегральної компетентності – вирішення проблемних питань функціонального призначення, застосування інноваційних методів	Персональна та корпоративна здатність до – забезпечення якості наукового пошуку необхідного рівня та при використанні ІКТ, академічної етики, мобільності та доброчесності; організації наукових проєктів галузевого, інституційного та ініціативного призначення, розроблення систем менеджменту соціокультурної організації	Критичний аналіз проблемних ситуацій основних напрямів дослідження в соціокультурній сфері; спеціальні здатності до – планування, провадження та презентація результатів наукових досліджень; планування наукових дискурсів і публічних зібрань, прогнозування та проєктування ефективності технологій, соціокультурних процесів, організаційно-управлінської співпраці з стейкхолдерами; впровадження ефективних міжнародних практик соціокультурного проєктування; апробації нових методик викладання фахових дисциплін та оприлюднення результатів їх ефективності у науково-метричному форматі, дослідження теорії і методики професійної освіти та виховання, теорії і методики соціокультурної організації в галузі культури і мистецтва; фахова компетентність до інноваційного соціокультурного менеджменту	Загальна здатність до самовираження державними мовами, критичного мислення і самоаналізу, системного аналізу інформації за функціональним призначенням, корпоративної культури та самостійної праці, управління застосуванням ІКТ в освітній та соціальній політиці, менеджменту соціальних комунікацій, управління соціокультурною діяльністю в стратегіях політики сталого розвитку	4	В,С	70-89
-----------	---	---	---	---	---	-----	-------

ВІСОКИЙ	Висока вмотивованість до представлення програмних результатів навчання –системної аналітики, оцінювання проблемних ситуацій в межах власного наукового пошуку; сучасних методик аналізу та інтерпретації наукових і методичних джерел; оцінки і прогностики соціально-економічних, суспільно-політичних та мистецьких процесів, застосування спеціалізованих навичок розв’язання складних задач; розроблення соціокультурних планів і проєктів, систем маркетингу соціокультурних послуг та сервісів, моніторинг ризиків і небезпек прийняття рішень, встановлення стратегічних напрямів підприємництва, оцінювання соціокультурних програм, розробки стартаппроєктів та їх інноваційних бізнес-моделей	Презентація програмних результатів щодо – застосування фахового понятійно-категоріального апарату для забезпечення ефективності управлінської інноватики, інноваційних методик, методів і прийомів використання ІКТ для забезпечення ефективності виконання освітніх, дослідницьких і професійних завдань в галузі знань культури і мистецтво, риторики державними і іноземними мовами з обґрунтуванням академічного змісту, розробки і впровадження стратегії соціокультурних проєктів; соціальної відповідальності в умовах воєнного стану та повоєнний період; застосування – міждисциплінарного та системного підходів при вирішенні завдань і проблем соціокультурного розвитку, ефективних транскордонних практик соціокультурної комунікації, міжкультурного діалогу ЄС зі соціальної згуртованості і консолідації, трансверсальних компетенцій	Встановлення перспективних напрямів розвитку науки в галузі культури і мистецтва, освіти/педагогіки; розроблення, впровадження науково-дослідних програм та презентація наукових результатів в різних форматах соціальних і академічних комунікацій, соціальна відповідальність за результати навчання, дослідження, праці; застосування – міждисциплінарного підходу у технологіях соціокультурного проєктування, спеціалізованого програмного забезпечення у технологічному сервісі соціокультурного проєктування; здатності до організації науково-методичного, інформаційно-технологічного та соціального сервісу надання освітніх послуг; розробка планів і програм організації форм навчання професійно-орієнтованих і фахових дисциплін, впровадження освітніх технологій і методик навчання і дослідництва, здійснення контролю якості навчання; професійна здатність до інноваційного соціокультурного менеджменту	Спеціальні та професійні здатності до самоаналізу, самоосвіти та самоменеджменту у професійному розвитку; системний аналіз суспільних, персональних і професійних проблем, розробка механізмів у стратегіях вирішення у невизначених і кризових умовах з прогнозуванням і моделюванням тенденцій, стану та розвитку соціокультурних систем різного рівня організації, антикризового менеджменту, аксіологічного футуризму, сталого розвитку освіти майбутнього, соціокультурної сфери; здатність до експертної, консалтингової та дорадчої діяльності у менеджменті соціокультурних програм і проєктів	5	А	90-100
---------	---	--	---	--	---	---	--------

Наукові праці, в яких опубліковано основні результати дисертації

Статті в наукових фахових виданнях України

1. **Фещенко Г.Ю.** Емоційна культура та емоційний інтелект у розвитку менеджерів соціокультурної діяльності. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. №6 (6). С.412-423.
2. **Фещенко Г.Ю.** Теоретико-методологічні засади вивчення психоемоційного інтелекту у сучасній науці. *Вісник науки та освіти*. 2024. №11 (29). С. 1702-1716.
3. **Фещенко Г.Ю.** Технологія формування психоемоційного інтелекту у майбутніх менеджерів соціокультурної діяльності. *Перспективи та інновації науки*. 2024. №11 (45) С.936-952.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

4. Гладишенко Г. Ю. (**Фещенко Г.Ю.**) Формування позитивної «я-концепції» у старших дошкільників засобом різноманітних технік малювання. *Тенденції розвитку дошкільної та початкової освіти : молодь і наука : збірник тез II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю здобувачів вищої освіти, аспірантів, молодих вчених, педагогів-практиків*. 16 квітня 2021 року, м. Київ, Україна. Частина 2. С. 34.
5. Гладишенко Г.Ю. (**Фещенко Г.Ю.**) Формування художньо-естетичного досвіду дітей старшого дошкільного віку: пошук ціннісних орієнтирів. *Перспективні питання психології та педагогіки: зб. наук. праць. За матеріалами Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції «Сучасна психологія і педагогіка: теорія і модерна практика освітнього процесу в епоху пандемічних викликів»*. 6-7 травня 2021 року, Слов'янськ, Україна. С. 98-102.
6. Гладишенко Г.Ю. (**Фещенко Г.Ю.**) Образотворчість дітей дошкільного віку: освітньо-розвивальні можливості. *Освіта і наука – 2022: збірник наукових праць за матеріалами Звітно-наукової конференції студентів*

та аспірантів «Освіта і наука». 10-16 травня 2022 року, м Київ, Україна. С. 509-511

7. Гладисенко Г.Ю. (Фещенко Г.Ю.) Художньо-естетичне виховання дітей дошкільного віку у розрізі психолого-педагогічної проблематики. *Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики: збірник тез Міжнародного online-марафону вітчизняних і зарубіжних дослідників, науковців, освітян, здобувачів вищої освіти та наукових ступенів, педагогів-практиків.* 27-29 вересня 2022 року, м. Київ, Україна. С. 94-98.

8. Гладисенко Г.Ю. (Фещенко Г.Ю.) Використання різних прийомів образотворення у роботі з дітьми старшого дошкільного віку: Контекст соціально-педагогічної практики. *Модернізація педагогічної освіти в глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу: збірник матеріалів міжнародного форуму* / за заг. ред. В.П. Андрущенко. Київ: Вид-во УДУ імені Михайла Драгоманова. 2023. С. 40-42.

ВІДОМОСТІ ПРО АПРОБАЦІЮ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЙ

№ п/п	Назва конференції, конгресу, симпозіуму, семінару	Місце та дата проведення	Форма участі
1.	Звітно-наукова конференція студентів та аспірантів «Освіта і наука – 2020»	Київ, 2020	заочно
2.	Звітно-наукової конференції студентів та аспірантів «Освіта і наука – 2021»	Київ, 2021	заочно
3.	II Всеукраїнська науково-практична конференція здобувачів вищої освіти, аспірантів, молодих вчених, педагогів-практиків з міжнародною участю «Тенденції розвитку дошкільної та початкової освіти : молодь і наука»	Київ, 2021	тези
4.	Міжнародна науково-практична інтернет-конференція здобувачів вищої освіти «Актуальні проблеми освіти XXI століття»	Київ, 2021	заочно
5.	II Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція з міжнародною участю «Актуальні проблеми підготовки фахівців дошкільної освіти: проблеми, досвід, інновації»	Глухів, 2021	заочно
6.	Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Сучасна психологія і педагогіка: теорія і модерна практика освітнього процесу в епоху пандемічних викликів»	Слов'янськ, 2021	тези
7.	V Міжнародний круглий стіл з міжнародною участю «Роль іноземних мов у соціокультурному становленні особистості»	Київ, 2022	заочно
8.	V Міжнародна науково-практична конференція «Інноваційні технології в дошкільній освіті»	Переяслав, 2022	заочно
9.	Звітно-наукової конференції студентів та аспірантів «Освіта і наука – 2022»	Київ, 2022	тези
10.	Всеукраїнська інтернет конференція «Освітній процес в закладах дошкільної освіти в умовах військового стану: теорія, практика, інновації»	Київ, 2022	заочно
11.	Міжнародний online-марафон «Дошкільна освіта в епоху постмодернізму: європейський досвід, інноваційні практики»	Київ, 2022	тези
12.	Всеукраїнська науково-практична конференція «Психолого-педагогічний і соціальний супровід дитинства в контексті сучасної парадигми освіти»	Дніпро, 2022	заочно
13.	III Міжнародна науково-практична конференція «Духовно-інтелектуальне виховання і навчання в XXI столітті»	Харків, 2022	заочно
14.	X Міжнародна науково-практична конференція «Подолання мовних та комунікативних бар'єрів: освіта, наука, культура»	Київ, 2022	заочно
15.	VII Морозівські читання «Педагогіка у відкритому освітньо-науковому просторі: сутність, проблеми, майбутнє»	Київ, 2022	заочно
16.	Міжнародна науково-практична конференція	Дніпро, 2022	заочно

№ п/п	Назва конференції, конгресу, симпозіуму, семінару	Місце та дата проведення	Форма участі
	«Психологічний супровід особистості в умовах сучасних викликів постмодерного суспільства: теоретичні засади та прикладні аспекти»		
17.	I Всеукраїнська студентська науково-практична конференція «Освіта XXI століття: аксіологічний вимір»	Нікополь, 2022	заочно
18.	Міжнародний форум «Модернізація педагогічної освіти у глобальному вимірі безпеки соціально-турбулентного світу»	Київ, 2023	тези
19.	VII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Актуальні проблеми формування творчої особистості педагога в контексті наступності дошкільної та початкової освіти»	Вінниця, 2023	заочно
20.	Звітно-наукова конференція студентів та аспірантів «Освіта і наука – 2023»	Київ, 2023	заочно
21.	XXIII Всеукраїнська науково-практична конференція «Педагогічні читання – 2024»	Київ, 2024	заочно
22.	II Міжнародна науково-практична конференція «Проблеми та інновації Професійної і технологічної освіти: Реалії, досвід, перспективи»	Чернігів, 2024	заочно